

การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา

ยุทธนา คงแหลม

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สิงหาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา

ยุทธนา คงแหลม

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สิงหาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ของ ยุทธนา คงแหลม

ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันท์ศิลา)

.....กรรมการ .....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาติรูประชีวิน) (รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์พลินไชย)

.....กรรมการ .....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัถ) (ดร.ธิดาวลัย คุ้มทอง)

.....กรรมการ

(ดร.สันติ บุรณะชาติ)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัถ)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

สิงหาคม 2559

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการทำวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2558 ซึ่งสำเร็จได้ด้วยความสามารถอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขด้วยความเอาใจใส่และจิตเมตตาอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์พลินไชย, ดร.สันติ บุรณะชาติ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ, รองศาสตราจารย์ ดร.เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต, รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกตุ อุทโยธธา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน พูแสง, ดร.กิตติพงศ์ พิพัฒน์คิวงค์, ดร.ชูเกียรติ วิเศษเสนา, ดร.สิทธิชัย มูลเขียน, ดร.อภิสิทธิ์ รื่นจิตร์, ดร.ประไพพร อุทธิยา, ดร.พีรพัฒน์ วัชรินทรานุกร, ดร.สมัคร ไวยขุนทด, ดร.ยุทศาสตร์ กงเพชร, ดร.ศิริวรรณ อาจศรี, ดร.ธวัช ชุมชอบ, ดร.คมคาย อุดรพิมพ์, ดร.นพดล ชำนาญคำ, ดร.เกียรติคุณ จันแก่น, ดร.จรรยา จิตรักษ์, ดร.ไอศูรย์ ตีรัตน์, ดร.มังกร หริรักษ์, ดร.เมธิศิน สมอุ่มจารย์, ดร.สมพงษ์ ค่ายคำ, ดร.จีระพงษ์ หอมสุวรรณ, ดร.มัญญ แก้วแสนเมือง ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลในการสร้างรูปแบบ โดยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

ขอขอบพระคุณ ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ด้วงนคร, ดร.น้ำฝน กันมา, ดร.มนต์นภัส มโนการณ, ดร.ประจักษ์ สีหราช, ดร.อวยชัย ศรีตระกูล, นายศรีวรรณ ปินใจ, นางสาวจิรพรรณ อุดมลาภ, นายการันต์ จันทรานันต์, ดร.ศราวุธ สุตะวงศ์, ดร.ประพันธ์ เทียนนิหาร, ดร.กิตติภูมิ นามวงศ์, ดร.สงวน หอกคำ, ดร.ธานีรินทร์ ศรีชมพู และดร.ประภาส เกตุไทย ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะจากการเข้าประชุมกลุ่ม เพื่อเป็นข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ และยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบในการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด ครอบครัวที่ให้กำลังใจและเอื้ออาทร ตลอดมา และกราบขอบพระคุณ ครู อาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ จนทำให้ผู้วิจัย ประสบความสำเร็จในชีวิตในวันนี้

คุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณ ทุก ๆ ท่าน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาของชาติต่อไป

ยุทธนา คงแหลม

เรื่อง: การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ผู้วิจัย: ยุทธนา คงแหลม วิทยานิพนธ์: กศ.ด. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2559

ประธานที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก, **กรรมการที่ปรึกษา:** รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ดร.สันติ บุรณะชาติ

คำสำคัญ: รูปแบบ, เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ, สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร และสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คำมัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 2) การสร้างรูปแบบและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และ 3) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยการสอบถามความคิดเห็นจากรองผู้อำนวยการหรือครูที่รับผิดชอบงานวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 330 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย การปฏิบัติงานของเครือข่าย การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย และการพัฒนาสมาชิกของเครือข่าย

2. รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยสมาชิกเครือข่าย 6 หน่วยงาน ได้แก่ 1) กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา 5) องค์กรชุมชน และ 6) องค์กรเอกชน และมีคณะกรรมการเครือข่าย จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการจากผู้ทรงคุณวุฒิตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน ตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน ตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน ตัวแทนมหาวิทยาลัยและสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้บริหารภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จำนวน 5 คน และประธานกลุ่มโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมีองค์ประกอบของเครือข่าย จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย 2) บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย 3) การปฏิบัติงานของเครือข่าย 4) การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย 5) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย และ 2 เงื่อนไขความสำเร็จ

3. ผลการประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

Title: THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC COLLABORATIVE NETWORK MODEL IN SECONDARY SCHOOL

Author: Yutthana Konglam, Thesis: Ph.D. (Educational Administration), University of Phayao, 2016

Advisor: Associate Professor Dr.Sombut Nopparug, **Co–advisor:** Associate Professor Dr.Teamjan Parnichparinchai,
Dr.Santi Buranachart

Keywords: Model, Academic Collaborative Network, Secondary School

ABSTRACT

The purposes of the research were 1) to study the component of the network of academic collaboration in secondary schools. 2) to invent the network model of academic collaboration in a secondary school and the test of the model 3) to evaluate the possibility of the network model of academic collaboration in a secondary school

The processes of this study were 1) studying the component of the network of academic collaboration in secondary school was conducted by analysis and synthesis of the document. The opinions of experts were conducted by the Delphi technique. The mode and quartile range was analyzed. 2) The focus group was employed to assess the application of the network model of academic collaboration in secondary school. 3) The test of possibility and utility of the invention of the network model of academic collaboration in secondary school was conducted by surveying. Data was collected using a questionnaire sent to vice principals and teachers whom were responsibility for academic tasks in 330 schools. Data was analyzed by calculating the mean and standard deviation.

The finding revealed that:

1. The network of academic collaboration in secondary school consists of 5 components: the attribute of a network leader, The role and task of the network, the practice of the network, the empowerment of network and the member development of network.

2. The network model of academic collaboration in secondary school consists of members of six organizations: 1) secondary school groups 2) educational service areas 3) local administrative organizations 4) university and vocational education 5) community organizations and 6) private organizations. The network of committees were 15 members: the president who came from the experts, 2 representatives of educational service areas, 1 representative of local administrative organizations, 1 representative of community organizations, 1 representative of private organizations, 1 representative of university or vocational education, 2 representatives of school administrators, 5 representatives of the experts in the area of education, religion, art and culture, the president of the school network whom was assigned to be the secretary of board. The network consists of 5 components: 1) the attributes of the network leader 2) The role and task of network 3) the practice of the network 4) the empowerment of the network and 5) the development of network.

3. The network model of academic collaboration in secondary school was in high possibility and utility is possible, well suited number and highly advantageous.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
แนวคิดหลักการและความสำคัญของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.....	16
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ.....	41
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ.....	97
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	104
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	115
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	120
4 ผลการวิจัย.....	133
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา.....	133
ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา.....	147
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ.....	170

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทสรุป	186
สรุปผลการวิจัย	188
อภิปรายผลการวิจัย.....	191
ข้อเสนอแนะ	199
บรรณานุกรม	200
ภาคผนวก	214
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	215
ภาคผนวก ข รายนามสถานศึกษาที่เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	218
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	224
ภาคผนวก ง ภาพการสนทนากลุ่ม.....	256
ประวัติผู้วิจัย	260

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา	67
2	แสดงองค์ประกอบบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการ	72
3	แสดงองค์ประกอบการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา	76
4	แสดงการเปลี่ยนแปลงในองค์กรที่มีการเสริมพลังอำนาจการทำงาน	77
5	แสดงองค์ประกอบการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา.....	84
6	แสดงเทคนิคการพัฒนารองคกรจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ภารกิจ และกระบวนการ	87
7	แสดงองค์ประกอบการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ.....	89
8	แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย	137
9	แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย	138
10	แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่าย	139
11	แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย	139
12	แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการพัฒนาสมาชิกของเครือข่าย	140
13	แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย	142
14	แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย	143

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่าย	144
16 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย	145
17 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการพัฒนาสมาชิกของเครือข่าย	146
18 แสดงผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมของ ร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับ มัธยมศึกษา	156
19 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ของสมาชิกเครือข่าย.....	171
20 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ ของสมาชิกเครือข่าย.....	171
21 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ของกรรมการเครือข่าย	172
22 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ของกรรมการเครือข่าย	173
23 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ของคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย.....	174
24 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ของคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย.....	176

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
25 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ของบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย.....	177
26 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ของบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย.....	178
27 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ของการปฏิบัติงานของเครือข่าย.....	179
28 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ของการปฏิบัติงานของเครือข่าย.....	180
29 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ของการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย.....	181
30 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ของการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย.....	182
31 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นไปได้ของการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย.....	183
32 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ของการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย.....	184

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แบบแผนการเกิดเครือข่าย (Pattern of Network).....	47
2 รูปแบบการสื่อสาร	48
3 ลักษณะการเชื่อมโยงของเครือข่ายความร่วมมือ	49
4 โครงสร้างเครือข่ายโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	54
5 โครงสร้างสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา.....	57
6 การเปลี่ยนแปลงจากการเสริมสร้างพลังอำนาจตามทัศนะของ Scott and Jaffe.....	78
7 ร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ...	101
8 กรอบแนวคิดในการวิจัย การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา	119
9 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย	120
10 รายละเอียดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	121
11 โครงสร้างสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ	134
12 ร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ...	155
13 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ	160
14 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา	190

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

สังคมปัจจุบันและอนาคตซึ่งเป็นสังคมแห่งฐานความรู้ที่ การเรียนรู้ ความรู้และนวัตกรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องส่งเสริมและสร้างสภาพการณ์เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพและขีดความสามารถของคนส่วนใหญ่ในประเทศ โดยยึดหลักการสร้างเครือข่ายและให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดและตัดสินใจ ในกิจกรรมทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์การหรือหน่วยงานของตน การสนับสนุนให้สังคมทุกภาคส่วนและทุกระดับได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อความสำเร็จ จะทำให้เกิดพลังพัฒนาการศึกษาที่เข้มแข็ง อันจะเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืนตลอดไป (ประยูร อัครบวร, ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน และกมลทิพย์ ศรีนาเศษ, 2553, หน้า 13) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติในเรื่อง แนวนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้โดยเฉพาะ โดยกำหนดว่า ให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบ นอกจากนี้ ได้กำหนดให้รัฐส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554, หน้า 1-2) และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดเงื่อนไขและหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คือ 1) ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ (School-Based Decision Making) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้โรงเรียนเป็นอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยยึดประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การให้ความร่วมมือ (Collaboration) กำหนดให้บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมเป็น

คณะกรรมการร่วมแสดงความคิดเห็น หรือร่วมกำกับดูแล เป็นต้น 3) ใช้การกระจายอำนาจ (Decentralization) ในการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ และ 4) ความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (Accountability) มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และภารกิจของผู้รับผิดชอบ หลักความ รับผิดชอบนี้ถือว่า ใครได้รับมอบหมายหน้าที่ใด ต้องรับผิดชอบต่องานนั้นให้เกิดผลดีที่สุด และ ต้องสามารถตรวจสอบความสำเร็จได้เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

ในข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่คณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบ เมื่อ 18 สิงหาคม 2552 ให้มีการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้ทั้งระบบ ให้พิจารณาระบบการศึกษาและเรียนรู้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาของประเทศ ซึ่งต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบอื่น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เกษตรกรรม สาธารณสุข การจ้างงาน และได้กำหนดเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งให้ส่งเสริมความร่วมมือจาก ทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอก ระบบ การศึกษาด้วย เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยได้กำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน สี่ประการหลัก ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาครูยุคใหม่ การพัฒนา สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ และการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ ซึ่งระบุถึงการพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และ ทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อให้บุคคล ครอบคลุม ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นทุกภาคส่วน เข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามาร่วมจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษามากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้มีการกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทางการศึกษาอย่างชัดเจนต่อเนื่อง จากการประเมินผลการพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ภาคส่วนต่าง ๆ ยังเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาน้อยมาก ภาครัฐยังคงรับภาระในเกือบ ทุกภารกิจเป็นส่วนใหญ่ โดยรายจ่ายด้านการศึกษามาจากภาครัฐ มากกว่าร้อยละ 70 ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาในสัดส่วนน้อยมาก โดยในปี 2552 สัดส่วนผู้เรียน ระหว่างภาครัฐกับเอกชนทุกระดับเป็น 81:19 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554, หน้า 4) นอกจากนี้ สถานประกอบการ ภาคเอกชน/ธุรกิจ ซึ่งมีความพร้อมและหลายแห่ง

มีศักยภาพสูง ทั้งในด้านทรัพยากร บุคลากร ยังเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษา ทั้งการผลิต กำลังคน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากร และการร่วมลงทุน ในสัดส่วนน้อย สัดส่วนผู้เรียนในระบบทวิภาคี และสหกิจศึกษาในปัจจุบันไม่ถึงร้อยละ 30 ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่า จะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ จำนวนกว่า 7,800 แห่ง แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาเพียง 428 แห่ง หรือ ร้อยละ 5.45 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดเท่านั้น

ในส่วนของบทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมยังเป็นการร่วมจัดและสนับสนุนการศึกษา เป็นส่วนใหญ่ แต่การเข้ามาร่วมกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ กำกับ ติดตามและตรวจสอบยังมีน้อย นอกจากนี้ บทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาและระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาของทุกภาคส่วน รวมทั้ง ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้ เข้ามาร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสมและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ก็พบว่า สัดส่วนงบประมาณในส่วนนี้ยังไม่มากนัก ในปัจจุบันผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายในสัดส่วนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนส่วนบุคคล ที่ผู้เรียนได้รับ

ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สถานศึกษาจะมีบทบาทและ ภารกิจใหม่หลายประการ ทั้งการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ต้องมีระบบการประกัน คุณภาพการศึกษา เป็นต้น โรงเรียนหรือสถานศึกษาจำเป็นต้องเตรียมตัวให้พร้อมรับ การกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหาร บุคคล และด้านบริหารทั่วไป แต่ข้อเท็จจริงที่พบ ก็คือ สถานศึกษาในประเทศไทยนั้น มีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกันมาก ทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากรหรือแม้แต่ ตัวบ่อน คือ นักเรียนที่รับเข้าเรียน รวมทั้ง ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการจัด การศึกษา นอกจากนี้ สถานศึกษาในปัจจุบันมีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเองจึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหาร จัดการที่แตกต่างกัน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2550, หน้า 1)

แม้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาจะมีทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไป แต่งานวิชาการเป็นงานหลักของ สถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษา จะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัด โปแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะ เกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546,

หน้า 15) สอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย บุญประเสริฐ และจิราภรณ์ จันทร์สุพัฒน์ (2544, หน้า 16-17) ที่กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่เป็นหัวใจโดยมีหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกำกับการจัดระบบการทำงานและกระบวนการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ตอบสนองหรือสนับสนุนการทำงานวิชาการของโรงเรียน คือ ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ให้ได้คนดี ที่เป็นคนที่สมบูรณ์ งานวิชาการจึงเป็นศูนย์กลางของงานบริหารโรงเรียนที่จะครอบคลุมงานโรงเรียนทั้งระบบทั้งโรงเรียน

และจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมาคุณภาพการศึกษายังไม่เป็นที่พอใจของสังคม เด็กวัยเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-Net) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งจากผลการสอบในปีการศึกษา 2553 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในทุกระดับชั้นของวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ลดลงจากปีการศึกษา 2552 และมาตรฐานความสามารถยังได้คะแนนต่ำในเรื่องของการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ สำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (Trends in International Mathematics and Science Study: TIMSS) ในปี 2550 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ 441 คะแนน และวิชาวิทยาศาสตร์ 471 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ ซึ่งเป็นการประเมินทุก 4 ปี รวมทั้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ของ The Programme for International Student Assessment (PISA) ที่ประเมินจากผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับหรือกลุ่มอายุ 15 ปี ก็พบว่า คะแนนเฉลี่ยยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555, หน้า 6)

จากอดีตที่ผ่านมา สถานศึกษามีระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวกับความร่วมมือของสถานศึกษาที่ชัดเจน แม้จะแตกต่างกันไปบ้าง เช่น กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนเอกชน กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ปัจจุบันระเบียบหรือกฎหมายดังกล่าวถูกยกเลิก แต่ความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือช่วยเหลือกันยังมีอยู่ และในปัจจุบันได้เกิดลักษณะความร่วมมือรูปแบบใหม่ ๆ ที่เรียกว่า ศูนย์เครือข่าย กลุ่มพัฒนาวิชาการ กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย หรือโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง ซึ่งการรวมกันดังกล่าวเป็นไปอย่างสมัครใจ ไม่มีระเบียบกฎหมายบังคับ ไม่มีรูปแบบและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และจากผลการสัมมนา ว่าด้วย การกระจายอำนาจในการบริหารการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พอสรุปได้ว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนมีความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจ คือ การรวมพลังของสถานศึกษาในลักษณะของเครือข่าย เพื่อให้สถานศึกษาต่าง ๆ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิรูปก้าวเดินไปพร้อมกันและภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน (ธีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 55-56) สอดคล้องกับความเห็นของ

สิริกร มณีรินทร์ (2551, หน้า 22, สไลด์ออนไลน์) ซึ่งกล่าวว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยังไม่เกิดผลอย่างเต็มที่ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่า เราทิ้งโรงเรียนหรือสถานศึกษาให้ช่วยเหลือตัวเองมากเกินไป โดยที่เราไม่ค่อยได้ไปส่งเสริมสนับสนุน เราต้องดูแลเรื่องวิธีการรวมกลุ่มโรงเรียนให้เขาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งทางวิชาการและการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน ทั้งภายในกลุ่มและความร่วมมือจากภายนอก การนำความร่วมมือเข้ามาใช้ในการบริหารงานวิชาการจะสามารถแก้ไขภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ทบวงมหาวิทยาลัย (2542, หน้า 44-45) ที่กล่าวว่า ความร่วมมือทางด้านวิชาการก็เช่นเดียวกับความร่วมมือในด้านอื่น ๆ ที่เป็นกลไกที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพิ่มคุณภาพของผลผลิตและบริการ ช่วยย่นระยะเวลาทำให้องค์กรเข้มแข็งเร็วขึ้น และยังช่วยเพิ่มความแข็งแกร่งยิ่งขึ้นให้กับองค์กร ชีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 137) ให้ข้อคิดว่า การรวมพลังในการดำเนินงานสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร และบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน และการรวมกลุ่มสถานศึกษา เป็นแนวทางหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพและเสริมพลังให้สถานศึกษาสามารถจัดบริการได้กว้างขวางหลายรูปแบบ และเสนาะ ตีเยาว์ (2551, หน้า 245) ให้ความเห็นเห็นว่า ผู้บริหารในปัจจุบันต้องการสร้างบรรยากาศให้มีการทำงานที่ก่อให้เกิดผลงานสูงสุดจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรและจากกลุ่มต่าง ๆ ในองค์กร ด้วยการใช้ประโยชน์จากกลุ่มในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กร นับว่า เป็นงานที่มีความสำคัญของผู้บริหาร ความร่วมมือในการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับด้านการเรียนการสอน เป็นความร่วมมือที่สำคัญ ในการผลิตเยาวชนให้มีคุณภาพ

จากสภาพปัญหาและข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยและจากความคิดเห็นของนักวิชาการข้างต้น ทำให้ทราบว่า การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาและปัจจุบันสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนมากยังคงมีปัญหาทางการบริหารงานวิชาการ นอกจากนั้น สถานศึกษายังดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ การนำหลักการและแนวทางเครือข่ายความร่วมมือที่มีความสำคัญและเป็นแนวทางใหม่ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจะนำมาใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แม้จะมีข้อค้นพบและการศึกษามากมาย เช่น ศิริพร ตันตยมาศ (2550) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยพบว่า เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพเครือข่ายโรงเรียน ในขณะเดียวกันก็ส่งผลให้เกิดคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครด้วย และเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพเครือข่ายที่ยั่งยืน และสุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549) ได้พัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางด้านวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยการนำเสนอรูปแบบความร่วมมือของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

เน้นในลักษณะเครือข่าย และมีลักษณะใกล้เคียงกับการบริหารกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาเดิม เพราะมีการกำหนดจำนวนโรงเรียนและระยะห่างของโรงเรียนที่ตกลงเป็นเครือข่ายกัน ส่วน อมรรรัตน์ ภิญาญอนันตพงษ์ (2546) ได้พัฒนารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการ ด้านการเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งเป็นการศึกษาในส่วนของความร่วมมือในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) ให้แนวคิดเกี่ยวกับสถานศึกษาเพื่อการปฏิรูปการศึกษาว่า ผู้นำองค์การต้องมีการแสดงออก เป็นการลงมือทำ กิจกรรมร่วมกัน ได้แก่ 1) การร่วมมือระหว่างปัจเจก/กลุ่ม/องค์การประเภทเดียวกัน และ 2) การเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกของแต่ละสถานศึกษาเข้าด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง เพื่อการเสริมจุดแข็งกลบจุดอ่อน หรือเพื่อการนำเอาส่วนดีหรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาสนับสนุนกันและกัน ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นกลุ่มสถานศึกษาจะดีกว่าผลลัพธ์ของการต่างคนต่างทำมารวมกัน อีกทั้ง อรรถพงษ์ พงษ์วาท (2544, หน้า 25) ได้เสนอแนะรูปแบบของความร่วมมือในการจัดการสถานศึกษาไว้ 6 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐรวมตัวกันเป็นเครือข่าย 2) การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับหน่วยงานอื่น ได้แก่ บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย 3) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ 4) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน 5) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในรูปแบบที่ 2 และ 3 6) รูปแบบเครือข่ายที่อาจเกิดจากการริเริ่มระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐและของเอกชน หรือระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษา โดยไม่มีการขึ้นกำกับหรือครอบงำ บงการ จากหน่วยงานหรือองค์การทางการศึกษาใด ๆ และยังให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า รูปแบบของเครือข่ายโรงเรียนควรตั้งอยู่บนหลักการความสมัครใจ ความเสมอภาค การพึ่งพิงพึ่งพาอาศัยกัน ความสัมพันธ์ทั้งแนวนอน และแนวอน และต้องลดความเป็นราชการลง (Less Bureaucratic Model) บนพื้นฐานของการไม่รวมศูนย์ที่จะเป็นอุปสรรคในการก่อตัว และการดำรงอยู่ ตลอดจนจนการดำเนินงานของเครือข่าย และผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ยังมีความแตกต่างกันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมาย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของ

การทำงานร่วมกัน การแบ่งงานกันทำ การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน บทบาทของความร่วมมือจะขยายออกไปจากการให้ความร่วมมือทางด้านการศึกษา ไปสู่ความร่วมมือในการสร้างความเข้มแข็งในด้านอื่น ๆ อีกด้วย โดยสถานศึกษาคควรจัดกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงาน/องค์กรที่สมัครใจ ที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการศึกษาได้อย่างเหมาะสม คล่องตัว สมบูรณ์ เรียบร้อย มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา จึงสมควรจัดกลุ่มสถานศึกษาในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) และควรคำนึงถึงองค์ประกอบหลักของเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ การมีสมาชิก ผู้นำเครือข่าย การมีส่วนร่วมของสมาชิก การเรียนรู้ร่วมกัน การลงทุน การสื่อสาร การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และความสนใจร่วมกัน รวมทั้งสมาชิกต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาค สมัครใจ การแลกเปลี่ยน การบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานโดยมีจุดหมายร่วมกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2545; เมตต์ เมตต์การุณณ์จิต, 2547; Greenberg and Baron, 1995) ดังนั้นในภาพรวม ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสามารถนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการไปใช้กับกลุ่มสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน รวมทั้งเป็นประโยชน์ในการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาและพัฒนาารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างไร
2. รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
3. รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก
ในการส่งเสริมและพัฒนาทางการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนา
เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการไปใช้เป็นนโยบายในการสร้างความร่วมมือระหว่าง
สถานศึกษากับหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีความชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้ ควรมีการกำกับติดตาม
ประเมินผล การดำเนินงานของเครือข่าย เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาและเป็นไป
ในทางเดียวกัน
2. สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสามารถนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทาง
วิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาไปปรับและประยุกต์ใช้ในการสร้างเครือข่าย
ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อระดับคุณภาพการศึกษาที่มี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย
เป็น 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด หลักการ และสาระสำคัญของ ดังนี้ 1) แนวคิดหลักการและขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 2) แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ 3) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา

องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2. การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 25 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา จำนวน 5 คน 2) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาหรือเป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน 3) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาและมีประสบการณ์ในการบริหารในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน 4) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกและหรือเคยมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน 5) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา

ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาและมีประสบการณ์ในการบริหารในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน

2.2 ตัวแปรที่ศึกษา

องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ดังนี้

1. การยกร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดำเนินการ ดังนี้

1.1 นำข้อมูลองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.2 นำร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา

1.3 นำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา ไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไข เป็นร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2. การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การตรวจสอบในขั้นตอนนี้ เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และ/หรือประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1.1 เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา จำนวน 3 คน

2.1.2 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาหรือเป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน

2.1.3 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท หรือปริญญาเอกด้านการศึกษา มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในการบริหาร ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

2.1.4 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกและมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน

2.1.5 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่จบ การศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาและมีประสบการณ์ในการบริหารในสถานศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

2.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ความเหมาะสมของร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การประเมินรูปแบบเป็นการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของ รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โดยการสอบถามรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากรกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้รับผิดชอบงานวิชาการในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติ ผู้ให้ข้อมูล คือ รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือครูผู้ทำหน้าที่บริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2,361 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยในขั้นตอนนี้ ใช้ตารางสำหรับการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดด้วยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan และสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยการ กระจายจำนวนของกลุ่มตัวอย่างไปตามสัดส่วนของประชากรในภาคและจังหวัดต่าง ๆ ได้กลุ่มตัวอย่าง เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือครูผู้ทำหน้าที่บริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 330 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การพัฒนาารูปแบบ** หมายถึง การดำเนินการศึกษาพัฒนาแบบแผนเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยใช้วิธีการบูรณาการองค์ความรู้ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แล้วนำเสนอเป็นรูปแบบ องค์ประกอบ การดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผ่านการประเมินโดยผู้ใช้รูปแบบ

2. **เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา** หมายถึง การดำเนินงานเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่างกลุ่มสถานศึกษาที่มีการรวมกลุ่มกันของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กับหน่วยงานอื่น ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา องค์กรชุมชน และองค์กรเอกชน โดยมีกรอบการดำเนินงานภายใต้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย การปฏิบัติงานของเครือข่าย การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย และการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการร่วมมือทางวิชาการ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนซึ่งกันและกัน โดยกลุ่มโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของเครือข่าย

3. **รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา** หมายถึง แบบของการจัดการดำเนินงานเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่างกลุ่มสถานศึกษา ที่มีการรวมกลุ่มกันของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กับหน่วยงานอื่น ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา องค์กรชุมชน และองค์กรเอกชน โดยมีคณะกรรมการเครือข่ายทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย ในอันที่จะส่งผลต่อสถานศึกษาภายใต้กรอบการดำเนินงาน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย การปฏิบัติงานของเครือข่าย การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายและการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย โดยมีเป้าหมายร่วมกัน ในการร่วมมือทางวิชาการ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนซึ่งกันและกัน โดยกลุ่มโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของเครือข่าย

4. คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่ายในการที่จะทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการเครือข่ายและสมาชิก และกำหนดประเด็นบางเรื่องในการที่จะนำพาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

5. บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย หมายถึง การดำเนินงานตามขอบข่ายภาระงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งขับเคลื่อนโดยเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

6. การปฏิบัติงานของเครือข่าย หมายถึง กระบวนการในการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

7. การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย หมายถึง กระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างให้บุคคล กลุ่มบุคคลในเครือข่าย มีการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการควบคุม การตัดสินใจและจัดการกับสถานการณ์ในชีวิต ทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่น และมีคุณค่าในตนเองตลอดจนการรู้สึกถึงการมีพลังอำนาจที่จะกระทำหรือปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองในทางที่ดีขึ้น

8. การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และเกิดทักษะในการทำงาน ตลอดจนมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

9. สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาในระดับต่อจากระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งจัดการศึกษาในสายสามัญ ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

10. กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง กลุ่มโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการร่วมมือทางวิชาการ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนซึ่งกันและกัน โดยขนาดและจำนวนสมาชิกของกลุ่มอาจมากหรือน้อย พิจารณาตามความเหมาะสมจากสภาพทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้งของสถานศึกษาที่ใกล้เคียงกัน

11. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่ กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือ และพัฒนาการศึกษาให้แก่สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

12. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ที่ได้รับการจัดตั้งตามกฎหมาย ซึ่งมีเขตการบริหารราชการอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษานั้น

13. สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่จัดการศึกษา ในระดับสูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทำหน้าที่ผลิตกำลังคนระดับอุดมศึกษาทั้งสถาบันของรัฐ และสถาบันในกำกับของรัฐ รวมทั้งสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งมีภารกิจหลัก การผลิตและ พัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูง การวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะอาชีพ การบริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

14. องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มคนในชุมชนที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมหนึ่ง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวนเกษตรเครือข่าย ชุมชนต่าง ๆ ทั้งนี้รวมถึง หมู่บ้าน ตำบล และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ในชุมชน

15. องค์กรเอกชน หมายถึง องค์กร มูลนิธิ สมาคม สหภาพ สถาบันการเงิน หอการค้า โรงงานอุตสาหกรรม บริษัท ห้างร้าน ห้างหุ้นส่วน สหกรณ์ หรือองค์กรที่เรียกชื่อ อย่างอื่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง และมีที่ตั้งขององค์กรหรือสาขาเป็นที่แน่นอนอยู่ในเขตพื้นที่ การศึกษานั้น

16. ความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา หมายถึง ความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีต่อความเหมาะสมในการนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการไปใช้ในการพัฒนา คุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

17. ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา หมายถึง รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการ ได้ผ่านการยอมรับถึงความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้ของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากรองผู้อำนวยการ หรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนา รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มาจากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ในการที่จะส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้เสนอไว้ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย ให้โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดหลักการและความสำคัญของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

- 1.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
- 1.2 การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21
- 1.3 แนวคิดและหลักการการบริหารงานวิชาการ
- 1.4 สภาพปัญหาของการบริหารสถานศึกษาและนโยบายในการจัดการศึกษา
- 1.5 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ

- 2.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่าย
- 2.2 ผู้นำเครือข่ายและภาวะผู้นำ
- 2.3 บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย
- 2.4 การปฏิบัติงานของเครือข่าย
- 2.5 การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย
- 2.6 การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย
- 2.7 แนวคิดรูปแบบคณะกรรมการเครือข่าย

3. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

- 3.1 ความหมายของรูปแบบ
- 3.2 องค์ประกอบของรูปแบบ
- 3.3 คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

3.4 การพัฒนารูปแบบ

3.5 การตรวจสอบรูปแบบ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 เครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา

4.3 ขอบข่ายภารกิจงานวิชาการ

4.4 กระบวนการปฏิบัติงาน

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดหลักการและความสำคัญของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สามารถพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับหลักการบริหารและภารกิจของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยอาศัย แนวนโยบายการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่าย มีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความหมายของการบริหารการศึกษา (Educational Administration)

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา โดยแยกเป็น “การบริหาร” กับ “การศึกษา” ไว้หลากหลาย ได้แก่

Sergiovanni (2001, pp. 1-3) ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือโดยผู้อื่น เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สุนทร โคตรบรรเทา (2551, หน้า 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หรือ การจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานกับคนและโดยคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

จันทราณี สงวนนาม (2551, หน้า 23-25) ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ภารดี อนันต์นาวิ (2553, หน้า 1) ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555, หน้า 22) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ในความหมายของ “การศึกษา” จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน การศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน การฝึกอบรม ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Education ซึ่ง Good (1973, p. 202) ได้ให้ความหมายการศึกษาโดยสรุปว่า การดำเนินการด้วยกระบวนการทุกอย่างที่ทำให้บุคคลพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ รวมทั้งทัศนคติและพฤติกรรมอื่น ๆ ตามค่านิยมและคุณธรรมในสังคม เป็นศิลปะในการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ในอดีตซึ่งรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบสำหรับคนรุ่นใหม่

และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “การศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต”

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือกันเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และการเป็นคนดี และการที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น จะต้องมี การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผล การจัดอาคารสถานที่และวัสดุ ครุภัณฑ์ การสรรหาบุคคลมาดำเนินการทำการสอน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย และอื่น ๆ

2. บทบาทภารกิจและอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ของผู้บริหารแต่ละคนที่ต้องทำงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยการประยุกต์เอาความรู้ หลักการ และทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมการใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสาร มีภาวะผู้นำ รู้จักและสามารถเลือกใช้วิธีการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงภารกิจของผู้บริหาร เช่น Edward, et al. (1961) ได้เสนอเกี่ยวกับภารกิจทางการบริหารการศึกษา หรืองานบริหารการศึกษา โดยแบ่งงานของผู้บริหารการศึกษาไว้ 7 ประการ คือ งานวิชาการ งานบุคคล งานกิจการนักเรียน งานการเงิน งานอาคารสถานที่ งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และงานธุรการ ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจในการบริหารการศึกษาหรืองานบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 39 ที่จำแนกออกเป็น 4 ประเภท คือ การบริหารงานด้านวิชาการ การบริหารงานด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

Hersey, Blanchard and Johnson (2001, p. 9) ได้เพิ่มปัจจัยที่ 5 สำหรับการบริหาร คือ การจูงใจ (Motivation) โดยมีความเห็นว่า การจูงใจเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการบริหารองค์กร องค์กรจะอยู่รอดและเจริญเติบโตขึ้นได้ก็ด้วยแรงจูงใจที่องค์กรมีต่อพนักงาน แรงจูงใจเหล่านี้ ได้แก่ รายได้ รางวัลค่าตอบแทน สวัสดิการต่าง ๆ รวมทั้งรางวัลที่มีได้เป็นตัวตนหรือจับต้องได้ เช่น การยกย่องชมเชย การประกาศเกียรติคุณ เป็นต้น แรงจูงใจเหล่านี้ ถ้าองค์กรสามารถตอบสนองให้แก่พนักงานได้ ปัญหาเรื่อง การลาออก การโยกย้ายและการขาดงานของพนักงานจะลดลง

ในส่วนของหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา มีนักการศึกษาได้เสนอไว้ ดังนี้

Knezevich (1984, pp. 16–18) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารหรือผู้นำทางการศึกษาในการบริหารให้เกิดประสิทธิผล ดังนี้

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทางปฏิบัติงาน ทำหน้าที่ชี้แจงทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน มีความรู้ ทักษะในการจัดสรรงบประมาณ แผนงาน โครงการ
2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการจูงใจ กระตุ้น และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมรวมของมนุษย์ มีทักษะในกระบวนการกลุ่ม
3. บทบาทเป็นนักวางแผนสามารถคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต จัดเตรียมบุคลากรให้พร้อมในการรับมือในสิ่งใหม่ที่จะเกิดขึ้น มีความรู้ ความเข้าใจในการวางแผน
4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ เป็นผู้รอบรู้วิธีเทคนิคการตัดสินใจ
5. บทบาทเป็นผู้จัดองค์กร สามารถออกแบบขยายงาน กำหนดโครงสร้างขององค์กรใหม่ มีความเข้าใจพลวัตขององค์กรและพฤติกรรมขององค์กร
6. บทบาทเป็นผู้เปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงมาสู่สถาบัน จะเปลี่ยนอะไร อย่างไร ควรเปลี่ยนสถานการณ์ใด เมื่อไร

7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน มีความเข้าใจในรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์เข้าใจ เครือข่ายของการสื่อสาร รู้จักวิถีนิเทศงาน การรายงาน การประสานกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร สามารถในการสื่อสาร ทั้งการพูด การเขียน การใช้สื่อเพื่อการสื่อสาร มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์

9. บทบาทเป็นผู้จัดการความขัดแย้ง ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องเข้าใจถึงสาเหตุ สามารถต่อรองไกล่เกลี่ย สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้

10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา เป็นผู้นำสามารถเข้าใจปัญหาวิจฉัยและแก้ปัญหาได้

11. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน ต้องมีความเข้าใจในระบบการเรียนรู้ เข้าใจวิธีการสร้าง การพัฒนาหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

12. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล มีเทคนิคในการเป็นผู้นำ การเจรจาต่อรอง ประเมินผลงานและการปฏิบัติงาน

13. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร มีความสามารถบริหารการเงิน งบประมาณ บริหาร วัสดุ ครุภัณฑ์ การก่อสร้าง การบำรุงรักษา หาทรัพยากรสนับสนุนจากภายนอก

14. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล สามารถประเมินความต้องการ การประเมินระบบวิธีทางสถิติ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

15. บทบาทเป็นนักประชาสัมพันธ์ มีทักษะในการสื่อความหมาย วิธีสร้างภาพพจน์ที่ดี รู้และเข้าใจการเผยแพร่ข่าวสารด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ

16. บทบาทเป็นประธานในพิธีการ มีความสามารถในพิธีการต่าง ๆ ในสังคม
ธีระ รุญเจริญ (2553, หน้า 135-136) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้และนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายไว้ ดังนี้

1. จัดองค์การโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

2. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3. ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และมีบทบาทในการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้

4. ส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

5. ส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. จัดให้มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

7. ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

8. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9. อำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในโรงเรียนและนักเรียน

10. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้

11. บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2546, สื่อออนไลน์) ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา

2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียนและชุมชน

3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ

4. พัฒนาแผนงานขององค์การให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

5. พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ

6. ปฏิบัติงานขององค์การโดยเน้นผลถาวร

7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

8. ปฏิบัติตนได้เป็นแบบอย่างที่ดี

9. ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์

10. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

11. เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ

12. สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

สรุปได้ว่า จากบทบาทภารกิจและอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารทุกคนต้องมีภาวะผู้นำ มีความรู้ ความสามารถ หรือมีศาสตร์ในการบริหาร สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการบริหารกับปัจจัยทางการบริหารได้อย่างมีศิลป์ เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีภารกิจในการบริหารการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน และเกี่ยวข้องกับการบริหารงาน 5 เรื่อง คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณและธุรการ การบริหารงานบุคคล การบริหารกิจการนักเรียน และการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

1. การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วีโรจน์ สารรัตน์ (2556) กล่าวว่า จากสังคมยุคเกษตรกรรมในศตวรรษที่ 18 เปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคอุตสาหกรรมในช่วงศตวรรษที่ 19 และ 20 ในระยะปัจจุบันกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ด้วยพลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นความรวดเร็วที่นักวิชาการเห็นตรงกันว่าเพิ่งจะเริ่มต้นเท่านั้น ในระยะถัดไปจะยิ่งทวีความรวดเร็วขึ้นเป็นทวีคูณ นอกจากนั้น นักวิชาการบางท่านได้ทำนายก้าวไกลเป็นสังคมยุคนวัตกรรมกันแล้ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาด้วย ทฤษฎีใหม่ๆ แนวคิดใหม่ ๆ ถูกพัฒนาขึ้น อีกทั้งจุดมุ่งหมายพื้นฐานทางการศึกษา คือ การเรียนรู้เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สามารถดำรงชีพอยู่ในโลก ตามยุคสมัยได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อสังคมเปลี่ยน กระบวนทัศน์ทางการศึกษาก็เปลี่ยน หากยังหลงกับสิ่งเก่าที่เคยใช้ได้ผลในยุคเก่า ย่อมจะส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่สอดคล้องกับโลกที่เป็นจริงทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

วิจารณ์ พานิช (2556, หน้า 12) กล่าวว่า การศึกษาในสังคมยุคใหม่ ต้องการการนิยามใหม่ ทำใหม่ ในหลากหลายมิติไม่คิดและทำจำกัดอยู่ในเฉพาะช่วงที่เป็นเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่ต้องขยายให้ครอบคลุมตลอดชีวิต การศึกษาหรือการเรียนรู้ในสมัยใหม่ต้องไปให้ถึงการพัฒนาทักษะ (Skills) เล็งเป้าหมายเลยจากเนื้อหาวิชา ไปสู่การพัฒนาทักษะ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ เปลี่ยนจากเน้นการสอน เป็นเน้นการเรียนรู้ และเน้นการเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by Doing) เรียนรู้เป็นทีม เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะความร่วมมือกับผู้อื่น ทักษะการอยู่กับความแตกต่างหลากหลาย ทักษะการค้นคว้าหาความรู้มาลองใช้

2. โรงเรียนในศตวรรษที่ 21

Nair (2007, Online) กล่าวถึง 15 แนวโน้มสำหรับโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่จะทำให้อาคารเรียนไม่เพียงเป็นสถานที่เรียน แต่จะเป็นประตูสู่โลกแห่งการเรียนรู้ด้วย ดังนี้

- 2.1 เป็นคอมพิวเตอร์กันทุกที่ ใช้กันได้ทุกเวลา
- 2.2 นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงเครือข่ายไร้สายและอินเทอร์เน็ตได้
- 2.3 ใช้เทคโนโลยีเข้มข้นขึ้น
- 2.4 เน้นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมากขึ้น
- 2.5 ลดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนลง
- 2.6 นิยามของ Food Court มาแทนที่นิยามของ Cafeteria
- 2.7 เปิดพื้นที่ส่วนรวมมากขึ้น (Shared Common Areas)

2.8 การออกแบบโต๊ะทำงาน โต๊ะเรียน เก้าอี้ หรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มีการจัดวางรูปแบบของที่ทำงานและอุปกรณ์ของสำนักงานให้เหมาะสม สะดวก ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

2.9 เป็นหลักสูตรสหวิทยาการ ไม่แยกส่วนและเป็นการสอนแบบที่มากขึ้น

2.10 เน้นการเรียนรู้เชิงบริการมากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมการบริการชุมชน

2.11 นักเรียนสร้างผลผลิตเชิงธุรกิจมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และรายได้ มีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนกับธุรกิจ มีการออกแบบชั้นเรียน พื้นที่โรงเรียน และวัสดุอุปกรณ์เพื่อสร้างผลผลิต

2.12 เป็นสตูดิโออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการเรียนรู้ทางไกลแทนที่ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ นักเรียนสามารถพบกับผู้เชี่ยวชาญได้ทั่วโลก สามารถนำเสนอผลงานทั้งส่วนตัวหรือเป็นกลุ่มได้อย่างมืออาชีพ

2.13 สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการผลิตไฮเทคมีมากขึ้น

2.14 มีแผนงานการศึกษาเพื่อชุมชนและผู้ปกครองในโรงเรียนมากขึ้น เชื่อมโยงกับแนวโน้มการเปิดพื้นที่เพื่อชุมชนที่มากขึ้น เน้นแผนงานเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีจากศูนย์การเรียนรู้ทางไกล

2.15 การเป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้กับโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยอื่นใหม่ ๆ มีมากขึ้น อันเนื่องมาจากการใช้คอมพิวเตอร์ที่หลากหลายและมีศูนย์การเรียนรู้ทางไกล

นอกจากนี้ Pham (2002, Online) ยังได้กล่าวถึงโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นผลพวงจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้ระบบสารสนเทศมีความเป็นสากล และมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ จึงทำให้รูปแบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ มีการบูรณาการระหว่างสาขาวิชา มีสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญทางการศึกษา โครงสร้างและจุดเน้นของห้องเรียนต้องจัดให้เหมาะสมกับแนวคิดใหม่ หลักสูตรเน้นประสบการณ์จากการทำวิจัย เน้นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในเชิงรุก เน้นวัฒนธรรมการสืบค้น และสุดท้าย เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) เพื่อช่วยให้นักเรียนเตรียมตัวเพื่อการทำงานเป็นทีมในอนาคต เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยอาศัยสื่อสังคมออนไลน์

3. ผู้บริหารหรือผู้นำในศตวรรษที่ 21

New Zealand Ministry of Education (2013, Online) กล่าวถึง โมเดลภาวะผู้นำทางการศึกษา (ELM) ว่า เป็นโมเดลที่กล่าวถึง คุณภาพ ความรู้ และทักษะ ของผู้นำทางการศึกษาระดับกลางและระดับอาวุโสที่จำเป็นต่อการนำสถานศึกษาเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นจะต้องรับผิดชอบต่อการนำ โดย 1) ปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน 2) ริเริ่ม

เงื่อนไขที่มีผลต่อการสอน การเรียนรู้ และการนำหลักสูตรไปปฏิบัติที่มีประสิทธิผล 3) สำรวจและสนับสนุนการใช้ไอซีที และ E-learning เพื่อสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แนวใหม่ 4) พัฒนาโรงเรียนเป็นชุมชนการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ 6) พัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ

ในส่วนของทักษะเพื่อความสำเร็จของผู้นำสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้น Crawford (n.d., Online) กล่าวถึงทักษะเพื่อความสำเร็จของผู้นำ ต้องอาศัยการฝึกอบรมหรือการพัฒนาในทักษะที่สำคัญ เช่น

1. คาดหวังสูง ผู้นำสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์จะมุ่งความสำเร็จของนักเรียนทุกคน
2. ให้ความสำคัญกับจุดมุ่งหมายพื้นฐาน สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้ จึงเป็นจุดมุ่งหมายพื้นฐานที่สำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่น
3. ความสามารถพิเศษในการแก้ปัญหาแบบร่วมมือ ผู้นำสถานศึกษาที่ฉลาดจะสร้างความเป็นหุ้นส่วนให้เกิดขึ้นในทุกระดับของโรงเรียนเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาและแสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ มาใช้
4. มีจิตมุ่งสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้
5. ความสามารถในการแปลความข้อมูล ผู้นำสถานศึกษาต้องรู้คุณค่าของข้อมูลที่ดีและนำมาใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษา สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้รวดเร็ว นำสู่การปฏิบัติ และประเมินผลเพื่อวัดผลความสำเร็จ
6. ความสามารถในการบริหารเวลาและความใส่ใจ ผู้นำจำเป็นต้องมีการบริหารเวลา และการมอบอำนาจ เนื่องจากโรงเรียนมีภารกิจมากมาย ทั้งงบประมาณ บุคลากร นักเรียนและครอบครัว การพัฒนาวิชาชีพ เทคโนโลยี และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งทุกกรณีต้องทำด้วยใจรัก ที่มุ่งสู่ความสำเร็จของผู้เรียน

4. ภาพรวมการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

วิโรจน์ สารรัตนะ (2556, หน้า 113) ได้สรุปการให้การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่าต้องเปลี่ยนแปลงทักษะ จากกระบวนทัศน์ดั้งเดิม ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนกรเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และที่สำคัญ คือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ถือเป็นทักษะที่สำคัญ จำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็น

สิ่งที่ทำทนายในการที่จะพัฒนาผู้เรียนเพื่ออนาคต ให้นักเรียนมีทักษะ ทักษะคิด ค่านิยม และ บุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพในทางบวก ที่มีทั้งความสำเร็จ และมีความสุข

แนวคิดและหลักการการบริหารงานวิชาการ

1. ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 15) ได้อธิบายว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก ของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็สถานศึกษาประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษา จะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัด โปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะ เกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น

และ Smith (1961) ได้ศึกษาและจัดลำดับความสำคัญของงานวิชาการไว้เป็น อันดับแรกของงานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร ใน 7 ประเภท ดังนี้

1. งานบริหารวิชาการ	ร้อยละ 40
2. งานบริหารบุคคล	ร้อยละ 20
3. งานบริหารกิจการนักเรียน	ร้อยละ 20
4. งานบริหารการเงิน	ร้อยละ 5
5. งานบริหารอาคารสถานที่	ร้อยละ 5
6. งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน	ร้อยละ 5
7. งานบริหารทั่วไป	ร้อยละ 5

ดังนั้น จากการศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของงานบริหารวิชาการ สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นการกระทำกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับ หลักการจัดโปรแกรม การศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี อันจะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นไปตาม เป้าหมายของหลักสูตร โดยงานบริหารวิชาการมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่สามารถกล่าวได้ว่ เป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาและงานวิชาการมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ในความรับผิดชอบของผู้บริหาร

2. ขอบข่ายภารกิจการบริหารงานวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2548, หน้า 20) การบริหารสถานศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายหลัก คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ

บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป และเป้าหมายในการจัดการศึกษาคือทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 33-35) ได้กำหนดภารกิจการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ วัง การ

หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สภาพปัญหาของการบริหารสถานศึกษาและนโยบายในการจัดการศึกษา

จากการศึกษาสภาพปัญหาการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาจากนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านได้มีคณะทำงานหลายคณะได้สรุปปัญหาไว้ ดังนี้

1. คณะกรรมการการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมการการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้จัดประชุมสัมมนา เรื่อง “ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา: ปัญหาและทางออก” ซึ่งที่ประชุมได้ระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับด้านการจัดการศึกษาถึงปัญหา จากการจัดการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมา และได้สังเคราะห์ปัญหาพอสรุปได้ ดังนี้

ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้/คุณภาพการศึกษา ในประเด็นเกี่ยวกับการปฏิรูป การเรียนรู้และคุณภาพการศึกษา พบว่า การจัดการศึกษายังกระจายอย่างไม่เป็นธรรม มีความแตกต่างด้านคุณภาพระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่มีชื่อเสียงในเมืองราว 400 แห่ง กับโรงเรียนขนาดเล็ก 3 หมื่นกว่าแห่ง เมื่อเฉลี่ยทั้งประเทศ คือ คุณภาพต่ำ การจัดการศึกษา ตัดขาดจากชีวิตจริงและชุมชน เน้นทฤษฎีการท่องจำ การเลียนแบบ ความรู้ทักษะที่จะไป ปฏิบัติงานได้จริง ยังจำกัดผู้สำเร็จการศึกษาไม่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศได้อย่างมี

คุณภาพ การจะปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพได้ต้องการการปฏิรูปด้านคุณภาพ/ประสิทธิภาพ ครูอาจารย์ ผู้บริหารการศึกษาและการปฏิรูปด้านหลักสูตรกระบวนการสอนและการวัดผล อย่างจริงจัง

ในส่วนของการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า การปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาคุณภาพ การศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนในทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา จึงจำเป็นต้อง ปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้ครอบคลุม ทุกด้าน ดังนี้ 1) ด้านการผลิตครู หลักสูตรและกระบวนการ ผลิตครู ยังไม่เหมาะสม ขาดการเน้นด้านการพัฒนาคุณธรรมและจิตวิญญาณความเป็นครู การผลิตครูควรเริ่มตั้งแต่การให้ความสำคัญต่อการคัดเลือกบุคคลที่ต้องการเป็นครู อย่างแท้จริง ถ้าต้องการคนเก่งมาเรียนครูต้องจัดการเรื่องค่าตอบแทนของครูเป็นลำดับแรก กำหนดให้เป็นวิชาชีพเฉพาะ มีอัตราเงินเดือนสูง จัดกระบวนการเรียนอย่างเข้มข้น ให้มี จิตวิญญาณ และความภาคภูมิใจในความเป็นครู เน้นการผลิตอย่างมีคุณภาพ ไม่ใช่เน้นปริมาณ โดยต้องมีการควบคุมการผลิตครูที่เหมาะสม รวมทั้งการรับรองการทำงานให้แก่ผู้เรียนเพื่อเป็นครู ควรให้มีการให้ทุนการศึกษาและเมื่อเป็นครูแล้ว ควรได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม การควบคุม คุณภาพและพัฒนาวิชาชีพครู ควรใช้สถาบันเดิมที่มีอยู่ เช่น คุรุสภาและสถาบันอุดมศึกษาที่มี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ โดยปรับบทบาทให้มีความเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ควรตั้งสถาบันใหม่ขึ้นมา สาเหตุของคุณภาพทางการศึกษาต่ำลงมีสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่ง มาจากความขาดแคลนอัตรากำลังครู การมีครูไม่ครบชั้นเรียน และการที่ครูต้องมีการงานอื่น เช่น งานธุรการ การเงิน บัญชี นอกเหนือจากงานการสอน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาเด่นชัดเรื่องอัตรากำลังครู และการใช้ครูทำการสอนไม่ตรงกับสาขาวิชาเอก ทำให้ การสอนขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ต้องหาวิธีการที่จะทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูปตนเองเสียก่อน พบว่า ส่วนหนึ่งไม่ยอมปฏิรูปตนเอง ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เสียใจ ไม่อยากทำงาน และทำการสอนแบบเก่า ๆ อยู่เหมือนเดิม ครูปัจจุบันมีความเป็นครูน้อยลง ขาดความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้ง ครูปฏิบัติงานไม่ตรงตามศักยภาพและความรู้ ความสามารถ ตลอดจนไม่ปฏิบัติหน้าที่ อย่างเต็มศักยภาพ ความเป็นต้นแบบที่ดี จำเป็นต้องมีนโยบายและวิธีการที่ชัดเจน ในการยกระดับคุณภาพของครู

ในด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ/การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ยังมีปัญหา บางเรื่องค้างคาอยู่ในเรื่องโครงสร้างการบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจาก การปฏิรูปในทศวรรษที่ผ่านมา รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา ระบบการบริหารในรูปแบบองค์คณะบุคคล และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหาร

จัดการ โดยสรุปสาระสำคัญเรื่อง ผลกระทบในเชิงลบที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนและยุบเลิก โครงสร้างการบริหารจัดการหน่วยงานในระดับจังหวัดและอำเภอ เป็นเขตพื้นที่การศึกษา คือ การจัดอัตรากำลังผู้บริหารและบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งตามโครงสร้างยังมีปัญหาอยู่ ทำให้มี ตำแหน่งรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาบางแห่งมีมากกว่า 10 คน เป็นความสูญเปล่า ด้านบุคลากรทางการศึกษา ในขณะที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่อยู่ห่างไกล ยังขาดแคลน บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ การยุบเลิกหน่วยงานทางการศึกษา ระดับอำเภอ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานระดับโรงเรียนรู้สึกว่ามีช่องว่างของการติดต่อประสานงานและ กำกับดูแล เพราะอยู่ห่างไกลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในส่วนขององค์คณะบุคคล ในเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาไม่มีบทบาทที่แท้จริง ในการกำหนดทิศทางและนโยบายในการบริหารเขตพื้นที่การศึกษา ในขณะที่คณะกรรมการ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) ซึ่งเป็นองค์กรการบริหารงานบุคคล ของเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทมากกว่า นอกจากนี้ โครงสร้างและวิธีการได้มาของ ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในองค์คณะบุคคลดังกล่าวยังไม่เหมาะสม มีผลกระทบทำให้เขตพื้นที่ การศึกษาดูแลข้าราชการครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไม่เสมอภาคทั่วถึง และมี ปัญหาการทุจริตการแสวงหาผลประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มี ความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สถานศึกษาอย่างแท้จริง และไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเข้มแข็งเพียงพอ

ในเรื่องดังกล่าว สรุปความเห็นว่าการพัฒนาการศึกษาจะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง จะต้องมีการกระจายอำนาจทางการศึกษาไปยังโรงเรียน ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการบริหารการศึกษาอย่างแท้จริง โดยลดความเข้มแข็งของราชการส่วนกลางและเขตพื้นที่ การศึกษาลงไป ในขณะที่เดียวกันก็ควรปฏิรูปการบริหารจัดการในระดับสถานศึกษา ให้มีการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างแท้จริงและมีรายงาน ตามสภาพจริง และควรส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาโดยเอกชนให้มากขึ้น เพื่อแบ่งเบาภาระ งบประมาณในการลงทุนทางการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาให้ได้ประสิทธิผลดีขึ้นไม่ได้ อยู่ที่ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ควรร่วมมือกันทุกฝ่าย ควรมีการสนับสนุนองค์กรชุมชน เอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมเข้ามาจัดหรือสนับสนุนการศึกษาอย่างเต็มที่ แก่ไชระเปียบ กฎเกณฑ์ที่เป็นปัญหาที่ทำให้ อปท.ไม่สามารถสนับสนุนแก่สถานศึกษาในท้องถิ่น ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อการจัดบรรยากาศของ สถานศึกษา ห้องเรียน และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีความพร้อมในการจัด การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. สรุปผลการปฏิรูปการศึกษาจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554, หน้า 5-9) ได้สรุปผลการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา พบปัญหาที่ต้องปรับปรุงแก้ไขพัฒนาและสานต่อ สรุปได้ดังนี้

2.1 ในด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน/สถานศึกษา พบว่า มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ประเมินของ สมศ. จากการประเมินรอบแรกถึงร้อยละ 65 จากสถานศึกษาที่มีกว่าสามหมื่นแห่งทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กในชนบทในภาคเหนือและในตะวันออกเฉียงเหนือ ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน พบว่าสัมฤทธิ์ผลในวิชาหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ผู้ไม่สำเร็จอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีความสามารถและสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และขาดทักษะที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม ในการประเมินรอบสองของ สมศ. พบว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 22,425 แห่ง มีถึงร้อยละ 79.7 ที่ได้มาตรฐานและร้อยละ 20.3 ที่ต้องได้รับการพัฒนา

2.2 ด้านการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ อาจารย์ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีปริมาณเพียงพอ ที่ผ่านมาพบว่า เนื่องจากนโยบายจำกัดอัตราจำนวนคนภาครัฐผนวกกับการใช้มาตรการจูงใจให้ครูออกก่อนเกษียณ ตั้งแต่ปี 2543-2549 ทำให้โรงเรียนสูญเสียอัตราครูไป จำนวน 53,948 อัตรา (ครูเกษียณ 74,784 อัตรา) ได้อัตราคืนเพียง 20,836 อัตรา อีกทั้งบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์บางส่วนจบแล้วไม่เป็นครู อาจารย์มีปัญหาครูสอนไม่ตรงวุฒิและการขาดแคลนครูในบางพื้นที่ ทำให้มีการขาดแคลนครูโดยรวมในเชิงปริมาณและคุณภาพ ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษา รวมทั้งอุดมการณ์การศึกษาอย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาประกอบกับในอนาคตอีกประมาณ 5-10 ปี จะมีครูประจำการเกษียณอายุจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 จึงต้องเตรียมการเพื่อรองรับในด้านการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่วิชาชีพครู พบว่า ผู้เลือกคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เป็นอันดับท้าย ๆ เข้าสาขาอื่นไม่ได้ จึงมาเรียนมีเป็นจำนวนมาก จึงไม่ได้คนเก่งมีใจรัก มาเป็นครู ในด้านการพัฒนาครู พบว่า ขาดระบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต่อเนื่อง และขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง ทำให้ครูไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพียงพอ

2.3 ในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและจัดการการศึกษา และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมทั้งการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา จากส่วนกลางสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา แม้จะได้มีการออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 แล้ว แต่หน่วยปฏิบัติยังไม่มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงานและจัดการศึกษาเท่าที่ควร

ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า มีการถ่ายโอนสถานศึกษาไปยังองค์กรส่วนท้องถิ่นแล้ว 381 แห่ง การจัดการศึกษาของเอกชนยังไม่มีขยายตัวเท่าที่ควร ในปี 2550 สัดส่วนนักเรียนเอกชนชั้นพื้นฐานและอุดมศึกษามีเพียงร้อยละ 17.8 และ 17.1 ตามลำดับ ส่วนสถานประกอบการและสถาบันต่าง ๆ มีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น และยังมีสัดส่วนน้อยมาก

2.4 การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2550 ประชากรกลุ่มอายุ 13-17 ปี เข้ารับการศึกษาชั้นพื้นฐาน ร้อยละ 95.7 โดยในระดับประถมวัยและประถมศึกษาลดลง จากปีการศึกษา 2542 ส่วนมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้น เด็กที่ ความต้องการพิเศษเข้ารับการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี การเข้าเรียนอาชีวศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปีการศึกษา 2542-2546 แต่เพิ่มขึ้นในปีการศึกษา 2547-2550 ส่วนอุดมศึกษาโดยเฉลี่ย เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 ต่อปี การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี 2549 ปี การศึกษาเฉลี่ยของประชากรแรงงาน อายุ 15-59 ปี คือ 8.7 ปี 57 ซึ่งเป้าหมาย ปี 2554 กำหนดไว้ 10 ปี

ปัญหาการดำเนินการ เนื่องมาจากความไม่พร้อมของท้องถิ่นในการจัดการศึกษาประถมวัย เด็กที่เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับออกกลางคันมาก เด็กไม่นิยมเรียน อาชีวศึกษา การให้บริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสยังไม่ทั่วถึง และการส่งเสริม การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ยังไม่มีกลไกที่ชัดเจน ขาดองค์ความรู้/ เครื่องมือในการจัดการ

2.5 การผลิตและพัฒนากำลังคน มีปัญหาการดำเนินการเนื่องมาจาก ผู้สำเร็จอาชีวศึกษากรว่าร้อยละ 70 ศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ทำให้ขาดแคลนกำลังคน ระดับกลางอย่างต่อเนื่อง ผู้สำเร็จขาดคุณลักษณะด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น และ มีการผลิตกำลังคนระดับปริญญาตรีด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เกินความต้องการ ทำให้บัณฑิตที่จบใหม่ไม่มีงานทำ

2.6 ด้านการเงินเพื่อการศึกษา มีปัญหาการด้อยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา กลไกของรัฐไม่เอื้อให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาและระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและระดมทุนจากทุกภาคส่วนของสังคม จึงค่อนข้างน้อย การจัดสรรงบประมาณตามความต้องการปัจจัยการผลิต ซึ่งไม่สัมพันธ์กับ ผลผลิต และการบริหารภายใต้กฎระเบียบทางราชการที่มีความตึงตัวสูง ทำให้สถานศึกษา ขาดแรงจูงใจในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อการแข่งขัน

2.7 ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า มีปัญหาการดำเนินการเนื่องมาจากขาดการพัฒนาเนื้อหาผ่านสื่อที่มีคุณภาพ รวมทั้งการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้สอน ครูและนักเรียนนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยตนเองน้อย สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ล้าสมัย

2.8 ในด้านกฎหมายการศึกษา ได้มีการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาแล้วหลายฉบับ แต่มีอีกบางฉบับยังอยู่ในขั้นตอนการดำเนินการจัดทำและกระบวนการทางนิติบัญญัติ ปัญหาการดำเนินการเนื่องมาจากกฎหมายการศึกษาที่มีผลใช้บังคับแล้ว ยังไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการศึกษาบางเรื่องยังขาดกฎหมายรองรับ หน่วยงานส่วนกลางบังคับใช้กฎหมายการศึกษา โดยเน้นการปฏิบัติโครงสร้างองค์กรมากกว่าการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน

2.9 ในด้านการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แม้จะมีความก้าวหน้าจากเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้มีเครื่องมือมากขึ้น แต่ยังคงขาดเนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสมที่จะทำให้มีสัมฤทธิ์ผลตามที่ควร อีกทั้งยังขาดการปรับปรุงกฎระเบียบที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตยังไม่เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ

สรุปจากข้อมูลการสรุปผลการปฏิรูปการศึกษาในรอบแรกของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา พบประเด็นปัญหาใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน/สถานศึกษา 2) ด้านการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ อาจารย์ 3) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและจัดการการศึกษาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมทั้งการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา 4) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา 5) การผลิตและพัฒนากำลังคน 6) ด้านการเงินเพื่อการศึกษา 7) ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 8) ด้านกฎหมายการศึกษา และ 9) ด้านการศึกษาตลอดชีวิต

นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตามโครงสร้างระบบการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดส่วนรับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาเป็น 3 ส่วน (หมวด 5 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ) คือ การบริหารจัดการศึกษาของรัฐ การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบริหารจัดการศึกษาของเอกชน โดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา มีแนวทางและหลักการจัดการศึกษา ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการศึกษา

ธีระ รุณเจริญ (2554, หน้า 49-51) ได้กล่าวถึง หลักการจัดการศึกษาของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า เป็นการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมาย ว่าด้วย การจัดการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พระราชบัญญัติเฉพาะลักษณะท้องถิ่น โดยอาศัย ลักษณะและวิธีการจัดการศึกษาได้ 2 ลักษณะ คือ การจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเอง และการถ่ายโอน การจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ

ในส่วนของวิธีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น แยกได้เป็น 2 กรณี คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาเองตามอำนาจหน้าที่ และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือร่วมมือกับรัฐ (กระทรวงศึกษาธิการ หรือกระทรวง ทบวง กรมอื่น) หรือร่วมมือกับเอกชน

กล่าวโดยสรุป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษา ใน 2 ลักษณะ คือ การจัดการศึกษาทางตรง โดยจัดการศึกษาเองทั้งในระบบ นอก ระบบและ ตามอัธยาศัยในทุกระดับการศึกษา และการมีส่วนร่วมทางอ้อม คือ การส่งเสริมช่วยเหลือ สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาอบรมในท้องถิ่น ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนด้านงบประมาณ การสนับสนุนด้านการใช้สถานที่ การสนับสนุนอุปกรณ์ การให้ ความช่วยเหลือด้านแรงงาน เป็นต้น

ในส่วนของบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการให้ความร่วมมือ สนับสนุนกิจกรรมของเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีดังต่อไปนี้

1.1 ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรของบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน โดยการสนับสนุน อุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

1.2 เข้ามาร่วมจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยสนับสนุนบุคลากร ตลอดจนงบประมาณในการจัดจ้างครู จัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ การปรับปรุง ซ่อมแซมหรือ ก่อสร้างอาคาร

1.3 ร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาในการให้คำปรึกษา แนะนำ กำหนด ทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา วางแผน และติดตามประเมินผล

1.4 ประสานและสร้างความเชื่อมโยง ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับ ทุกระดับ เพื่อตอบสนองตลาดแรงงานและศักยภาพกำลังแรงงาน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกิดจากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายทางการศึกษาที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 37 ว่า การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากรเป็นหลัก และความเหมาะสมด้านอื่นด้วย ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของสภาการศึกษาแห่งชาติ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตเป็นส่วนราชการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่บริหารและจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาตามอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ โดยมีการแบ่งส่วนราชการ ภายใน ออกเป็นกลุ่มตามงานที่ปฏิบัติในลักษณะกำกับดูแลประสาน ส่งเสริม และสนับสนุน การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการและสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามีผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมาย ว่าด้วย ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมาย ว่าด้วย ระเบียบข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายแนวทาง และแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ และ ตามที่กฎหมายอื่นกำหนด รวมทั้งเป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการเขตพื้นที่ การศึกษา

โดยสำนักงานเขตมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ 1) จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและ มาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น 2) วิเคราะห์ การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นทราบ รวมทั้ง กำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว 3) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและ พัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา 4) กำกับ ดูแล ติดตาม และ ประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา 5) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวม ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา 6) ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการและพัฒนาศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษา 7) จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษา 8) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง บุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา 9) ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา 10) ประสาน ส่งเสริมการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการและคณะทำงาน ด้านการศึกษา 11) ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษา และ 12) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ ระบุให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้มอบหมาย สำนักงานเขต อาจมีอำนาจหน้าที่ นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งก็ได้ โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการชั้นพื้นฐาน

ในส่วนขอบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการให้ความร่วมมือ สนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีดังต่อไปนี้

- 2.1 ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มสถานศึกษา
- 2.2 ประสานกับหน่วยงานภายนอกทั้งของรัฐและเอกชน ในการส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมของกลุ่มสถานศึกษา
- 2.3 ร่วมในการให้คำปรึกษาแนะนำ กำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา การวางแผน และติดตามประเมินผล
- 2.4 จัดตั้งงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสถานศึกษา และแจ้งการจัดสรร งบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่าย งบประมาณ
- 2.5 สนับสนุนบุคลากรในสำนักงานเขตในการช่วยเหลือ กำกับ นิเทศติดตาม การปฏิบัติงานธุรการ การเงิน และสินทรัพย์ของกลุ่มโรงเรียน
- 2.6 ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับกลุ่มสถานศึกษาและ สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 2.7 กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาร่วมกับกลุ่มสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา
- 2.8 ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดการและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 2.9 ดำเนินการและประสาน ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา

2.10 ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสถานศึกษา

3. บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษาต่อการจัดการศึกษา

สถาบันอุดมศึกษา เป็นสถาบันที่สร้างองค์ความรู้และทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของสังคม โดยมีภารกิจหลักอยู่ 4 ประการ ได้แก่ การสอนหรือผลิตบัณฑิต การสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือการวิจัยการบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ในสภาพสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสภาวะการแข่งขันสูง ประเทศกำลังเผชิญกับความเร่งด่วนในการพัฒนาประเทศ และมีความต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงมากกว่าระยะเวลาที่ผ่านมา สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง ในปัจจุบันและในอนาคต คือ การที่ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ตลอดเวลาและเหมาะสมท่ามกลางข้อมูลที่มีมากมาย ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาขึ้นมา ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้ามารับผิดชอบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเรียนรู้ดังกล่าว และบทบาทหนึ่งที่สถาบันอุดมศึกษาต้องกระทำไม่ว่าจะเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ หรือสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ คือ การให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการทางด้านการศึกษาแก่สังคม ตลอดจนจนการให้ความร่วมมือในการพัฒนาทางวิชาการแก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการผลิตกำลังคนเพื่อส่งต่อในระดับอุดมศึกษา

ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว ได้มีสถาบันอุดมศึกษาหลายสถาบันได้ดำเนินการไปบ้างแล้ว เช่น มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2555, สื่อออนไลน์) ได้ทำข้อตกลงในการให้ความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีกับกลุ่มโรงเรียนที่เปิดสอนตามโครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีกับกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายที่เปิดสอนตามโครงการส่งเสริมผู้มีอัจฉริยภาพด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการให้กับครูในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายที่เปิดสอนตามโครงการดังกล่าว และเพื่อพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย ให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อตอบสนองของยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ด้วยการผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพเข้าสู่สายวิชาชีพวิทยาศาสตร์และการวิจัยให้แก่ระดับอุดมศึกษา

และอีกสถาบันหนึ่งที่ได้ทำข้อตกลงกับสถานการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2555, สื่อออนไลน์) ได้ให้ความร่วมมือกับ

โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ในการยกระดับคุณภาพนักเรียนเปิดสอนห้องเรียนพิเศษ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนา และส่งเสริมนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ให้ได้รับการเพิ่มพูนความรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ตามความสนใจอย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งปลูกฝังให้มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์และมีความเป็นนักวิจัย ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานและ กิจกรรมความร่วมมือ คือ โรงเรียนดำเนินการสำรวจความสนใจของนักเรียนห้องเรียนพิเศษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ในกิจกรรมการฝึกงานกับอาจารย์พี่เลี้ยง (Mentor) และเรียนเนื้อหา เพิ่มเติมพิเศษ (Supplementary) รวบรวมรายชื่อนักเรียนแยกตามสาขาวิชาที่นักเรียนสนใจ พร้อมจัดเตรียมสถานที่สำหรับใช้ในการสอนเนื้อหาเพิ่มเติมพิเศษ ด้านคณะวิศวกรรมศาสตร์ จะร่วมมือกับโรงเรียน โดยให้การสนับสนุนและประสานงานกับอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่สมัครใจร่วมพัฒนาเพิ่มพูนศักยภาพนักเรียนทางวิทยาศาสตร์ พร้อมสนับสนุนสื่อหรือ อุปกรณ์ และสถานที่ ที่ใช้ในการฝึกงานของนักเรียนตามความเหมาะสม ตลอดจนจัดหา อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อทำหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยงจัดกิจกรรมการฝึกงานให้กับ นักเรียน ซึ่งลักษณะของการฝึกงานอาจเป็นการทำการทดลองแบบ Mini-Project การเรียนรู้ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการค้นคว้าหาความรู้ การเรียนรู้ขั้นตอนหรือแนวทางการ ทำวิจัยของนักวิทยาศาสตร์หรือนักวิจัย

พรชัย ทองเจือ (2550) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือ ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอน โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะ 4 ร. ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ด้านรู้ นำ รู้ทันโลก ด้านเรียนรู้ ชำนาญ เชี่ยวชาญ ปฏิบัติ ด้านรวมพลังสร้างสรรค์สังคม และ ด้านรักความเป็นไทย ใฝ่สันติ 2) ศึกษาความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียน ในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอน 3) พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่าง สถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอน 4) ทดลองใช้รูปแบบ ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะ 4 ร. ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ด้านรู้ นำ รู้ทันโลก ด้านเรียนรู้ ชำนาญ เชี่ยวชาญ ปฏิบัติ ด้านรวมพลังสร้างสรรค์สังคม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านรักความเป็นไทย ใฝ่สันติ อยู่ในระดับสูง 2) ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับ โรงเรียน เริ่มต้นจากการมีวิสัยทัศน์ มีความเอื้ออาทรของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเป็นหลัก อยู่ในระดับมากที่สุด ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา กับโรงเรียน ในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน คือ การขาดความตระหนักและ ขาดการประสานงานที่ดี ในระดับมากที่สุด รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับความร่วมมือระหว่าง

สถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน คือ ความร่วมมือ ร่วมใจ อยู่ในระดับมาก 3) การพัฒนารูปแบบความร่วมมือ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ร่วมตระหนักและเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ร่วมสร้างและพัฒนา ขั้นที่ 3 ร่วมแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ร่วมประเมินผล ซึ่งมียุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ระดับองค์กร ระดับทีม และระดับบุคคล และใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ CRP ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึก (Crystal-Based Instructional Model) รูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีการวิจัย (Research-Based Instructional Model) และรูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพ (Productivity-Based Instructional Model) 4) ผลการทดลองใช้รูปแบบความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามพิษณุโลกกับโรงเรียนวัดเสนาหิน อำเภอกงไกรลาศ ปรากฏว่าการใช้กระบวนการความร่วมมือ 4 ขั้นตอน บรรลุเป้าหมายทุกขั้นตอน พฤติกรรมการสอนของครูเปลี่ยนไปจากเดิม โดยมีการปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น

ในส่วนของบทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา ในการให้ความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มีดังต่อไปนี้

- 3.1 ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ช่วยให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติในฐานะที่ปรึกษา หรือผู้ประเมิน
- 3.2 ทำหน้าที่เป็นหน่วยช่วยพัฒนาสังคม โดยช่วยเหลืองานด้านวิชาการแก่โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน
- 3.3 สนับสนุนบุคลากร ตลอดจนงบประมาณในการพัฒนาครูและบุคลากร
- 3.4 สนับสนุน วัสดุ ครุภัณฑ์ ช่วยปรับปรุง ซ่อมแซม หรือก่อสร้างอาคาร
- 3.5 สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับกลุ่มสถานศึกษาในการพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษา
- 3.6 ร่วมมือจัดทำโครงการความร่วมมือทางการศึกษาต่างระดับ หรือโครงการห้องเรียนพิเศษ
- 3.7 สร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรทวิศึกษา ระหว่างสถาบันอาชีวศึกษากับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

4. บทบาทขององค์กรเอกชนต่อการจัดการศึกษา

อุบลวรรณ หงส์วิทยากร (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการสร้างร่วมมือลักษณะไตรภาคีในการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการส่งเสริม อุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

- 1) รูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมทั้งภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ควรร่วมมือ

ในรูปแบบการวิจัยร่วม โดยภาครัฐให้การสนับสนุนทุนวิจัย 2) รูปแบบการสร้างความร่วมมือ ลักษณะไตรภาคีในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า ควรจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ประสานงานและอำนวยความสะดวก โดยมีผู้แทนจากภาคีทั้งสามฝ่ายร่วมเป็นกรรมการในระดับนโยบาย มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคี โดยมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ด้านการพัฒนาบุคลากร มีหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอิสระอื่น ๆ ให้การสนับสนุนด้านเงินทุน นอกจากนี้ ยังพบว่า ควรมีการจัดสรรสิทธิประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยและพัฒนาอย่างชัดเจนและยุติธรรม และควรมีการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ 3) แนวทางส่งเสริมการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นนั้น มีข้อเสนอว่า ให้พัฒนาศักยภาพบุคลากรในหน่วยงานที่เข้าร่วมเป็นภาคีทุกฝ่าย

ในส่วนของบทบาทหน้าที่ขององค์กรเอกชนในการให้ความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีดังต่อไปนี้

4.1 ร่วมกำหนดแผน นโยบายและยุทธศาสตร์ โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะทำงาน

4.2 เป็นคณะกรรมการหลักสูตรสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4.3 ร่วมส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ

4.4 บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา

4.5 ร่วมเป็นวิทยากร ผู้สอน ครูอาสา ครู/อาจารย์พิเศษ ในสถานศึกษา

4.6 พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น อินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคม (Social Network) และเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น

5. บทบาทขององค์กรชุมชนต่อการจัดการศึกษา

บุญรัฐ หลักแหลม (2545) ทำการวิจัยประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ในการประสานงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ดำเนินงานสูงกับโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานปกติ มีการใช้กระบวนการและกรรมวิธีการประสานงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรวม มีความแตกต่างกัน และการประสานงานเชิงบริหารแบบการใช้บุคคล การใช้กลุ่ม และการประสานเชิงปฏิบัติแบบควบคู่ แบบร่วมมือหลาย ๆ ฝ่าย มีความแตกต่างกัน โดยโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น โรงเรียนจะต้องดำเนินการประสานทั้งเชิงบริหารและเชิงปฏิบัติควบคู่กันไป และรู้จักใช้กระบวนการทำงานกับชุมชนอีกด้วย

ในส่วนของบทบาทหน้าที่ขององค์กรชุมชน ในการให้ความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีดังต่อไปนี้

5.1 ร่วมกำหนดแผน นโยบายและยุทธศาสตร์ โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะทำงาน

5.2 เป็นคณะกรรมการหลักสูตรสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

5.3 การประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจให้ชุมชนได้ทราบและ เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา บุคคลที่มีความพร้อมในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดแนวทางและวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งยกย่องบุคคล ในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา

5.4 ร่วมส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนโครงการและ กิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ

5.5 บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

5.6 ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ร่วมเป็นวิทยากร ผู้สอน ครูอาสา ครู/อาจารย์พิเศษ ในสถานศึกษา

5.7 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีส่วนร่วมในการศึกษาและเรียนรู้ของผู้เรียนและ ชุมชนโดยรวม

6. บทบาทของกลุ่มโรงเรียนต่อการจัดการศึกษา

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2541, สื่อออนไลน์) กล่าวถึง การจัดการศึกษาแบบกลุ่ม โรงเรียนหรือสหวิทยาเขต คือ ความพยายามเพื่อจัดรูปแบบการศึกษาเพื่อสนองเจตนารมณ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในเรื่องการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 1) ให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม 2) ให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงหรือทัดเทียมกัน 3) เป็นบริการการศึกษาที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน 4) เนื่องจากรัฐมีทรัพยากรจำกัด รัฐจึงต้องคำนึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการจัดการด้วย (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2541, สื่อออนไลน์) อาจเกิดขึ้นได้ใน 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) เป็นระบบพึ่งพาที่เกิดขึ้นในระนาบเดียวกัน ในสถานศึกษาสังกัดเดียวกัน เช่น ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษากับประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษากับมัธยมศึกษา เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะคล้ายระบบกลุ่มโรงเรียนในปัจจุบัน 2) เป็นระบบพึ่งพาระหว่างสถานศึกษาที่อยู่ต่างระนาบกัน เช่น ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา กับมัธยมศึกษา ระหว่างมัธยมศึกษากับอุดมศึกษา หรืออาจเกิดขึ้นทั้งประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา และอื่น ๆ 3) เป็นระบบพึ่งพาระหว่างสถานศึกษาที่ผสมผสานระหว่าง

ระนาบ หรือระดับเดียวกันกับที่มีได้อยู่ในระนาบเดียวกัน ทั้งสถานศึกษาในระบบ กึ่งระบบ และนอกระบบ และรวมถึงการร่วมกันจัดการศึกษาระหว่างแหล่งหรือสถานศึกษาที่แตกต่างกัน อย่างหลากหลายด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ภายใต้ความเชื่อที่ว่า ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันจัดการศึกษาเพื่อให้คนทั้งมวลได้รับการศึกษาที่ดีนั้น อาจต้องอาศัยความร่วมมือพียงในหลาย ๆ รูปแบบ โดยหวังให้การศึกษาที่ดี มีคุณภาพบังเกิดขึ้นกับทุกคน เป็นสำคัญหัวใจของความร่วมมือ อีกประการหนึ่ง ก็คือ ความทั่วถึงและความสะดวกในการได้รับการศึกษาของผู้เรียน ดังนั้น การร่วมมือที่เหมาะสมจึงควรเป็นการร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ถ้าการจัดการศึกษายึดพื้นที่เป็นศูนย์กลางบริการ ให้การศึกษาเป็นหลัก ทุกสถานศึกษาในพื้นที่เดียวกันก็จักต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อสนองตอบความต้องการทางการศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่ของตน และในเวลาเดียวกัน ประชาชนในพื้นที่ก็จะต้องหวังใจ เอาใจใส่ดูแล ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือการศึกษาในพื้นที่ของตน การร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาและประชาชนในพื้นที่เดียวกันก็จะสนองตอบต่อความเชื่อเรื่อง การศึกษาเพื่อคนทุกคนและคนทุกคนเพื่อการศึกษา สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขต คือ การจัดการศึกษาที่เกิดจากการร่วมมือกันของทุกคน ทุกฝ่าย ทุกสถานศึกษา ทุกสังกัด ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อให้ทุกคนได้เรียนด้วยความสะดวก และเรียนอย่างมีคุณภาพ (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2541, สื่อออนไลน์) การกำหนดสหวิทยาเขต คือ การกำหนดกรอบของขอบเขตบริการทางการศึกษา การมีกรอบพื้นที่บริการที่ชัดเจนจะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการวางแผนจัดการศึกษา เพื่อให้ทุกคนได้เรียนอย่างทั่วถึง กรอบพื้นที่บริการควรมีขนาดเหมาะสมไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป คำนี้ถึงลักษณะของชุมชน ถ้าชุมชนนั้นมีลักษณะเป็นชุมชนเอกพันธ์ ก็ควรจัดให้อยู่รวมในเขตบริการเดียวกัน ในหนึ่งเขตการบริการการศึกษา คือ หนึ่งสหวิทยาเขต คือ หนึ่งกลุ่มของสถานศึกษาที่จะต้องวางแผนจัดบริการทางการศึกษาร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายว่า ให้ทุกคนในพื้นที่ได้มีที่เรียนได้อย่างทั่วถึงทุกคน ในเขตบริการหนึ่งหรือในกลุ่มสหวิทยาเขตหนึ่งจะมีสถานศึกษาได้หลายประเภทในเวลาเดียวกันตามความจำเป็นจำนวนสถานศึกษาขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของชุมชน เพื่อประโยชน์ในการรับและส่งทอดนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องกันไป สะดวก และเหมาะสม ในที่นี้จะเน้นเฉพาะสถานศึกษาที่จัดเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจะพิจารณาแหล่งเรียนรู้อื่น หรือสถานศึกษาระดับอื่นที่จะสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เป็นส่วนประกอบ การจัดสหวิทยาเขตในพื้นที่บริการนี้จะไม่คำนึงถึงสังกัดของสถานศึกษา แต่จะคำนึงถึงการบริการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2541, สื่อออนไลน์)

การรวมกลุ่มของสถานศึกษาในปัจจุบัน เป็นการรวมกลุ่มโดยยึดหลักการบริหารโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยการรวมกลุ่มดังกล่าวมี

หลายรูปแบบ ได้แก่ การรวมกลุ่มในลักษณะกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา และการรวมกลุ่มในลักษณะสหวิทยาเขต ซึ่งมาจากแนวคิด ความต้องการให้เกิดการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาด้วยกันเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลด้วยแนวทางร่วมคิด ร่วมดำเนินการ โดยการเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์เป็นเครือข่ายวิชาการ ครอบคลุมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพสูงขึ้น

ในส่วนของบทบาทหน้าที่ของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ในการให้ความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีดังต่อไปนี้

6.1 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาและแสวงหาแนวทางของโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน

6.2 พัฒนางานวิชาการและหลักสูตรสถานศึกษา และร่วมกันพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

6.3 ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และมีคุณลักษณะตามหลักสูตรกำหนด

6.4 ดำเนินการพัฒนางานและบุคลากรในด้านกระบวนการ เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา การใช้สื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษางานวิชาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ รวมทั้งการส่งเสริมวิทยฐานะของครู

6.5 เสนอแนะแนวทางในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป

6.6 ปฏิบัติงานธุรการ การเงิน และสินทรัพย์ของกลุ่มโรงเรียนให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

6.7 ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและเอกชน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6.8 ส่งเสริมสนับสนุน ดำเนินการให้มีการประสานงาน การใช้ทรัพยากรบุคคล เงินวัสดุอุปกรณ์ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนและโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน

6.9 นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน

จากบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ รูปแบบในการที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากันเป็นเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในการบริหารจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยมีหน่วยงานที่เป็นเครือข่าย ประกอบด้วย กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา องค์การ ชุมชน และองค์กรเอกชน

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ

คำศัพท์ที่แสดงแบบของการทำงานร่วมภาคี (Form of inter-Organizational Relationships)

พจนานุกรม (2552) สรุปว่า มีคำศัพท์หลายคำที่บ่งบอกถึงลักษณะการทำงาน ร่วมภาคี แต่ละคำมีนัยต่างกันบ้าง และบางทีก็ใช้แทนกันได้ ดังนี้

1. Network หมายถึง กลุ่มหรือระบบที่มีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งมักมีโครงสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ชัดเจน
2. Coalition หมายถึง การรวมตัวกันชั่วคราวของบุคคลหรือองค์กร หรือประเทศ เพื่อเป้าประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง
3. Collaboration หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกัน ตั้งแต่ร่วมคิดวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมการประเมินผล
4. Collaborative หมายถึง การทำความร่วมมือกันจากหลายคนหรือหลายฝ่าย มีการช่วยเหลือกัน เพื่อให้งานเสร็จสิ้น
4. Cooperation หมายถึง การรวมกลุ่มของบุคคลหรือองค์กร (เป็นชมรม สมาคม หรือสหกรณ์) เพื่อผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน
5. Partnership หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติภารกิจกับบุคคลหรือองค์กรอื่น โดยมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย แผนงาน การดำเนินกิจกรรม การประเมินผล การกำหนด อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ความเสี่ยง และอื่น ๆ ร่วมกัน
6. Alliance หมายถึง การรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือชมรมของผู้ที่มีความสนใจ ในเรื่องเดียวกัน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ยิ่งขึ้น
7. Joint Venture หมายถึง การที่องค์กรแม่ตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไป ร่วมกันก่อตั้ง องค์กรใหม่ที่มีกฎหมายรองรับ เพื่อดำเนินกิจกรรมแทนองค์กรแม่เหล่านั้น

จากคำที่ใช้แตกต่างกัน แต่มีรูปแบบและลักษณะทั้งที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน สำหรับผู้วิจัยจะใช้คำกลาง ๆ ที่นิยมใช้ในภาษาไทย คือ เครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) ซึ่งหมายถึง เครือข่ายความร่วมมือ

1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่าย

1.1 ความหมายของเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network)

Wheatly (1999, pp. 17–18) กล่าวว่า สรรพสิ่งทั้งหลายต่างก็มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการดำรงอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน เป็นชายเี่ยวแห่งความสัมพันธ์ มีความเป็นอิสระต่อกัน และมีตัวตนที่แท้จริง กล่าวคือ สรรพสิ่งทั้งหลายเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยง มีการขยายผลและเติบโตอย่างต่อเนื่อง สามารถปรับเปลี่ยนรูปร่าง รูปทรงและเปลี่ยนพลังงานเพื่อการเข้าสู่ภาวะที่เหมาะสม

Wheatly (1999, p. 106) ได้ให้ความหมายของเครือข่าย (Network) ความสัมพันธ์เชิงระบบจัดเป็นความสัมพันธ์ในมิติของความเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยง และได้นำมาอธิบายในรูปแบบของแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่มองถึงกระบวนการของสรรพสิ่งว่า มีการประสานสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อกำกับความเป็นไปของการทำหน้าที่ตามระบบนั้น ๆ ให้มีความสัมพันธ์และความเป็นปกติยิ่งขึ้น ซึ่งความเป็นปกตินี้ มิได้หมายถึงความสมดุลที่หยุดนิ่ง แต่เป็นองค์การที่สามารถจัดการตัวเองได้ และมีความสิ้นไหลเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว การเข้าไปจัดการและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นองค์รวมและมองสรรพสิ่งอย่างบูรณาการ ซึ่งเป็นเหมือนเรื่องของสมการเชิงคณิตศาสตร์ที่ยาก ๆ และทับซ้อนกันอยู่อย่างมากมาย โดยที่สมการย่อยแต่ละอันไม่เหมือนกัน แต่เมื่อสามารถแก้สมการย่อยนั้น สมการใดสมการหนึ่งก็สามารถนำไปสู่การแก้สมการใหญ่ที่ยาก ๆ นั้น ได้ชั่วพริบตา

เครือข่ายเป็นความสัมพันธ์เชิงกระบวนการที่เชื่อมสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยไม่ละทิ้งสาเหตุ ผลลัพธ์ และบริบทที่เกี่ยวข้อง เป็นการมองสรรพสิ่งอย่างเป็นองค์รวม และเป็นระบบเปิดที่สามารถเชื่อมโยงกับสิ่งอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง และสุดท้าย คือ ความเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่ระหว่างกันหรือการมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

Hanson (2003, pp. 152–164) ได้ให้ความหมายของเครือข่าย (Network) ว่า หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม องค์กร หรือหลายองค์กรที่มีทรัพยากรของตัวเอง ซึ่งเข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลาพอสมควรจะมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ก็ตาม แต่จะมีการวางรากฐานเอาไว้เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีความต้องการจะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาและสามารถติดต่อกันต่อไปได้ และการที่ปัจเจกบุคคลหรือสถาบันมารวมกันเป็นกลุ่มนั้น จะต้องมีความสนใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตาม เพียงการรวมกลุ่มเท่านั้น ยังไม่อาจเป็นเครือข่ายงานได้

เพราะจะมีลักษณะเพียงการทำงานร่วมกัน คือ มีบุคคลร่วมสนทนากัน หากจะให้มันเป็นเครือข่ายที่ดีได้ต้องมีปัจจัยความร่วมมือกันที่ติดต่อสื่อสาร เต็มใจที่จะประสานงานกัน และที่สำคัญสมาชิกต้องยอมรับที่จะทำกิจกรรมร่วมกันไม่ใช่เพียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเท่านั้น

ประเวศ วะสี (2541, หน้า 21) กล่าวถึง เครือข่ายทางสังคมที่มีการขยายตัวออกไปว่า เครือข่ายทางสังคมจะคล้ายเครือข่ายในสมอง โดยโครงสร้างของสมองนั้นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับที่สูงเพื่อการมีชีวิตรอด และโครงสร้างทางสังคมจะมีวิวัฒนาการไปเหมือนโครงสร้างทางสมองมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของสังคม จากสังคมใช้อำนาจไปเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และการที่จะเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้นั้น จะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมจากแนวตั้งไปเป็นเครือข่ายสังคมที่มีการโยงใยความสัมพันธ์ในทุกทิศทาง เป็นเครือข่ายทางสังคมแห่งกัลยาณมิตรหรือเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Social Networks) โดยที่เครือข่ายสังคมจะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง หรือมีการขยายแนวคิดกระบวนการออกไป จึงจะสามารถปรับตัวให้อยู่ในดุลยภาพได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, หน้า 28) ให้ทัศนะเกี่ยวกับนิยามของเครือข่ายว่า มีความหมายแตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละคน และให้นิยามของเครือข่ายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาว่า หมายถึง “การที่ปัจเจกบุคคล องค์การ หน่วยงาน หรือสถาบันใด ๆ ได้ตกลงที่จะประสาน เชื่อมโยงเข้าหากันภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปฏิรูปการศึกษา” กลุ่มเครือข่ายนั้น ต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน

วิจิต นันทสุวรรณ และจำนง แรกพิณิจ (2545, หน้า 10) กล่าวถึง เครือข่ายการเรียนรู้ว่า คือ การที่ชาวบ้านรวมตัวกัน ขบคิดปัญหาของเขา รวมพลังแก้ปัญหา และหาผู้นำขึ้นมาจากหมู่ชาวบ้านด้วยตนเอง แล้วรวมตัวกันเพื่อมีอำนาจต่อรอง มีการต่อสู้ทางความคิด มีการเรียนรู้จากภายนอก มีการไปมาหาสู่เรียนรู้ดูงานด้วยกัน จนกระทั่งเกิดกระบวนการแก้ปัญหาได้ ส่งผลให้การทำมาหากินและเศรษฐกิจแต่ละครอบครัวดีขึ้น

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546, หน้า 10) กล่าวถึงความเหมือนและความแตกต่างระหว่าง “กลุ่ม” กับ “เครือข่าย” ว่า กลุ่มมักประกอบด้วยบุคคลที่มีความคิดความเชื่อเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ร่วมกัน ในขณะที่เดียวกันก็มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมือนหรือใกล้เคียงกัน มีพันธกิจร่วมกัน และดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน

ในขณะที่เครือข่าย มักจะประกอบไปด้วย คนที่มีความคิด ความเชื่อเหมือนหรือต่างกันได้ แต่ทุกคนต่างมุ่งเน้นการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักร่วมกัน ในขณะที่เป้าหมายย่อยของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายอาจแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถพิจารณาได้จาก ความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ การกระทำ พันธกิจ และเป้าหมาย

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546, หน้า 5) กล่าวว่า เครือข่าย (Network) หมายถึง การที่คนมาพบปะกัน มาประชุมกัน และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน เพราะมีสิ่งที่ยึดโยงใจระหว่างสมาชิกเข้าด้วยกัน คือ สัมพันธภาพของสมาชิกในเครือข่าย โดยบุคคลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างกันบนพื้นฐานของความเท่าเทียมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านโอกาสในการสื่อสาร การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร และการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน

นอกจากนี้ ทั้งสองยังได้ให้ความหมายของเครือข่ายที่ลึกซึ้งอีกระดับหนึ่งว่า คือ การเชื่อมต่อระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ แล้วขยายผลออกไปเป็นวงกว้าง เพื่อให้สังคมเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น และในการเชื่อมต่อระหว่างมนุษย์นั้น จะเป็นความสัมพันธ์ย้อนกลับในเชิงบวกที่จะส่งผลให้เกิดพลังทวีคูณ (Reinforcing) เกิดการขยายผลแบบก้าวกระโดด (Quantum Leap) เป็นพลังสร้างสรรค์ที่เปลี่ยนคุณภาพอย่างฉับพลัน (Emergence) โดยเป้าหมายที่ปรารถนา คือ การสร้างเครือข่าย

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2547, หน้า 25) กล่าวถึงความหมายของเครือข่ายทางการศึกษา หมายถึง การรวมตัวกันระหว่างโรงเรียนหลาย ๆ แห่ง หรือบุคคลที่มีบทบาทในการจัดการศึกษา โดยมีการรวมตัวกันในหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เป็นหนึ่งเดียวกันโดยการเชื่อมโยง สร้างสัมพันธ์ สื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ภายใต้ข้อตกลงหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันด้วยความเป็นกัลยาณมิตรและทัดเทียมกัน มีลักษณะการรวมตัวกันในแนวราบที่เน้นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน โดยทุกโรงเรียนมีความเป็นอิสระ และมีเอกภาพในการบริหารจัดการได้เช่นเดิม แต่มีกิจกรรมที่ต้องให้ความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น

ธนา ประมุขกุล (2547, หน้า 1) ให้ความหมายของเครือข่าย (Network) คือ ภาพข่ายใยแมงมุมซึ่งแสดงให้เห็นการถักทอโยงใยกันของเส้นใยที่พาดผ่านกันมาหลายเส้น หลากทิศทาง ดังนั้น คำว่า เครือข่าย คือ “การเชื่อมโยงอย่างมีเป้าหมาย” เป็นการเชื่อมโยงระหว่างระบบที่ปฏิบัติการอยู่เข้าด้วยกัน เช่น การเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เข้าเป็นเครือข่าย อินเทอร์เน็ต เป็นต้น หรืออาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่างบทบาทของบุคคล/องค์กรต่าง ๆ ภายใต้

วัตถุประสงค์ร่วมใด ๆ ของภาคีสมาชิก ดังนั้น เครือข่ายจึงเป็นรูปแบบการทำงานในลักษณะสร้างความร่วมมือ ประสานงานกันในแนวราบระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยสรรพกำลัง อันรวมถึงคน สติปัญญา ความสามารถ และทรัพยากรในการทำงานเพื่อเอาชนะอุปสรรคที่จุดอ่อนของระบบราชการ และเป็นแนวทางที่ตรงกันกับแนวคิดของการพัฒนาที่ยืดหยุ่นที่ ประสานภารกิจ และร่วมทรัพยากร (Area, Function and Participation) เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545, หน้า 106) ยังมีความเห็นอีกว่าการเชื่อมโยงเข้าหากันเป็นเครือข่าย ไม่ใช่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจเพียงต้องการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมสังสรรค์กันเท่านั้น แต่มันหมายถึง ความต้องการที่จะพัฒนาไปสู่การลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน

ศิริพร ต้นตียมมาศ (2550, หน้า 66) ได้ให้ความหมายของเครือข่าย (Network) หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างระบบการปฏิบัติงานหรือเชื่อมโยงบทบาทของบุคคลองค์กรต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้วยการระดมสรรพกำลัง และมีกลยุทธ์ในการพัฒนา ด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2552, สื่อออนไลน์) ได้ให้ความหมายของเครือข่าย (Network) ไว้ว่า เครือข่าย คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือจัดระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กร สมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในความหมายนี้ สำคัญคือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้น ๆ

ตามแนวคิดทฤษฎีของ Starkey ได้ให้ความหมายของเครือข่าย (Network) ในสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2552, สื่อออนไลน์) ไว้ว่า เครือข่าย หมายถึง การประสานงานรูปแบบหนึ่งที่โยงใยการทำงานของกลุ่มบุคคล หรือองค์กรหลายองค์กร ซึ่งมีทรัพยากร มีเป้าหมาย มีกลุ่มสมาชิกของตนเอง ที่มีความคิด มีปัญหา มีความต้องการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนกันหรือคล้ายกัน มาติดต่อประสานงานหรือร่วมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการในเรื่องนั้น ๆ โดยยึดหลักการทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน เคารพซึ่งกันและกัน มากกว่าการเชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้มีอำนาจสั่งการ

โดยสรุป ความหมายของเครือข่าย (Network) หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มบุคคล องค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกันที่ชัดเจน จัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ ในลักษณะสร้างเครือข่าย ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการระดมสรรพกำลัง ร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

Croewther (1996) กล่าวว่า ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญ ที่ทำให้การทำงานร่วมกันหรือการทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จ ความร่วมมือจึงเป็นคุณลักษณะที่กลุ่ม ทีม หรือองค์กรพึงปรารถนา ซึ่งหมายถึง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การร่วมมือกัน การร่วมรู้ร่วมคิด การทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน

Cramer (1998) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า “ความร่วมมือ” เป็นพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของบุคคล กลุ่มบุคคล และอาจมีความหมายครอบคลุมไปถึงความร่วมมือขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย การออกแบบและการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย เพื่อนำมาทำแผนปฏิบัติการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการประเมินศักยภาพผลการปฏิบัติงานเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงงาน สมาชิกทุกคนต้องมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อที่จะแสวงหาวิธีการ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน และแสวงหาวิธีการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ในการทำงานของตน

Lucas (1998) ให้ความหมายความร่วมมือในการทำงานขององค์กรว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้น เนื่องจากความต้องการของบุคคล หรือความต้องการขององค์กรในการร่วมกันรับผิดชอบต่องาน มีการร่วมมือกันของบุคคล มีการสร้างเครือข่ายการทำงาน มีกลุ่มร่วมมือ สมาชิกมีการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเองและรู้สึกว่าได้ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น

Robbins and Finley (1998) ยังให้ความหมายของความร่วมมือในการทำงาน โดยเน้นความสำคัญว่า ทุกฝ่ายจะให้การช่วยเหลือกันเพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน และสามารถทำให้ทีมคงอยู่ได้เพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน

Martin (1999) เสนอว่า ความร่วมมือในการทำงานไม่ใช่กระบวนการทำงาน แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล (Human Relationship) ในการทำงานร่วมกันของบุคคล

ความร่วมมือ (Collaborative) หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาปฏิบัติการทำงานร่วมกัน อาจเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน การทำงานร่วมกันดังกล่าวนี้ ประกอบด้วย การวางแผนกำหนดเป้าหมาย

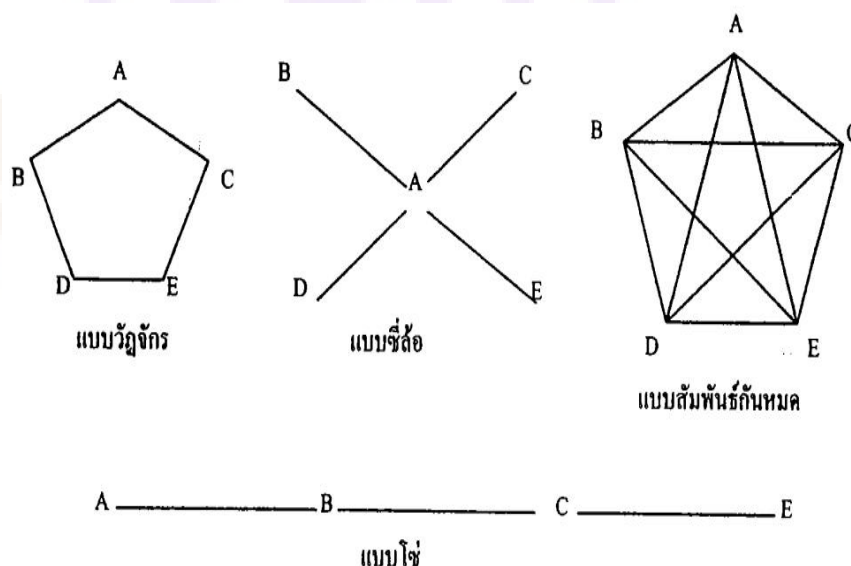

ทำแผนปฏิบัติการ ดำเนินการตามที่กำหนด โดยสมาชิกทุกคนต้องมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบ ที่จะแสวงหาวิธีการเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างพลัง และการช่วยเหลือกัน

โดยสรุป ความหมายของเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างระบบการปฏิบัติงานหรือเชื่อมโยงบทบาทของกลุ่มบุคคล องค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ภายใต้ความต้องการ ในวัตถุประสงค์ร่วมกันที่ชัดเจน จัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ในลักษณะ สร้างเครือข่ายความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการระดม สรรพกำลัง ร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน

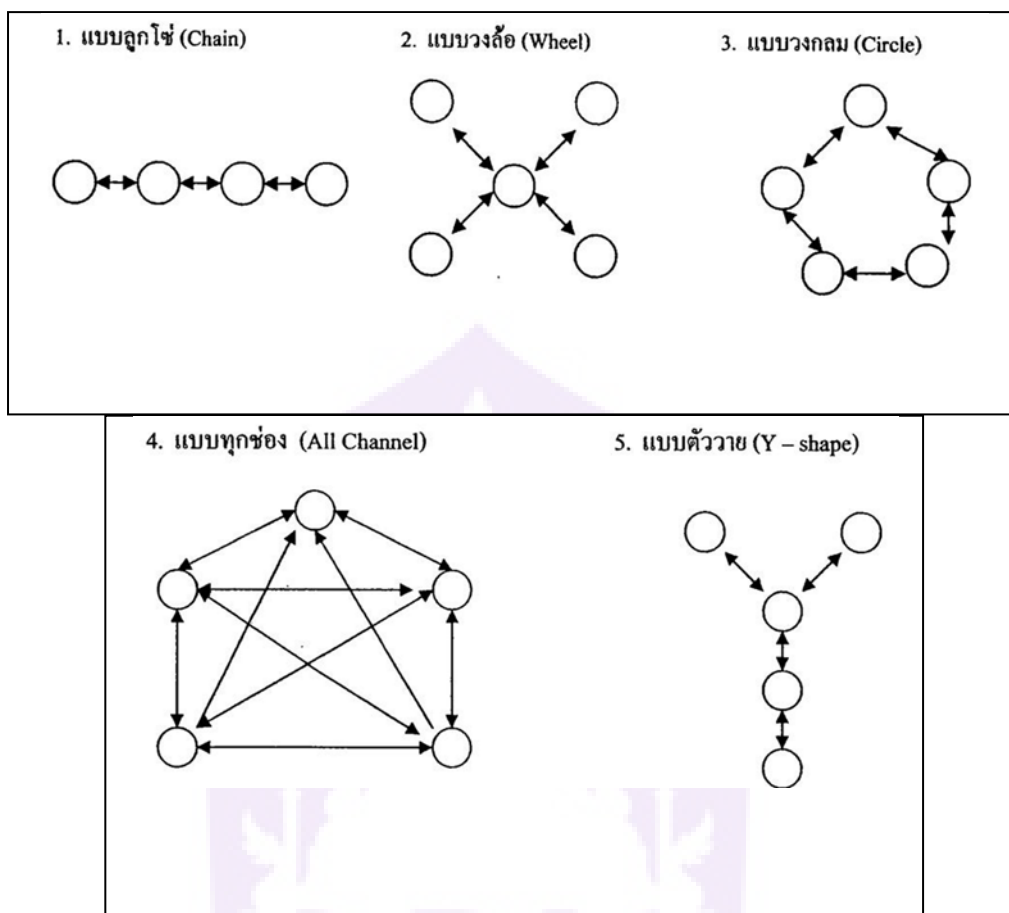
1.2 ความสามารถในการสื่อสารของเครือข่าย

การส่งสารและการรับสารที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้เกิดการขยาย เครือข่ายออกไปในวงกว้างได้ และเครือข่ายจะต้องมีจุดยืน มีจุดประสงค์ที่ชัดเจนพร้อมที่จะ เชื่อมโยงองค์กรอื่นอยู่เสมอ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัวนัก แต่เน้นให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของเครือข่ายเป็นสำคัญ

ภาพ 1 แบบแผนการเกิดเครือข่าย (Pattern of Network)

Hanson (2003) ได้กล่าวถึง การส่งข่าวสารภายในหรือระหว่างองค์การ โดยผ่านเครือข่ายนั้น มีรูปแบบของการสื่อสารอยู่ 5 รูปแบบที่แตกต่างกัน ได้แก่

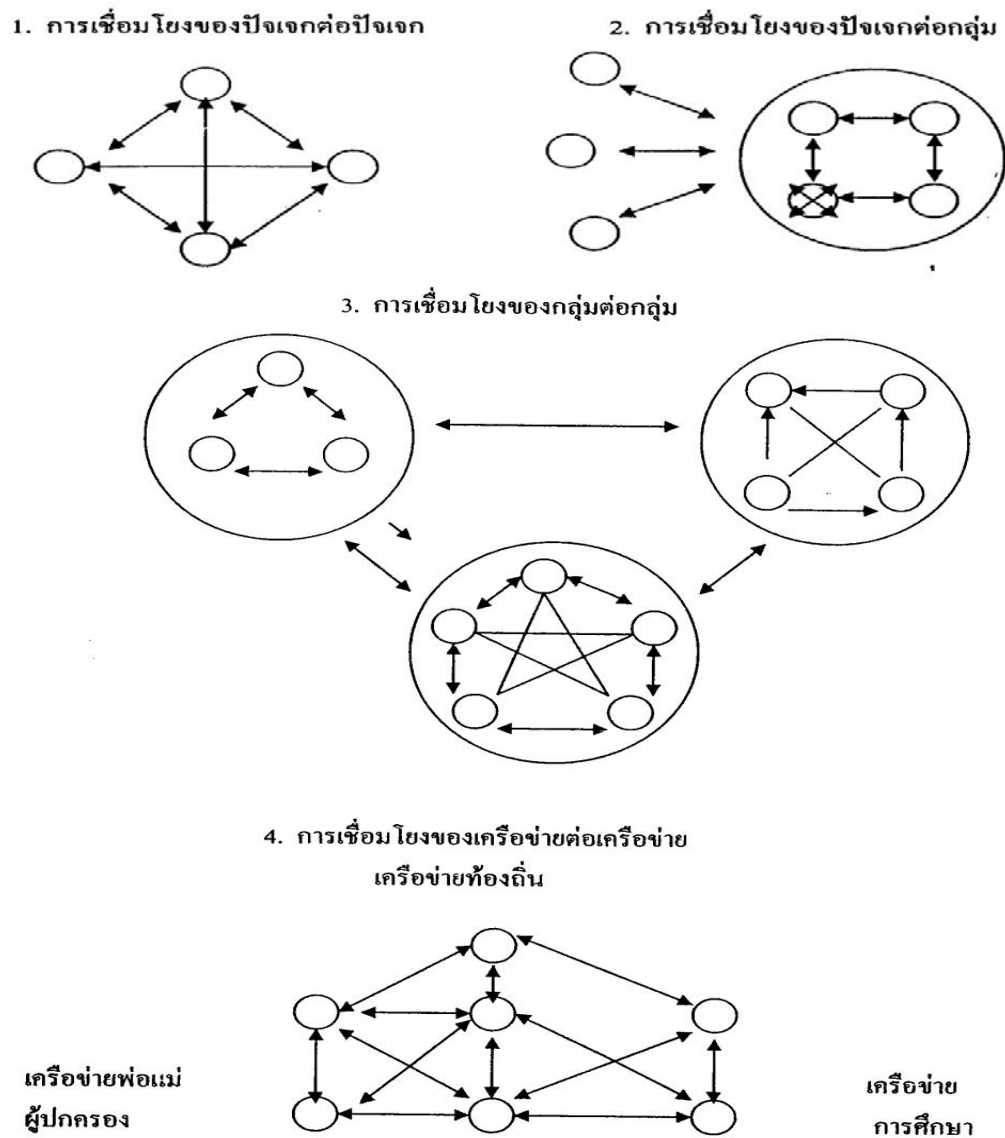

ภาพ 2 รูปแบบการสื่อสาร

ที่มา: Hanson, 2003

Leavitt (1951 อ้างอิงใน ฉันทนา จันทรบรรจง, 2545); Shaw (1954 อ้างอิงใน ฉันทนา จันทรบรรจง, 2545) ได้ศึกษา พบว่า การสื่อสารแบบวงล้อ (Wheel) ลูกโซ่ (Chain) และตัววาย (Y-Shape) บุคคลที่อยู่ตรงกลางของโครงสร้างการสื่อสารจะได้รับเลือกเป็นผู้นำ ส่วนการสื่อสารแบบวงกลม (Circle) และแบบทุกช่องทาง (All Channel) ไม่ได้ระบุว่าใครเป็นผู้นำ และสมาชิกในกลุ่มสื่อสารแบบวงกลมและแบบทุกช่องทางจะได้รับข่าวสารเท่าเทียมกันทุกคน การสื่อสารในลักษณะวงล้อ ลูกโซ่ และตัววาย จะมีลักษณะแบบรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง (Centralization) แต่การสื่อสารแบบวงกลมและแบบทุกช่องทางจะมีลักษณะแบบกระจายอำนาจ (Decentralization)

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545, หน้า 106) ได้จำแนกลักษณะการเชื่อมโยงของเครือข่ายความร่วมมือไว้ ดังนี้ 1) การเชื่อมโยงของปัจเจกต่อปัจเจก 2) การเชื่อมโยงของปัจเจกต่อกลุ่ม 3) การเชื่อมโยงของกลุ่มต่อกลุ่ม และ 4) การเชื่อมโยงของเครือข่ายต่อเครือข่าย

ภาพ 3 ลักษณะการเชื่อมโยงของเครือข่ายความร่วมมือ

ที่มา: เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2545

Swansburg (1996) กล่าวว่า การสื่อสารที่ไม่ดีหรือขาดประสิทธิภาพนั้น จะก่อให้เกิดความตึงเครียดในองค์กรได้ หรืออาจจะก่อให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ และอาจทำให้อัตราการขาดงาน โอนย้าย ลาออก หรือการประท้วงมากขึ้น สิ่งที่จะตามมา คือ ผลผลิตที่ต่ำและไม่มีคุณภาพ การสื่อสารในรูปแบบของเครือข่ายความร่วมมือนั้น จะก่อให้เกิด ความมุ่งมั่นและความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและระหว่างเครือข่าย การสื่อสารจะเกิดขึ้น ตลอด 24 ชั่วโมง การสื่อสารข่าวสารข้อมูลจะต้องมีความสะดวก คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ สื่อสารชนิดหนึ่งที่มีความจำเป็นจะต้องนำมาใช้ เพราะสามารถส่งข่าวสารข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และทุกรูปแบบทั้งแนวดิ่งและแนวนอน ประกอบด้วย 1) การสื่อสารจากบนลงล่าง (Downward Communication) 2) การสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Upward Communication) 3) การสื่อสาร ระดับเดียวกันหรือการสื่อสารในแนวราบ (Lateral Communication) และ 4) การสื่อสารแบบสอง ทาง (Two-Way Communication)

1.3 ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย

ประเภทและรูปแบบของเครือข่ายมีความแตกต่างกันไปตามนิยาม และ กิจกรรมที่แต่ละกลุ่มหรือผู้ใช้กิจกรรมเครือข่ายกำหนดขึ้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545, หน้า 107) ได้แบ่งเครือข่ายออกเป็น ประเภทต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์บางประการประยุกต์เครือข่ายเพื่อปฏิรูปการศึกษา พอสรุปได้ ดังนี้

1. แบ่งตามขนาดของกลุ่ม ได้แก่ เครือข่ายร่วม และเครือข่ายย่อย
2. แบ่งตามพื้นที่ เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้าน เครือข่ายระดับตำบล เครือข่าย ระดับอำเภอ เครือข่ายระดับจังหวัด เป็นต้น
3. แบ่งตามประเด็นที่สนใจร่วมกัน เช่น เครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่าย การศึกษาทางเลือก เป็นต้น
4. แบ่งตามวิชาชีพของสมาชิกของกลุ่ม เช่น เครือข่ายนักการเมือง เครือข่าย นักวิชาการ เครือข่ายครูและบุคลากรทางการศึกษา เครือข่ายนักธุรกิจ เป็นต้น
5. แบ่งตามบทบาทของกลุ่ม เช่น เครือข่ายการศึกษา เครือข่ายวิจัยเพื่อปฏิรูป การศึกษา เครือข่ายผู้สนับสนุนด้านการเงิน เป็นต้น
6. แบ่งตามลักษณะภาคีที่ร่วมในเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายแนวดิ่งและ เครือข่ายแนวนอน
7. แบ่งตามระดับความผูกพัน ใช้ระดับความผูกพันระหว่างบุคคล เป็นจุดศูนย์กลางของเครือข่ายกับภาคีต่าง ๆ ซึ่งอาจแบ่งได้ในลักษณะของเครือข่ายที่มี ความผูกพันใกล้ชิดในระดับรองลงไปตามลำดับ จนถึงความผูกพันในระดับห่าง

อรรถณพ พงษ์วาท (2544, หน้า 25) ได้เสนอแนะรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการสถานศึกษาไว้ 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐรวมตัวกันเป็นเครือข่าย 2) การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือหลาย ๆ แห่ง กับภาคส่วนอื่น ได้แก่ บุคคล ครอบครัวยุวชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย 3) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ 4) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน 5) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในรูปแบบที่ 2 และ 3 6) รูปแบบเครือข่ายที่อาจเกิดจากการริเริ่มระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐและของเอกชน หรือระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษา โดยไม่มีการขึ้นกำกับหรือครอบงำบางการ จากหน่วยงานหรือองค์กรทางการศึกษาใด ๆ และยังให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า รูปแบบของเครือข่ายโรงเรียนควรตั้งอยู่บนหลักการความสมัครใจ ความเสมอภาค การพึ่งพิงพึ่งพาอาศัยกัน ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นและแนวนอน และต้องลดความเป็นราชการลง (Less Bureaucratic Model) บนพื้นฐานของการไม่รวมศูนย์ที่จะเป็นอุปสรรคในการก่อตัว และการดำรงอยู่ ตลอดจนการดำเนินงานของเครือข่าย

สหัททยา วิเศษ (2547, หน้า 12) ได้แบ่งประเภทของเครือข่ายออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. เครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะการเกิดของเครือข่าย โดยเครือข่ายประเภทนี้อาจแบ่งเป็นเครือข่ายในด้านต่าง ๆ คือ 1) เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้งของภาครัฐ เช่น เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน เครือข่ายอาสาพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นเครือข่ายที่มีกระบวนการทำงานและโครงสร้างที่ค่อนข้างเป็นทางการ มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดมาจากภาครัฐ และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่าง ๆ 2) เครือข่ายที่เกิดจากการสนับสนุนขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีการรวมกลุ่มเครือข่ายตามประเด็นปัญหาสาธารณะที่เกิดขึ้น เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเงินชุมชน ด้านสุขภาพ ด้านเกษตรกรรม โดยที่ลักษณะของเครือข่ายประเภทนี้ จะเป็นกลุ่มเครือข่ายที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีลักษณะไม่เป็นทางการ มีการจัดโครงสร้างที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ซึ่งอยู่ในลักษณะแนวนอน (Horizontal) ไม่มีประธาน มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการนำเพื่อพัฒนาศักยภาพของตน 3) เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการก่อตัวของภาคประชาชน หรือเครือข่ายภาคประชาชน โดยเป็นเครือข่ายที่เกิดจาก

การเรียนรู้ การสั่งสมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและเชื่อมโยงกระบวนการนั้น เป็นเครือข่าย เช่น เครือข่ายวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

2. เครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะของกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายที่ดำเนินการโดยยึดภารกิจหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งเครือข่าย โดยเป็นการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมเป็นครั้งคราวตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น เครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของภาครัฐ เป็นต้น

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2552, สื่อออนไลน์) ได้แบ่งประเภทและรูปแบบของเครือข่ายที่สำคัญมี 3 ลักษณะ คือ

1. เครือข่ายเชิงพื้นที่ (Area Network) หมายถึง การรวมตัวของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายที่อาศัยพื้นที่ดำเนินการเป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกัน เป็นกระบวนการพัฒนาที่อาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเป้าหมายนำทางและเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่าง ๆ ออกจากกัน โดยยึดเอาพื้นที่เป็นที่ตั้งแห่งความสำเร็จในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงพื้นที่ สามารถจัดได้หลายระดับตามพื้นที่และกิจกรรมที่เกิดขึ้น อาทิ

1.1 การแบ่งเครือข่ายตามระบบการปกครองของภาครัฐ เช่น

1.1.1 เครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ เช่น เครือข่ายประชาคม อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่

1.1.2 เครือข่ายระดับจังหวัด เช่น เครือข่ายประชาคมจังหวัดเชียงใหม่

1.1.3 เครือข่ายระดับภูมิภาค เช่น เครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ

1.1.4 เครือข่ายระดับประเทศ เช่น เครือข่ายสมาพันธ์เกษตรกรแห่งประเทศไทย

1.1.5 เครือข่ายองค์กรระหว่างประเทศ เช่น เครือข่ายการพัฒนาของ UNDP เป็นต้น

1.2 การแบ่งพื้นที่ตามความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เครือข่ายลุ่มน้ำปิง

2. เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (Issue Network) หมายถึง เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมสามารถแบ่งได้อย่างมากมายตามประเด็นกิจกรรม และความสนใจที่เกิดขึ้นของฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน โดยไม่ยึดติดกับพื้นที่ดำเนินการ แต่ใช้หลักของกิจกรรม

ที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็นเครือข่าย เช่น เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายภูมิปัญญาชาวบ้าน เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายด้านคุ้มครองผู้บริโภค เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายสิทธิมนุษยชน เครือข่ายสุขภาพ เครือข่ายผู้พิการจังหวัดเชียงใหม่

3. เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ หรือเครือข่าย 4 ภาคส่วนในสังคมไทย หมายถึง เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจกิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคมเป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย ซึ่งอาจแบ่งเป็นเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเครือข่ายต่าง ๆ ดังกล่าว มุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของหน่วยงานหรือโครงสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้น ๆ ลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายประเภทนี้สำหรับสังคมไทยอาจแบ่งกลุ่มผลประโยชน์ได้ 4 ภาคส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่

3.1 เครือข่ายภาครัฐ เช่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา เครือข่ายกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เครือข่ายองค์กรอิสระของภาครัฐ เช่น สถาบันพระปกเกล้า สถาบันการศึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เครือข่ายโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม เป็นต้น

3.2 เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน เช่น สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม สมาคมผู้ส่งออก เครือข่าย SME ฯลฯ

3.3 เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น เครือข่ายเพื่อนตะวันออก เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ เครือข่ายด้านแรงงานสวัสดิการสังคม เครือข่ายมูลนิธิ YMCA

3.4 เครือข่ายภาคประชาชน เช่น เครือข่ายปราชญ์ภาคเหนือ เครือข่ายประมงพื้นบ้านเครือข่ายสมัชชาคนจน เป็นต้น

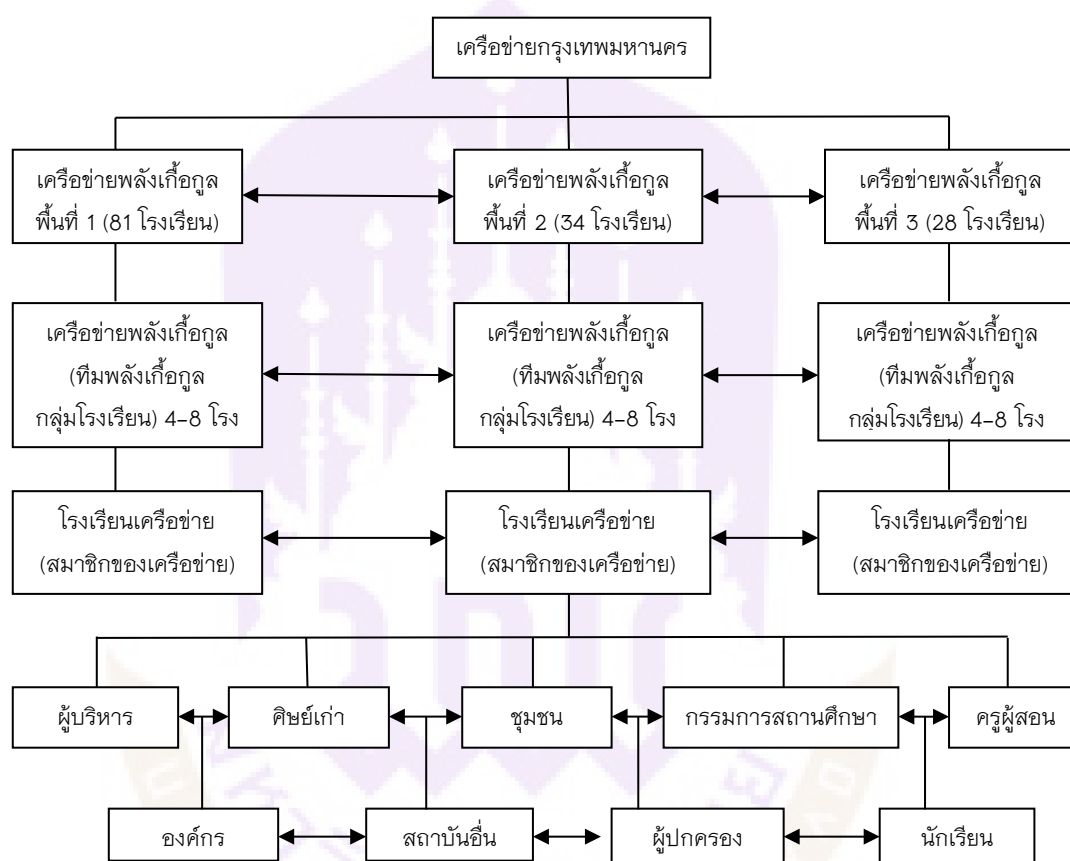
จากการศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับรูปแบบของเครือข่าย สรุปได้ว่า ประเภทและรูปแบบของเครือข่ายขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เครือข่ายกำหนดขึ้น เช่น เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เครือข่ายความร่วมมือที่เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่าง คนกับคน คนกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม เครือข่ายกับเครือข่าย รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาระดับเดียวกัน หรือต่างระดับ หรือสถานศึกษากับหน่วยงานอื่น เป็นต้น

1.4 เครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ

1.4.1 เครือข่ายโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

การจัดตั้งเครือข่ายโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการจัดกลุ่มโรงเรียนในลักษณะเครือข่ายโรงเรียน (School Cluster) จำนวนโรงเรียนในเครือข่าย มี 4-8 โรงเรียน

ซึ่งคละกันระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เรียกว่า โรงเรียนเครือข่าย (Cluster School) โดยมีศูนย์เครือข่ายโรงเรียน คือ โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากภายในเครือข่าย ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมของการประสานงานความร่วมมือกับโรงเรียน ซึ่งในทุกะดับของเครือข่ายจะมีการเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์กัน ตั้งแต่ระดับภายในโรงเรียนจนถึงระดับเครือข่ายพลังเกลือพื้นที่เน้นความสัมพันธ์แนวราบ ดังภาพ 4

ภาพ 4 โครงสร้างเครือข่ายโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

1.4.2 รูปแบบความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแนวคิดของ นรินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ

นรินทร์ เมฆไตรรัตน์, โกวิท พวงงาม และศุภสวัสดิ์ ชัชวาล (2550, หน้า 86-89) ได้กล่าวถึง รูปแบบความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า ในการพิจารณาถึงรูปแบบองค์กรความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า เป็นสิ่งที่ยากในการสร้างข้อสรุป เพราะรูปแบบความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ล้วนมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โดยเห็นว่า ในการจัดแบ่งประเภทขององค์กร

ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สามารถกระทำได้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ใช้ในการพิจารณา ซึ่งรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น อาจสรุปได้ ดังนี้

1) การจัดรูปแบบของความร่วมมือโดยอาศัยเกณฑ์สถานะทางกฎหมาย แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่

1.1) องค์กรความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล

1.2) องค์กรความร่วมมือที่ไม่ได้มีสถานะเป็นนิติบุคคล

2) การจัดรูปแบบขององค์กรความร่วมมือโดยอาศัยเกณฑ์จำนวนภารกิจที่รับผิดชอบดำเนินการ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่

2.1) องค์กรความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจรับผิดชอบด้านเดียว

2.2) องค์กรความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจรับผิดชอบหลายด้าน

3) การจัดรูปแบบความร่วมมือโดยอาศัยเกณฑ์วิธีการของความร่วมมือ แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบหลัก ได้แก่

3.1) รูปแบบองค์กรความร่วมมือที่แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน รวมถึงวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ

3.2) รูปแบบองค์กรความร่วมมือในลักษณะการดำเนินการแทน

3.3) รูปแบบองค์กรความร่วมมือในลักษณะแลกเปลี่ยนและใช้ทรัพยากรร่วมกัน

3.4) รูปแบบองค์กรความร่วมมือในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์

1.4.3 เครือข่ายโรงเรียนในต่างประเทศ

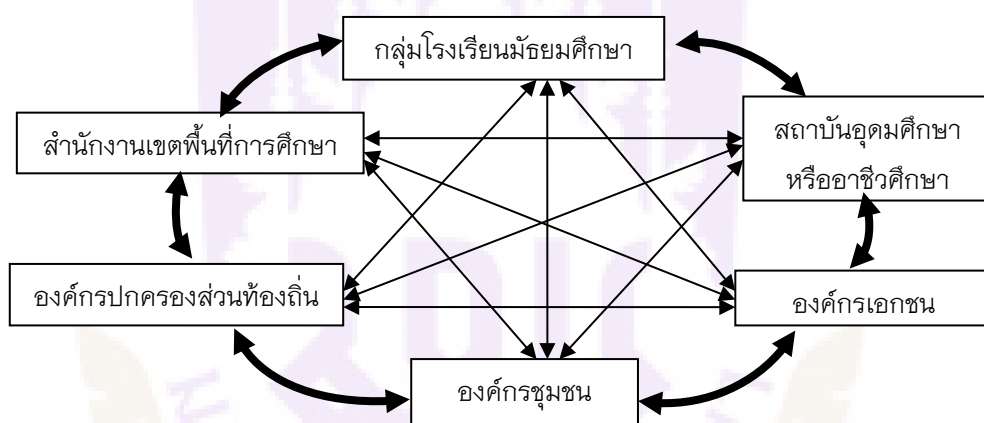
Ribchester and Edwards (2007, Online) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือของเครือข่ายโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษานานาชาติในชนบท พบว่า ช่วงเวลาที่ฝ่ายบริหารการศึกษาท้องถิ่นไม่สามารถสานต่องานสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็ก การให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเป็นยุทธวิธีเดียวที่ขยายวงกว้าง สำหรับโรงเรียนที่กำลังเติบโตจำนวนน้อยในกลุ่ม วิธีนี้ถือเป็นวิธีช่วยเหลือที่สำคัญกว่าเรื่องใด ๆ คุณค่าของความร่วมมือในเครือข่ายโรงเรียน ดูเหมือนจะเป็นตัวกลางในการใกล้ชิด ทั้งความตึงเครียดภายในซึ่งเกิดขึ้นโดยปกติในการร่วมมือระหว่างเครือข่ายโรงเรียน ผลลบที่เกิดเนื่องจากการลดจำนวนฝ่ายบริหารการศึกษาท้องถิ่น (LEA) ซึ่งเป็นผู้สนับสนุน และเพื่อลดการแข่งขันในการเพิ่มจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียน เพิ่มความเชื่อมั่นของผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ที่รับตำแหน่ง

ผู้ประสานงาน มีบทบาทในการรวมตัวของโรงเรียนในท้องถิ่นธรรมดาและสร้างความเจริญเติบโต เป็นผลให้โรงเรียนที่เกี่ยวข้องได้รับการยอมรับว่า เป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้ยังเน้นความจริงที่ว่า อาจารย์ใหญ่ในแต่ละโรงเรียนนั้นกำลังร่วมกันทำงานเพื่อจัดการแข่งขันระหว่างโรงเรียน ซึ่งเป็นกุญแจหลักหลังการปฏิรูปการศึกษาปี 1988 ที่สำคัญอีกประเด็น คือ ความร่วมมือระหว่างเครือข่ายโรงเรียน ประกอบกับผลการผสมผสานจากการสนับสนุนและความไว้วางใจจากท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา กำลังเผชิญกับความกดดันจากฝ่ายบริหารเบื้องบน ในการเปลี่ยนโครงสร้างของข้อกำหนดการศึกษาท้องถิ่น ผลในแง่บวกของการร่วมมือในเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นที่ยอมรับทั่วไป และความชัดเจนนี้ ควรนำไปใช้ในการกระตุ้นในการขยายการรวมตัวระหว่างโรงเรียนในชนบท กัลตัน (Galtion) ได้แย้งว่า กฎหมายควรได้รับการเผยแพร่ให้รู้ทั่วกันในการอำนวยความสะดวกอย่างเป็นทางการในการรวมตัวของเครือข่าย รวมถึงกลไกในการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน ที่สำคัญคือ กระทรวงแรงงานและศึกษาธิการ ควรคาดการณ์ล่วงหน้าในการให้ความสนับสนุนการร่วมมือของเครือข่าย ผ่านทางข้อกำหนดของทรัพยากรที่มุ่งหมายเอาไว้ ควรมีการกระตุ้นการสนับสนุนโดยเฉพาะสำหรับโรงเรียนที่ต้องการเผยแพร่ความชำนาญการทางหลักสูตร ด้วยการแลกเปลี่ยนครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งลักษณะของความร่วมมือแบบนี้ ถูกมองว่า ผู้ที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นถูกคุกคามในเรื่องของความเป็นอิสระ เป็นมุมมองที่เป็นข้อจำกัดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทรัพยากรสำหรับการจัดหาให้กับผู้ประสานงานเครือข่ายถาวร ผู้ให้คำแนะนำหรือเจ้าหน้าที่เสริมนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการเพิ่มประสิทธิภาพความร่วมมือกัน นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนอุปกรณ์การสอน ทรัพยากร และผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการต่าง ๆ นั้น สามารถให้ความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาความเชื่อมโยงโดยคอมพิวเตอร์ระหว่างโรงเรียนที่ห่างไกลกัน ตัวอย่างการบุกเบิกอาจเป็นเครื่องชี้ทางสู่นาคตได้ ถึงแม้ว่า การลงทุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีราคาสูงในระยะเริ่มแรก แต่การลงทุนนี้จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการบรรลุผลและความรวดเร็วในการแลกเปลี่ยน ซึ่งจะทำหน้าที่ในการแก้ปัญหาความยากลำบากในการปฏิบัติและความจริงที่เครือข่ายต้องเผชิญ

เขตพื้นที่การศึกษา เมืองแคเบอร์รา ประเทศออสเตรเลียร่วมกับหัวหน้าพัฒนาบุคลากรครู ครูพลศึกษา และนักเรียนผู้ประสานงานทางด้านสวัสดิการของโรงเรียนมัธยมแมรีแลนด์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาเส้นทางสู่การสอนและค่านิยมที่มีคุณภาพ ในด้านการศึกษา ศึกษากรณีตัวอย่างของเครือข่ายโรงเรียนในเมืองแมรีแลนด์ ได้ทำการสำรวจแบบฝึกหัดทางด้านการศึกษา ซึ่งได้ปรับปรุงด้านวิชาการ ด้านสังคม และผลการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในรัฐนิวเซาท์เวลส์ เกี่ยวกับ

คุณภาพของการสอนและการได้รับการฝึกฝนด้านวิชาการโดยคณะครู นักเรียนและผู้ปกครอง ในเครือข่ายโรงเรียนของเมืองแมริแลนด์ได้รับการยอมรับว่า วิธีการฝึกทักษะด้วยการ บูรณาการแบบฝึก รวมทั้งการให้มีการสะท้อนความคิดเห็น การอภิปราย การยกตัวอย่าง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การฟังแล้วโต้ตอบ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ ทำให้ความคิด อยู่ในระดับสูงขึ้น

จากผลการศึกษานโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน และ องค์กรเอกชน โดยมีการสื่อสารแบบวงกลมหรือแบบทุกช่องทาง ซึ่งเป็นเครือข่ายประเภท ประเด็นที่สนใจร่วมกัน ดังภาพ 5

ภาพ 5 โครงสร้างสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการจัดการศึกษาแบบกลุ่มโรงเรียนหรือสหวิทยาเขต เครือข่ายโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร และเครือข่ายโรงเรียนในต่างประเทศ ผนวกกับบทบาทและหน้าที่ในการจัดการ การศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยมีกลุ่มสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นหลักในการประสาน ความร่วมมือ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการเครือข่าย บรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงได้กำหนด ผู้นำเครือข่ายสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา คือ ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

โดยมีสมาชิกเครือข่าย ดังนี้ 1) กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา 3) องค์การเอกชน 4) องค์การชุมชน 5) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ 6) สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา

1.5 องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545, หน้า 36-43) กล่าวถึงองค์ประกอบของ เครือข่าย 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การรับรู้มุมมองด้วยกัน (Common Perception) ที่ถือว่า เป็นหัวใจของ เครือข่าย สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิดและรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผล การเข้าร่วมเป็นเครือข่าย เช่น มีความเข้าใจในปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ปัญหาร่วมกัน มีประสบการณ์ในปัญหาร่วมกัน และมีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้น

2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) เป็นการมองเห็นภาพของ จุดหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มที่รับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกัน และการมี เป้าหมายที่จะไปด้วยกันจนทำให้กระบวนการเคลื่อนไหวมีพลังและเกิดเอกภาพ

3. การมีผลประโยชน์และมีความสนใจร่วมกัน (Mutual Interest/Benefit) เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ

4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำ อย่างแข็งขัน

5. การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) โดยใช้จุดแข็ง ของฝ่ายหนึ่ง ไปช่วยแก้ปัญหาจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง

6. การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) ระหว่างสมาชิกของเครือข่าย เพื่อเป็นการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน และยังส่งผลให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยอัตโนมัติ

7. การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) สมาชิกในเครือข่ายต้องทำ กิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกันที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในเครือข่ายด้วย

ธนา ประมุขกุล (2547, หน้า 3) องค์ประกอบของเครือข่าย มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. สมาชิก ได้แก่ สมาชิกแกนหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลงานตามเป้าหมาย เครือข่าย และสมาชิกเสริมที่เป็นฝ่ายสนับสนุน

2. กรรมการผู้ประสานงาน เพื่อให้เกิดการจัดการที่ดีสามารถนำพาเครือข่ายขับเคลื่อนไปด้วยพลังร่วมของสมาชิก

3. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ เป็นจุดร่วมสำคัญของการเป็นเครือข่าย ถ้าเป็นเป้าหมายต้องชัดเจนและมีความเป็นไปได้ สื่อถึงการมีส่วนร่วมและคงอยู่ของสมาชิก

4. กิจกรรม การจัดกิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และร่วมทรัพยากรของสมาชิกด้วยกันเอง

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร (2547, หน้า 49-50) กล่าวว่า จุดร่วมที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นเครือข่าย ได้แก่

1. หน่วยชีวิต หรือสมาชิก ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความเป็นเครือข่าย และเป็นองค์ประกอบหลักที่ก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย

2. จุดมุ่งหมาย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะความเป็นเครือข่าย หมายถึงการร่วมกันอย่างมีจุดหมาย เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

3. การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก สิ่งที่ยึดเหนี่ยวสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกัน และกระทำอย่างมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม

4. การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน ในองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย จะต้องมีการพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

5. ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่าย ได้แก่ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน ทั้งการสื่อสารระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546) กล่าวว่า องค์ประกอบของเครือข่าย ประกอบด้วย

1. การเรียนรู้ (Learning) ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับความจำเป็นและความต้องการของตนเองและผู้อื่น

2. การลงทุน (Investing) ได้แก่ การลงทุนด้านเวลา และพลังงานในการติดต่อและเชื่อมประสานกับบุคคลต่าง ๆ

3. การดูแล (Nurturing) ได้แก่ การดูแลสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกของเครือข่ายอย่างใกล้ชิด ทั้งในเรื่องของการทำงานและความสัมพันธ์ภาพส่วนตัว

4. การรักษา (Keeping) ได้แก่ การรักษาทิศทางในการบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการตรวจ สอบความต้องการของสมาชิก และการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

Graham and Wright (1999) ได้ศึกษาความหมายของความร่วมมือจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยการศึกษานี้จะนำความร่วมมือสู่การปฏิบัติได้อย่างไร รวมทั้งได้นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้ของความร่วมมือสร้างแบบวัดความร่วมมือ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความร่วมมือ หมายถึง การทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การวางแผน การแบ่งปัน และการบรรลุเป้าหมายของกิจกรรม ส่วนตัวบ่งชี้ของความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การแบ่งปัน (Sharing) และ 3) การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (Goal Achieving Activities)

Weltch and Tulbert (2000) ได้ทำการวิจัยและสรุปว่า องค์ประกอบของความร่วมมือมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การประนีประนอมเพื่อให้เกิดการเคารพความคิดใหม่และการเปลี่ยนแปลง 2) การสื่อสารที่ประกอบด้วย การฟังและการเสนอความคิด ความรู้สึก 3) การแก้ปัญหาที่มีการระบุความต้องการ ความจำเป็น การระดมสมอง การปรับสิ่งที่ได้เพื่อใช้ในการสร้างแผนปฏิบัติการและการประเมิน 4) การพัฒนาแผนปฏิบัติการและการประเมินแผน

Mesa Public School (2003, Online) เสนอว่า ตัวบ่งชี้ของความร่วมมือประกอบด้วย 1) การค้นคว้าและรวบรวมสารสนเทศ 2) การตรงต่อเวลา 3) การปฏิบัติตามหน้าที่ 4) การมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่ม และ 5) การร่วมมือกับทีม

Plymouth State University (2003, Online) กล่าวถึง การร่วมมือว่าเป็นความสามารถในการสนับสนุนเพื่อนร่วมงานและทำงานกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกัน และตัวบ่งชี้ของความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) ความมุ่งมั่นพยายามที่จะร่วมมือ 2) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการสื่อสารที่แสดงการเคารพผู้อื่น 3) การแสวงหาและสนับสนุนความเห็นร่วมกันของกลุ่ม การตระหนักและรับรู้งานของผู้อื่น 4) การตั้งเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญร่วมกับผู้อื่น และ 5) การทำตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้อื่น

Sandiego State University's College of Education (2003, Online) เสนอองค์ประกอบของความร่วมมือ 1) การมีส่วนร่วมช่วยเหลือแบ่งปัน 2) การรับผิดชอบ 3) การมองเห็นคุณค่าความเห็นของผู้อื่น โดยที่การช่วยเหลือแบ่งปันเป็นการค้นหาและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การตรงต่อเวลา ส่วนการรับผิดชอบเป็นการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น

พิสิษฐ เทพไกรวัล (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่

1) ชั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย
 3) ชั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ชั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ
 6) ชั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อ
 คุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญ
 ที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของเครือข่าย 2) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการ
 สถานศึกษา 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 4) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ
 (Empowerment) ของเครือข่าย 5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย และ 6) การปฏิบัติงาน
 ของเครือข่ายและการสะท้อนผล

ศิริพร ตันติยมาศ (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหาร
 เครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า

1. ด้านองค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม
 สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับตามน้ำหนักของ
 องค์ประกอบจากมากไปหาน้อย คือ 1) กิจกรรมที่ทำร่วมกัน 2) การใช้เทคโนโลยี 3) ทักษะ
 ด้านภาวะผู้นำ 4) ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม 5) การติดต่อสื่อสาร 6) การมีส่วนร่วม
 ของสมาชิก 7) องค์การ (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม 8) บรรยากาศการมีส่วนร่วม

2. ระดับของประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
 อยู่ในระดับมาก

3. รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัด
 กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม
 8 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปเป็นประโยชน์
 สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

สุนัย วงศ์สุวรรณ (2555) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนารูปแบบความร่วมมือ
 ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบความร่วมมือในการบริหาร
 งานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย หลักความร่วมมือ 8 ข้อ
 ได้แก่ ความสมัครใจและยอมรับเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่จะร่วมมือ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
 ความเท่าเทียมและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ หลักการช่วยเหลือ
 ซึ่งกันและกัน หลักประชาธิปไตยและลดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือ และเพิ่มปัจจัย
 ที่ทำให้เกิดความร่วมมือ โครงสร้างความร่วมมือ 6 ข้อ ได้แก่ หน่วยประสานความร่วมมือ
 คณะทำงาน/คณะกรรมการร่วมบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ/คณะทำงาน บันทึกรายชื่อตกลง

จัดทำแผนและโครงการร่วมกัน การประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน การประเมินผลเป็นระบบและต่อเนื่อง

สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก และ 33 องค์ประกอบย่อย ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 คือ ส่วนประกอบที่สำคัญของเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย แกนนำ/ผู้นำเครือข่าย สมาชิกเครือข่าย บทบาทหน้าที่/ภาระหน้าที่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การติดตามประเมินผล การปฏิบัติงาน องค์ประกอบหลักที่ 2 คือ ขอบข่ายและภารกิจงานด้านวิชาการ ประกอบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา องค์ประกอบหลักที่ 3 คือ กระบวนการปฏิบัติงานของเครือข่าย ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและปัญหาการระบุจุดหมายหรือเป้าหมาย การจัดทำแผนกลยุทธ์ การประเมินผลและการรายงานผล องค์ประกอบหลักที่ 4 คือ คุณลักษณะที่ดีของแกนนำ ประกอบด้วย มีบุคลิกภาพ กระตือรือร้นในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความรับผิดชอบ และมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ องค์ประกอบหลักที่ 5 คือ เทคนิควิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วย การบรรยาย การอภิปราย การระดมสมอง การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการปฏิบัติจริง

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ ในด้านความหมาย ความสามารถในการสื่อสารของเครือข่าย ประเภทและรูปแบบเครือข่าย เครือข่ายโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย 2) บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย 3) การปฏิบัติงานของเครือข่าย 4) การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย และ 5) การพัฒนาสมาชิกของเครือข่าย

2. ผู้นำเครือข่ายและภาวะผู้นำ

ผู้นำเครือข่ายเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการกำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของเครือข่าย ดังนั้น ผู้นำเครือข่ายซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้บริหารเครือข่าย จะต้องมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับการเป็นผู้นำ ตลอดจนการมีภาวะผู้นำที่จะเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการพัฒนาองค์กร ให้เจริญก้าวหน้าและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ (กนกอร สมปราชญ์, 2546; Cunningham and Gresso, 1993; Glathorn, 1994; Leithwood, 1999) ทฤษฎีภาวะผู้นำแนวใหม่ หรือกระบวนทัศน์ใหม่ มุ่งเน้นภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Vision) มีการกระจายอำนาจและเสริมพลังอำนาจให้กับสมาชิก (Empowerment) เป็นผู้ที่มีจริยธรรม (Ethical Personhood) คือทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เหมาะสม เป็นที่ยอมรับในสังคมนั้น ๆ และปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สามารถทำให้ประสิทธิผลของงานและองค์กรสูงขึ้น (Smith, 1994) ผู้บริหารสถานศึกษานอกจากต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพแล้ว ยังต้องมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเพื่อนำองค์กรบรรลุความสำเร็จตามภารกิจ บทบาท หน้าที่ขององค์กร ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาต้นทุนในมนุษย์และสังคมต่อความอยู่รอดและสันติสุขของชุมชนและประเทศชาติ

ในการปฏิรูปการศึกษาของหลายประเทศ ได้มีการขับเคลื่อนเพื่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ Michael (2006) ได้เสนอแรงผลักดันการเปลี่ยนแปลงไว้ 8 ประการ ได้แก่

1. สร้างเป้าหมายคุณธรรม (Moral Purpose)
2. สร้างศักยภาพคน (Capacity Building)
3. สร้างความเข้าใจกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Understanding the Change Process)
4. พัฒนาวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ (Developing Culture for Learning)
5. การพัฒนาวัฒนธรรมการประเมิน (Developing Culture of Evaluation)
6. การเน้นความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Focusing on Leadership for Change)
7. การเสริมสร้างให้เกิดการเชื่อมโยงและรวมพลังเป็นหนึ่งเดียว (Fostering Coherence–Making)
8. การเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาสามระดับ (Cultivating Tri-level Development) คือ ระดับโรงเรียนและชุมชน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ

ภาวะผู้นำ เป็นหัวข้อที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมานานตั้งแต่สมัย Plato จวบจนถึงปัจจุบัน นักวิชาการหลายยุคได้พยายามทำการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่สามารถทำให้เกิดประสิทธิผลแก่กลุ่มองค์กรมานานหลายทศวรรษ โดยเริ่มจากการศึกษาคุณลักษณะ พฤติกรรม ปัจจัยเชิงสถานการณ์ การบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลและการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการนำเทคโนโลยี ยุทธศาสตร์ และจริยธรรมมาสนับสนุนให้สมาชิกสามารถพัฒนาศักยภาพ

ในการเป็นผู้นำได้มากกว่าการใช้อำนาจหน้าที่หรือตำแหน่งเพื่อการควบคุมและการนำอีกต่อไป ซึ่ง Certo (2006) ได้ให้ทัศนะว่า ผู้นำยุคใหม่ควรมีลักษณะผสมผสานคุณลักษณะใน 6 รูปแบบ คือ

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)
2. ภาวะผู้นำแบบสอนงาน (Coaching Leadership)
3. ภาวะผู้นำแบบพิเศษเหนือชั้น (Supper Leadership)
4. ภาวะผู้นำแบบแท้จริง (Authentic leadership)
5. ภาวะผู้นำแบบผู้ประกอบการ (Intrepreneurial Leadership)
6. ภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการ (Servant Leadership) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาวะผู้นำ

เชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) ซึ่งองค์ประกอบส่วนใหญ่ของภาวะผู้นำแต่ละแบบสะท้อนมาจากบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาได้

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ด้านภาวะผู้นำ จากภาวะผู้นำตามแนวคิดเดิมที่เคยมีประสิทธิผลในอดีตสู่แนวคิดภาวะผู้นำยุคใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นผู้นำที่มีมุมมองกว้างไกลระดับสากล สามารถยืดหยุ่นเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่จริยธรรม เปลี่ยนจากผู้นำที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน เป็นหัวใจที่คำนึงถึงผู้อื่นและส่วนรวม (Blanchard, 2006) และจะต้องมีความรับผิดชอบที่แสดงถึงการมีจริยธรรม (Yukl, 2002) การทำความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบและองค์ประกอบของความเป็นผู้นำรวมทั้งปัจจัยหรือองค์ประกอบของโครงสร้างการเป็นผู้นำ จะทำให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาบุคลิกภาพและคุณลักษณะให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ เพื่อนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์การ ที่ตนดำรงอยู่ นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของดังนี้

Pellegrino and Vemhayan (1985) ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมการบริหารที่พึงประสงค์ของผู้บริหารว่า หมายถึง ศักยภาพทางความรู้ หรือทักษะที่ช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานได้สำเร็จ โดยที่ Nolte (1996) ได้แสดงลักษณะที่ดีของผู้บริหารไว้ คือ มีความรู้ดี มีวิธีการทำงานอย่างฉลาด มีความเป็นประชาธิปไตย เป็นที่ศรัทธาของคนทั่วไป มีอารมณ์มั่นคง ใจกว้าง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีศีลธรรม และทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่นเดียวกับ Stadt (1974) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของผู้บริหารที่ประกอบด้วย การคำนึงถึงมาตรฐานในการปฏิบัติงาน การเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ กล้าคิด กล้าเสี่ยง และกล้าทำ มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ผู้อื่นทำ มีวินัยในตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ และมีความสามารถในการสื่อความคิด

วิเชียร ชิวพิมาย (2539) ได้ศึกษาการนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมการบริหาร 14 ประการ ได้แก่ 1) อารมณ์หนักแน่นมั่นคงไม่หวั่นไหวง่าย 2) เป็นประชาธิปไตยยอมรับฟังเสียงจากผู้ร่วมงาน 3) เมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน 4) ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม 5) มีมนุษยสัมพันธ์และให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานทุกคน 6) นำความคิดเห็นของผู้ร่วมงานมาประกอบการตัดสินใจ 7) ตัดสินใจเลือกปัญหาที่สำคัญและรีบด่วนโดยความเห็นของผู้ร่วมงาน 8) รวบรวมข้อมูลความต้องการมาวิเคราะห์การจัดทำแผนงาน/โครงการ 9) เชื่อมั่นในตนเองและกล้าตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 10) มีความรู้ ความสามารถในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และวัตถุประสงค์ 11) มีนโยบายชัดเจน 12) วางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีระบบ 13) มีมนุษยสัมพันธ์จริงใจ ไม่เห็นแก่ตัว 14) เข้ากับทุกคนได้ ไม่ยึดความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่

Maxine Clara Genge (2002, Online) ได้ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวข้องกับภูมิหลังของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการเลือกอาชีพ การแข่งขันระหว่างที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย การจำแนกโรงเรียนอุปสรรคในการทำงาน แรงกดดันจากครอบครัว ขอบเขตภาวะผู้นำ ภาพรวมของการได้รับการสนับสนุน การส่งเสริมโอกาสเพื่อพัฒนาทักษะ และความมั่นใจความสามารถของตนเอง ลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สรุปได้จากวิสัยทัศน์ของตนเอง การส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดจากความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนกับเป้าหมายของการบริหารการศึกษา ความมีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใสและความมุ่งมั่นที่จะบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ หลักการของการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนโดยไม่ยึดทฤษฎีใดตายตัว แต่ยึดหยุ่นตามสถานการณ์ที่โรงเรียนประสบอยู่ และระดมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

Hoy and Miskel (2001) ได้กล่าวถึง ผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของความมีประสิทธิภาพของการบริหารโรงเรียน Smith and Purkey (1983); Edmonds (1992); Scheerens and Bosker (1997) ผลการวิจัย สรุปว่า องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความมีประสิทธิภาพในโรงเรียนได้แก่ 1) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูงในด้านการเรียนการสอน 2) มีหลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายและได้รับการวางแผนไว้เป็นอย่างดี 3) มีเป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจน และมีความคาดหวังสูง 4) การมุ่งเน้นความสำเร็จ 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 6) มีสภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบเรียบร้อย 7) มีการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ 8) มีรูปแบบการเรียนการสอนที่ปรับเปลี่ยนใหม่ 9) มีระบบการวางแผนแบบมีส่วนร่วม และ 10) มีการประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ

Chester (1996) ได้ศึกษาวิจัยถึงพฤติกรรมกรรมการบริหารวิชาการของผู้บริหาร การศึกษาทั่วประเทศในสหรัฐอเมริกา พบว่า พฤติกรรมที่ทำให้การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารมีประสิทธิภาพสูง คือ การส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธี อภิปรายปัญหาการปรับปรุงการสอน ในที่ประชุม จัดปฐมนิเทศเพื่อช่วยเหลือครูใหม่ จัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับวิชาการ การศึกษาเพิ่มเติมแก่คณะครูเพื่อปรับปรุงเทคนิคการสอน

Margaret Ingram King (1989) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำทางการศึกษา: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน เป็นตัวทำนายประสิทธิผลความพึงพอใจ และบรรยากาศขององค์กร พบว่า โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่จนเป็นที่ ยอมรับของชุมชน ผู้ปกครอง ตลอดจนกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้ ความเข้าใจ โครงสร้าง การดำเนินงานภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน วางแผนจำแนกงาน พร้อมกับจัดวางตัวบุคคลเพื่อรับผิดชอบงานตามศักยภาพของแต่ละบุคคล รับฟังความคิดเห็น ของผู้ร่วมงาน และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล ให้สอดคล้องกับความต้องการ และ สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

Chrispeels (1990 อ้างอิงใน วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน, 2552) ได้ทำการศึกษาวิจัย ประสิทธิภาพโรงเรียนศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 8 แห่ง ในปี ค.ศ. 1990 ทำการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนทั้ง 8 แห่ง การวิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ 1) วัฒนธรรมและบรรยากาศในโรงเรียน 2) หลักสูตรและการสอน 3) โครงสร้างขององค์กร 4) ภาวะผู้นำของผู้บริหารใช้เวลาในการศึกษา 5 ปี ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ แบบสอบถามผลของการทดลอง และแบบบันทึกข้อมูลการศึกษา พบว่า 1) การเปิดโอกาส ให้คณะกรรมการหลักสูตรและครูได้ทำงานร่วมกันมีความจำเป็นสำหรับการเพิ่มสัมฤทธิ์ผลของ นักเรียน 2) การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ 3) ต้องมีการวางแผน การพัฒนาบุคลากรที่ดี

จากแนวคิดคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายจากแนวคิดและงานวิจัยของ วิเชียร ชิวพิมาย (2539); กนกอร สมปราชญ์ (2546); Stadt (1974); Smith and Purkey (1983); Pellegrino and Vemhayan (1985); Margaret Ingram King (1989); Chrispeels (1990 อ้างอิงใน วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน, 2552); Edmonds (1992); Chester (1996); Nolte (1996); Scheerens and Bosker (1997); Hoy and Miskel (2001); Maxine Clara Genge (2002); Yukl (2002); Blanchard, (2006); Certo, 2006) ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ
สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

องค์ประกอบ	แนวคิด/งานวิจัย				ผลการวิเคราะห์ คุณลักษณะของ ผู้นำเครือข่าย
	วิเชียร ชิวพิมาย	กนกอร สมปราชญ์	Nolte and Stadt	Crawford and Victor	
1		มีวิสัยทัศน์		มีวิสัยทัศน์	มีวิสัยทัศน์
2	ปฏิบัติงานด้วย ความยุติธรรม	เป็นผู้ที่มี จริยธรรม	มีศีลธรรม		เป็นผู้ที่มีจริยธรรม ให้แก่เพื่อนร่วมงาน
3	นำความคิดเห็นของ ผู้ร่วมงาน มาประกอบ การตัดสินใจ	ปฏิบัติการเพื่อให้ เกิดการ เปลี่ยนแปลง	มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	มีความทันสมัย	ปฏิบัติงานเพื่อให้ เกิดการ เปลี่ยนแปลง ร่วมกัน
4	เป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังเสียงจาก ผู้ร่วมงาน	กระจายอำนาจ แก่สมาชิก	มีความเป็น ประชาธิปไตย ใจกว้าง	แสวงหา ความร่วมมือมาก ว่าใช้อำนาจ บังคับ	ใจกว้าง ยอมรับฟัง ความคิดเห็นเพื่อน ร่วมงาน ในเครือข่าย
5	เชื่อมั่นในตนเอง			มีความคาดหวัง สูง	มีความเชื่อมั่น ในตนเอง
6	กล้าตัดสินใจ อย่างมีเหตุผล	ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ดีงามเหมาะสม		ความสามารถใน การแปล ความหมายข้อมูล	ตัดสินใจอย่างมี เหตุผล
7	มีมนุษยสัมพันธ์ จริงใจ ไม่เห็น แก่ตัว	เป็นที่ยอมรับใน สังคม	มีมนุษย สัมพันธ์	การมี สัมพันธ์ภาพ	มีมนุษยสัมพันธ์ และจริงใจต่อเพื่อน ร่วมงาน
8		เสริมพลังอำนาจ แก่สมาชิก	มีความ รับผิดชอบ	การมีพันธะ รับผิดชอบ	มีความรับผิดชอบ ในการทำงาน ร่วมกัน
9	เข้ากับทุกคนได้ ไม่ยึดความคิดเห็น ของตนเป็นใหญ่		เป็นที่ศรัทธา ของคนทั่วไป	มีการปรับตัว	มีบุคลิกภาพดี เป็นที่ยอมรับของ ทุกคน
10			ทำงานเพื่อ ประโยชน์ ส่วนรวม	ความสามารถใน การบริหารเวลา และใส่ใจ	กระตือรือร้น ในการทำงานเพื่อ ความสำเร็จร่วมกัน
11	ตัดสินใจเลือก ปัญหาที่สำคัญและ รีบด่วนโดย ความเห็นของ ผู้ร่วมงาน		มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	มีจิตมุ่ง สร้างสรรค์	มีความคิด สร้างสรรค์ในการ บริหารจัดการ เครือข่าย

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	แนวคิด/งานวิจัย			ผลการวิเคราะห์ คุณลักษณะของ ผู้นำเครือข่าย	
	วิเชียร ชิวพิมาย	กนกอร สมปราชญ์	Nolte and Stadt		Crawford and Victor
12	มีความรู้ ความสามารถ ในการกำหนด นโยบาย แผนงาน และวัตถุประสงค์		มีความรู้ดี มีวิธีการทำงาน ที่ฉลาด	ให้ความสำคัญ กับจุดมุ่งหมาย พื้นฐาน	มีความรู้ ความเข้าใจและ ทักษะการทำงาน
13	อารมณ์หนักแน่น มั่นคง ไม่หวั่นไหว ง่าย		มีอารมณ์มั่นคง	มีความสามารถ พิเศษในการ แก้ปัญหา แบบร่วมมือ	ควบคุมอารมณ์ ได้ดี แม้มี ความคิดเห็นต่าง
14	มีนโยบายชัดเจน		กล้าเสี่ยงและ กล้าทำ	ความมุ่งมั่น	มีความมุ่งมั่น ในการทำงานให้ สำเร็จร่วมกัน

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 14 ข้อ ได้แก่ มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน ควบคุมอารมณ์ได้ดี แม้มีความคิดเห็นต่าง มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน

3. บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย

กรมวิชาการ (2545, หน้า 180) กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการตามเกณฑ์การประเมินโรงเรียน 8 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นในการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
5. การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

6. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
7. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
8. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 3-4) กล่าวว่า ขอบข่ายของงานวิชาการ จะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการการสอน และการวัดผลและประเมินผล ขอบข่ายงานวิชาการประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงาน ดังนี้

- 1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดปฏิทิน การศึกษา ความรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดขั้นตอนและเวลาในการทำงาน

- 1.2 โครงการสอน เป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร

- 1.3 บันทึกรายการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหา ที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้าและยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ จึงต้องดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

- 2.1 การจัดตารางการสอน เป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา

- 2.2 การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน

- 2.3 การจัดครูเข้าสอน ต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษา ความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

- 2.4 การจัดแบบเรียน โดยปกติสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด นอกจากนั้นครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบ หรือจากเอกสารที่ครูเตรียมเอง

- 2.5 การปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวหน้าวิชาการ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจอุตสาหกรรม เป็นต้น

2.6 การฝึกงาน จุดมุ่งหมายของการฝึกงาน เป็นการให้นักเรียนนักศึกษา นำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชาและอาชีพนั้น เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

3. การบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการจัดหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่

3.1 การจัดสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา เน้นเครื่องมือและกิจกรรมที่ครูได้เลือกใช้ในการสอน

3.2 การจัดห้องสมุด เป็นที่รวมหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการให้นักเรียนนักศึกษา ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

3.3 การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะนำครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาการเรียนการสอน

4. การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบ และวิเคราะห์ผลการเรียน

กมล ภู่งาม (2547, หน้า 9-18) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร
2. การบริหารการเรียนการสอน
3. การบริหารการประเมินผลการเรียน
4. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา
5. การบริหารพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ
6. การบริหารการวิจัยและพัฒนา
7. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ
8. การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ
9. การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550, หน้า 30) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารงานวิชาการตามกระบวนการการปฏิรูปการเรียนรู้ครอบคลุมใน 4 ด้าน คือ หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัด/ประเมินผล การรับเข้าศึกษาต่อ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ (ICT)

ปริญดา ทวนไกรพล (2551, หน้า 23, สื่อออนไลน์) กล่าวถึงขอบข่ายงานวิชาการไว้ 4 ด้าน

1. การพัฒนาหลักสูตร
2. การพัฒนาวิจัย
3. การพัฒนาการประเมินมาตรฐานและควบคุมคุณภาพการศึกษา
4. การพัฒนางานทะเบียนนักเรียน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553, หน้า41-42) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการตามมาตรา 39 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ด้านวิชาการ ประกอบด้วย ภาระหน้าที่ 17 ข้อ คือ

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นในการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
  2. การวางแผนด้านวิชาการ
  3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
  4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
  5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
  6. การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
  7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
  8. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
  9. การนิเทศการศึกษา
  10. การแนะแนว
  11. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
  12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
  13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
  14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา
  15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา
  16. การคัดเลือกหนังสือแบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา
  17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- สรุปได้ว่า จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อ

พัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศ การศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาอื่นและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว/องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำ ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือแบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา การจัดการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แนวคิดและหลักการการบริหารงานวิชาการ สภาพปัญหาของ การบริหารสถานศึกษา ขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ, 2545; สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553) ตลอดจนจนผลการศึกษางานวิจัยของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546; กมล ภูประเสริฐ, 2547; รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2550; ปริญญา ทวนไกรพล, 2551, สื่อออนไลน์ ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงองค์ประกอบบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือ

องค์ประกอบ	แนวคิด/งานวิจัย					ผลการวิเคราะห์ บทบาทและ ภาระหน้าที่ของ เครือข่าย
	กระทรวง ศึกษาธิการ	สุวิมล โพธิ์กลิ่น	สำนักรับรอง มาตรฐานฯ	ปรียาภรณ์	กรม วิชาการ	
1			การวางแผน ด้านวิชาการ	การวางแผน เกี่ยวกับ งานวิชาการ	การวางแผน ด้านวิชาการ	วางแผนทางด้าน วิชาการร่วมกัน
2	การพัฒนา หลักสูตร สถานศึกษา	การพัฒนา หลักสูตรและ กระบวนการ เรียนรู้	การพัฒนา หลักสูตรของ สถานศึกษา	การพัฒนา หลักสูตร และนำ หลักสูตร ไปใช้	การพัฒนา หลักสูตร สถานศึกษา	พัฒนาหลักสูตร และกระบวนการ เรียนรู้ร่วมกัน
3			การวางแผน ด้านวิชาการ	การวางแผน เกี่ยวกับงาน วิชาการ	การวางแผน ด้านวิชาการ	วางแผนทางด้าน วิชาการร่วมกัน

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	แนวคิด/งานวิจัย					ผลการวิเคราะห์ บทบาทและ ภาระหน้าที่ของ เครือข่าย
	กระทรวง ศึกษาธิการ	สวิมล โพธิ์กลิ่น	สำนักรับรอง มาตรฐานฯ	ปรียาภรณ์ กรม	วิชากร	
4	การพัฒนา หลักสูตร สถานศึกษา	การพัฒนา หลักสูตรและ กระบวนการ เรียนรู้	การพัฒนา หลักสูตรของ สถานศึกษา	การพัฒนา หลักสูตรและ นำหลักสูตร ไปใช้	การพัฒนา หลักสูตร สถานศึกษา	พัฒนาหลักสูตร และกระบวนการ เรียนรู้ร่วมกัน
5	การพัฒนา แหล่งเรียนรู้	การพัฒนา แหล่งเรียนรู้	การพัฒนา และส่งเสริมให้ มีแหล่งเรียนรู้	การจัด ชั้นเรียน	การพัฒนา และส่งเสริม ให้มีแหล่ง เรียนรู้	พัฒนา แหล่งเรียนรู้ของ สถานศึกษา
6		การประเมินผล และการเทียบ โอนผล การเรียนรู้	การจัดทำ ระเบียบปฏิบัติ เกี่ยวกับ งานวิชาการ	การจัด สิ่งอำนวยความสะดวก เกี่ยวกับ การเรียนรู้ การสอน	การประเมินผล และ การเทียบ โอนผล การเรียนรู้	จัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศ ให้เหมาะสมกับ การเรียนรู้
7	การพัฒนา ระบบประกัน คุณภาพ ภายใน สถานศึกษา	การพัฒนา ระบบประกัน คุณภาพภายใน สถานศึกษา	พัฒนาระบบ ประกัน คุณภาพภายใน สถานศึกษา			พัฒนาระบบ ประกันคุณภาพ ภายใน สถานศึกษา
8	ส่งเสริม ความรู้ ด้านวิชาการ แก่ชุมชน		การส่งเสริม ให้ชุมชนมี ความเข้มแข็ง ทางวิชาการ			ส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ ชุมชน
9	การประสาน ความร่วมมือ ในการพัฒนา วิชาการกับ สถานศึกษา อื่น	การประสาน ความร่วมมือ ในการพัฒนา วิชาการกับ สถานศึกษาอื่น	การประสาน ความร่วมมือ ในการพัฒนา วิชาการ			ประสานความ ร่วมมือในการ พัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษา
10	การพัฒนา สื่อนวัตกรรม และ เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	การจัดการและ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา	การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา		การพัฒนา และใช้สื่อ เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	จัดหาและพัฒนา สื่อนวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 10 ข้อ ได้แก่ วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นิเทศการศึกษาร่วมกัน วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

4. การปฏิบัติงานของเครือข่าย

ในการสร้างความร่วมมือ ชีรภัทร แก้วจันทน์ (2543, หน้า 23) ได้กล่าวว่า วิธีการที่จะร่วมมือกัน จำเป็นต้องดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นการวางแผน นโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย งบประมาณ ขั้นตอนการทำงาน และวิธีการดำเนินการ ผู้รับผิดชอบ กำหนดเวลาและกิจกรรม หากกำหนดนโยบายและแผนงานดี การดำเนินงานก็จะเป็นไปโดยราบรื่น เกิดความสำเร็จขึ้น มีคนเห็นความสำคัญและยินดีปฏิบัติตาม เพราะมีแนวทางในการประกอบพฤติกรรมอันจะนำไปสู่วัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ

2. ขั้นดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้

2.1 จัดแบ่งหน้าที่ตามความรับผิดชอบตามความสามารถ แสดงบทบาทตามหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย

2.2 จัดระบบติดต่อสื่อความหมายอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา ประสานงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

3. ขั้นสรุปติดตามผล มีการประเมินผลเป็นระยะด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม และเมื่อสิ้นโครงการควรมีการสรุปผลโครงการเพื่อจะได้รับทราบข้อมูล ข้อปัญหา และข้อควรแก้ไขต่าง ๆ อันจะนำมาปรับปรุงโครงการให้ได้ผลยิ่งขึ้น

จาก 3 ขั้นตอนสรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้างความร่วมมือ ประกอบด้วย การวางแผน นโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย งบประมาณ ขั้นตอนการทำงานและวิธีการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ กำหนดเวลาและกิจกรรม ขั้นดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ และขั้นสรุปติดตามผล

ศิริกาญจน์ โกลุมภ์ (2542, หน้า 23) ได้สรุปกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายของกลุ่ม 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรองเพื่อการดำเนินกิจกรรม 6) การร่วมกันดำเนินกิจกรรม 7) การร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน และ 8) การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (2548) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การระดมความคิด คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกันในลักษณะของการร่วมคิดบนพื้นฐานความศรัทธาว่า ทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพเท่าเทียมกัน 2) การวางแผน คือ การนำสิ่งที่ร่วมกันคิด มากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน ด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย (คน สิ่งของ งบประมาณ และ เวลา เป็นต้น) 3) การลงมือทำ คือ การนำแผนงานที่ได้ไปร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้ 4) การติดตามประเมินผล คือ ร่วมกันติดตามงานที่ทำและแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมมือกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น 5) การรับผลประโยชน์ร่วมกัน มีทั้งผลประโยชน์ทางรูปธรรมที่ต้องการให้เกิดตามกิจกรรมที่ทำนั้น และผลประโยชน์โดยอ้อมแต่มีความสำคัญมาก คือ การเรียนรู้จากการร่วมคิด ร่วมทำ และความสัมพันธ์ระหว่างภาคีที่พัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมที่สมานฉันท์ เสมอภาค และเอื้ออาทรมากขึ้น

Cohen and Uphoff (1980) ได้จำแนกกระบวนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

Shaeffer (1994) ได้ระบุกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วมที่สามารถนำไปประยุกต์ในบริบทการจัดการศึกษา ดังนี้ 1) การรวบรวมและตรวจสอบการวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลสภาพปัญหา 2) กำหนดนิยาม จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและกำหนดเป้าหมาย 3) การประเมินความเป็นไปได้ของข้อมูล 4) การตัดสินใจและการวางแผนการดำเนินงาน 5) การออกแบบยุทธศาสตร์เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผล 5) การออกแบบยุทธศาสตร์เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผล การจัดสรรงานและความรับผิดชอบให้กับทีมงาน 6) การปฏิบัติตามแผนงาน 7) การตรวจสอบความก้าวหน้าของแผนงาน และ 8) การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการในการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ จากนักวิชาการและงานวิจัยของ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542); ชีรภัทร แก้วจันทน์ (2543); การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (2548); สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549); Cohen and Uphoff (1980); Shaeffer (1994) ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงองค์ประกอบการทำงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ
สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

องค์ประกอบ	แนวคิด/งานวิจัย					ผลการวิเคราะห์ ของการปฏิบัติงาน ของเครือข่าย
	สุวิมล โพธิ์กลิ่น	การปีโตรเลียม แห่งประเทศไทย	Shaeffer	ธีรภัทร แก้วจุนันท์	Cohen and Uphoff	
1	การวิเคราะห์ สภาพ แวดล้อม และปัญหา	การคิดค้นและ วิเคราะห์ ปัญหาพร้อมกัน	การวิเคราะห์ และพิจารณา ข้อมูล สภาพปัญหา	การกำหนด นโยบาย	การมีส่วนร่วม ในการ ตัดสินใจ	วิเคราะห์ปัญหา ร่วมกัน
2	การระบุ จุดหมาย หรือ เป้าหมาย	การกำหนด แผนปฏิบัติ การ	กำหนด เป้าหมาย	การกำหนด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย	การมีส่วนร่วม ในการ ตัดสินใจ	ระบุจุดหมาย หรือเป้าหมาย ร่วมกัน
3	การจัดทำ แผนกลยุทธ์	การวางแผน	การวางแผน การดำเนินงาน	กำหนด ขั้นตอนวิธีการ ทำงาน	การมีส่วนร่วม ในการ ตัดสินใจ	จัดทำ แผนพัฒนา คุณภาพงาน วิชาการของ กลุ่มโรงเรียน ร่วมกัน
4	การจัดทำ แผน งบประมาณ	การระดม ทรัพยากร	การจัดสรรงาน และ ความรับผิดชอบ ให้กับทีมงาน	การกำหนด งบประมาณ	การมีส่วนร่วม ในการ ตัดสินใจ	จัดทำ งบประมาณของ กลุ่มโรงเรียน ร่วมกัน
5	การดำเนิน กิจกรรม	การลงมือทำ	การปฏิบัติ ตามแผนงาน	ดำเนินงาน ตามแผนที่ กำหนดไว้	การมีส่วนร่วม ในการ ดำเนินการ	พัฒนาคุณภาพ งานวิชาการตาม แผนที่วางไว้
6	การ ประเมินผล	การติดตาม ประเมินผล	การประเมิน ผลลัพธ์	ประเมินผล เป็นระยะด้วย วิธีการต่าง ๆ	การมีส่วนร่วม ในการ ประเมินผล	ประเมินผล การทำงานของ กลุ่มโรงเรียน ร่วมกัน
7	การรายงาน ผล	การรับ ผลประโยชน์ ร่วมกัน		สรุปผลเพื่อจะ ได้รับทราบ ข้อมูลร่วมกัน	การมีส่วนร่วม ในการรับ ผลประโยชน์	รายงานผลการ พัฒนาคุณภาพ ทางวิชาการของ กลุ่มโรงเรียน ร่วมกัน

จากตาราง 3 สรุปได้ว่า การปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 7 ข้อ ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้ ประเมินผลการทำงานของ กลุ่มโรงเรียนร่วมกัน รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน

5. การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย

การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับบุคลากร ทีมงาน และองค์กร โดยภาพรวม (Clutterbuck and Kernaghan, 1994) ดังตาราง 4

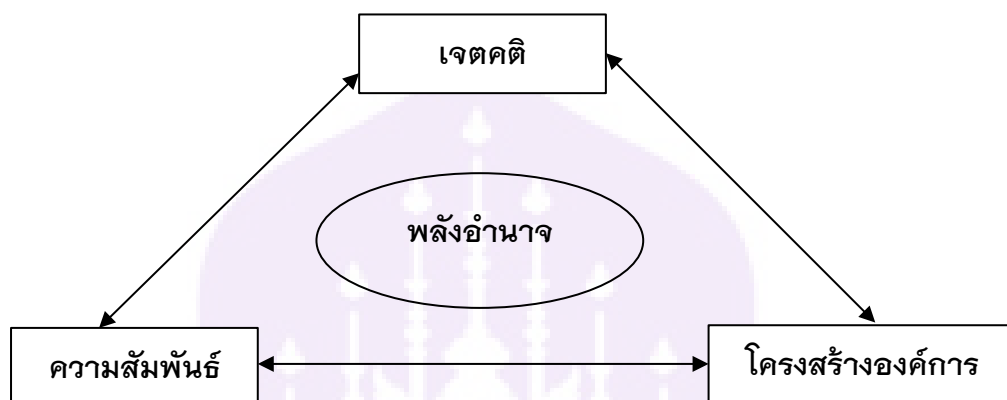
ตาราง 4 แสดงการเปลี่ยนแปลงในองค์กรที่มีการเสริมพลังอำนาจการทำงาน

สภาพเดิมขององค์กร	สภาพองค์กรที่มีการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงาน
1. ความกลัว	1. ทำหายและผจญภัย
2. การเรียนรู้ คือ ความน่าเบื่อ	2. การเรียนรู้ คือ ความท้าทาย
3. เป็นผู้ตาม	3. เป็นผู้นำ
4. มีความริเริ่มน้อย	4. แก้ปัญหาตนเอง แนะนำวิธีแก้ให้คนอื่น
5. มีการฝึกอบรมพัฒนาน้อย	5. ฝึกอบรมพัฒนาต่อเนื่อง
6. ต่อด้านการเปลี่ยนแปลง	6. ยินดีที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง
7. ข้อมูลย้อนกลับน้อย	7. ให้ความสำคัญกับข้อมูลย้อนกลับ
8. ประสบการณ์เดิมไม่มีความสำคัญ	8. หยุด สะท้อน และเรียนรู้
9. การฝึกอบรมพัฒนาเป็น ความรับผิดชอบของบางคน	9. การฝึกอบรมพัฒนาเป็นความรับผิดชอบของ ทุกคน
10. ขาดวิสัยทัศน์	10. เข้มแข็งมีจุดเน้น และมีวิสัยทัศน์ร่วม

ที่มา: Clutterbuck and Kernaghan, 1994

Clutterbuck and Kernaghan (1994) ยังกล่าวอีกว่า การจำแนกการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงในองค์กรออกเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล ทีมงาน และองค์กร จะทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในการเสริมสร้างพลังอำนาจ ซึ่งถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปก็จะทำให้การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานในองค์กรขาดความสมบูรณ์ ในทางตรงกันข้ามหากองค์กรมีการเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างสมบูรณ์ ก็จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

ทั้งในระดับบุคคล ทีมงาน และองค์กร นอกจากนี้แล้ว Scott and Jaffe (1991) มองว่าการเปลี่ยนแปลงในองค์กรที่เกิดขึ้นมาจากการเสริมสร้างพลังอำนาจ แบ่งเป็น 3 มิติ คือ 1) มิติการเปลี่ยนแปลงเจตคติ 2) มิติการเปลี่ยนแปลงความสำคัญ และ 3) มิติการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร ดังภาพ 6

ภาพ 6 การเปลี่ยนแปลงจากการเสริมสร้างพลังอำนาจตามทัศนะของ Scott and Jaffe

ที่มา: Scott and Jaffe, 1991

จากภาพ 6 การเปลี่ยนแปลงจากการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) การทำงานมี 3 ส่วน คือ 1) การเปลี่ยนแปลงเจตคติ (Attitude) ของผู้ปฏิบัติงาน โดยต้องเสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรมีความรู้สึกมั่นคงในการดำรงชีวิต มีความมั่นใจว่า สามารถจัดการงานที่รับผิดชอบ สามารถพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง มีความรับผิดชอบและมีความมุ่งมั่นในการทำงาน รู้สึกเป็นเจ้าของงาน รวมทั้งเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ในการทำงาน และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน 2) การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ (Relationship) ต้องสร้างการทำงานเป็นทีมและมีความสัมพันธ์ระหว่างทีมงาน การทำงานเน้นทั้งเรื่องงานและกระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศจนเกิดนวัตกรรมการทำงานร่วมกัน รวมไปถึงการร่วมกันรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น 3) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร (Organizational Structure) กล่าวคือ นโยบาย การปฏิบัติ และการกระตุ้นส่งเสริมต้องปรับให้สอดคล้องกับค่านิยมของการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผลลัพธ์ขององค์กรมีมาตรฐานตามนโยบาย ภายในองค์กรมีการสื่อสารแบบเปิดมีบรรยากาศประชาธิปไตย สิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการทำงานมีระบบการทำงานที่คล่องตัว มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจและมีความยึดมั่นผูกพันกับองค์กร

Kinlaw (1995) เสนอกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การให้ข้อมูลย้อนกลับในการทำงานกับผู้ปฏิบัติงาน 2) การสร้างและพัฒนางานเป็นทีม 3) การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกระดับ ทั้งในระดับบุคคล ระหว่างบุคคล ทีมงาน และองค์กร

จากการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ Wilson (1993); Gutierrez, Parsons and Cox (1998) มีความเห็นว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจควรเริ่มที่ การเสริมสร้างภายในตนเองของบุคคลก่อน ทั้งนี้ เพราะคนที่มีพลังอำนาจในตนเองเท่านั้น จึงจะสามารถเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้อื่นได้ โดยเน้นที่ตัวบุคคล 4 ประการ ดังนี้ 1) เพิ่มความสามารถในตัวบุคคล (Increasing Self-Efficacy) โดยเน้นที่ความรู้สึกภายใน ตัวบุคคล ส่งเสริมให้มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ 2) พัฒนารู้สึกเรื่องการทำงานเป็นทีม (Teamwork) โดยปลูกจิตสำนึกในตัวบุคคลในเรื่อง ของความร่วมมือร่วมใจกันทำงาน เป้าหมายร่วมกันที่จะใช้พลังอำนาจของทีมในการแก้ปัญหา 3) ลดการตำหนิตนเอง (Reducing Self-Blame) โดยเปลี่ยนวิธีการมองปัญหาจากการกล่าวโทษตนเอง มาเป็นการนำปัญหาของตนเองมาพูดคุยในกลุ่ม ให้กลุ่มมีความรับผิดชอบ ร่วมกันในการมองและแก้ปัญหา วิธีที่จะช่วยให้ ผู้ประสบปัญหา รู้สึกเป็นอิสระจากสถานการณ์ ทางสังคมที่ตนประสบอยู่ 4) กำหนดความรับผิดชอบของบุคคลต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (Assuming Personal Responsibility for Change) เพื่อให้บุคคลนั้นมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และ รับรู้พลังอำนาจของตนเองในการมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาระดับ เปลี่ยนสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

บุคลากรที่มีพลังอำนาจการทำงานจะรู้สึกว่าวิถีชีวิตขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนกระทำ เพราะเป็นผู้รับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง บุคลากรที่มีพลังอำนาจการทำงานจะรับรู้ ความหมายถือเป็นพันธสัญญาที่ให้ไว้กับตนเอง และรู้ว่า ตนเองต้องทำอะไร อย่างไร รางวัล ที่ได้รับในความรู้สึกของบุคลากรที่มีพลังอำนาจการทำงาน คือ ความรู้สึกพอใจที่ได้พัฒนาปัญญา ทักษะความสามารถ ความเจริญก้าวหน้า ความสำเร็จร่วมกันในการทำงาน การได้รับการยอมรับ และ ให้ความสำคัญ มีความอดทนต่อความผิดพลาด (Weightman, 1999) เกิดความอดทนและ ความเพียรพยายามในการทำงาน (Georgiades and Macdonell, 1998)

Clutterbuck and Kernaghan (1994) ได้กล่าวถึง บุคลากรที่มีพลังอำนาจการทำงานไว้ ว่า มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) สามารถรับการฝึกหัดอบรมได้ดี 2) มีความเชื่อมั่นและพึ่งตนเอง ได้มากขึ้น 3) กระตือรือร้น มีกำลังใจ มุ่งมั่นสูงและสำนึกในงานหน้าที่ 4) สามารถใช้ ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะการทำงานด้วยตนเอง 5) สามารถมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการทำงาน 6) สามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนในความต้องการ ความสำเร็จ สิ่งที่เป็นปัญหา

เป็นความคิด วิสัยทัศน์ให้ผู้อื่นรับรู้เข้าใจได้ 7) สามารถที่จะทำงานตามลำพังหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทีม 8) มีความยืดหยุ่นในการทำงาน พร้อมจะเผชิญและแก้ปัญหา 9) สามารถตัดสินใจเมื่อถึงเวลาต้องตัดสินใจ รู้กาลเทศะเมื่อต้องเกี่ยวข้องกับผู้อื่น 10) สร้างความไว้วางใจและทำให้ผู้อื่นเชื่อถือ 11) ยึดหลักความสามัคคี ความเป็นทีมงาน เป็นองค์กร 12) สบายใจที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของตนเองในองค์กร 13) เข้าใจบริบทแวดล้อมและผลที่จะเกิดตามมาจากการทำงาน สามารถแก้ปัญหาตนเองและช่วยแนะนำวิธีแก้ปัญหาให้ผู้อื่น 14) สามารถบริหารจัดการตนเองกำหนดได้ว่า อะไรสำคัญก่อนและหลัง 15) สามารถควบคุมงานและสภาพแวดล้อมการทำงานได้เพิ่มมากขึ้น 16) สามารถสร้างกระบวนการ ปรับปรุงงานที่ตนรับผิดชอบหรือเป็นผู้ริเริ่มไว้ 17) มีความรู้เกี่ยวกับงานที่ตนกำลังทำอยู่เป็นอย่างดี 18) รู้ชัดเกี่ยวกับผู้ที่จะมาใช้บริการทั้งภายในและภายนอกองค์กร รู้ว่า ผู้ใช้บริการนั้นต้องการอะไรจากตน 19) รักการเรียนรู้แสวงหา สิ่งใหม่และพัฒนาตนเองตลอดเวลา 20) ยินดีรับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 21) ให้ความสำคัญและใช้ประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับ และ 22) สามารถพิจารณาสะท้อนภาพและเรียนรู้จากประสบการณ์

พลังอำนาจการทำงานเป็นสิ่งที่เกิดได้กับผู้ปฏิบัติการระดับบุคคล กลุ่มบุคคล เป็นสิ่งที่ปรากฏให้ผู้อื่นรับรู้ได้ จะอยู่ในรูปของพฤติกรรมและผลงาน สำหรับระดับบุคคล พลังอำนาจการทำงานจะทำให้มีความรู้สึกดีที่สามารถกระทำสิ่งที่แตกต่างอย่างมีความหมาย ทำให้ได้เรียนรู้เพิ่มพูนทักษะความสามารถในการทำงาน สำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีน้ำใจมีสัมพันธไมตรีต่อกัน รักสามัคคี เชื่อถือไว้วางใจกัน ทำให้บรรยากาศสิ่งแวดล้อมสร้างความท้าทาย สร้างความตื่นตัวในการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร บุคลากรที่มีพลังอำนาจจะสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพ มีความกระตือรือร้น พร้อมทั้งจะทำงานมีคุณธรรมความรับผิดชอบ พึงพอใจในภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีความมั่นใจในการปฏิบัติภาระหน้าที่ที่สุ่มเสี่ยง การเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงานไม่ทำให้ใครต้องสูญเสียประโยชน์ สูญเสียอำนาจ แต่เป็นการกระจายอำนาจ กระจายผลประโยชน์แก่ทุกคนทุกฝ่าย (French and Bell, 1999; Nahavandi and Malezadeh, 1999; Weightman, 1999) ทำให้บุคลากรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิธีการทำงานใน ทางที่ดีขึ้นและมีพัฒนาการทางความรู้ ความคิด ทักษะการทำงาน (Blasé and Blasé, 1994; Sullivan, 1998; Owen, 1999; Robbins and Coulter, 1999; Haksever, et al., 2000; Lefrancois, 2000; McShance and Glinow, 2000; Dalton, et al., 2001) มีการพัฒนาทีมงาน การเสริมสร้างพลังอำนาจของทีมงาน จะส่งผลกระทบยาวในด้านต่าง ๆ Gordon (1999) ได้แก่ 1) ทีมงานจะมีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะทำงานได้ ประสพผลสำเร็จ 2) สมาชิกของทีมงานจะหล่อหลอมความคิดไปในแนวเดียวกันเพื่อปฏิบัติงาน 3) ทีมงานมีอิสระในการปกครองตนเองมีอิสระที่จะกระจายการตัดสินใจเพื่อให้ได้ผลและ

วิธีการทำงานที่ดีที่สุด 4) สมาชิกจะรู้ว่างานของตนมีความสำคัญและสัมพันธ์ต่อเนื่องกับงานในส่วนอื่น ๆ ขององค์กร

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546) ยังได้กล่าวถึงการสื่อสารกับสังคมเครือข่ายว่า

1. การสื่อสารจะทำให้สมาชิกในเครือข่ายมีโอกาสรับรู้ (Perception) เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วถึง

2. การสื่อสารเป็นส่วนสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ให้บุคคลร่วมมือกัน ค้นหาเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goal)

3. การสื่อสารเป็นแนวทางที่ทำให้สมาชิกในเครือข่าย ได้มีโอกาสเรียนรู้ (Learning) ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมของกันและกัน การแลกเปลี่ยน (Exchange) ข้อมูลและข้อคิดต่าง ๆ การฝึกเปิดใจกว้าง (Open-Mind) เพื่อยอมรับฟังความคิดเห็นและพฤติกรรมตลอดจนการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างกัน (Relationship Development) และร่วมมือกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

4. การสื่อสาร มีส่วนสำคัญในการค้นคว้า และพัฒนา “อัตลักษณ์” (Identity) และบุคลิกลักษณะ (Character) ร่วมกันของสมาชิกในเครือข่าย และเป็นช่องทางในการนำเสนออัตลักษณ์และบุคลิกลักษณะดังกล่าวสู่สังคมภายนอก

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547) ได้จำแนกบทบาทและหน้าที่ของเครือข่ายในสังคมไทยออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. ระดับกิจกรรม/การทำงาน (ทีมทำ) ได้แก่ เครือข่ายที่เน้นกระบวนการทำงานในระดับพื้นที่หรือในประเด็นปัญหานั้น ๆ เป็นสำคัญ โดยเป็นเครือข่ายที่มีโครงสร้างความสัมพันธ์ไม่ซับซ้อน มีแบบแผนการปฏิบัติงานที่เป็นลักษณะคล้ายงานประจำ มีกระบวนการจัดการและการทำงานที่เน้นการพึ่งพาอาศัยและทรัพยากรในพื้นที่ เช่น เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ เครือข่ายแม่บ้านเกษตร เครือข่ายประชาตำบล ฯลฯ ที่มีการรวมตัวกันเพื่อทำงานในกิจกรรมนั้นอย่างจริงจัง

2. ระดับการสนับสนุนและประสานงาน (ทีมนำ) ได้แก่ เครือข่ายที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานระหว่างเครือข่ายและภาคีต่าง ๆ มีบทบาทในการส่งเสริมการทำกิจกรรมของเครือข่ายย่อยในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้ข้อมูลทางเลือกในกระบวนการทำงาน ซึ่งเครือข่ายในระดับนี้ อาจเป็นทั้งเครือข่ายเชิงพื้นที่ที่มีการทำงานครอบคลุมในระดับจังหวัดหรือภูมิภาค และเครือข่ายเชิงประเด็นที่ทำงานเฉพาะด้าน ตัวอย่างเช่น การรวมตัวของเครือข่ายกลุ่มฮักเมืองน่าน ในจังหวัดน่าน เป็นต้น

3. ระดับการส่งเสริม/และการให้คำปรึกษา (ทีมหนุน) ได้แก่ เครือข่ายขององค์กร สถาบัน และหน่วยงานหลักทางสังคมที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนา และพัฒนาเป็นเครือข่าย เช่น การสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) สถาบันพระปกเกล้า สถาบันที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งการส่งเสริมของเครือข่ายดังกล่าวจะเป็นลักษณะของการให้คำปรึกษาและให้แนวทางการปฏิบัติแก่เครือข่ายอื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ

ผลสัมฤทธิ์ของความเป็นเครือข่ายที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ได้แก่

1. เกิดกระบวนการเรียนรู้ คือ ผู้เข้าดำเนินงานเครือข่ายทุกคนมีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์มากขึ้น หลังจากที่ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการทำงานร่วมกัน โดยกระบวนการเรียนรู้นั้นจะช่วยให้อุทิศและองค์การมีการปรับตัวในการแสวงหาความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ และแนวร่วมใหม่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลให้การทำงานในด้านต่าง ๆ ของเครือข่ายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การเพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหา กลุ่มเครือข่ายพยายามผลักดันในการแก้ปัญหาภายในกลุ่มองค์กรของตนเอง การรวมกลุ่มและการประสานงานกับภาคีที่เกี่ยวข้องจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหา เพราะเป็นการระดมความคิดเห็นและความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

3. เกิดการพึ่งพาตนเอง เมื่อเครือข่ายมีกระบวนการทำงานที่เข้มแข็ง และสามารถแก้ไขปัญหามาของเครือข่ายได้แล้ว เครือข่ายและสมาชิกในเครือข่ายก็สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ และการจัดการ ที่จะไปสู่การพัฒนาสังคมและการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายที่ต่อเนื่อง

4. เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นความสำเร็จของเครือข่ายในการที่จะร่วมกันพัฒนาและจัดการกับทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งเครือข่ายเพื่อการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นนี้มีพลังขับเคลื่อนในหลาย ๆ พื้นที่ เช่น เครือข่ายสิ่งแวดล้อมในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เครือข่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้านหินกรูดและบ้านบ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น

5. เกิดกระบวนการผลักดันเชิงนโยบาย ปัจจุบัน ประเด็นปัญหาสาธารณะจำนวนมากไม่น้อยที่เกิดขึ้นและสามารถนำไปสู่ข้อยุติ ด้วยพลังของเครือข่ายและการจัดการในเชิงนโยบาย ตัวอย่างเช่น การรวมตัวกลุ่มองค์กรเครือข่ายที่ทำงานในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่พยายามผลักดัน พ.ร.บ. ป่าชุมชนฉบับประชาชนให้มีการนำเสนอต่อการพิจารณาของรัฐสภา และการจัดทำมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศ เป็นต้น

6. เกิดอำนาจหรือพลังอำนาจแฝงเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มองค์กรและเครือข่ายอำนาจ หรือการต่อรองนี้จะไม่มีการเกิดขึ้นได้หากไม่มีการรวมกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เข้าด้วยกัน พลังอำนาจของการรวมกลุ่มนี้บางครั้งอาจไม่ส่งผลที่เป็นรูปธรรมโดยตรง แต่เป็นพลังหรือประโยชน์ในทางอ้อมที่บรรดากลุ่มหรือเครือข่ายอื่น ๆ ให้ความเกรงใจและสามารถนำมาเป็นการต่อรองในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองได้

ฟิลิซ เทพไกรวัล (2554, หน้า 156-158) ได้ศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินการกิจของเครือข่าย 2) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 4) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) 5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย 6) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล โดยในองค์ประกอบด้านกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) มีองค์ประกอบย่อยดังนี้ 1) สร้างความตระหนัก 2) มอบหมายอำนาจหน้าที่ 3) ให้อิสระในการทำงาน 4) เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถ 5) สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น 6) จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 7) ส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจ 8) สร้างความไว้วางใจ 9) ยอมรับในผลการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการในการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายจากนักวิชาการและงานวิจัยของ ปารีชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546); พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547); ฟิลิซ เทพไกรวัล (2554); Scott and Jaffe (1991); Wilson (1993); Blase and Blase (1994); Clutterbuck and Kernaghan (1994); Kinlaw (1995); Georgiades and Macdonell (1998); Gutierrez, Parsons and Cox (1998); Sullivan (1998); French and Bell (1999); Gordon (1999); Nahavandi and Malezadeh (1999); Owens (1999); Robbins and Coulter (1999); Weightman (1999); Haksever, et al. (2000); Lefrancois (2000); McShance and Glinow (2000); Dalton, et al. (2001) ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ประกอบย่อยด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงองค์ประกอบการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือ
ทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

องค์ประกอบ	แนวคิด/งานวิจัย				ผลการวิเคราะห์
	Clutterbuck and Kernaghan	พิสิฐ เทพไกรวัล	Wilson, Gutierrez, Parsons and Cox	French and Bell, Nahavandi and Malezadeh	การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย
1	กระตือรือร้นมุ่งมั่น สำนึกในงานหน้าที่	สร้าง ความ ตระหนัก	พัฒนาความรู้ ทำงานเป็น ทีม	สำนึก รับผิดชอบ ในหน้าที่	สร้าง ความ ตระหนัก ร่วมกัน ของ สมาชิก เครือข่าย
2	สามารถพิจารณา สะท้อนภาพและ เรียนรู้จาก ประสบการณ์	ยอมรับ ใน ผลการ ปฏิบัติงาน	ปลูก จิตสำนึก ใน ความ ร่วมมือ ร่วม ใจ กัน ทำงาน	กระจาย ผลประโยชน์ แก่ ทุกคน ทุก ฝ่าย	ยอมรับ ใน ผล การ ปฏิบัติ งาน ร่วม กัน ของ สมาชิก เครือข่าย
3	มีความรู้เกี่ยวกับ งานที่ทำ เป็นอย่างดี	เสริมสร้าง ความรู้ ทักษะ ความ สามารถ	เพิ่ม ความ สามารถ ใน ตัว บุคคล	เพิ่ม ทักษะ ความ สามารถ ใน การ ทำงาน	เสริมสร้าง ความรู้ ทักษะ ความ สามารถ ของ สมาชิก เครือข่าย
4	สร้างความไว้วางใจ และทำให้ผู้อื่น เชื่อถือ	สร้าง ความ ไว้วาง ใจ	ใช้ พลัง อำนาจ ของ ทีม แก้ ปัญหา	เชื่อถือ ไว้วาง ใจ กัน	สร้าง ความ ไว้วาง ใจ ระหว่าง สมาชิก เครือข่าย
5	มีส่วนร่วม รับผิดชอบ	ส่งเสริม การ สร้าง ขวัญ และ กำลังใจ	ส่งเสริม ให้ บุคคล มี ส่วน ร่วม		ส่งเสริม การ มี ส่วน ร่วม ของ สมาชิก เครือข่าย
6	สามารถบริหาร จัดการตนเอง	ให้อิสระ ใน การ ทำงาน	กำหนด ความ รับผิดชอบ	รับผิดชอบ ใน หน้าที่ มีความ เชื่อมั่น ใน ตนเอง	ให้อิสระ ใน การ ทำงาน แก่ สมาชิก
7	ยึดหลัก ความสามัคคี ความเป็น ทีม งาน เป็น องค์กร	จัด บรรยากาศ แลกเปลี่ยน เรียนรู้	ลด การ ตำหนิ ตนเอง ส่งเสริม กระบวนการ กลุ่ม	มี น้ำ ใจ สัมพันธ์ มิตร ต่อกัน รัก สามัคคี เชื่อถือ ไว้วาง ใจ กัน	จัด บรรยากาศ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระหว่าง สมาชิก เครือข่าย
8	สามารถใช้ ความคิด สร้างสรรค์ พัฒนา ทักษะ การทำงาน ด้วย ตนเอง	มอบ หมาย อำนาจ หน้าที่	ส่งเสริม ให้ มี ความ เชื่อมั่น ใน ตนเอง	พึง พอใจ ใน การ ทำหน้าที่ ที่ได้รับ มอบ หมาย	มอบ หมาย อำนาจ หน้าที่ แก่ สมาชิก เครือข่าย
9		สนับสนุน ทรัพยากร ที่ จำเป็น			จัดหา และ สนับสนุน ทรัพยากร แก่ กลุ่ม โรงเรียน

จากตาราง 5 สรุปได้ว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน

6. การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย

การพัฒนาองค์กร (Organization Development) มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

Schermerhorn (1996) กล่าวว่า การพัฒนาองค์กรเป็นความพยายามแบบองค์รวม (Comprehensive Effort) ในการปรับปรุงความสามารถขององค์กร เพื่อจัดการกับสภาพแวดล้อมและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ขององค์กร

Robbin and Coulter (2002 อ้างอิงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ และ สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์, 2545) กล่าวถึง การพัฒนาองค์กรว่า เป็นเทคนิคหรือโปรแกรมที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงบุคคลและลักษณะรวมทั้งคุณภาพของความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างบุคคล ในขณะที่ French and Bell (1999 อ้างอิงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ และ สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์, 2545) กล่าวว่า เป็นความพยายามระยะยาว ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงเพื่อจะปรับปรุงวิสัยทัศน์ขององค์กร การมอบอำนาจ การเรียนรู้ และกระบวนการแก้ปัญหาโดยผ่านการดำเนินงาน การบริหาร การจัดการวัฒนธรรมองค์กร (Management of Organization Culture) โดยมุ่งเน้นวัฒนธรรมในการทำงานเป็นทีมโดยอาศัยบทบาทของที่ปรึกษาและทฤษฎี ตลอดจนเทคโนโลยีทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ รวมทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Greenberg and Baron (1995) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาองค์กรว่าเป็นเทคนิคทางสังคมศาสตร์ที่ถูกกำหนดขึ้น เพื่อวางแผนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในงานที่ปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงและพัฒนาบุคลากร และประสิทธิภาพขององค์กร

อรุณ รักธรรม (2546) ได้สรุปไว้เกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรว่า 1) เป็นความพยายามในการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนไว้ล่วงหน้าในองค์กร 2) เป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบทุกระบบที่ประกอบกันจนเป็นองค์กร 3) อาศัยผลของความรู้จากพฤติกรรมศาสตร์เข้ามาสอดแทรกในกระบวนการต่าง ๆ ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง 4) เพื่อวัตถุประสงค์ในการเจริญก้าวหน้าของส่วนต่าง ๆ ภายในองค์กร 5) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตลอดจนความสามารถในการปรับตัวขององค์กรให้เข้ากันได้กับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลง

จากความหมายที่นักวิชาการได้แสดงทัศนะเอาไว้ สรุปได้ว่า การพัฒนาองค์กร หมายถึง ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงองค์กร เพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร โดยใช้เทคนิควิธีและความร่วมมือจากบุคลากรภายในองค์กร

ส่วนกระบวนการพัฒนาองค์กร (The Organizational Development Process) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ และสมศักดิ์ วาณิชยาภรณ์, 2545) เป็นขั้นตอนที่ใช้ในการพัฒนาองค์กรเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอนที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดปัญหา(Problem Recognition) 2) การเข้ามาของผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลง (Entry of Change Agent) 3) การรวบรวมข้อมูลการวินิจฉัยปัญหา (Data Collection and Problem Diagnosis) 4) การพัฒนาแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Development of the Plan for Change) 5) การปฏิบัติตามการเปลี่ยนแปลง (Change Implementation) 6) การสร้างเสถียรภาพและการสร้างความเป็นสถาบัน (Stabilization and Institutionalization) 7) การป้อนกลับและการประเมินผล (Feedback and Evaluation)

ในส่วนของเทคนิควิธีพัฒนาองค์กร ได้มีผู้นำเสนอไว้ ดังต่อไปนี้

French and Bell (1990 อ้างอิงใน วิทยา จันทร์ศิลา, 2545, หน้า 89-90) ได้นำเสนอเทคนิคการพัฒนาองค์กรซึ่งจำแนกตามกลุ่มเป้าหมายงานภารกิจและกระบวนการ เป็นเทคนิควิธีพัฒนาองค์กร มุ่งที่จะพัฒนาให้แต่ละบุคคล หรือกลุ่มให้เกิดการเรียนรู้ และการถึงจุดมุ่งเน้นในปัญหาเกี่ยวกับภารกิจหรือกระบวนการ ซึ่งแสดงรายละเอียดในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงเทคนิคการพัฒนาองค์กรจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ภารกิจ และกระบวนการ

จุดเน้น	เป้าหมาย (บุคคล)	เป้าหมาย (กลุ่มบุคคล)
เน้นปัญหาของภารกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เทคนิคการวิเคราะห์บทบาท 2. เทคนิคการเจรจาต่อรองเพื่อให้ได้บทบาท ที่เหมาะสม 3. การให้การศึกษาด้านทักษะการวินิจฉัยสั่งการ การแก้ปัญหา การมอบหมาย ความรับผิดชอบ การตั้งเป้าหมายและการวางแผน 4. การวางแผนชีวิตและอาชีพ 5. การใช้ตาข่ายการบริหารเพื่อพัฒนาองค์กร ชั้นที่ 1 6. การบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีโครงสร้าง 2. การสำรวจข้อมูลและป้อนข้อมูลย้อนกลับ 3. การวิเคราะห์แรงผลักดันและแรงต่อต้าน 4. การสร้างทีมงาน 5. การจัดกิจกรรมระหว่างกลุ่ม 6. การใช้ตาข่ายบริหารเพื่อพัฒนาองค์กร ชั้นที่ 2 และ 3 7. จัดระบบทางเทคนิคและสังคม 8. สร้างกลุ่มควบคุมคุณภาพ
เน้นปัญหาของกระบวนการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การวางแผนชีวิตและอาชีพ 2. จัดกระบวนการที่ปรึกษาโดยใช้วิธีสอน แนะนำและให้คำปรึกษา 3. การให้การศึกษาดูโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนที่เน้นบุคคล 4. การฝึกอบรมกลุ่ม (T-group) 5. การยุติข้อพิพาทโดยที่ปรึกษา 6. การใช้ตาข่ายบริหารเพื่อพัฒนาองค์กร ชั้นที่ 1 7. การวิเคราะห์พฤติกรรม การสื่อสาร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสำรวจข้อมูลและการป้อนข้อมูลย้อนกลับ 2. การสร้างทีมงาน 3. กิจกรรมระหว่างกลุ่ม 4. การให้คำปรึกษาในกระบวนการทำงานที่เน้นกลุ่ม 5. การฝึกอบรมกลุ่มแบบครอบครัว 6. การใช้ตาข่ายบริหารเพื่อพัฒนาองค์กร ชั้นที่ 2 และ 3

อรุณ รักรธรรม (2546, หน้า 196–324) ใช้คำว่า เทคนิค (Technique) และวิธี (Method) ในความหมายเดียวกัน ซึ่งหมายความว่าถึง เครื่องมือในการควบคุมและพัฒนาโปรแกรม โดยจะต้องให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ผู้เข้ารับการอบรม ผู้ให้การอบรม เวลาและงบประมาณ วิธีการพัฒนาเป็นกลุ่ม (Group) มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. การบรรยาย (Lecture) เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารที่ตรงตามเนื้อหา
2. การประชุมอภิปราย (Conference) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
3. การอภิปรายปัญหา (Panel Discussion) เน้นที่ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง
4. การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการประชุมเพื่ออภิปราย หรือประเด็นที่น่าสนใจ

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547, หน้า 173) กล่าวว่า สิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเครือข่าย คือ การเลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือที่เหมาะสมกับกิจกรรมและขั้นตอนการพัฒนาเครือข่าย เทคนิค และเครื่องมือในการจัดการเครือข่ายที่มีความจำเป็นและมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย มีดังต่อไปนี้

1. การจัดเวทีสาธารณะ (Public Meeting/Forum)
2. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
3. การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ (Dialogue)
4. การสรุปบทเรียน (Learning Summary)
5. การสื่อสารไร้ขีดจำกัด (Unlimited Communication)
6. การจัดการพื้นที่รูปธรรม (Area Management)
7. การจัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วน (Hotissue Management)
8. การจัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ (Information Center)
9. แผนผังใยแมงมุม (Spider Diagram)
10. เทคนิคและเครื่องมืออื่น ๆ

พิสิฐ เทพไกรวัล (2554, หน้า 158) ได้ศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษานานาชาติ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินการกิจของเครือข่าย 2) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 4) กระบวนเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) 5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย 6) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล โดยในองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล มีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การบรรยาย

- 2) การอภิปราย 3) การระดมความคิด 4) การศึกษาดูงาน 5) การประชุมเชิงปฏิบัติการ
6) การปฏิบัติจริง

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการในการพัฒนาองค์กรหรือการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายจากนักวิชาการและงานวิจัยของ อรุณ รัถธรรม (2546); พระมหาสุหิตย์ อากาศโร (2547); สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549); พิสิฐ เทพไกรวัล (2554); Greenberg and Baron (1995); Schermerhorn (1996); French and Bell (1999); Robbin and Coulter (2002) ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงองค์ประกอบการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

องค์ประกอบ	แนวคิด/งานวิจัย					ผลการวิเคราะห์
	พระมหาสุหิตย์ อากาศโร	French and Bell	พิสิฐ เทพไกรวัล	อรุณ รัถธรรม	สุวิมล โพธิ์กลิ่น	
1	การประชุมกลุ่มย่อย	การฝึกอบรมกลุ่ม	การบรรยาย	การบรรยาย	การบรรยาย	ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย
2	การสรุปบทเรียน	วิธีการสอนและให้คำปรึกษา	การบรรยาย	แลกเปลี่ยนความคิดเห็น		สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย
3	การสื่อสารไร้ขีดจำกัด		การระดมความคิด		การระดมสมอง	ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย
4	การสนทนาอย่างสร้างสรรค์		การอภิปราย	การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	การสัมมนา	สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย
5	การจัดเวทีสาธารณะ		การประชุมเชิงปฏิบัติการ	การประชุมปฏิบัติการ	การประชุมเชิงปฏิบัติการ	ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย

ตาราง 7 (ต่อ)

องค์ประกอบ	แนวคิด/งานวิจัย					ผลการวิเคราะห์
	พระมหาสุทิตย์ อากาศโร	French and Bell	ฟิลิปู เทพไกรวัล	อรุณ รักธรรม	สุวิมล โภธิกลิ่น	
6	การประชุมกลุ่มย่อย	การฝึกอบรมแบบกลุ่ม	การอภิปราย	การประชุมอภิปราย	การอภิปราย	ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กร เครือข่าย
7	การจัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วน		การระดมความคิด	ถกปัญหาหรือประเด็นที่น่าสนใจ		จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิก เครือข่าย
8	การจัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้			การให้ข้อมูลข่าวสารที่ตรงตามเนื้อหา		จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิก เครือข่าย
9	เทคนิคและเครื่องมืออื่น ๆ		การศึกษาดูงาน	การประชุมก่อนศึกษาดูงาน		จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิก เครือข่าย
10	การจัดการฟื้นฟูที่รูปธรรม	เทคนิคการวิเคราะห์บทบาท	การปฏิบัติจริง		การปฏิบัติจริง	ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิก เครือข่าย
11	เทคนิคและเครื่องมืออื่น ๆ	การสร้างทีมงาน		ถกปัญหาหรือประเด็นที่น่าสนใจ		มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิก เครือข่าย

จากตาราง 7 สรุปได้ว่า การพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ได้แก่ ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย

จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย

7. แนวคิดรูปแบบคณะกรรมการเครือข่าย

7.1 คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา (อ.กคศ.)

จากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วย การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดให้มีองค์คณะบุคคล ที่ทำหน้าที่บริหารงานบุคคลในเขตพื้นที่ ซึ่งเป็นองค์กรที่รองรับ การกระจายอำนาจ ที่เรียกว่า คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำเขตพื้นที่การศึกษา ในลักษณะไตรภาคี ประกอบด้วย บุคคล 3 ฝ่าย จำนวน 10 คน ได้แก่ 1) ประธานอนุกรรมการซึ่งอนุกรรมการเลือกกันเอง จำนวน 1 คน 2) อนุกรรมการ โดยตำแหน่ง จำนวน 2 คน 3) อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน 4) อนุกรรมการผู้แทน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 3 คน และ 5) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

โดยคุณสมบัติอื่น หลักเกณฑ์และวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า ให้คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษามีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี

7.2 คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

จากกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหาการเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ข้อที่ 1-11 ไว้ว่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

1. ประธานกรรมการ
2. กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน
3. กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน
4. กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน โดยให้มีผู้แทนจากเทศบาล จำนวน 1 คน
5. กรรมการที่เป็นผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู จำนวน 1 คน

6. กรรมการที่เป็นผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพบริหารการศึกษา
จำนวน 1 คน

7. กรรมการที่เป็นผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการและครู ซึ่งต้องไม่เป็นครู
ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1 คน

8. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
จำนวน 6 คน

9. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ
โดยประธานกรรมการและกรรมการต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะ
ต้องห้าม ดังต่อไปนี้

1. มีสัญชาติไทย
2. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
3. ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
4. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษ
สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
5. ไม่เป็นคู่สัญญากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หรือ
ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยกเว้นกรรมการตามข้อ 4
7. ไม่เป็นประธานกรรมการหรือกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเกินกว่า
สองเขตพื้นที่การศึกษาในเวลาเดียวกัน

ประธานกรรมการและกรรมการตาม 2, 3, 4, 5, 6, 7 และ 8 มีวาระ
การดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่ง
เกิน 2 วาระ ติดต่อกันมิได้

7.3 คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.)

หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยความเห็นชอบของ
คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (2559, สื่อออนไลน์) ได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษา
ความสงบแห่งชาติที่ 10/2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค ใจความว่า จากสภาพปัญหาในการจัดการศึกษา
ในส่วนภูมิภาคของประเทศ เกิดปัญหาการสั่งการและการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ
และไม่เป็นเอกภาพเป็นปัญหาสำคัญ ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูประบบการศึกษา
ให้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ
อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)

พุทธศักราช 2557 จึงมีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคของจังหวัด ดังต่อไปนี้

1. ให้ยุบเลิกคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมาย ว่าด้วยการ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และให้โอนอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมาย ว่าด้วยการ ระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ ไปเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ของ จังหวัดนั้น ๆ ตามคำสั่งนี้ บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีใดที่อ้างถึงคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมาย ว่าด้วยการ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้

2. ให้ยุบเลิก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ตามกฎหมาย ว่าด้วยการ ระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และให้โอนอำนาจหน้าที่ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ การศึกษา ตามกฎหมาย ว่าด้วยการ ระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ไปเป็น อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ของจังหวัดนั้น ๆ ตามคำสั่งนี้ บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีใด ที่อ้างถึง อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการ ระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้

3. ในแต่ละจังหวัด ให้มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กศจ.” ประกอบด้วย

3.1 ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ

3.2 ศึกษาธิการภาคในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เป็นรองประธานกรรมการ

3.3 ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้แทนสำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน และผู้แทนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย เป็นกรรมการ

3.4 ท้องถิ่นและกีฬาจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ประธานสภา อุตสาหกรรมจังหวัดประธานหอการค้าจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และวัฒนธรรมจังหวัด เป็นกรรมการ

3.5 ผู้แทนภาคประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในภูมิภาค จำนวนสองคนเป็นกรรมการ

3.6 ผู้แทนข้าราชการครูในท้องถิ่น ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค จำนวนสองคนเป็นกรรมการ

3.7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย ด้านบริหารงานบุคคล หรือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในภูมิภาค จำนวนไม่เกินสามคน เป็นกรรมการ

3.8 ศึกษาธิการจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

4. ให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) มีอำนาจหน้าที่ นอกเหนือจากที่ได้รับโอน ในแต่ละเขตจังหวัด ดังต่อไปนี้

4.1 กำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา และการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ประสานและส่งเสริมการบริหารและ การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ของบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในจังหวัด

4.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด

4.3 พิจารณาและให้ความเห็นชอบกรอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน และตัวชี้วัดในการดำเนินงานในลักษณะตัวชี้วัดร่วมของส่วนราชการหรือหน่วยงาน และ สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

4.4 เสนอความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคเพื่อใช้อำนาจตามข้อ 2 (4)

4.5 กำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของ ส่วนราชการหรือหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

4.6 วางแผนการจัดการศึกษาในจังหวัดและพิจารณาเสนอแนะ การจัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษา

4.7 เสนอคณะกรรมการ ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ได้ตามความจำเป็น

4.8 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคมอบหมาย

5. เพื่อให้การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “อกศจ.” เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ซึ่งคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (อกศจ.) ประกอบด้วย

5.1 บุคคลซึ่ง กศจ. แต่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็น กศจ. เป็นประธานอนุกรรมการ

5.2 บุคคลซึ่ง กศจ. แต่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็น กศจ. จำนวนสองคน เป็นอนุกรรมการ

5.3 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) แต่งตั้ง จำนวนสองคน เป็นอนุกรรมการ

5.4 ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่ง กศจ. แต่งตั้ง จำนวนไม่เกินสามคน เป็นอนุกรรมการ

5.5 ศึกษาธิการจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
จากการศึกษาวิเคราะห์จำนวนคณะกรรมการขององค์คณะบุคคลในรูปแบบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา (อ.กคศ.) และคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ตลอดจนเครือข่ายโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปจำนวนคณะกรรมการเครือข่าย จำนวน 15 คน ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการเครือข่าย

1.1 ประธานกรรมการ

1.2 กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน

1.3 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน

1.4 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน

1.5 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน

- 1.6 กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอาชีวศึกษา
จำนวน 1 คน
- 1.7 กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหารภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน
- 1.8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรม สรรหาและแต่งตั้ง จำนวน 5 คน
- 1.9 ประธานกลุ่มโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ
2. คุณสมบัติของกรรมการเครือข่าย
  - 2.1 มีสัญชาติไทย
  - 2.2 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
  - 2.3 ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
  - 2.4 ไม่เคยได้รับโทษจำคุก หรือคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็น
โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
  - 2.5 ไม่เป็นคู่สัญญากับกลุ่มโรงเรียนหรือสถานที่ราชการภายใน
เขตพื้นที่การศึกษาที่กลุ่มโรงเรียนสังกัดอยู่
  - 2.6 ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยกเว้นกรรมการตามข้อ 1.3
3. ที่มาของกรรมการแต่ละกลุ่ม
  - 3.1 ประธานกรรมการ กรรมการทั้งหมดเลือกตั้ง โดยเลือกจาก
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
  - 3.2 กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
จากรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน และจากศึกษานิเทศก์
จำนวน 1 คน
  - 3.3 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรรหาจาก
นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือตัวแทน
  - 3.4 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน สรรหาจากผู้นำชุมชนหรือ
ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ หรือหัวหน้าส่วนราชการในชุมชน
  - 3.5 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน สรรหาจากผู้ประกอบการ
หรือตัวแทนบริษัท ภายในจังหวัดและใกล้เคียงที่กลุ่มโรงเรียนตั้งอยู่
  - 3.6 กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอาชีวศึกษา
จากตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอาชีวศึกษาภายในจังหวัดหรือใกล้เคียงที่กลุ่มโรงเรียน
ตั้งอยู่

3.7 กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหาร จากตัวแทนผู้บริหารภายใน
กลุ่มโรงเรียน

3.8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สรรหาและแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้
ความสามารถและเชี่ยวชาญ ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

4. วาระการดำรงตำแหน่ง

ประธานกรรมการและกรรมการ ทุกตำแหน่ง มีวาระการดำรงตำแหน่ง
คราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของคำว่า “รูปแบบ” หรือ “Model” ทั้งในลักษณะ
ที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังนี้

Good (1973, p. 79) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ

1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. เป็นตัวอย่างเพื่อเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้
ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น
3. เป็นแผนภูมิ หรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการ
หรือแนวคิด
4. เป็นชุดปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบ
และเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนออกมาเป็นสูตรคณิตศาสตร์ หรือบรรยาย
เป็นภาษาก็ได้

จากความหมายของรูปแบบที่ Good ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า รูปแบบที่มีสองลักษณะ
คือ รูปแบบที่เป็นจำลองสิ่งที่เป็นรูปธรรม และรูปแบบที่เป็นจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม

ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดิพงษ์ (2540, หน้า 21-23) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง ลักษณะที่
พึงปรารถนา ซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติ หรือเกิดได้ยากในโลกของความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
สิ่งที่เราอยากได้กับความสามารถที่จะหาสิ่งที่ต้องการนั้นแตกต่างกันมาก เช่น เมืองในอุดมคติ
 เป็นต้น

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547, หน้า 46) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ
อาจเป็นเพียงของจริงหรือการจำลองของจริง หรืออาจจะมีลักษณะเป็นทฤษฎี หรืออาจเป็น
การเชื่อมโยงทฤษฎีสู่รูปธรรมหรือการปฏิบัติได้

จากความหมายของคำว่า รูปแบบดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง กรอบแนวคิดที่อธิบายแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นชุดของตัวแปร หรือองค์ประกอบที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจเป็นแนวคิดที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของกระบวนการสร้างเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้เห็นเป็นรูปธรรม

องค์ประกอบของรูปแบบ

Bardo and Hartman (1982, pp. 70-71) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่า รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จะต้องประกอบด้วย รายละเอียดมากน้อยเพียงใด จึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรจะมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น ๆ ตัวอย่างเช่น รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด เป็นรูปแบบที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของระบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต 4) ข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม ซึ่งในการพิจารณารูปแบบลักษณะนี้ ถือว่า ผลผลิตของระบบเกิดผลผลิตขึ้น และให้ความสนใจกับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งแสดงถึงการเริ่มมีลักษณะของความเป็นระบบเปิด ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบจะเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

Keeves (1988, p. 560) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องแบบหลวม ๆ (Associative Relationship)
2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

จากคุณลักษณะของรูปแบบที่ดีแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบจะต้องมีความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง สามารถตรวจสอบได้ด้วยการสังเกต อีกทั้งเป็นการชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผล ทำให้เกิดมโนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งองค์ประกอบของรูปแบบคุณลักษณะของรูปแบบที่ดีจะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบในลำดับต่อไป

การพัฒนารูปแบบ

เมื่อรูปแบบมีหลายลักษณะ ดังกล่าวมาแล้วนั้น ในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบก็ต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของรูปแบบ หรือโมเดลที่เลือกใช้อาจพิจารณาได้จาก การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างปรัชญาหรือแนวคิดของรูปแบบการประเมินกับประเด็นปัญหาของสิ่งที่ต้องการประเมิน ในปัจจุบันนี้การพัฒนารูปแบบใดก็ตามได้ดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง เมื่อรูปแบบที่ใช้อยู่นั้นค่อนข้างล้าสมัย หรือไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาขึ้น เพื่อให้รูปแบบนั้นมีความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยทำการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการสร้างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาไว้ ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2543, หน้า 104–106) ได้กล่าวถึงการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้น อาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน คือ

1. สร้างหรือพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้างพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักเหตุผลหรือรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อน แล้วปรับปรุง โดยอาศัยสารสนเทศจากการศึกษาองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัว แล้วจึงเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจสำคัญของขั้นนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร/กิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัว แต่สามารถอธิบายได้มาก ฯลฯ ในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคำถามถูกต้องเหมาะสม

2. ทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้ว จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่า จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้ว หรือแม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรองของผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่า มีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งในขั้นนี้บางครั้งใช้คำว่า การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2544, หน้า 33-34) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบหรือ การพัฒนาระบบ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) เป็นวิธีการระบุส่วนประกอบของ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหลาย ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ภายในระบบกับองค์ประกอบภายนอก การจัดเรียงองค์ประกอบ ทรัพยากรที่ต้องใช้ กลุ่มเป้าหมายของผู้ใช้ระบบ ภารกิจที่ต้องการดำเนินการ และผลผลิตหรือบริการที่เสนอแก่ กลุ่มเป้าหมายในการวิเคราะห์ระบบ ผู้วิเคราะห์ที่มีกิจกรรมที่ต้องวิเคราะห์ ดังนี้

- 1.1 วิเคราะห์ปณิธาน
- 1.2 วิเคราะห์จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์
- 1.3 วิเคราะห์เจ้าหน้าที่
- 1.4 วิเคราะห์ภารกิจ
- 1.5 วิเคราะห์เครื่องมือ สื่อ หรือช่องทาง
- 1.6 วิเคราะห์วิธีการ
- 1.7 วิเคราะห์การตรวจสอบ ควบคุม และการประเมิน

2. การสังเคราะห์ระบบ (System Synthesis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้าง ระบบใหม่ โดยการนำองค์ประกอบ ความสัมพันธ์ ทิศทาง และลำดับขั้นตอนของระบบใหม่

3. การสร้างแบบจำลอง (System Modeling) เป็นขั้นการสื่อสารระบบที่สร้างใหม่เพื่อ ง่ายต่อการนำไปใช้ โดยการเขียนแบบจำลองแบบใดแบบหนึ่ง ดังนี้

- 3.1 รูปแบบภาพหรือหุ่นจำลองของจริง เช่น ภาพวาด หุ่นจำลองเครื่องบิน ฯลฯ
- 3.2 แบบจำลองเปรียบเทียบ เช่น นาฬิกา เป็นแบบจำลองของเวลา หรือสีแดง ขาว น้ำเงิน ของธงชาติไทย เป็นแบบจำลองอุปมาอุปมัยของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

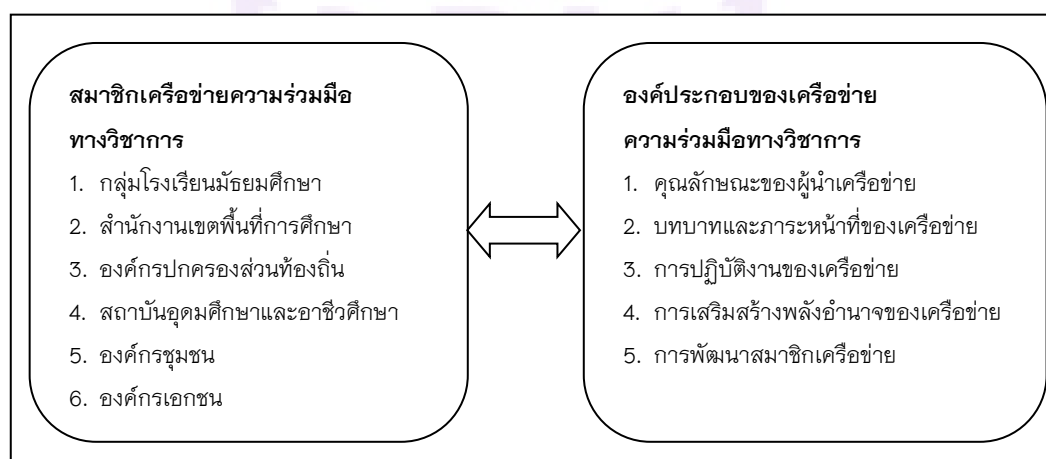
- 3.3 แบบจำลองสัญลักษณ์ เช่น สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

3.4 แบบจำลองแนวคิด ได้แก่ แบบจำลองที่แทนด้วยแผนภูมิ หรือแผนภาพ ในรูปแบบต่าง ๆ แบบจำลองจะช่วยอธิบายขั้นตอนสำคัญของระบบ ช่วยในการสื่อสารให้ทราบ ขั้นตอน และการควบคุม และทำนายไว้ว่า จะเกิดอะไรขึ้น เมื่อได้ดำเนินไปตามระบบ

4. การทดสอบ (System Prototype) เมื่อได้มีการพัฒนาระบบด้วยการกำหนดขั้นตอน และแสดงออกมาในรูปแบบจำลองแล้ว เรียกได้ว่า เราได้ระบบใหม่ขึ้นเป็นต้นแบบแต่ยังประกัน ไม่ได้ว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นจะทำงานได้ตามวัตถุประสงค์ นักจัดระบบจึงจำเป็นต้องนำ “ต้นแบบระบบ” (System Prototype) ไปทดสอบระบบในสถานการณ์จำลอง (System Simulation) กล่าวคือ นำระบบไปใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงความจริง แน่ชอน หากนำไปทดลอง ในสถานการณ์จริง มีปัญหามากในด้านค่าใช้จ่าย เวลา และความเสถียร โดยเฉพาะระบบ ที่เกี่ยวข้องกับคนและทรัพย์สิน นักจัดระบบจึงทดสอบระบบในสถานการณ์จำลองแทน

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการการบริหารงานวิชาการและ เครือข่ายความร่วมมือไปสู่การพัฒนา รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยการศึกษาสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยมายกร่างรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และองค์ประกอบของเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ดังภาพ 7

ภาพ 7 ร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

การตรวจสอบรูปแบบ

การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี ซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณภาพ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณภาพ อาจใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณ ใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่าง (อุทุมพร จามรมาน, 2541, หน้า 23) คือ

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง และเหตุผลระหว่างตัวแปร

2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ได้ (Across Time, Sample, Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อ คือ 1) การสร้างรูปแบบใหม่ หรือ 2) การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

Eisner (1976, pp. 192-123) ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่า การรับรู้ที่เท่ากันนั้น เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้

1. การตรวจสอบโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-Based Model) การตอบสนองของปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบตอบสนอง (Responsive Model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Model) อย่างไม่อย่างหนึ่ง แต่การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเป็นการวิเคราะห์หรือวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณาซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามวิจรรย์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการตรวจสอบ

2. เป็นรูปแบบการตรวจสอบที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ตรวจสอบอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการศึกษาอุดมศึกษามากขึ้น เฉพาะสาขานั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

3. เป็นแบบที่ใช้ตัวบุคคล หรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ โดยให้ความเชื่อถือว่ามีผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรม และมีคุณพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์การพิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

ทั้งนี้การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

การตรวจสอบรูปแบบในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการใช้ตัวบุคคลหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารและการจัดการศึกษาสำหรับเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น คำว่า “รูปแบบ” หรือ “Model” สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้เห็นเป็นรูปธรรม เพื่อช่วยให้สามารถวิเคราะห์และเข้าใจในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้ดีและง่ายยิ่งขึ้น โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ โดยการศึกษา สํารวจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการประเมินรูปแบบ ซึ่งในการตรวจสอบรูปแบบนั้นเป็นขั้นตอนที่จะทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมา นั้น มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบไปด้วย ผู้ที่เป็นนักวิชาการ ผู้ที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการประเมินรูปแบบโดยกลุ่มผู้ใช้รูปแบบ ได้แก่ รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือครูผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา

กวิรินทร์เกียรติ นนธ์พละ (2551) ได้ศึกษาแนวทางในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า แนวทางในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่มีความเป็นไปได้เหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย 11 แนวทาง ได้แก่ 1) ครูหมุนเวียน 2) ครูอาสา 3) การเรียนร่วระหว่างสถานศึกษาบางช่วงชั้น 4) ศูนย์การเรียนรู้ 5) เจ้าหน้าที่ธุรการกลาง 6) ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานทางการศึกษา 7) สนามกีฬากลาง 8) คอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ 9) ห้องสมุดเคลื่อนที่ 10) ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 11) ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับส่วนราชการ

ชนบพร วัฒนสุขชัย (2550) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนา รูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เกิดจากผู้บริหารเป็นผู้ดำเนินการสร้างความร่วมมือตามโอกาส ลักษณะความร่วมมือส่วนมาก คือ การจัดสัมมนาทางวิชาการ และจัดอบรมให้กับบุคลากร ความร่วมมือส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

ส่วนรูปแบบและกลไกความร่วมมือที่น่าเสนอ คือ รูปแบบความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการและวิชาชีพด้านศิลปศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบของความร่วมมือในระดับสถาบันหรือองค์กรที่เน้นความร่วมมือในลักษณะไตรภาคี ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีกลุ่มบุคคลทำหน้าที่บริหารองค์กร โดยมีกลไกการดำเนินการคือ 1) ระดมสมองและระดมทุนเพื่อพัฒนางานวิชาการ 2) เผยแพร่ ชี้นำ สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประยุกต์ใช้ความรู้ด้านศิลปในการประกอบอาชีพ 3) พัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง 4) ประสานงานเครือข่ายและขยายเครือข่ายไปยังหน่วยงานอื่นที่ให้การสนับสนุน

ชญญา อภิบาลกุล (2545) ศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาภายใต้โครงการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา: กรณีศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารและการจัดการมี 5 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ปัจจัยด้านพฤติกรรมของครูผู้สอน 3) ปัจจัยด้านผลงานของสถานศึกษา 4) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษา 5) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา

ชูชัย อุดมพงษ์ (2548) ได้ศึกษาความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในอำเภอโนนสะอาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 พบว่า

1. ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก ในด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ส่วนด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับ ปานกลาง

2. องค์ประกอบที่ทำให้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการจัดการศึกษา ประสบผลสำเร็จ ต้องมีการร่วมกันจัดการศึกษา ร่วมกันวางแผนยุทธศาสตร์ ให้ข้อมูลข่าวสาร ดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ประเมินผล ติดตามผล และพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ เร่งพัฒนาทางด้านจิตใจ จัดแสดงธรรมะ และทำบุญในวันสำคัญ ทางศาสนาและชุมชน สนับสนุนงบประมาณ และจัดหาทุนการศึกษา

บทบาทของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่จะส่งผลให้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการจัดการศึกษา คือ ต้องเข้ากับชุมชนได้ดี รองลงมาคือ มีความเสียสละ มนุษย์สัมพันธ์ดี วิสัยทัศน์กว้าง และเป็นผู้นำทางการศึกษา กระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญทางการศึกษา

บุญรัฐ หลักแหลม (2545) ทำการวิจัยประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ในการประสานงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพดำเนินงานสูง กับโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานปกติ มีการใช้กระบวนการ และกรรมวิธีการ ประสานงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมมีความแตกต่างกัน และการประสานงานเชิงบริหารแบบการใช้บุคคล การใช้กลุ่ม และการประสานเชิงปฏิบัติ แบบควบคุม แบบร่วมมือหลาย ๆ ฝ่าย มีความแตกต่างกัน โดยโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น โรงเรียนจะต้องดำเนินการประสานทั้งเชิงบริหารและเชิงปฏิบัติควบคู่กันไป และรู้จักใช้ กระบวนการทำงานกับชุมชนอีกด้วย

พรชัย ทองเจือ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่าง สถาบัน อุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะ 4 ร. ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ด้าน รู้ นำ รู้ ทน โลก เรียนรู้ ชำนาญ เชี่ยวชาญ ปฏิบัติ รวมพลังสร้างสรรค์สังคม และรักษาความเป็นไทยไม่ล้นติ 2) ศึกษาความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอน 3) พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอน 4) ทดลองใช้รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะ 4 ร. ของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ด้านผู้นำ รู้ทันโลก ด้านเรียนรู้ชำนาญเชี่ยวชาญปฏิบัติ ด้านรวมพลัง สร้างสรรค์สังคม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านรักความเป็นไทย ใฝ่สันติ อยู่ในระดับสูง

2) ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียน เริ่มต้นจากการมีวิสัยทัศน์ มีความเอื้ออาทรของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเป็นหลักอยู่ในระดับ มากที่สุด ปัญหาและอุปสรรค ในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียน ในการพัฒนาการเรียนการสอน ของโรงเรียน คือ การขาดความตระหนักและขาดการประสานงานที่ดี ในระดับมากที่สุด รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่าน ด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน คือ ความร่วมมือ ร่วมใจ อยู่ในระดับมาก 3) การพัฒนา รูปแบบความร่วมมือมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ร่วมตระหนักและเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ร่วมสร้าง และพัฒนา ขั้นที่ 3 ร่วมแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ร่วมประเมินผล ซึ่งมียุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ระดับองค์กร ระดับทีม และระดับบุคคล และใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้แบบ CRP ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนแบบตลกผลึก (Crystal-Based Instructional Model) รูปแบบ การเรียนการสอนด้วยวิธีการวิจัย (Research-Based Instructional Model) และรูปแบบการเรียน การสอนเชิงผลิตภาพ (Productivity-Based Instructional Model) 4) ผลการทดลองใช้รูปแบบ ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามพิษณุโลกกับโรงเรียนวัดเสนาหิน อำเภอกงไกรลาศ ปรากฏว่า การใช้กระบวนการความร่วมมือ 4 ขั้นตอน บรรลุเป้าหมาย ทุกขั้นตอน พฤติกรรมการสอนของครูเปลี่ยนไปจากเดิม โดยมีการปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น

แสงเดือน แสงอุทัย (2544) ได้ศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การบริหารที่พึงพากันแบบ การผนึกกำลังเพื่อความร่วมมือของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขต พบว่า การใช้กลยุทธ์ การบริหารที่พึงพากันแบบการผนึกกำลังมีความร่วมมือกันในระดับสูงในด้านการบริหาร การทำสัญญา หรือข้อตกลงร่วมกันของคณะกรรมการสหวิทยาเขต และการใช้องค์ประกอบ จัดการศึกษาที่มีความร่วมมือกันระดับสูง ในด้านแผนงาน การบริหาร การพัฒนาบุคลากร การเงิน แนวคิด ปรัชญา การกำกับดูแลและการกำหนดนโยบายภาพลักษณ์ของโรงเรียน และการเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน การดำเนินงานของสหวิทยาเขตส่วนกลาง เป็นไปตามเป้าหมายและนโยบาย ของกรมสามัญศึกษาได้ค่อนข้างดี แต่ควรมีการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของสหวิทยาเขตให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และในสหวิทยาเขตควรที่จะพัฒนา คุณภาพของโรงเรียนให้เป็นที่นิยมของชุมชนด้วย

มหนู มณีรัตน์ (2550) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนารูปแบบเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมต่อการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า หลังจากใช้รูปแบบเครือข่าย

ด้านวิชาการ เครือข่ายมีความเคลื่อนไหวด้านนี้มากขึ้น ในขณะที่เครือข่ายรูปแบบเดิมไม่มีหรือมีน้อยมาก อาทิ มีการวางแผนพัฒนาวิชาการประจำปีการศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนด้านวิชาการ เช่น การจัดแข่งขันทักษะทางด้านวิชาการ จัดนิทรรศการและประกวดผลงานวิชาการของนักเรียนในระดับเครือข่าย ซึ่งแต่เดิมมีเพียงการจัดในระดับเขตพื้นที่การศึกษาปีละ 1 ครั้งเท่านั้น การเข้าค่ายคุณธรรมของโรงเรียนรวมกันในระดับเครือข่าย แต่แบบเดิมแยกเข้าค่ายของแต่ละโรงเรียน และการจัดการแข่งขันกีฬานักเรียนในระดับเครือข่าย ซึ่งจากเดิมจัดในลักษณะกีฬาโรงเรียน พานักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ มีการนิเทศภายใน สลับหมุนเวียนกันระหว่างโรงเรียนภายในเครือข่ายจนครบทุกโรงเรียน ด้านงบประมาณ ปัจจุบันเครือข่ายมีกิจกรรม/โครงการเพิ่มมากขึ้นกว่าตอนใช้เครือข่ายรูปแบบเดิม ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น และในขณะที่ทุกโรงเรียนยังคงได้รับจัดสรรงบประมาณเท่าเดิม ด้านการบริหารบุคคล โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีความพร้อมด้านครูผู้สอนครบชั้นและครูมีวุฒิการศึกษาตรงตามกลุ่มสาระที่สอน ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็ก ประสบปัญหาขาดแคลนครู เครือข่ายให้ความช่วยเหลือด้วยการให้ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่หมุนเวียนไปสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านบริหารทั่วไป โรงเรียนในเครือข่ายมีการติดต่อประสานกันมากขึ้น ในขณะที่เครือข่ายรูปแบบเดิมมีน้อยมาก มีการจัดตั้งสำนักงานเครือข่ายเพื่อทำงานด้านธุรการ สารบรรณ มีการติดต่อส่งข้อมูลข่าวสารไปให้โรงเรียนในเครือข่ายได้รวดเร็วขึ้นและครบทุกโรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ส่งครูที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางไปช่วยโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายมีกิจกรรมพบปะสังสรรค์กันมากขึ้น เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน

เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และครูฝ่ายวิชาการมี 4 องค์ประกอบหลัก ดังต่อไปนี้

- 1) ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน ประกอบด้วย พฤติกรรมของผู้นำ ด้านการจัดองค์การเพื่อการเรียนการสอน การวางแผนองค์การเพื่อการสอน การพัฒนาหลักสูตรและการบริหารการเรียนการสอน การจัดโครงการพัฒนาบุคลากร การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- 2) การพัฒนาทีมงานในสถานศึกษา ประกอบด้วย การรับรู้และค้นหาปัญหา การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการวางแผนปฏิบัติการ การนำแผนไปปฏิบัติ การประเมินผลลัพธ์
- 3) ภารกิจและขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียน และเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนา

แหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน 4) กระบวนการบริหาร งานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการ การนำแผนไปปฏิบัติ และตรวจสอบประเมินผลงานวิชาการ การปรับปรุงงานวิชาการ

เตือนใจ รักษาพงศ์ (2551) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักคือ

1. ด้านการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรม การจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการนิเทศการสอน

2. ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การระบุนิยามความรู้ การพัฒนาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้

3. ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์การ เทคโนโลยี โครงสร้างและการวัดผล

ประสิทธิผลจากการนำรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบริหารคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ทีมครูจัดการงานความรู้ทางวิชาการ (ครู KM ทีมงานวิชาการ) ในทุกขั้นตอน ผู้บริหารสนับสนุนการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ครูนำการจัดการความรู้ไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และนักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการเปลี่ยนความรู้ในการทำงาน

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2551, หน้า 30) ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้ทางการบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยได้รูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้ทางการบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสาระโดยสรุป ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดการบริหารงานเครือข่าย ประกอบด้วย หลักเอกภาพ หลักการมีส่วนร่วม หลักองค์คณะบุคคล หลักความรับผิดชอบร่วมกัน หลักการสร้างควมก้าวหน้า หลักความเรียบง่าย หลักการพัฒนา หลักความต่อเนื่อง หลักการประสานงาน และหลักการกระจายอำนาจ

2. องค์ประกอบของเครือข่าย ประกอบด้วย สมาชิกของเครือข่าย จุดมุ่งหมาย การเรียนรู้อย่างมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน ระบบความสัมพันธ์ และการสื่อสาร

3. รูปแบบของเครือข่าย มี 3 รูปแบบ คือ หน่วยงานเครือข่าย บุคคลเครือข่าย และเครือข่ายออนไลน์

3.1 หน่วยงานเครือข่าย ทำหน้าที่ประสานงาน เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน องค์กรและบุคคล เรียกว่า หน่วยงานประสานงาน ซึ่งมีอยู่ในระดับต่าง ๆ ได้แก่ หน่วยประสานงาน ระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์ประสานงานระดับอำเภอ และระดับสถานศึกษา

3.2 บุคคลเครือข่าย เป็นการติดต่อเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนความรู้และร่วมมือกัน เป็นเครือข่ายของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ที่ต้องการเรียนรู้ทางการบริหารการศึกษา

3.3 เครือข่ายออนไลน์ เป็นการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนรู้ โดยเรียนผ่านทางอินเทอร์เน็ต เครื่องมือสำหรับสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ E-Mail, Website, E-Learning, E-Office

สุวิมล ว่องวานิช (2550) ได้ทำการวิจัยบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการสร้างโอกาส การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน พบว่า บทบาทของผู้เกี่ยวข้องต้องแสดงตามลักษณะ 3 M คือ เป็นผู้ให้กำลังใจ (Moral Supporter) เป็นผู้ใส่ใจกำกับ (Monitor) และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน (Mentor) ผลการวิจัย พบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง ยังแสดงบทบาทได้สมดุลง เน้นบทบาทเป็นผู้ใส่ใจ กำกับและเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าเป็นผู้ให้กำลังใจ สร้างโอกาสในการเรียนรู้ ที่เน้น การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ร. ด้านรวมพลังสร้างสรรค์สังคมมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านรู้ นำ รู้ทันโลก ด้านรักษ์ความเป็นไทยใฝ่สันติ และด้านเรียนรู้ชำนาญเชี่ยวชาญ ปฏิบัติ

ศิริพร ต้นตียมมาศ (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารเครือข่าย โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับตามน้ำหนักขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อย คือ 1) กิจกรรมที่ทำร่วมกัน 2) การใช้เทคโนโลยี 3) ทักษะด้านภาวะผู้นำ 4) ผู้นำเปิดโอกาสให้ สมาชิกมีส่วนร่วม 5) การติดต่อสื่อสาร 6) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 7) องค์การ (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม 8) บรรยากาศการมีส่วนร่วม

2. ระดับของประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก

3. รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม 8 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

อมรรัตน์ ภิญโญอนันตพงษ์ (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่า รูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนที่เหมาะสมประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) หลักการของความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอน 2) โครงสร้างและกลไกความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอน 3) ประเภทของกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอน 4) การจัดและดำเนินกิจกรรมความร่วมมือ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการที่จะสร้างความร่วมมือ แหล่งทุนที่สนับสนุนความร่วมมือ การประสานงาน การจัดทำและพัฒนาโครงการความร่วมมือ การติดตามและประเมินผลความร่วมมือ

อุบลวรรณ หงส์วิทยากร (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การนำเสนอรูปแบบการสร้างความร่วมมือลักษณะไตรภาคีในการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการส่งเสริม อุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) รูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมทั้งภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ควรร่วมมือในรูปแบบการวิจัยร่วม โดยภาครัฐให้การสนับสนุนทุนวิจัย 2) รูปแบบการสร้างร่วมมือลักษณะไตรภาคีในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า ควรจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ประสานงานและอำนวยความสะดวก โดยมีผู้แทนจากภาคีทั้งสามฝ่ายร่วมเป็นกรรมการในระดับนโยบาย มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคี โดยมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ด้านการพัฒนาบุคลากร มีหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอิสระอื่น ๆ ให้การสนับสนุนด้านเงินทุน นอกจากนี้ ยังพบว่า ควรมีการจัดสรรสิทธิประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นผลจากการวิจัยและพัฒนาอย่างชัดเจนและยุติธรรม และควรมีการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ 3) แนวทางส่งเสริมการสร้างร่วมมือให้เกิดขึ้น นั้นมีข้อเสนอว่าให้พัฒนาศักยภาพบุคลากรในหน่วยงานที่เข้าร่วมเป็นภาคีทุกฝ่าย

Ribchester and Edwards (2007, Online) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือของเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในชนบท พบว่า ช่วงที่ฝ่ายบริหารการศึกษาท้องถิ่นไม่สามารถสานต่องานสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็กได้นั้น การให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเป็นยุทธวิธีเดียว ที่จะเอื้อประโยชน์ต่อโรงเรียนที่กำลังเติบโตและมีจำนวนน้อยในกลุ่มวิธีนี้ถือเป็นวิธีช่วยเหลือที่สำคัญกว่าเรื่องใด ๆ คุณค่าของความร่วมมือในเครือข่ายโรงเรียนจะเป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ย เพื่อลดความตึงเครียดภายใน ช่วยแก้ปัญหาที่เป็นผลลบ

จากการลดจำนวนฝ่ายบริหารการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา และเพื่อลดการแข่งขัน ในด้านการเพิ่มจำนวนนักเรียน ทั้งยังเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ประสานงานเครือข่ายที่มีบทบาทในการรวมตัวของโรงเรียนในท้องถิ่น และสร้างความเจริญเติบโต สุดท้ายเป็นผลทำให้โรงเรียนที่เกี่ยวข้องได้รับการยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้ ยังเน้นความจริงที่ว่า ผู้บริหารในโรงเรียนเครือข่ายทุกโรงเรียนกำลังร่วมกันทำงาน เพื่อจัดการแข่งขันระหว่างโรงเรียนซึ่งจะเป็นกุญแจหลักสู่การปฏิรูปการศึกษา ประกอบกับการได้รับการสนับสนุนและความไว้วางใจจากท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

Norwich and Evans (2007, Online) ได้ศึกษา เรื่อง เครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ในการประชุมเกี่ยวกับความต้องการเป็นพิเศษด้านการศึกษาในโรงเรียนทั่วไป พบว่ามีหลากหลายวิธีการที่จะทำให้โรงเรียนร่วมมือกันในการให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษด้านการศึกษา โดยอธิบายในลักษณะของรูปแบบต่าง ๆ ที่ระบุปัจจัยที่สัมพันธ์กับการจัดตั้งและการดำเนินงานในแต่ละปัจจัยและยังสามารถอธิบายผลที่ได้ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยนั้น ๆ ด้วยทั้งในด้านบวกและด้านลบ การศึกษาครั้งนี้ ได้นำเสนอหลักการเบื้องต้นของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนที่เกิดสัมฤทธิ์ผล ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อผู้สนใจในการพัฒนาและผดุงไว้ซึ่งความช่วยเหลือเป็นพิเศษทางด้านการศึกษา และส่งผลให้มีการตื่นตัวในการปรับโครงสร้างพื้นฐานในการให้บริการด้านการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับระบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและการผสมผสานความคิด ซึ่งมีความจำเป็น ในปัจจุบัน แนวทางที่นำเสนอ คือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีองค์ประกอบที่เกิดขึ้นในเวลาอันเหมาะสม แต่ในขณะเดียวกันให้คำนึงถึงความเสี่ยงและข้อจำกัดของเครือข่ายที่อาจจะมีผลต่อศักยภาพในด้านลบ

Schiller (2006) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความสามารถในการยกระดับระบบนวัตกรรมไทย จากความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ลักษณะเฉพาะของความสามารถในการร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรมระบบนวัตกรรมไทยแสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของความร่วมมือระหว่างบริษัทเอกชนและการสร้างองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัยยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร 2) จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณของสาขาวิชาในลักษณะเฉพาะในมหาวิทยาลัยไทยแสดงให้เห็นว่า ส่วนมากจะมีความร่วมมือจากคณาจารย์เพียง การให้คำปรึกษาและการให้บริการด้านเทคนิค ความไม่ไว้วางใจกันทั้งสองฝ่ายเป็นอุปสรรคต่อ การสร้างความร่วมมือ และความต้องการในการรักษารายได้พิเศษในระดับบุคคล และ 3) การนำรูปแบบความร่วมมือในลักษณะเฉพาะทั้ง 4 แบบ มาอภิปรายถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำไปยกระดับนวัตกรรมไทยจากการร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรมในอนาคต

Uchida (2005) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การทำความเข้าใจที่เป็นไปได้ในกระบวนการประสานความร่วมมือกันครูทั่วไประหว่างครูการศึกษาพิเศษในการจัดการเรียนรวม เพื่อศึกษาความเข้าใจตรงกันของครูในการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการจัดการเรียนรวม ของเขต Midwestern City โดยใช้กระบวนการการสังเกตการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ การวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย ผลการศึกษา พบว่าในระดับผู้นำและผู้ปฏิบัติมีการความร่วมมือกันของครูกับครอบครัวเด็กเป็นไปในทางที่ดี แต่การประสานงานระดับองค์การและรายบุคคล ขึ้นอยู่กับความเชื่อและค่านิยมของแต่ละบุคคล และยังต้องการในลักษณะความร่วมมือที่เป็นการสอนเป็นทีม (Collaborative Teaching Team)

Callal and Ashwork (2004, Online) แห่งมหาวิทยาลัย Queensland ประเทศออสเตรเลีย ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความร่วมมือและร่วมทำงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ตัวแปรที่ใช้ศึกษาคือข้อมูลภูมิหลังผู้ตอบคำถาม (Background Information) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment Factors) รูปแบบการฝึกงาน (Training Model) ปัญหาบุคลากร (People Issues) ลักษณะความร่วมมือ (Background Characteristics) และความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (Partner-ships between Institutions and Industry Employers) ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่น่าสนใจให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิผลของสถานประกอบการกับสถานศึกษา คือ 1) ความเต็มใจของทั้งสองฝ่ายที่จะร่วมมือกัน 2) มีเป้าหมายและจุดมุ่งหมายที่ตรงกัน รวมทั้งมีวิสัยทัศน์ร่วมของทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการ 3) ความเคารพและเชื่อใจกันและกัน 4) การติดต่อสื่อสารที่มีระหว่างกัน 5) ภาวะผู้นำทั้งสองฝ่ายที่สามารถหลอมรวมบูรณาการเอากลยุทธ์ กลวิธี การปฏิบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างกัน และนวัตกรรมของทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน 6) การยอมรับความแตกต่างของกันและกัน 7) การยืดหยุ่นด้วยเวลาและอื่น ๆ กับการความเต็มใจที่จะลองทำ 8) ความรู้ใหม่ ทักษะใหม่ และวิธีคิดใหม่ที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์การ นโยบาย และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขององค์การ

ขอบข่ายภารกิจงานวิชาการ

สุวิทย์ เอี่ยมลออ (2545) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับระดับมาตรฐานการเรียนการสอนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและแยกเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมาคือ วัดและประเมินผล งานการเรียนการสอน และงานนิเทศการศึกษา

เดือนใจ อังกรเกียรติ (2545) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัย พบว่า

องค์ประกอบการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนในภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ การควบคุม การกำหนดนโยบาย การสื่อสาร การจูงใจ การปฏิสัมพันธ์

สาลิ้งามสม (2545) ศึกษาความพึงพอใจของครูต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร พบว่า ระดับความพึงพอใจของครูต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในงานบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา 7 งาน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความพึงพอใจจากมากไปหาน้อย ได้แก่ งานบริหารทั่วไป งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการงานโรงเรียนกับชุมชน งานธุรการ และงานอาคารสถานที่

อำนาจ สุนทรธรรม (2545) ศึกษาแนวกรให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยการร่วมคิดการร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติ การร่วมประเมินผล และการร่วมรับผลประโยชน์ต่องานวิชาการใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านงานหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านงานวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ด้านงานวัดผลประเมิน ด้านงานห้องสมุด ด้านงานนิเทศภายใน และด้านงานการอบรมทางวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแนวทางการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิชาการ พบว่า คณะกรรมการห้องเรียนมีความประสงค์จะให้โรงเรียนประชุมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้อง

เบญจวรรณ สกุลเนรมิต (2545) ศึกษาการบริหารงานวิชาการ อย่างมีคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมาก จำนวนสี่ด้าน คือ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การวัดผลประเมินผล และงานทะเบียน และการประเมินผลการจัดงานวิชาการ ส่วนด้านการพัฒนาส่งเสริมทางด้านวิชาการ และการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง สภาพการบริหารงานวิชาการตามการบริหารคุณภาพ PDCA ของเดมิ่ง (Deming) ในแต่ละชั้น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1 ใช้แนวทางการบริหารคุณภาพสี่ขั้นตอนของเดมิ่ง คือ วางแผน ปฏิบัติ ติดตาม และปรับปรุง

กระบวนการปฏิบัติงาน

เกษา เหลืองสุดใจชื่น (2545) ศึกษากระบวนการวางแผนที่มีประสิทธิภาพสูงในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม พบว่า กระบวนการวางแผนของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงกับโรงเรียนทั่วไป มีความแตกต่างกัน ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและความต้องการ การกำหนดจุดประสงค์และเกณฑ์ความสำเร็จ ให้คำนึงถึงทรัพยากรของโรงเรียน การพิจารณาข้อสนับสนุน และข้อจำกัดให้พิจารณาด้านทรัพยากรทั้งของโรงเรียน และชุมชน สำหรับความช่วยเหลือของ

หน่วยงานต้นสังกัดและการสนับสนุนของชุมชนที่โรงเรียนต้องการ คือ การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงานในการพัฒนาโรงเรียน การสร้างทางเลือกใช้เทคนิคการระดมสมอง โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับปัญหา จุดประสงค์ และศักยภาพของโรงเรียน การวิเคราะห์ทางเลือก ต้องคำนึงถึงความพร้อมทางด้านทรัพยากรของโรงเรียน และปัจจัยที่จะส่งผลต่อกระบวนการวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษา คือ งบประมาณ

सानิตย์ ทองลิม (2545) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงานมีปัญหาการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนทุกด้านในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการเตรียมการวางแผน ด้านการจัดทำแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่ โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ในรายด้าน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติงานมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ในด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการติดตามและประเมินผลและด้านการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่

สุเทพ บุญประสพ (2545) ศึกษาแบบการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน: กรณีศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า รูปแบบการบริหารที่โรงเรียน เป็นแบบกระจายอำนาจ และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และคณะกรรมการบริหารเป็นคณะกรรมการจากชุมชน รูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและบริบทของสังคมไทย คือ รูปแบบที่ชุมชนเป็นหลักในการบริหาร ส่วนแนวทางการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย การสร้างกรอบแนวคิดของโรงเรียน คือ การสร้างความศรัทธา และความตระหนัก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมหรือสำรวจตนเองของโรงเรียน เมื่อทราบจุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค และนำข้อมูลสารสนเทศไปวางแผนในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ นำแผนพัฒนาคุณภาพไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการกำหนดโครงสร้างตามสายบังคับบัญชา และโครงสร้างมีความกะทัดรัด ลดความซ้ำซ้อนของงาน กำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน ทำงานเป็นทีม จัดบุคลากรตามความถนัดและสมัครใจ พัฒนาบุคลากรให้เป็นครูมืออาชีพ มีการนิเทศติดตามผล ประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง และรายงานให้หน่วยงานต้นสังกัด และสาธารณชนได้รับทราบผลการปฏิบัติงาน

สรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปเป็นประเด็นหลักได้ดังนี้

รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ รูปแบบในการที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากันเป็นเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ในการบริหารจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานที่เป็นเครือข่าย ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาองค์การชุมชน และองค์กรเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย ด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย ด้านการปฏิบัติงานของเครือข่าย ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย และด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย โดยมีคณะกรรมการเครือข่าย ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนการทำงานงานของเครือข่าย วางแผน ออกแบบกิจกรรม กำกับติดตาม ให้ครอบคลุมตรมองค์ประกอบของเครือข่าย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกได้ดังนี้

1. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการ และงานวิจัยของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2544); ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดผิงษ์ (2540); บุญชม ศรีสะอาด (2543); ศิริชัย กาญจนวาสิ (2547); อุทุมพร จามรมาน (2541); Bardo and Hartman (1982); Eisner (1976); Good (1973); Keeves (1988) ดังนั้น คำว่า “รูปแบบ” หรือ “Model” สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่าย คณะกรรมการเครือข่าย และองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาให้เห็นเป็นรูปธรรม เพื่อช่วยให้สามารถวิเคราะห์และเข้าใจในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้ดีและง่ายยิ่งขึ้น โดยได้รูปแบบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาประกอบด้วยสมาชิก 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา องค์การชุมชน และองค์กรเอกชน โดยมีคณะกรรมการเครือข่าย จำนวน 15 คน และองค์ประกอบของเครือข่าย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย การปฏิบัติงานของเครือข่าย การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย และการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยผู้ใช้รูปแบบ

2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการ และงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545); ธีระ รุญเจริญ (2554); บุญรัฐ หลักแหลม (2545);พนม พงษ์ไพบูลย์ (2541, สื่อออนไลน์); พรชัย ทองเจือ (2550);

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2555, สืบออนไลน์); สหวิทยา วิเศษ (2547); สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554); มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2555, สืบออนไลน์); อรรถนพ พงษ์วาท (2544); อุบลวรรณ หงส์วิทยากร (2546) ได้สมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาประกอบด้วยสมาชิก 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา องค์การชุมชน และองค์กรเอกชน

3. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการเครือข่าย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการศึกษาวิเคราะห์จำนวนคณะกรรมการขององค์คณะบุคคลในรูปแบบของ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะอนุกรรมการคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา (อ.กคศ.) และคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ตลอดจนเครือข่ายโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ได้คณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1) ประธานกรรมการ 2) กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน 3) กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน 4) กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน 5) กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน 6) กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 1 คน 7) กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหารภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน 8) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สรรหาและแต่งตั้ง จำนวน 5 คน และ 9) ประธานกลุ่มโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

4. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการ และงานวิจัยของ กระทรวงศึกษาธิการ 2546; เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2543; จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555); จันทรานี สงวนนาม (2551); ธนา ประมุขกุล (2547); ธีระ รุญเจริญ (2553); ภาวดี อนันต์นาวิ (2553); ประเวศ วะสี (2541); ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546); ปารีชาติ วลัยเสถียร (2543); ปารีชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546); พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร (2547); พิสิฐ เทพไกรวัล (2554); วิจารณ์ พานิช (2556); วิชิต นันทสุวรรณ และจำนง แรกพิณิจ (2545); วิโรจน์ สารรัตน์ (2556); ศิริพร ตันติยมาศ (2550); สหวิทยา วิเศษ (2547); สุนทร โคตรบรรเทา (2551); สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549); สุนัย วงศ์สุวคันธ (2555); อรรถนพ พงษ์วาท (2544); Hanson (2003); Clutterbuck and Kernaghan (1994); Cramer (1998); Croewther (1996); Crawford (n.d., Online); Kinlaw (1995); Knezevich (1984); Michael (2006); New Zealand Ministry of Education (2013, Online); Schermerhorn (1996); Sergiovann (2001); Wheatley (1999) ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ

5 ด้าน คือ คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายการปฏิบัติงานของเครือข่าย การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย และการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย

5. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการ และงานวิจัยของ กนกอร สมปราชาญ์ (2546); พิสิฐ เทพไกรวัล (2554); วิจารณ์ พานิช (2556); วิเชียร ชิวพิมาย (2539); วิโรจน์ สารรัตน์ (2556); ศิริพร ตันติยศ (2550); สุนัย วงศ์สุวคันธ (2555); สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549); Blanchard (2006); Certo (2006); Chester (1996); Chrispeels (1990 อ้างอิงใน วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน, 2552); Crawford (n.d., Online); Cunningham and Gresso (1993); Glathorn (1994); Hoy and Miskel (2001); Leithwood (1999); Margaret Ingram King (1989); Maxine Clara Genge (2002); Michael (2006); New Zealand Ministry of Education (2013, Online); Nolte (1996); Pellegrino and Vemhayan (1985); Smith (1994); Stadt (1974) ซึ่งประกอบด้วย 1) มีวิสัยทัศน์ 2) เป็นผู้มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน 3) ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน 4) ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย 5) มีความเชื่อมั่นในตนเอง 6) ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 7) มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน 8) มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน 9) มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน 10) กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน 11) มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย 12) มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน 13) ควบคุมอารมณ์ได้ดี แม้มีความคิดเห็นต่าง และ 14) มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน

6. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการ และงานวิจัยของ กมล ภู่งประเสริฐ (2547); กระทรวงศึกษาธิการ (2548); การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (2548); เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543); ธนา ประมุขกุล (2547); พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547); ประเวศ วะสี (2541); ปริญญา ทวนไกรพล (2551, สื่อออนไลน์); ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546); ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546); รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550); วิจารณ์ พานิช (2556); วิชิต นันทสุวรรณ และจ่านง แรกพิณิจ (2545); วิโรจน์ สารรัตน์ (2556); ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542); ศิริพร ตันติยศ (2550); สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553); หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2547); Hanson (2003); Pham (2002, Online); Shaeffer (1994) ซึ่งประกอบด้วย 1) วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน 2) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน 3) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา 4) จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ 5) พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6) ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 7) ประสานความร่วมมือในการพัฒนา

วิชาการกับสถานศึกษา 8) จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
9) นิเทศการศึกษาร่วมกัน และ 10) วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

7. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการผู้วิจัย
ได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการ และงานวิจัยของ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (2548);
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543); ธนา ประมุขกุล (2547); ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์
ถิระพันธ์ (2546); พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (2547); วิชิต นันทสุวรรณ และจำนง แรกพินิจ
(2545); ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542); ศิริพร ตันตียมมาศ (2550); หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
การศึกษารุงเทพมหานคร (2547); Shaeffer (1994) ซึ่งประกอบด้วย 1) วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน
2) ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน 3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ 4) จัดทำ
งบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน 5) พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้
6) ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกันและ 7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพ
ทางวิชาการ

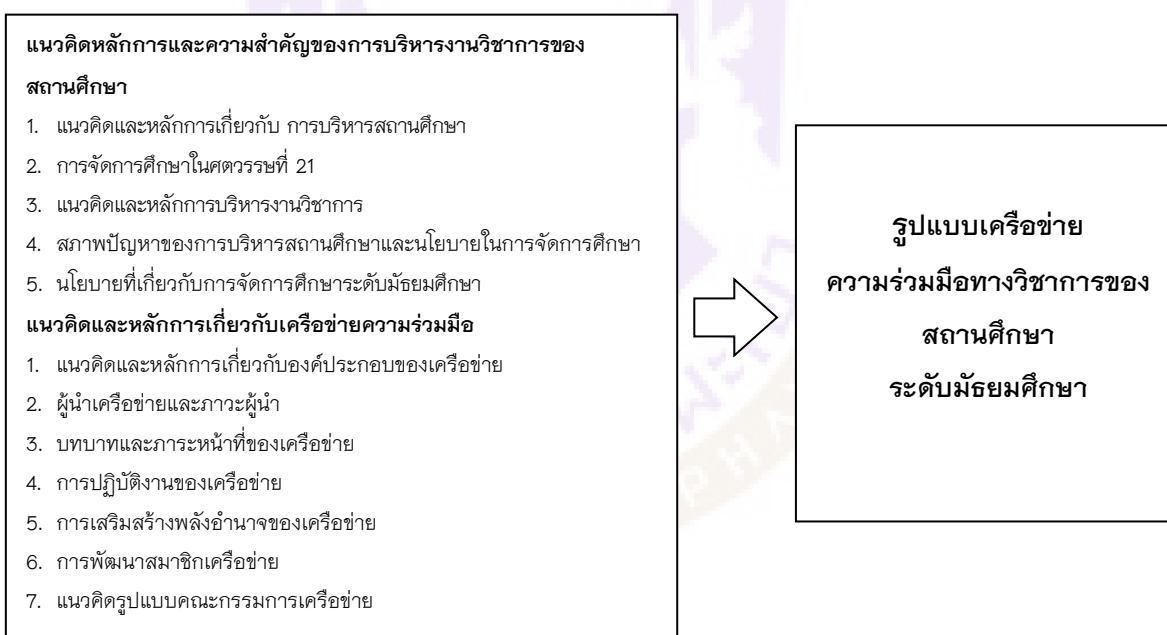
8. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือ ผู้วิจัย
ได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการ และงานวิจัยของ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ถิระพันธ์
(2546); พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (2547); พิสิฐ เทพไกรวัล (2554); สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549);
Blasé and Blase (1994); Clutterbuck and Kernaghan (1994); Dalton, et al. (2001); French and Bel,
(1999); Georgiades and Macdonell (1998); Gordon (1999); Gutierrez, Parsons and Cox (1998);
Haksever, et al. (2000); Kinlaw (1995); Lefrancois (2000); McShance and Glinow (2000);
Nahavandi and Malezadeh (1999); Owen (1999); Robbins and Coulter (1999); Scott and Jaffe
(1991); Sullivan (1998); Weightman (1999); Wilson (1993) ซึ่งประกอบด้วย 1) สร้างความตระหนัก
ร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย 2) ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย 3) เสริมสร้าง
ความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย 4) สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย
5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย 6) ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก 7) จัดบรรยากาศ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย 8) มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย และ
9) จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน

9. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาจาก
แนวคิด หลักการ และงานวิจัยของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย ทิรัญกิตติ และสมศักดิ์
วานิชยาภรณ์ (2545); อรุณ รักธรรม (2546); พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (2547), พิสิฐเทพ ไกรวัล
(2554) สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549); Greenberg and Baron (1995); Schermerhorn (1996); Robbin
and Coulter (2002) ซึ่งประกอบด้วย 1) ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 2) สอนงานระหว่าง
สมาชิกเครือข่าย 3) ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย 4) สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง

สมาชิกเครือข่าย 5) ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย 6) ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย 7) จัดการประชุมประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย 8) จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย 9) จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย 10) ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย และ 11) มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย

จากรายละเอียดของหน่วยงานหรือองค์กรที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานที่เป็นเครือข่าย ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา องค์กรชุมชน และองค์กรเอกชน โดยมีคณะกรรมการเครือข่าย จำนวน 15 คน และองค์ประกอบของเครือข่าย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย การปฏิบัติงานของเครือข่าย การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย และการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ช่างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้ดังภาพ 8

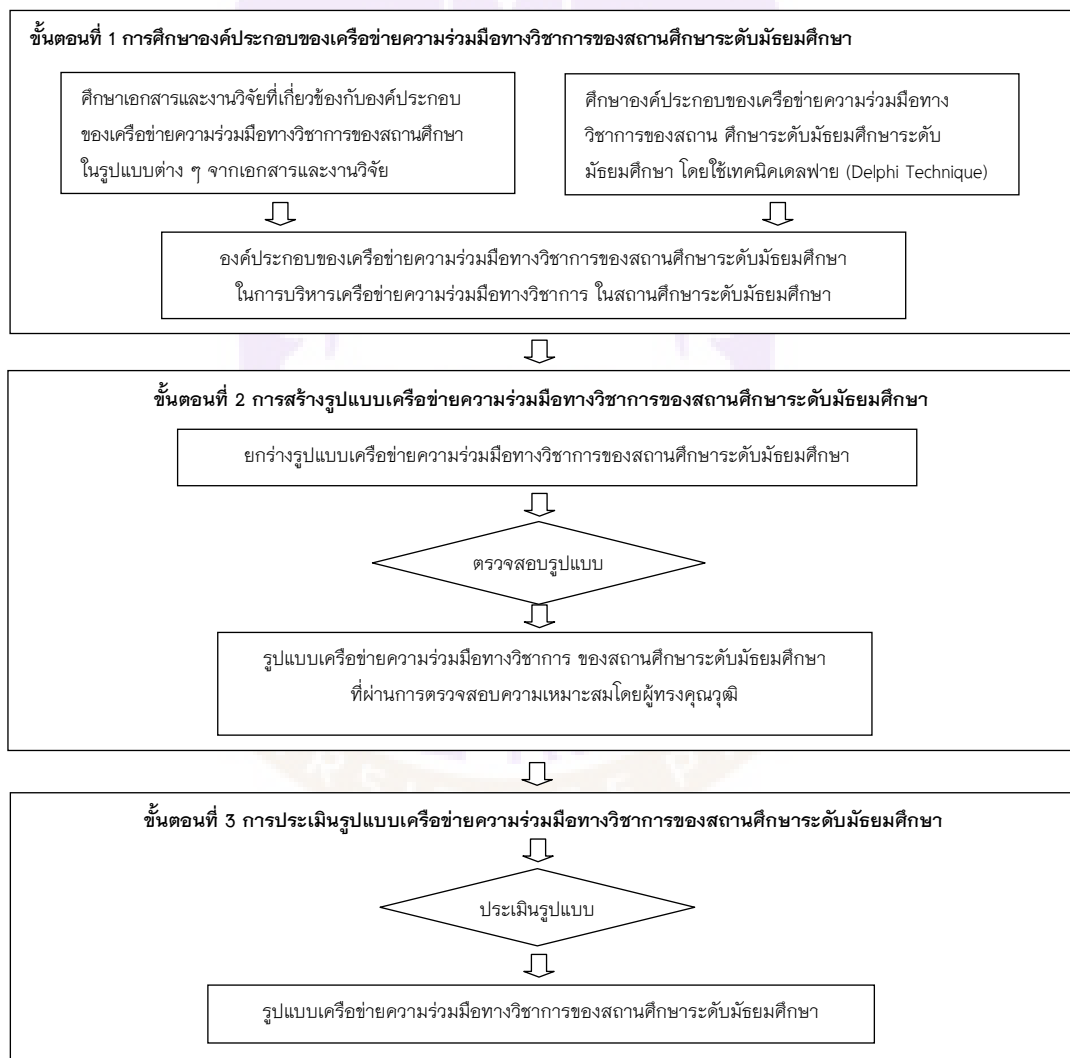

ภาพ 8 กรอบแนวคิดในการวิจัย การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

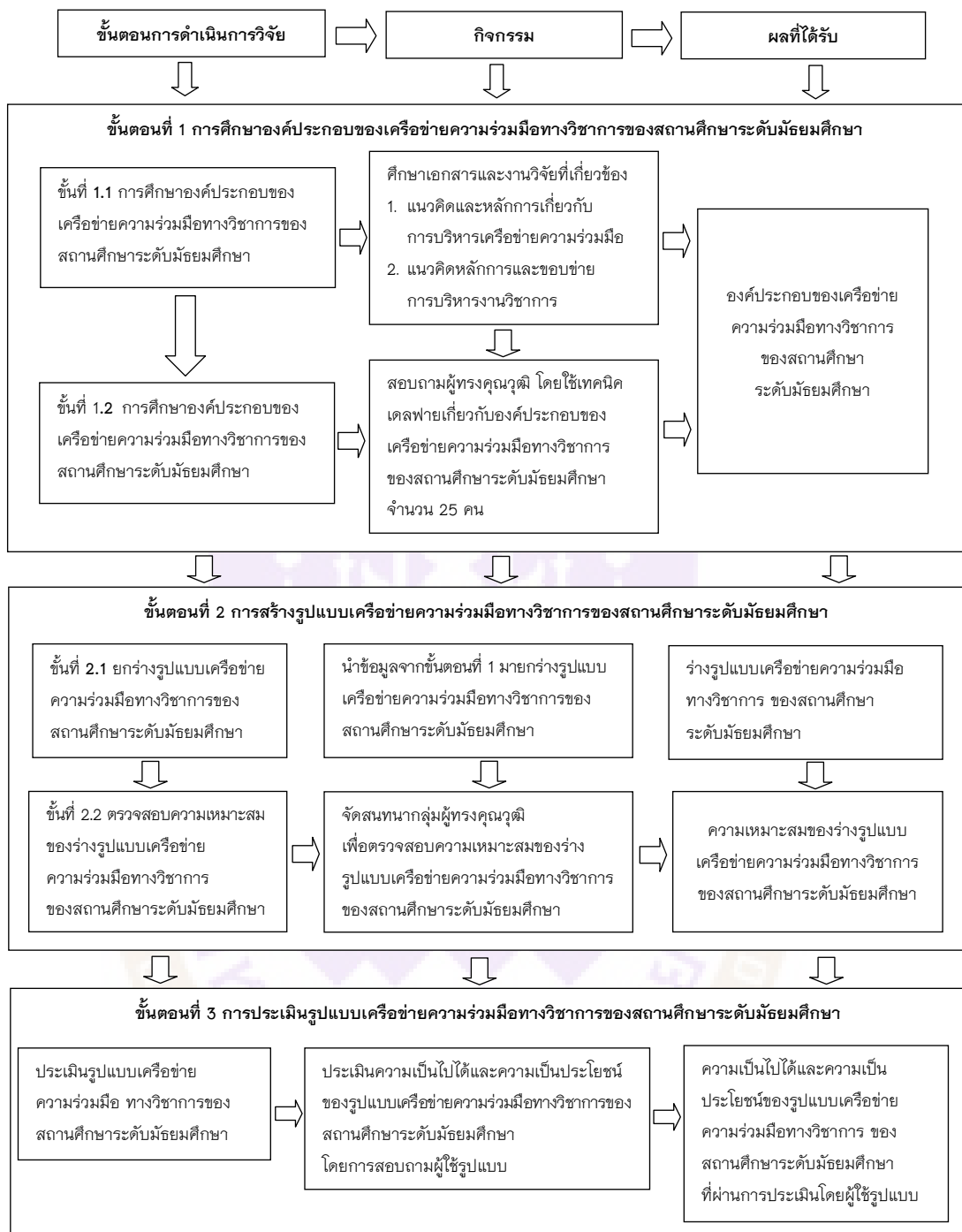
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และรายละเอียดขั้นตอน รวม 3 ขั้นตอน ดังภาพ 9

ภาพ 9 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ภาพ 10 รายละเอียดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากเอกสารและงานวิจัย

1.1 แหล่งข้อมูล

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด หลักการ และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1.1 แนวคิดหลักการและความสำคัญของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

- 1) แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
- 2) การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21
- 3) แนวคิดและหลักการบริหารงานวิชาการ
- 4) สภาพปัญหาของการบริหารสถานศึกษาและนโยบายในการจัดการ

การศึกษา

5) นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.1.2 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ

- 1) แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่าย
- 2) ผู้นำเครือข่ายและภาวะผู้นำ
- 3) บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย
- 4) การปฏิบัติงานของเครือข่าย
- 5) การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย
- 6) การพัฒนาองค์กรเครือข่าย
- 7) แนวคิดรูปแบบคณะกรรมการเครือข่าย

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเผยแพร่เป็นตำรา เอกสารหรือเผยแพร่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างกรอบแนวคิด สำหรับองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ 1) คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย 2) บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย 3) การปฏิบัติงานของเครือข่าย 4) การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย และ 5) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย

2. ศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ถึงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย ของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติของสถานศึกษา

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และ/หรือประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหาร ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 25 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกตู อุทโยธิน ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพวง ภาควิชาบริหารและพัฒนาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน พูแสง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กลุ่มที่ 2 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาหรือเป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ดร.อภิสิทธิ์ รื่นจิตร อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา
2. ดร.ชูเกียรติ วิเศษเสนา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 31
3. ดร.สิทธิชัย มูลเขียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 34
4. ดร.กิตติพงศ์ พิพัฒน์พิวงค์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 39
5. ดร.ประไพพร อุทธิยา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36

กลุ่มที่ 3 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านการศึกษาและมีประสบการณ์ในการบริหารในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ดร.ยุทธศาสตร์ กงเพชร ผู้อำนวยการโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
2. ดร.ธวัช ชุ่มชอบ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
3. ดร.พีรพัฒน์ วัชรินทรางกูร ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเพชรพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40
4. ดร.สมัคร ไวยขุนทด ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสุรนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31
5. ดร.ศิริวรรณ อัจฉรี ผู้อำนวยการโรงเรียนภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

กลุ่มที่ 4 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก และหรือเคยมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ดร.คมคาย อุดรพิมพ์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
2. ดร.นพดล ชำนาญด้า ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

3. ดร.เกียรติคุณ จันแก่น ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย

4. ดร.จรรยา จิตรักษ์ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย

5. ดร.ไอศูรย์ ศิรินทร์ ท้องถิ่นจังหวัดนครนายก

กลุ่มที่ 5 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา
ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาและมีประสบการณ์ในการบริหาร
ในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน

1. ดร.เมธีดิน สมอู่จรรย์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคบึงกาฬ

2. ดร.สมพงษ์ คำยคำ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีล้านนาพาฟาง

3. ดร.มัญญู แก้วแสนเมือง ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชินี
มุกดาหาร

4. ดร.มังกร หริรักษ์ อดีตที่ปรึกษานักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

5. ดร.จิระพงษ์ หอมสุวรรณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 2 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟาย
ในรอบที่ 1 โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบประมาณค่า 5 ระดับ และข้อคำถามปลายเปิด
สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยในแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 2
โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบประมาณค่า 5 ระดับ จะมีข้อคำถามเหมือนกับ
แบบสอบถามในรอบที่ 1 ทุกประการ โดยเพิ่มเติมในส่วนของการแสดงค่าสถิติ ได้แก่
ค่ามัธยฐานที่เป็นกลุ่มคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิ และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อแสดง
ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของคำตอบ ที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 1
พร้อมทั้งแสดงตำแหน่งคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคน เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เห็น

คำตอบของกลุ่มมีความสอดคล้องกันอย่างไร หากไม่ตรงกับความคิดเห็นของตน ก็สามารถเปลี่ยนแปลงคำตอบหรือยืนยันคำตอบเดิมของตนได้ การยืนยันความคิดเห็นเดิมที่ไม่ตรงกับความคิดเห็นของกลุ่มนั้น ผู้วิจัยจะเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งบอกเหตุผลประกอบท้ายตาราง ซึ่งถ้าผู้ทรงคุณวุฒิคนใด มีความคิดเห็นไม่ตรงกับกลุ่มและไม่มีเหตุผลอธิบายประกอบความคิดของตน ถือว่าเป็นการยอมรับและเห็นด้วยกับความคิดเห็นของกลุ่มส่วนใหญ่

2.3 มีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 1 มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด และข้อคำถามปลายเปิดสำหรับให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ในขั้นนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) นำประเด็นองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร ในขั้นตอนที่ 1 ข้อที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และมีข้อคำถามปลายเปิด โดยแบบสอบถามในรอบที่ 1 ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบเพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากที่สุด

2) นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา มาปรับปรุงแก้ไขประเด็น ในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

2.3.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 2 มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด เพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากรอบที่ 1 ในขั้นนี้ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) นำประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากรอบที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามเช่นเดียวกับรอบที่ 1 โดยในรอบนี้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนจะได้รับข้อมูลย้อนกลับ ทั้งในส่วนที่เป็นความคิดเห็นของกลุ่มและข้อมูลตอบกลับของผู้ทรงคุณวุฒิเอง แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบเพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากที่สุด

2) นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา มาปรับปรุงแก้ไขประเด็น ในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 คน ดำเนินการ ดังนี้

2.4.1 ขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2.4.2 ติดต่อด้วยตัวเองหรือทางโทรศัพท์และหรือส่งหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ทางไปรษณีย์ โดยแบบสอบถาม และนัดหมายช่วงเวลาตอบแบบสอบถาม

2.4.3 ส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบในรอบที่ 1 และ 2 โดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบและรับกลับคืนด้วยตนเองจำนวนหนึ่ง และบางส่วนส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม และส่งคืนผู้วิจัยโดยผู้วิจัยได้แนบซองเปล่าติดแสตมป์จำหน่ายของถึงผู้วิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งแบบสอบถามมายังผู้วิจัย

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลถึงความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบย่อยโดยการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interequartile Range) โดยมีเกณฑ์การพิจารณาข้อมูล ดังนี้

ค่ามัธยฐาน	ความหมาย
ระหว่าง 4.50-5.00	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบมีความเหมาะสมมากที่สุด
ระหว่าง 3.50-4.49	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบมีความเหมาะสมมาก
ระหว่าง 2.50-3.49	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบมีความเหมาะสมปานกลาง
ระหว่าง 1.50-2.49	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบมีความเหมาะสมน้อย
ระหว่าง 1.00-1.49	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด (ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป) และมีความสอดคล้องกันสูง (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50) มากำหนดเป็นองค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบใหญ่ของรูปแบบ และปรับปรุงแก้ไขเป็นรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มี 2 ชั้น โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. การร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 นำข้อมูลองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มา ยกร่างเป็นร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.2 นำร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา

1.3 นำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา ไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเป็นร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2. การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การประเมินในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งดำเนินการ ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และ/หรือประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษา และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ด้วงนคร คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

2. ดร.น้ำฝน กันมา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

3. ดร.มนต์ภัส มโนการณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กลุ่มที่ 2 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษา หรือเป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

2. ดร.ประจักษ์ สืหรราช รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 36

3. ดร.อวยชัย ศรีตระกุล รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

กลุ่มที่ 3 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกด้านการศึกษา มีประสบการณ์ และประสบความสำเร็จในการบริหารในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน ได้แก่

1. นายศิววรรณ ปินใจ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

2. นางสาวจิรพรรณ อุดมลาภ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัยเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

3. นายการันต์ จันทร์นันทน์ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัยเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กลุ่มที่ 4 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกและมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ดร.ศราวุธ สุตะวงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย

2. ดร.ประพันธ์ เทียนนิหาร นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา

3. ดร.กิตติภูมิ นามวงศ์ นายกเทศมนตรี เทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

กลุ่มที่ 5 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษา และมีประสบการณ์ในการบริหารในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ดร.สงวน หอกคำ ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3

2. ดร.ธานินทร์ ศรีชมพู ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์

3. ดร.ประภาส เกตุไทย รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร

ในการนี้ผู้วิจัยได้ขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการติดต่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย และขอเสนอแนะในการติดต่อขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) ร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา 2) ประเด็นในการสนทนากลุ่ม โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.2.1 วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบของร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อกำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่ม

2.2.2 กำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่มและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา

2.2.3 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา มาปรับปรุงแก้ไขประเด็นในการสนทนากลุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการสนทนากลุ่มต่อไป

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

2.3.2 ส่งหนังสือขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่มถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์ โดยแนบ 1) โครงร่างวิทยานิพนธ์ฉบับย่อ 2) ร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และ 3) ประเด็นการสนทนากลุ่ม

2.3.3 ประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วมสนทนากลุ่มอีกครั้งทางโทรศัพท์

2.3.4 ดำเนินการสนทนากลุ่ม ในการดำเนินการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ผู้ทำหน้าที่ดำเนินการ คือ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่ณกอง วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้บริการทั่วไป ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก บันทึกเสียงและถ่ายภาพ จำนวน 5 คน คือ คณะครูและบุคลากรโรงเรียนแม่ใจวิทยาคม

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทามติ และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การประเมินรูปแบบเป็นการพิจารณาความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยการสอบถามรองผู้อำนวยการหรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อยืนยันความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากรกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น ผู้รับผิดชอบงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลคือ รองผู้อำนวยการหรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2,361 คน

กลุ่มตัวอย่างในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยในชั้นตอนนี้ใช้ตารางสำหรับการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดด้วยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan และสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยการกระจายจำนวนของกลุ่มตัวอย่างไปตามสัดส่วนของประชากรในภาคและจังหวัดต่าง ๆ ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นรองผู้อำนวยการหรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 330 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยจะมีวิธีในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 นำรายละเอียดของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัศึกษามากำหนดเป็นประเด็นคำถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

3.3 นำร่างแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา

3.4 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากวิทยาลัยการศึกษาถึงสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์หรือผู้อำนวยความสะดวกหรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการในการตอบแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัย

4.2 ส่งหนังสือทางไปรษณีย์ โดยแนบซองแบบสอบถามเพื่อส่งคืนผู้วิจัยพร้อมแบบสอบถาม เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

4.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาไปใช้ โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามเกณฑ์ดังนี้ (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ม.ป.ป, หน้า 183)

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัศึกษามีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 หมายถึง รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัศึกษามีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัศึกษามีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัศึกษามีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์น้อย

ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 1.00–1.49 หมายถึง รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านการประเมิน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

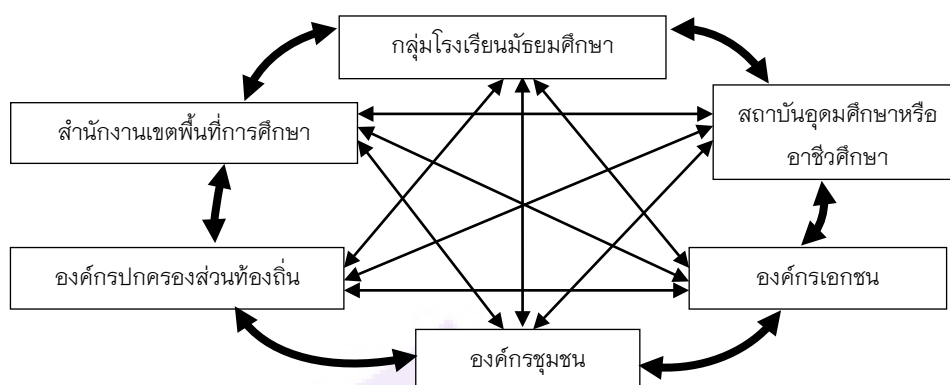
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1. จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้โครงสร้างของสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีกลุ่มโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นหลักในการประสานความร่วมมือ และมีประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยสมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา องค์การชุมชน และองค์กรเอกชน ดังแสดงในภาพ 11

ภาพ 11 โครงสร้างสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย
2. บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย
3. การปฏิบัติงานของเครือข่าย
4. การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย
5. การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย

โดยองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบ มีองค์ประกอบย่อย 51 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย มีองค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ
  - 1.1 มีวิสัยทัศน์
  - 1.2 เป็นผู้ที่มีความจรรยาบรรณให้แก่เพื่อนร่วมงาน
  - 1.3 ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน
  - 1.4 ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย
  - 1.5 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 1.6 ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
  - 1.7 มีมนุษยสัมพันธ์และจริงจังต่อเพื่อนร่วมงาน
  - 1.8 มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน
  - 1.9 มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน
  - 1.10 กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน

- 1.11 มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย
- 1.12 มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน
- 1.13 ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง
- 1.14 มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน
2. ด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย มีองค์ประกอบย่อย 10 องค์ประกอบ
  - 2.1 วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน
  - 2.2 พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
  - 2.3 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา
  - 2.4 จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้
  - 2.5 พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 2.6 ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
  - 2.7 ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา
  - 2.8 จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
  - 2.9 นิเทศการศึกษาร่วมกัน
  - 2.10 วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน
3. ด้านการปฏิบัติงานของเครือข่าย มีองค์ประกอบย่อย 7 องค์ประกอบ
  - 3.1 วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน
  - 3.2 ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน
  - 3.3 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน
  - 3.4 จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน
  - 3.5 พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้
  - 3.6 ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน
  - 3.7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน
4. ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย มีองค์ประกอบย่อย 9 องค์ประกอบ
  - 4.1 สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย
  - 4.2 ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย
  - 4.3 เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย
  - 4.4 สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย
  - 4.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
  - 4.6 ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก
  - 4.7 จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย

- 4.8 มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย
- 4.9 จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน
- 5. ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย มีองค์ประกอบย่อย 11 องค์ประกอบ
  - 5.1 ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย
  - 5.2 สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย
  - 5.3 ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย
  - 5.4 สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย
  - 5.5 ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย
  - 5.6 ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย
  - 5.7 จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย
  - 5.8 จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย
  - 5.9 จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย
  - 5.10 ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย
  - 5.11 มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 ท่าน จาก 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัย 2) กลุ่มผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 3) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา 4) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันอาชีวศึกษา และ 5) กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 ท่าน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) รอบที่ 1 ดังแสดงในตาราง 8-12

ตาราง 8 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย

ข้อ	องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย	Mdn.	I.R.
1.	มีวิสัยทัศน์	5.00	1.00
2.	เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน	5.00	1.00
3.	ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน	5.00	1.00
4.	ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย	5.00	1.00
5.	มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.00	1.00
6.	ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	5.00	1.00
7.	มนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน	5.00	0.00
8.	มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน	5.00	0.00
9.	มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน	4.00	1.00
10.	กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน	5.00	0.00
11.	มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย	5.00	0.00
12.	มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน	4.00	1.00
13.	ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง	5.00	1.00
14.	มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน	5.00	0.00

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า Mdn. = 5.00 และ I.R. = 0.00 จำนวน 5 ข้อ คือ มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย และมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน ข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า Mdn. = 5.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 6 ข้อ คือ มีวิสัยทัศน์เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง และข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก Mdn. = 4.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 3 ข้อ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน และมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน ซึ่งพบว่า องค์ประกอบด้านคุณลักษณะผู้นำเครือข่ายมีความเหมาะสม

ตาราง 9 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย

ข้อ	องค์ประกอบด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย	Mdn.	I.R.
1.	วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน	5.00	1.00
2.	พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน	5.00	1.00
3.	พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา	5.00	1.00
4.	จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้	4.00	1.00
5.	พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	5.00	1.00
6.	ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	4.00	1.00
7.	ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา	5.00	1.00
8.	จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	5.00	1.00
9.	นิเทศการศึกษาาร่วมกัน	5.00	1.00
10.	วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาาร่วมกัน	5.00	1.00

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 8 ข้อ คือ วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน พัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นิเทศการศึกษาาร่วมกัน วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาาร่วมกัน และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก Mdn. = 4.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 2 ข้อ คือ จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ และส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งพบว่า องค์ประกอบด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายมีความเหมาะสม

ตาราง 10 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่าย

ข้อ	องค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่าย	Mdn.	I.R.
1.	วิเคราะห์ปัญหาพร้อมกัน	5.00	1.00
2.	ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายพร้อมกัน	5.00	1.00
3.	จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนพร้อมกัน	5.00	1.00
4.	จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนพร้อมกัน	4.00	1.00
5.	พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้	5.00	1.00
6.	ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนพร้อมกัน	5.00	1.00
7.	รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนพร้อมกัน	5.00	1.00

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่ายว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 6 ข้อ คือ วิเคราะห์ปัญหาพร้อมกัน ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายพร้อมกัน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนพร้อมกัน พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้ ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนพร้อมกัน และรายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนพร้อมกัน และข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก Mdn. = 4.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 1 ข้อ คือ จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนพร้อมกัน ซึ่งพบว่า องค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่ายมีความเหมาะสม

ตาราง 11 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย

ข้อ	องค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย	Mdn.	I.R.
1.	สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
2.	ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย	4.00	1.00
3.	เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
4.	สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
5.	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย	5.00	0.00
6.	ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก	4.00	1.00
7.	จัดบรรยายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
8.	มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย	4.00	1.00
9.	จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน	5.00	1.00

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 0.00 จำนวน 1 ข้อ คือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 5 ข้อ คือ สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย และจัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน และข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก Mdn. = 4.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 3 ข้อ คือ ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก และมอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย ซึ่งพบว่า องค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายมีความเหมาะสม

ตาราง 12 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการพัฒนาสมาชิกของเครือข่าย

ข้อ	องค์ประกอบด้านการพัฒนาสมาชิกของเครือข่าย	Mdn.	I.R.
1.	ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
2.	สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.00	1.00
3.	ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
4.	สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.00	1.00
5.	ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
6.	ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย	5.00	1.00
7.	จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย	4.00	1.00
8.	จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
9.	จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย	4.00	1.00
10.	ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
11.	มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย	4.00	1.00

จากตาราง 12 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด $Mdn. = 5.00$ และ $I.R. = 1.00$ จำนวน 6 ข้อ คือ ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย และส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย และข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก $Mdn. = 4.00$ และ $I.R. = 1.00$ จำนวน 5 ข้อ คือ สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย และมอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย ซึ่งพบว่า องค์ประกอบด้านการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายมีความเหมาะสม

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ในส่วนของข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละด้านมาปรับตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยเพิ่มเติมในส่วนขององค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่าย อีก 1 ข้อ คือ ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน องค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายอีก 1 ข้อ คือ ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย และองค์ประกอบด้านการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายอีก 2 ข้อ คือ จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่ายและพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย และได้ปรับแบบสอบถามส่งไปเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันความคิดเห็นอีกครั้ง

2.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 ท่าน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) รอบที่ 2 ดังแสดงในตาราง 13-17

ตาราง 13 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย

ข้อ	องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย	Mdn.	I.R.
1.	มีวิสัยทัศน์	5.00	1.00
2.	เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน	5.00	0.00
3.	ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน	5.00	1.00
4.	ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย	5.00	1.00
5.	มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.00	1.00
6.	ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	5.00	1.00
7.	มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน	5.00	0.00
8.	มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน	5.00	0.00
9.	มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน	5.00	1.00
10.	กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน	5.00	0.00
11.	มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย	5.00	0.00
12.	มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน	5.00	1.00
13.	ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง	5.00	1.00
14.	มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน	5.00	0.00

จากตาราง 13 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 0.00 จำนวน 6 ข้อ คือ เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย และมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน ข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 7 ข้อ คือ มีวิสัยทัศน์ ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน และควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง และข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก Mdn. = 4.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 1 ข้อ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งพบว่า องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายมีความเหมาะสมทุกข้อ

ตาราง 14 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย

ข้อ	องค์ประกอบด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย	Mdn.	I.R.
1.	วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน	5.00	1.00
2.	พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน	5.00	0.00
3.	พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา	5.00	1.00
4.	จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้	4.00	1.00
5.	พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	5.00	1.00
6.	ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	4.00	1.00
7.	ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา	5.00	1.00
8.	จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	5.00	1.00
9.	นิเทศการศึกษาร่วมกัน	5.00	1.00
10.	วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน	5.00	1.00

จากตาราง 14 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 0.00 จำนวน 1 ข้อ คือ พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 7 ข้อ คือ วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นิเทศการศึกษาร่วมกัน และวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน และข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก Mdn. = 4.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 2 ข้อ คือ จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ และส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งพบว่า องค์ประกอบด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายมีความเหมาะสมทุกข้อ

ตาราง 15 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่าย

ข้อ	องค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่าย	Mdn.	I.R.
1.	วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน	5.00	0.00
2.	ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายาร่วมกัน	5.00	1.00
3.	จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน	5.00	1.00
4.	จัดท่างบประมาณของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน	4.00	1.00
5.	พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้	5.00	0.00
6.	ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน	5.00	0.00
7.	รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน	5.00	1.00
8.	ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน	5.00	0.00

จากตาราง 15 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่ายว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 0.00 จำนวน 4 ข้อ คือ วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้ ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน และประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน ข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 3 ข้อ คือ ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายาร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน และรายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน และข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก Mdn. = 4.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 1 ข้อ คือ จัดท่างบประมาณของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน ซึ่งพบว่า องค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่ายมีความเหมาะสมทุกข้อ

ตาราง 16 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ

ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย

ข้อ	องค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย	Mdn.	I.R.
1.	สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
2.	ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย	4.00	1.00
3.	เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
4.	สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
5.	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย	5.00	0.00
6.	ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก	4.00	1.00
7.	จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
8.	มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย	4.00	1.00
9.	จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน	5.00	1.00
10.	ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00

จากตาราง 16 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 0.00 จำนวน 1 ข้อ คือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 5 ข้อ คือ สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน และยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย และข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก Mdn. = 4.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 3 ข้อ คือ ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก และมอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย ซึ่งพบว่า องค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายมีความเหมาะสมทุกข้อ

ตาราง 17 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบด้านการพัฒนาสมาชิกของเครือข่าย

ข้อ	องค์ประกอบด้านการพัฒนาสมาชิกของเครือข่าย	Mdn.	I.R.
1.	ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
2.	สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
3.	ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย	5.00	0.00
4.	สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
5.	ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย	5.00	0.00
6.	ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย	5.00	1.00
7.	จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
8.	จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00
9.	จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย	4.00	1.00
10.	ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย	5.00	0.00
11.	มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย	4.00	1.00
12.	จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย	5.00	0.00
13.	พัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย	5.00	1.00

จากตาราง 17 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 0.00 จำนวน 4 ข้อ คือ ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย และจัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย ข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด Mdn. = 5.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 7 ข้อ คือ ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย และพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย และข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก Mdn. = 4.00 และ I.R. = 1.00 จำนวน 2 ข้อ คือ จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย และมอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย ซึ่งพบว่า องค์ประกอบด้านการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายมีความเหมาะสมทุกข้อ

สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปรากฏว่า ได้องค์ประกอบหลักที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 55 องค์ประกอบ

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสารและจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยเทคนิคเดลฟายในตอนต้นที่ 1 มาयर่างรูปแบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

สมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

1.1 กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

บทบาทหน้าที่ของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา มีดังต่อไปนี้

1.1.1 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาและแสวงหาแนวทางของโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน

1.1.2 พัฒนางานวิชาการและหลักสูตรสถานศึกษา และร่วมกันพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.1.3 ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และมีคุณลักษณะตามหลักสูตรกำหนด

1.1.4 ดำเนินการพัฒนางานและบุคลากรในด้านกระบวนการ เทคนิค และวิธีการจัดการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา การใช้สื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษางานวิชาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ รวมทั้งการส่งเสริมวิทยฐานะของครู

1.1.5 เสนอแนะแนวทางในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป

1.1.6 ปฏิบัติงานธุรการ การเงิน และสินทรัพย์ของกลุ่มโรงเรียนให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

1.1.7 ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและเอกชน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.1.8 ส่งเสริมสนับสนุน ดำเนินการให้มีการประสานงาน การใช้ทรัพยากรบุคคล เงินวัสดุอุปกรณ์ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรและแหล่งเรียนรู้ ในชุมชน เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนและโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน

1.1.9 นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน

1.2 สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา

บทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา มีดังต่อไปนี้

1.2.1 ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการช่วยให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติในฐานะที่ปรึกษาหรือผู้ประเมิน

1.2.2 ทำหน้าที่เป็นหน่วยช่วยพัฒนาสังคมโดยช่วยเหลืองานด้านวิชาการ แก่โรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน

1.2.3 สนับสนุนบุคลากร ตลอดจนงบประมาณในการพัฒนาครูและบุคลากร

1.2.4 สนับสนุน วัสดุ ครุภัณฑ์ ช่วยปรับปรุง ซ่อมแซมหรือก่อสร้างอาคาร

1.2.5 สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับกลุ่มสถานศึกษา ในการพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษา

1.2.6 ร่วมมือจัดทำโครงการความร่วมมือทางการศึกษาต่างระดับหรือโครงการ ห้องเรียนพิเศษ

1.2.7 สร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรทวิศึกษา ระหว่างสถาบันอาชีวศึกษากับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.3 องค์กรเอกชน

บทบาทหน้าที่ขององค์กรเอกชน มีดังต่อไปนี้

1.3.1 ร่วมกำหนดแผน นโยบายและยุทธศาสตร์ โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะทำงาน

1.3.2 เป็นคณะกรรมการ หลักสูตรสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1.3.3 ร่วมส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ

1.3.4 บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา

1.3.5 ร่วมเป็นวิทยากร ผู้สอน ครูอาสา ครู/อาจารย์พิเศษ ในสถานศึกษา

1.3.6 พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น อินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคม (Social Network) และเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น

1.4 องค์การชุมชน

บทบาทหน้าที่ขององค์การชุมชน มีดังต่อไปนี้

1.4.1 ร่วมกำหนดแผน นโยบายและยุทธศาสตร์ โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะทำงาน

1.4.2 เป็นคณะกรรมการ หลักสูตรสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1.4.3 การประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจให้ชุมชนได้ทราบและเห็น ความสำคัญในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา บุคคลที่มีความพร้อมในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดแนวทางและวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งยกย่องบุคคล ในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา

1.4.4 ร่วมส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ

1.4.5 ปรึกษาทรัพยากรอื่น และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วม รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

1.4.6 ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ร่วมเป็นวิทยากร ผู้สอน ครูอาสา ครู/อาจารย์พิเศษ ในสถานศึกษา

1.4.7 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีส่วนร่วมในการศึกษาและเรียนรู้ของ ผู้เรียนและชุมชนโดยรวม

1.5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบาทหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังต่อไปนี้

1.5.1 ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรของบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์การชุมชน โดยการสนับสนุน อุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

1.5.2 เข้าร่วมร่วมจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยสนับสนุนบุคลากร ตลอดจนงบประมาณในการจัดจ้างครู จัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ การปรับปรุง ซ่อมแซมหรือ ก่อสร้างอาคาร

1.5.3 ร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาในการให้คำปรึกษา แนะนำกำหนด ทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา วางแผนและติดตามประเมินผล

1.5.4 ประสานและสร้างความเชื่อมโยง ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับทุกระดับ เพื่อตอบสนองตลาดแรงงานและศักยภาพกำลังแรงงาน

1.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีดังต่อไปนี้

1.6.1 ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน ของคณะกรรมการกลุ่มสถานศึกษา

1.6.2 ประสานกับหน่วยงานภายนอกทั้งของรัฐและเอกชน ในการส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมของกลุ่มสถานศึกษา

1.6.3 ร่วมในการให้คำปรึกษาแนะนำ กำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา การวางแผน และติดตามประเมินผล

1.6.4 จัดตั้งงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสถานศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ

1.6.5 สนับสนุนบุคลากร ในสำนักงานเขตในการช่วยเหลือ กำกับ นิเทศ ติดตาม การปฏิบัติงานธุรการ การเงิน และสินทรัพย์ของกลุ่มโรงเรียนให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

1.6.6 ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับกลุ่มสถานศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

1.6.7 กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาร่วมกับกลุ่มสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา

1.6.8 ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้ง ทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุน การจัดการและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

1.6.9 ดำเนินการและประสาน ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย และพัฒนาการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา

1.6.10 ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสถานศึกษา

2. คณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

คณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นองค์คณะบุคคลที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นคณะกรรมการแบบทวิภาคี ที่มาจาก 2 กลุ่ม ได้แก่ กรรมการโดยตำแหน่ง

และกรรมการจากการแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยคณะกรรมการเครือข่าย จำนวน 15 คน ดังต่อไปนี้

2.1 คณะกรรมการเครือข่าย

2.1.1 ประธานกรรมการ

2.1.2 กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน

2.1.3 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน

2.1.4 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน

2.1.5 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน

2.1.6 กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 1 คน

2.1.7 กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหารภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน

2.1.8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สรรหาและแต่งตั้ง จำนวน 5 คน

2.1.9 ประธานกลุ่มโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

2.2 คุณสมบัติของกรรมการเครือข่าย

2.2.1 มีสัญชาติไทย

2.2.2 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

2.2.3 ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

2.2.4 ไม่เคยได้รับโทษจำคุก หรือคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

2.2.5 ไม่เป็นคู่สัญญากับกลุ่มโรงเรียนหรือสถานที่ราชการภายในเขตพื้นที่ การศึกษาที่กลุ่มโรงเรียนสังกัดอยู่

2.2.6 ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยกเว้นกรรมการตามข้อ 2.1.3

2.3 ที่มาของกรรมการแต่ละกลุ่ม

2.3.1 ประธานกรรมการ กรรมการทั้งหมดเลือกตั้ง โดยเลือกจากกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3.2 กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากรองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน และจากศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน

2.3.3 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรรหาจากนายก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือตัวแทน

2.3.4 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน สรรหาจากผู้นำชุมชนหรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถหรือหัวหน้าส่วนราชการในชุมชน

2.3.5 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน สรรหาจากผู้ประกอบการ หรือตัวแทนบริษัท ภายในจังหวัดและใกล้เคียงที่กลุ่มโรงเรียนตั้งอยู่

2.3.6 กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอาชีวศึกษา จากตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอาชีวศึกษาภายในจังหวัดหรือใกล้เคียงที่กลุ่มโรงเรียนตั้งอยู่

2.3.7 กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหาร จากตัวแทนผู้บริหาร ภายในกลุ่มโรงเรียน

2.3.8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สรรหาและแต่งตั้งจาก ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญ ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

2.4 วาระการดำรงตำแหน่ง

ประธานกรรมการและกรรมการ ทุกตำแหน่ง มีวาระการดำรงตำแหน่ง คราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้

3. องค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

3.1 คุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1.1 มีวิสัยทัศน์

3.1.2 เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน

3.1.3 ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน

3.1.4 ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย

3.1.5 มีความเชื่อมั่นในตนเอง

3.1.6 ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

3.1.7 มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน

3.1.8 มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน

3.1.9 มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน

3.1.10 กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน

3.1.11 มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย

3.1.12 มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน

3.1.13 ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง

3.1.14 มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน

3.2 บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 10 องค์ประกอบ ดังนี้

- 3.2.1 วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน
- 3.2.2 พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
- 3.2.3 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา
- 3.2.4 จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้
- 3.2.5 พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 3.2.6 ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 3.2.7 ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา
- 3.2.8 จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 3.2.9 นิเทศการศึกษาร่วมกัน
- 3.2.10 วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

3.3 การปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

- 3.3.1 วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน
- 3.3.2 ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน
- 3.3.3 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน
- 3.3.4 จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน
- 3.3.5 พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้
- 3.3.6 ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน
- 3.3.7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน
- 3.3.8 ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน

3.4 การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 10 องค์ประกอบ ดังนี้

- 3.4.1 สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย
- 3.4.2 ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย
- 3.4.3 เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย
- 3.4.4 สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย
- 3.4.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
- 3.4.6 ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก
- 3.4.7 จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย

3.4.8 มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย

3.4.9 จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน

3.4.10 ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย

3.5 การพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 13 องค์ประกอบ ดังนี้

3.5.1 ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย

3.5.2 สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย

3.5.3 ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย

3.5.4 สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย

3.5.5 ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย

3.5.6 ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย

3.5.7 จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย

3.5.8 จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย

3.5.9 จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย

3.5.10 ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย

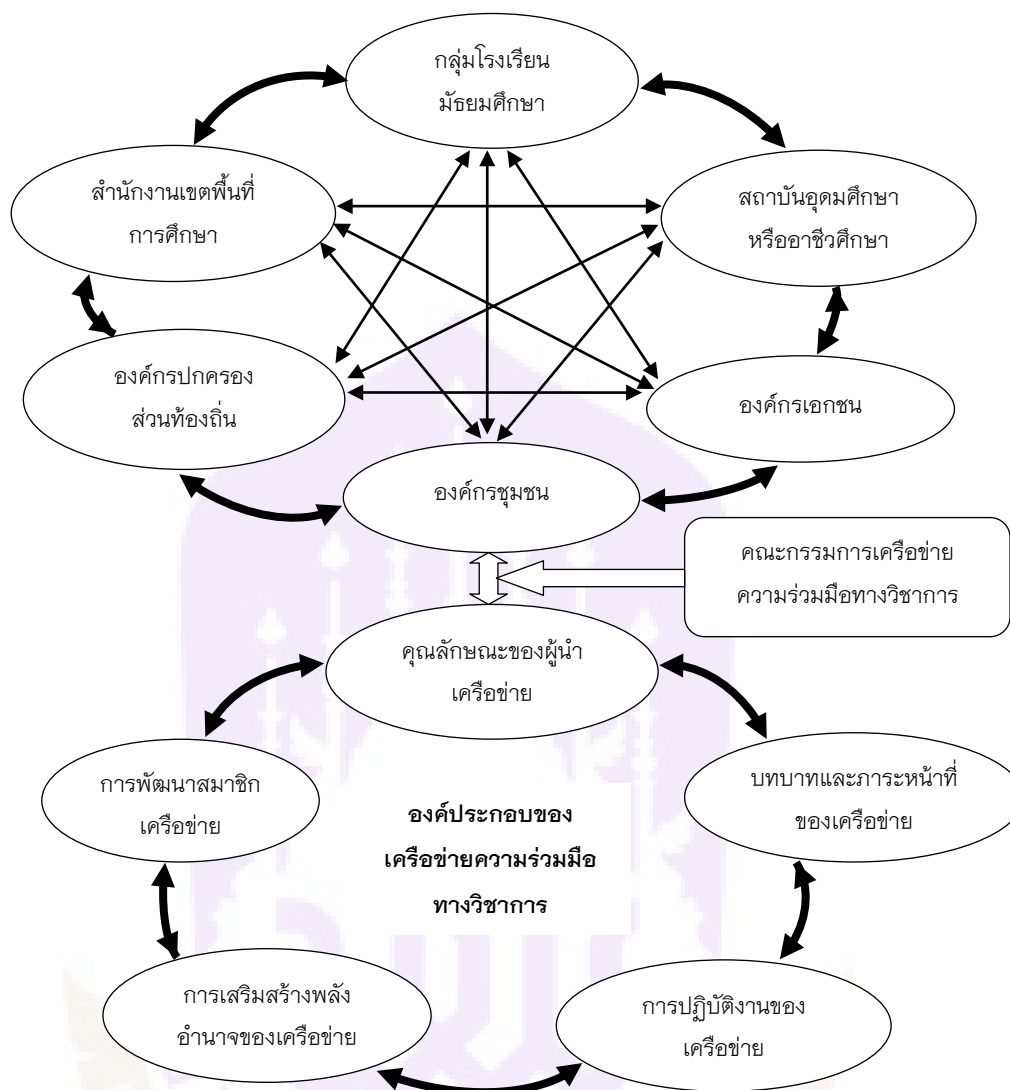
3.5.11 มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย

3.5.12 จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย

3.5.13 พัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลสมาชิกเครือข่ายและข้อมูลองค์ประกอบของรูปแบบ มายกร่าง รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังแสดงในภาพ

ภาพ 12 ร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา

จากภาพ 12 แสดงร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา โดยมีสมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วย กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา
องค์กรชุมชน และองค์กรเอกชน และองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ
สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย
บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย การปฏิบัติงานของเครือข่าย การเสริมสร้างพลังอำนาจ
ของเครือข่าย และการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ด้วยการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้วิพากษ์ วิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะ รายละเอียดผลการตรวจสอบร่างรูปแบบดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 แสดงผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

องค์ประกอบ	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ
ประเด็นที่ 1 สมาชิกเครือข่าย		
1. กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา	✓	1. ควรเพิ่มเงื่อนไขในการจัดตั้งและรวมตัวของสมาชิก และควรมีความยืดหยุ่น
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	✓	2. นิยามศัพท์ให้ครอบคลุม
3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	✓	3. เปลี่ยนหน่วยงาน 4 เป็นสถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา
4. สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา	✓	
5. องค์การชุมชน	✓	
6. องค์การชุมชน	✓	
ประเด็นที่ 2 คณะกรรมการเครือข่าย		
1. ประธานกรรมการ (คัดเลือกจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ)	✓	
2. กรรมการที่เป็นตัวแทน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน	✓	
3. กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน	✓	
4. กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์การชุมชน จำนวน 1 คน	✓	

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบ	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ
5. กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน	✓	
6. กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยและสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 1 คน	-	
7. กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหาร ภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน	✓	
8. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จำนวน 5 คน	-	
9. ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นกรรมการ และเลขาธิการ	✓	
ประเด็นที่ 3 คุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายเครือข่าย		
1. มีวิสัยทัศน์ร่วม	✓	
2. เป็นผู้มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน	✓	
3. ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน	✓	
4. ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อน ร่วมงานในเครือข่าย	✓	
5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	✓	
6. ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	✓	
7. มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน	✓	
8. มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน	✓	
9. มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน	✓	
10. กระตือรือร้นในการทำงาน เพื่อความสำเร็จร่วมกัน	✓	
11. มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย	✓	
12. มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน	✓	
13. ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง	✓	
14. มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน	✓	
ประเด็นที่ 4 บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย		
1. วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน	✓	
2. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน	✓	
3. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา	✓	
4. จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้	✓	
5. พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	✓	

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบ	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ
6. ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	✓	
7. ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ	✓	
8. จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	✓	
9. นิเทศการศึกษาาร่วมกัน	✓	
10. วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาาร่วมกัน	✓	
ประเด็นที่ 5 การปฏิบัติงานของของเครือข่าย		
1. วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน	✓	
2. ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายาร่วมกัน	✓	
3. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน าร่วมกัน	✓	
4. จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน	✓	
5. พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้	✓	
6. ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน	✓	
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของ กลุ่มโรงเรียนาร่วมกัน	✓	
8. ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม	✓	
ประเด็นที่ 6 การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย		
1. สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย	✓	
2. ยอมรับในผลการปฏิบัติงานาร่วมกันของเครือข่าย	✓	
3. เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย	✓	
4. สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย	✓	
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย	✓	
6. ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก	✓	
7. จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	✓	
8. มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย	✓	
9. จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน	✓	
10. ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย	✓	

ตาราง 18 (ต่อ)

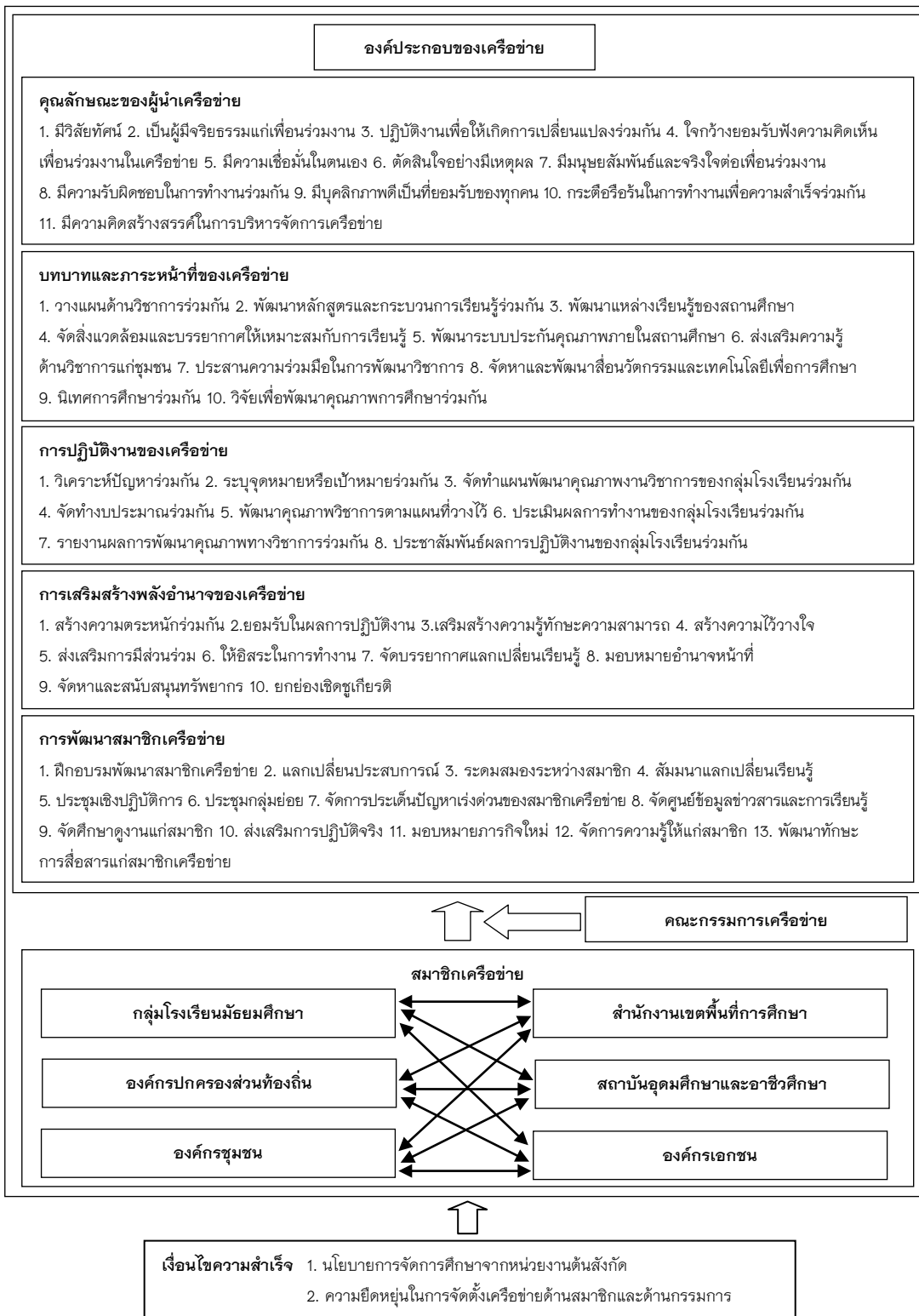
องค์ประกอบ	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ
ประเด็นที่ 7 การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย		
1. ผูกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย	✓	ควรปรับเปลี่ยนการใช้ภาษา
2. สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย	✓	ให้สวยงาม โดยที่ความหมาย
3. ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย	✓	ไม่เปลี่ยน
4. สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	✓	
5. ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมของสมาชิกเครือข่าย	✓	
6. ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย	✓	
7. จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย	✓	
8. จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้	✓	
9. จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย	✓	
10. ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย	✓	
11. มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย	✓	
12. จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย	✓	
13. พัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย	✓	

ประเด็นที่ 8 ภาพแสดงร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงภาพแสดงร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

1. ควรปรับรูปแบบให้ชัดเจน ว่าส่วนใดเป็นกรอบหลักและส่วนใดเป็นกรอบรอง
2. ควรเพิ่มเงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ 1) นโยบายการจัดการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด 2) ความยืดหยุ่นในการจัดตั้งเครือข่ายด้านสมาชิกและด้านกรรมการเครือข่าย

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ ตามฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผลการตรวจสอบร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ร่างรูปแบบมีความเหมาะสม โดยได้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังแสดงในภาพ 13

ภาพ 13 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
 ที่ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ

จากภาพ 13 แสดงรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยมีสมาชิกเครือข่าย จำนวน 6 หน่วยงาน ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา องค์การชุมชน และองค์กรเอกชน โดยมีคณะกรรมการเครือข่ายเป็นองค์คณะบุคคลที่มุ่งส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา และองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย การปฏิบัติงานของเครือข่าย การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย และการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย โดยมีกรรมการเครือข่ายและสมาชิกเครือข่าย ดำเนินกิจกรรมทั้ง 5 องค์ประกอบ ภายใต้เงื่อนไขความสำเร็จของเครือข่าย รายละเอียดดังนี้

1. สมาชิกเครือข่าย

สมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

1.1 กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

เป็นกลุ่มสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่รวมกลุ่มกัน โดยมีวิสัยทัศน์ มีพันธกิจและเป้าหมายร่วมกัน ในการร่วมมือทางวิชาการ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนซึ่งกันและกัน โดยขนาดและจำนวนสมาชิกของกลุ่มอาจมากหรือน้อย พิจารณาตามความเหมาะสม จากสภาพทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้งของสถานศึกษาที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งบทบาทหน้าที่ของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา มีดังต่อไปนี้

1.1.1 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาและแสวงหาแนวทางของโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน

1.1.2 ร่วมพัฒนางานวิชาการและหลักสูตรสถานศึกษา และร่วมพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.1.3 ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และมีคุณลักษณะตามหลักสูตรกำหนด

1.1.4 ดำเนินการพัฒนางานและบุคลากรในด้านกระบวนการ เทคนิค และวิธีการจัดการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา การใช้สื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้อ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษางานวิชาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ รวมทั้ง การส่งเสริมวิทยฐานะของครู

1.1.5 เสนอแนะแนวทางในการบริหารงานด้านวิชาการ และด้านอื่น ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป

1.1.6 ปฏิบัติงานธุรการ การเงิน และสินทรัพย์ของกลุ่มโรงเรียนให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

1.1.7 ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและเอกชน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.1.8 ส่งเสริมสนับสนุน ดำเนินการให้มีการประสานงาน การใช้ทรัพยากรบุคคล เงินวัสดุอุปกรณ์ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยาการและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนและโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน

1.1.9 นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่ กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือ และพัฒนาการศึกษาให้แก่สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีดังต่อไปนี้

1.2.1 ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน ของคณะกรรมการกลุ่มสถานศึกษา

1.2.2 ประสานกับหน่วยงานภายนอกทั้งของรัฐและเอกชน ในการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสถานศึกษา

1.2.3 ร่วมในการให้คำปรึกษาแนะนำ กำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา การวางแผน และติดตามประเมินผล

1.2.4 จัดตั้งงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสถานศึกษา และแจ้ง การจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม การใช้จ่ายงบประมาณ

1.2.5 สนับสนุนบุคลากร ในสำนักงานเขตในการช่วยเหลือ กำกับ นิเทศ ติดตาม การปฏิบัติงานธุรการ การเงิน และสินทรัพย์ของกลุ่มโรงเรียนให้เป็นไปตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรี

1.2.6 ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับกลุ่มสถานศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

1.2.7 กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาร่วมกับกลุ่มสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา

1.2.8 ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้ง ทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุน การจัดการและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

1.2.9 ดำเนินการและประสาน ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา

1.2.10 ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสถานศึกษา

1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ที่ได้รับการจัดตั้งตามกฎหมาย ซึ่งมีเขตการบริหารราชการอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษานั้น และบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังต่อไปนี้

1.3.1 ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน โดยการสนับสนุน อุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

1.3.2 เข้าร่วมร่วมจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยสนับสนุนบุคลากร ตลอดจนงบประมาณในการจัดจ้างครู จัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ การปรับปรุง ซ่อมแซม หรือก่อสร้างอาคาร

1.3.3 ร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาในการให้คำปรึกษา แนะนำ กำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา วางแผนและติดตามประเมินผล

1.3.4 ประสานและสร้างความเชื่อมโยง ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับทุกระดับ เพื่อตอบสนององตลาดแรงงานและศักยภาพกำลังแรงงาน

1.4 สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับสูงกว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทำหน้าที่ผลิตกำลังคนระดับอุดมศึกษา ทั้งสถาบันของรัฐและสถาบัน ในกำกับของรัฐ รวมทั้ง สถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งมีภารกิจหลัก การผลิตและพัฒนากำลังคน ระดับกลางและระดับสูง การวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมบทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา มีดังต่อไปนี้

1.4.1 ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการช่วยให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติในฐานะ ที่ปรึกษาหรือผู้ประเมิน

1.4.2 ทำหน้าที่เป็นหน่วยช่วยพัฒนาสังคมโดยช่วยเหลืองานด้านวิชาการ แก่โรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน

1.4.3 สนับสนุนบุคลากร ตลอดจนถึงงบประมาณในการพัฒนาครูและบุคลากร

1.4.4 สนับสนุน วัสดุ ครุภัณฑ์ ช่วยปรับปรุง ซ่อมแซมหรือก่อสร้างอาคาร

1.4.5 สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับกลุ่มสถานศึกษา ในการพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษา

1.4.6 ร่วมมือจัดทำโครงการความร่วมมือทางการศึกษาต่างระดับ หรือโครงการ ห้องเรียนพิเศษ

1.4.7 สร้างความร่วมมือ ในการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรทวิศึกษา ระหว่างสถาบันอาชีวศึกษากับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.5 องค์การชุมชน

องค์การชุมชน หมายถึง กลุ่มคนในชุมชนที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมหนึ่ง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวนเกษตรเครือข่าย ชุมชนต่าง ๆ ทั้งนี้ รวมถึง หมู่บ้าน ตำบล และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ในชุมชน ซึ่งบทบาทหน้าที่ขององค์การชุมชน มีดังต่อไปนี้

1.5.1 ร่วมกำหนดแผน นโยบายและยุทธศาสตร์ โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะทำงาน

1.5.2 เป็นคณะกรรมการ หลักสูตรสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1.5.3 การประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจให้ชุมชนได้ทราบและ เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา บุคคลที่มีความพร้อมในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดแนวทางและวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งยกย่องบุคคล ในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา

1.5.4 ร่วมส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนโครงการ และกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญ

1.5.5 บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วม รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

1.5.6 ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ร่วมเป็นวิทยากร ผู้สอน ครูอาสา ครู/อาจารย์พิเศษ ในสถานศึกษา

1.5.7 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีส่วนร่วมในการศึกษาและเรียนรู้ของ ผู้เรียนและชุมชนโดยรวม

1.6 องค์การเอกชน

องค์การเอกชน หมายถึง องค์การ มูลนิธิ สมาคม สหภาพ สถาบันการเงิน หอการค้า โรงงานอุตสาหกรรม บริษัท ห้างหุ้นส่วน สหกรณ์ หรือองค์การที่เรียกชื่ออย่างอื่น ที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง และมีที่ตั้งขององค์การหรือสาขาเป็นที่แน่นอนอยู่ในเขตพื้นที่ การศึกษานั้น สำหรับบทบาทหน้าที่ขององค์การเอกชน มีดังต่อไปนี้

1.6.1 ร่วมกำหนดแผน นโยบายและยุทธศาสตร์ โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะทำงาน

1.6.2 เป็นคณะกรรมการ หลักสูตรสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1.6.3 ร่วมส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนโครงการ และกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญ

1.6.4 ปรึกษาคณะผู้บริหาร และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา

1.6.5 ร่วมเป็นวิทยากร ผู้สอน ครูอาสา ครู/อาจารย์พิเศษ ในสถานศึกษา

1.6.6 พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น อินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคม (Social Network) และเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น

2. คณะกรรมการเครือข่าย

คณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นองค์คณะบุคคลที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นคณะกรรมการแบบทวิภาคีที่มาจาก 2 กลุ่ม กรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการจากการแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยคณะกรรมการเครือข่าย จำนวน 15 คน ดังต่อไปนี้

2.1 คณะกรรมการเครือข่าย

2.1.1 ประธานกรรมการ

2.1.2 กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน

2.1.3 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน

2.1.4 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน

2.1.5 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน

2.1.6 กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยและสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน

2.1.7 กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหารภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน

2.1.8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
สรรหาและแต่งตั้ง จำนวน 4 คน

2.1.9 ประธานกลุ่มโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

2.2 คุณสมบัติของกรรมการเครือข่าย

2.2.1 มีสัญชาติไทย

2.2.2 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

2.2.3 ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

2.2.4 ไม่เคยได้รับโทษจำคุก หรือคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษ
สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

2.2.5 ไม่เป็นคู่สัญญากับกลุ่มโรงเรียนหรือสถานที่ราชการภายในเขตพื้นที่
การศึกษาที่กลุ่มโรงเรียนสังกัดอยู่

2.2.6 ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยกเว้นกรรมการตามข้อ 2.2.1.3

2.3 ที่มาของกรรมการแต่ละกลุ่ม

2.3.1 ประธานกรรมการ กรรมการทั้งหมดเลือกตั้ง โดยเลือกจากกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3.2 กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากรองผู้อำนวยการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน และจากศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน

2.3.3 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรรหาจาก
นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือตัวแทน

2.3.4 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน สรรหาจากผู้นำชุมชนหรือผู้ที่มี
ความรู้ความสามารถหรือหัวหน้าส่วนราชการในชุมชน

2.3.5 กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน สรรหาจากผู้ประกอบการหรือ
ตัวแทนบริษัทภายในจังหวัดและใกล้เคียงที่กลุ่มโรงเรียนตั้งอยู่

2.3.6 กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอาชีวศึกษา
จากตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอาชีวศึกษาภายในจังหวัดหรือใกล้เคียงที่กลุ่มโรงเรียน
ตั้งอยู่

2.3.7 กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหาร จากตัวแทนผู้บริหาร ภายในกลุ่มโรงเรียน

2.3.8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สรรหาและแต่งตั้งจาก ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ
และเชี่ยวชาญ ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

2.4 วาระการดำรงตำแหน่ง

ประธานกรรมการและกรรมการ ทุกตำแหน่ง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้

3. องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีดังนี้

3.1 คุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 14 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1.1 มีวิสัยทัศน์

3.1.2 เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน

3.1.3 มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน

3.1.4 มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย

3.1.5 ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

3.1.6 กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน

3.1.7 ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน

3.1.8 มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน

3.1.9 มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน

3.1.10 มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน

3.1.11 มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน

3.1.12 มีความเชื่อมั่นในตนเอง

3.1.13 ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง

3.1.14 ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย

3.2 บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 10 องค์ประกอบ ดังนี้

3.2.1 วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน

3.2.2 พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

3.2.3 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

3.2.4 จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้

3.2.5 พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.2.6 ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

3.2.7 ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา

3.2.8 จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.2.9 นิเทศการศึกษาร่วมกัน

3.2.10 วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

3.3 การปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

3.3.1 วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน

3.3.2 ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน

3.3.3 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน

3.3.4 จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน

3.3.5 พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้

3.3.6 ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน

3.3.7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน

3.3.8 ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน

3.4 การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 10 องค์ประกอบ ดังนี้

3.4.1 สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย

3.4.2 ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย

3.4.3 เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย

3.4.4 สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย

3.4.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

3.4.6 ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก

3.4.7 จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย

3.4.8 มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย

3.4.9 จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน

3.4.10 ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย

3.5 การพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 13 องค์ประกอบ ดังนี้

3.5.1 ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย

3.5.2 สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย

3.5.3 ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย

3.5.4 สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย

- 3.5.5 ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย
- 3.5.6 ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย
- 3.5.7 จัดการประชุมประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย
- 3.5.8 จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย
- 3.5.9 จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย
- 3.5.10 ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย
- 3.5.11 มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย
- 3.5.12 จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย
- 3.5.13 พัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย

เงื่อนไขความสำเร็จ

เงื่อนไขความสำเร็จของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) นโยบายการจัดการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด 2) ความยืดหยุ่นในการจัดตั้งเครือข่ายด้านสมาชิกและด้านกรรมการเครือข่าย โดยมีรายละเอียดดังนี้

เงื่อนไขที่ 1 นโยบายการจัดการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด

นโยบายการจัดการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา มีดังนี้

1. นโยบายการจัดการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา ของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัดที่มีความชัดเจน ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม มีการกำหนดนโยบายเฉพาะ มีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยทุกฝ่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
2. นโยบายการจัดการศึกษา โดยอาศัยแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ ต้องมีความชัดเจนในการบริหารจัดการ ซึ่งในส่วนหนึ่งของนโยบาย สถานศึกษาต้องร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา
3. รัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัดควรปรับวิธีการจัดสรรงบประมาณ โดยกำหนดงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายที่ชัดเจน มีมาตรการสนับสนุนหรือช่วยเหลือภาคเอกชนในการเข้ามาช่วยสนับสนุนการศึกษา เช่น มีการลดภาษี สำหรับหน่วยงาน บริษัท ห้างร้านเอกชน ที่สนับสนุนการจัดการศึกษา
4. รัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัดควรปรับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพบริบท เชิงพื้นที่ เชิงนโยบาย ที่แตกต่างกัน ในแต่ละเขตพื้นที่ จะทำให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนภาพจริงในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

เงื่อนไขที่ 2 ความยืดหยุ่นในการจัดตั้งเครือข่ายด้านสมาชิกและด้านกรรมการ เครือข่าย

ความยืดหยุ่นในการจัดตั้งเครือข่ายด้านสมาชิกและด้านกรรมการเครือข่าย มีดังนี้

1. การรวมกลุ่มเครือข่าย ควรมีการรวมกลุ่มโดยสมัครใจ ของสมาชิกเครือข่าย เป็นการรวมตัวของสมาชิกเครือข่าย ซึ่งอาจจะไม่ครบตามจำนวนสมาชิกทั้ง 5 กลุ่ม หรืออาจจะมากกว่า โดยมีกลุ่มสถานศึกษาเป็นตัวกลางในการประสานและจัดตั้งเครือข่าย ความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือ เพื่อผลิตกำลังคนที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต

2. การจัดตั้งเครือข่าย ควรมีข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ในการทำกิจกรรมของเครือข่ายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ร่วมกัน และนำองค์ประกอบของเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ที่เครือข่ายจัดตั้ง

3. คณะกรรมการเครือข่าย ควรมีความยืดหยุ่น เพราะเป็นองค์คณะบุคคลที่จะเข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ควรมีการสรรหาจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีความตั้งใจที่จะร่วมกิจกรรมและขับเคลื่อนเครือข่ายให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากรองผู้อำนวยการหรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม เป็นผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการหรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 330 คน เกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไป 330 ฉบับ ได้รับคืนและใช้ในการวิเคราะห์ 330 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 19-32

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ
รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับความเป็นไปได้
ของสมาชิกเครือข่าย

ข้อ	สมาชิกเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการ (n = 330)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเป็นไปได้	ผลการประเมิน
1.	กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา	4.21	0.19	มาก	ผ่าน
2.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	4.47	0.50	มาก	ผ่าน
3.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.31	0.15	มาก	ผ่าน
4.	สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา	4.01	0.14	มาก	ผ่าน
5.	องค์กรชุมชน	4.50	0.25	มากที่สุด	ผ่าน
6.	องค์กรเอกชน	4.14	0.07	มาก	ผ่าน
	รวม	4.27	0.21	มาก	ผ่าน

จากตาราง 19 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของสมาชิกเครือข่ายว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.27$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ คือ องค์กรชุมชน และข้อที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ข้อ คือ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชน ซึ่งพบว่า ด้านสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ
รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ
ความเป็นประโยชน์ ของสมาชิกเครือข่าย

ข้อ	สมาชิกเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการ (n = 330)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเป็นประโยชน์	ผลการประเมิน
1.	กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา	4.42	0.24	มาก	ผ่าน
2.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	4.32	0.24	มาก	ผ่าน
3.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.20	0.15	มาก	ผ่าน
4.	สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา	4.02	0.17	มาก	ผ่าน
5.	องค์กรชุมชน	4.45	0.18	มาก	ผ่าน
6.	องค์กรเอกชน	4.12	0.14	มาก	ผ่าน
	รวม	4.25	0.17	มาก	ผ่าน

จากตาราง 20 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ของสมาชิกเครือข่ายว่า มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.25$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก คือ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชน ซึ่งพบว่า ด้านสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเป็นประโยชน์

ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ของกรรมการเครือข่าย

ข้อ	กรรมการเครือข่ายความร่วมมือทาง วิชาการ (n = 330)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเป็นไปได้	ผลการประเมิน
1.	ประธานกรรมการ (สรรหาจากกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ)	4.34	0.17	มาก	ผ่าน
2.	กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน	4.06	0.14	มาก	ผ่าน
3.	กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน	4.03	0.14	มาก	ผ่าน
4.	กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน	4.07	0.15	มาก	ผ่าน
5.	กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน	4.20	0.18	มาก	ผ่าน
6.	กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัย และสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน	4.01	0.14	มาก	ผ่าน
7.	กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหาร ภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน	4.04	0.14	มาก	ผ่าน
8.	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน 4 คน	4.28	0.15	มาก	ผ่าน
9.	ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ	4.05	0.15	มาก	ผ่าน
	รวม	4.12	0.15	มาก	ผ่าน

จากตาราง 21 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของกรรมการเครือข่ายว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.12$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก คือ ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ประธานกรรมการ (สรรหาจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ) กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหารภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน 4 คน กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน และกรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยและสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน ซึ่งพบว่า ด้านกรรมการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้

ตาราง 22 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ของกรรมการเครือข่าย

ข้อ	กรรมการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (n = 330)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเป็นประโยชน์	ผลการประเมิน
1.	ประธานกรรมการ (สรรหาจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ)	4.45	0.18	มาก	ผ่าน
2.	กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน	4.06	0.14	มาก	ผ่าน
3.	กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน	4.20	0.13	มาก	ผ่าน
4.	กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน	4.25	0.14	มาก	ผ่าน
5.	กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน	4.02	0.12	มาก	ผ่าน
6.	กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยและสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน	4.40	0.11	มาก	ผ่าน
7.	กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหาร ภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน	4.28	0.14	มาก	ผ่าน
8.	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน 4 คน	4.36	0.14	มาก	ผ่าน
9.	ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ	4.51	0.16	มากที่สุด	ผ่าน
	รวม	4.28	0.17	มาก	ผ่าน

จากตาราง 22 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ของกรรมการเครือข่ายว่า มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.28$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ คือ ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา และข้อที่มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 8 ข้อ คือ ประธานกรรมการ (สรรหาจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ) กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหารภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน 5 คน กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยและสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน ซึ่งพบว่า ด้านกรรมการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเป็นประโยชน์

ตาราง 23 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ

รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับความเป็นไปได้
ของคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย

ข้อ	คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการ (n=330)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ผลการประเมิน
				ความเป็นไปได้	
1.	มีวิสัยทัศน์ร่วม	4.15	0.17	มาก	ผ่าน
2.	เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่ เพื่อนร่วมงาน	4.50	0.25	มาก	ผ่าน
3.	ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงร่วมกัน	4.39	0.19	มาก	ผ่าน
4.	ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น เพื่อนร่วมงานในเครือข่าย	4.47	0.23	มาก	ผ่าน
5.	มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.49	0.24	มาก	ผ่าน
6.	ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	4.49	0.24	มาก	ผ่าน
7.	มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจ ต่อเพื่อนร่วมงาน	4.52	0.26	มากที่สุด	ผ่าน

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อ	คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย		ระดับ ความเป็นไปได้	ผลการประเมิน
	ความร่วมมือทางวิชาการ (n=330)	$\bar{X}$ S.D.		
8.	มีความรับผิดชอบในการทำงาน ร่วมกัน	4.45 0.22	มาก	ผ่าน
9.	มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของ ทุกคน	4.62 0.31	มากที่สุด	ผ่าน
10.	กระตือรือร้นในการทำงาน เพื่อความสำเร็จร่วมกัน	4.50 0.26	มากที่สุด	ผ่าน
11.	มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหาร จัดการเครือข่าย	4.41 0.20	มาก	ผ่าน
12.	มีความรู้ความเข้าใจและทักษะ การทำงาน	4.45 0.22	มาก	ผ่าน
13.	ควบคุมอารมณ์ได้ดี แม้มีความคิดเห็นต่าง	4.43 0.21	มาก	ผ่าน
14.	มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ให้สำเร็จร่วมกัน	4.50 0.26	มากที่สุด	ผ่าน
รวม		4.45 0.24	มาก	ผ่าน

จากตาราง 23 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายว่า มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.45$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด จำนวน 4 ข้อ คือ มีมนุษยสัมพันธ์และจริงจังต่อเพื่อนร่วมงาน มีบุคลิกภาพดี เป็นที่ยอมรับของทุกคน กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน และมีความมุ่งมั่น ในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน และข้อที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อ คือ มีวิสัยทัศน์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง เป็นผู้ที่มีจริยธรรม ให้แก่เพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น เพื่อนร่วมงานในเครือข่าย ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน ซึ่งพบว่า ด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาที่มีความเป็นไปได้

ตาราง 24 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ
รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ
ความเป็นประโยชน์ของคุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย

ข้อ	คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการ (n = 330)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
				ความเป็นประโยชน์	ผลการประเมิน
1.	มีวิสัยทัศน์ร่วม	4.30	0.17	มาก	ผ่าน
2.	เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน	4.34	0.17	มาก	ผ่าน
3.	ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ร่วมกัน	4.20	0.11	มาก	ผ่าน
4.	ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น เพื่อนร่วมงานในเครือข่าย	4.30	0.16	มาก	ผ่าน
5.	มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.31	0.16	มาก	ผ่าน
6.	ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	4.08	0.15	มาก	ผ่าน
7.	มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อ เพื่อนร่วมงาน	4.15	0.17	มาก	ผ่าน
8.	มีความรับผิดชอบในการทำงาน ร่วมกัน	4.09	0.16	มาก	ผ่าน
9.	มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน	4.04	0.14	มาก	ผ่าน
10.	กระตือรือร้นในการทำงาน เพื่อความสำเร็จร่วมกัน	4.02	0.13	มาก	ผ่าน
11.	มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหาร จัดการเครือข่าย	4.04	0.13	มาก	ผ่าน
12.	มีความรู้ความเข้าใจและทักษะ การทำงาน	4.19	0.14	มาก	ผ่าน
13.	ควบคุมอารมณ์ได้ดี แม้มีความคิดเห็นต่าง	4.05	0.13	มาก	ผ่าน
14.	มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ร่วมกัน	4.10	0.15	มาก	ผ่าน
รวม		4.16	0.18	มาก	ผ่าน

จากตาราง 24 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ของคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายว่า มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.16$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้ง 12 ข้อ คือ มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้ที่มีการริเริ่มให้แก่เพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีมนุษยสัมพันธ์และจริงจังต่อเพื่อนร่วมงาน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง ซึ่งพบว่า ด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีความเป็นประโยชน์

ตาราง 25 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ

รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย

ข้อ	บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเป็นไปได้	ผลการประเมิน
1.	วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน	4.46	0.23	มาก	ผ่าน
2.	พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกัน	4.51	0.25	มากที่สุด	ผ่าน
3.	พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา	4.37	0.23	มาก	ผ่าน
4.	จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสม กับการเรียนรู้	4.42	0.25	มาก	ผ่าน
5.	พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	4.45	0.22	มาก	ผ่าน
6.	ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	4.55	0.28	มากที่สุด	ผ่าน
7.	ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ	4.43	0.21	มาก	ผ่าน
8.	จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	4.42	0.21	มาก	ผ่าน
9.	นิเทศการศึกษาร่วมกัน	4.36	0.18	มาก	ผ่าน
10.	วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน	4.27	0.20	มาก	ผ่าน
	รวม	4.42	0.22	มาก	ผ่าน

จากตาราง 25 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของบทบาทและภาระหน้าที่เครือข่ายว่า มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.42$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด จำนวน 2 ข้อ คือ พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ชุมชน และข้อที่มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ คือ วางแผน ทางด้านวิชาการร่วมกัน วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของ สถานศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ พัฒนาระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาสื่อวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และนิเทศการศึกษาร่วมกัน ซึ่งพบว่า ด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาที่มีความเป็นไปได้

ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ของบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย

ข้อ	บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเป็นประโยชน์	ผลการประเมิน
1.	วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน	4.02	0.14	มาก	ผ่าน
2.	พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกัน	4.43	0.14	มาก	ผ่าน
3.	พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา	4.20	0.12	มาก	ผ่าน
4.	จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้	4.15	0.13	มาก	ผ่าน
5.	พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	4.15	0.12	มาก	ผ่าน
6.	ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	4.25	0.13	มาก	ผ่าน
7.	ประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการ	4.12	0.15	มาก	ผ่าน
8.	จัดหาและพัฒนาสื่อวัตกรรมการ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.13	0.11	มาก	ผ่าน
9.	นิเทศการศึกษาร่วมกัน	4.23	0.10	มาก	ผ่าน
10.	วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน	4.30	0.09	มาก	ผ่าน
	รวม	4.20	0.14	มาก	ผ่าน

จากตาราง 26 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ของสมาชิกเครือข่ายว่า มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.20$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก คือ วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นิเทศการศึกษาร่วมกัน วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน ซึ่งพบว่า ด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาที่มีความเป็นประโยชน์

ตาราง 27 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ

รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับความเป็นไปได้
ของการปฏิบัติงานของเครือข่าย

ข้อ	การปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเป็นไปได้	ผลการประเมิน
1.	วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน	4.34	0.17	มาก	ผ่าน
2.	ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน	4.36	0.18	มาก	ผ่าน
3.	จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน	4.35	0.18	มาก	ผ่าน
4.	จัดทำงานประเมินของกลุ่มโรงเรียน ร่วมกัน	4.31	0.16	มาก	ผ่าน
5.	พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผน ที่วางไว้	4.31	0.16	มาก	ผ่าน
6.	ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียน ร่วมกัน	4.31	0.16	มาก	ผ่าน
7.	รายงานผลการพัฒนาคุณภาพ ทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน	4.32	0.16	มาก	ผ่าน
8.	ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของ กลุ่ม	4.32	0.15	มาก	ผ่าน
	รวม	4.32	0.16	มาก	ผ่าน

จากตาราง 27 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการปฏิบัติงานของเครือข่ายว่า มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.32$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก คือ วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนา คุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้ ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน ซึ่งพบว่า ด้านการปฏิบัติงานของเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีความเป็นไปได้

ตาราง 28 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ของการปฏิบัติงานของเครือข่าย

ข้อ	การปฏิบัติงานของเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเป็นประโยชน์	ผลการประเมิน
1.	วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน	4.10	0.12	มาก	ผ่าน
2.	ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน	4.15	0.12	มาก	ผ่าน
3.	จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงาน วิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน	4.20	0.12	มาก	ผ่าน
4.	จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียน ร่วมกัน	4.16	0.08	มาก	ผ่าน
5.	พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผน ที่วางไว้	4.15	0.11	มาก	ผ่าน
6.	ประเมินผลการทำงานของ กลุ่มโรงเรียนร่วมกัน	4.04	0.10	มาก	ผ่าน
7.	รายงานผลการพัฒนาคุณภาพ ทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน	4.02	0.09	มาก	ผ่าน
8.	ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงาน ของกลุ่ม	4.45	0.10	มาก	ผ่าน
	รวม	4.16	0.11	มาก	ผ่าน

จากตาราง 28 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ของการปฏิบัติงานของเครือข่ายว่า มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.16$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้ ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน ซึ่งพบว่า ด้านการปฏิบัติงานของ เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีความเป็นประโยชน์

ตาราง 29 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ

รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับความเป็นไปได้
ของการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย

ข้อ	การเสริมสร้างพลังอำนาจของ เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเป็นไปได้	ผลการประเมิน
1.	สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิก เครือข่าย	4.29	0.21	มาก	ผ่าน
2.	ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของ เครือข่าย	4.32	0.21	มาก	ผ่าน
3.	เสริมสร้างความรู้ ทักษะ ความสามารถ ของสมาชิกเครือข่าย	4.34	0.22	มาก	ผ่าน
4.	สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิก เครือข่าย	4.29	0.14	มาก	ผ่าน
5.	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย	4.29	0.14	มาก	ผ่าน
6.	ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก	4.33	0.16	มาก	ผ่าน
7.	จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.30	0.18	มาก	ผ่าน
8.	มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิก เครือข่าย	4.19	0.15	มาก	ผ่าน
9.	จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่ กลุ่มโรงเรียน	4.30	0.18		
10.	ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย	4.36	0.18		
	รวม	4.30	0.18	มาก	ผ่าน

จากตาราง 29 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายว่า มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.30$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก คือ สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายยอมรับในผลการปฏิบัติงาน ร่วมกันของเครือข่าย เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย สร้างความไว้วางใจ ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย บรรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างสมาชิกเครือข่าย จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน ยกย่องเชิดชูเกียรติ สมาชิกเครือข่าย ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิกและมอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิก เครือข่าย ซึ่งพบว่า ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีความเป็นไปได้

ตาราง 30 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ของการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย

ข้อ	การเสริมสร้างพลังอำนาจของ เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเป็นประโยชน์	ผลการประเมิน
1.	สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิก เครือข่าย	4.10	0.10	มาก	ผ่าน
2.	ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของ เครือข่าย	4.15	0.10	มาก	ผ่าน
3.	เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของ สมาชิกเครือข่าย	4.18	0.12	มาก	ผ่าน
4.	สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.15	0.14	มาก	ผ่าน
5.	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย	4.10	0.05	มาก	ผ่าน
6.	ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก	4.15	0.12	มาก	ผ่าน
7.	จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.28	0.11	มาก	ผ่าน
8.	มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย	4.10	0.10	มาก	ผ่าน
9.	จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่ กลุ่มโรงเรียน	4.25	0.10	มาก	ผ่าน
10.	ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย	4.12	0.14	มาก	ผ่าน
	รวม	4.20	0.15	มาก	ผ่าน

จากตาราง 30 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ของการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายว่า มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.20$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก คือ สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย จัดหาและสนับสนุนทรัพยากร แก่กลุ่มโรงเรียน ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก และมอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย ซึ่งพบว่า ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีความเป็นประโยชน์

ตาราง 31 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย

ข้อ	การพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเป็นไปได้	ผลการประเมิน
1.	ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย	4.32	0.16	มาก	ผ่าน
2.	สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.37	0.20	มาก	ผ่าน
3.	ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.30	0.15	มาก	ผ่าน
4.	สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.31	0.15	มาก	ผ่าน
5.	ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมของสมาชิกเครือข่าย	4.30	0.15	มาก	ผ่าน
6.	ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย	4.27	0.13	มาก	ผ่าน
7.	จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย	4.25	0.12	มาก	ผ่าน
8.	จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย	4.24	0.12	มาก	ผ่าน
9.	จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย	4.23	0.18	มาก	ผ่าน
10.	ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย	4.28	0.14	มาก	ผ่าน
11.	มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย	4.25	0.13	มาก	ผ่าน
12.	จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย	4.29	0.14	มาก	ผ่าน
13.	พัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย	4.29	0.14	มาก	ผ่าน
	รวม	4.28	0.14	มาก	ผ่าน

จากตาราง 31 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายว่า มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.28$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก คือ ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย และพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย และมอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย ซึ่งพบว่า ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีความเป็นไปได้

ตาราง 32 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของ รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการเกี่ยวกับ ความเป็นประโยชน์ของการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย

ข้อ	การพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเป็นประโยชน์	ผลการประเมิน
1.	ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย	4.32	0.16	มาก	ผ่าน
2.	สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.30	0.20	มาก	ผ่าน
3.	ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.37	0.15	มาก	ผ่าน
4.	สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	4.30	0.15	มาก	ผ่าน
5.	ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมของสมาชิกเครือข่าย	4.25	0.15	มาก	ผ่าน
6.	ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย	4.27	0.13	มาก	ผ่าน
7.	จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย	4.31	0.12	มาก	ผ่าน
8.	จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย	4.24	0.12	มาก	ผ่าน
9.	จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย	4.23	0.18	มาก	ผ่าน
10.	ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย	4.24	0.14	มาก	ผ่าน
11.	มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย	4.21	0.13	มาก	ผ่าน
12.	จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย	4.25	0.14	มาก	ผ่าน
13.	พัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย	4.28	0.14	มาก	ผ่าน
	รวม	4.27	0.15	มาก	ผ่าน

จากตาราง 32 พบว่า รองผู้อำนวยการหรือผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ของการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายว่า มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.27$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก คือฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย และพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่ายส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย และมอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย ซึ่งพบว่า ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีความเป็นประโยชน์

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และ 2) เพื่อสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยสรุปผลการดำเนินการวิจัยรวม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา แหล่งข้อมูล คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นตารางการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ส่วนที่ 1.2 การศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟายประยุกต์ (Delphi Technique) เพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายในรอบที่ 1 โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบประมาณค่า 5 ระดับ และข้อคำถามปลายเปิดสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและ ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 2 โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบประมาณค่า 5 ระดับ จะมีข้อคำถามเหมือนกับแบบสอบถามในรอบที่ 1 ทุกประการ โดยเพิ่มเติมในส่วนของการแสดงค่าสถิติ ได้แก่ ค่ามัธยฐานที่เป็นกลุ่มคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิ และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของคำตอบ ที่คำนวณได้

จากคำตอบของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 1 พร้อมทั้งแสดงตำแหน่งคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interequartile Range)

ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยนำข้อมูลองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ประเด็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยการจำแนกจัดกลุ่มวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

เป็นการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยประชากรกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ รองผู้อำนวยการหรือครูผู้รับผิดชอบงานบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2,361 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำหรับการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดด้วยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan และสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยการกระจายจำนวนของกลุ่มตัวอย่างไปตามสัดส่วนของประชากรในภาคและจังหวัดต่าง ๆ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปรากฏว่า ได้องค์ประกอบของเครือข่าย จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย ประกอบด้วย 14 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน 2) บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นิเทศการศึกษาร่วมกัน วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน 3) การปฏิบัติงานของเครือข่ายประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้ ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน 4) การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย และ 5) การพัฒนาสมาชิกเครือข่ายประกอบด้วย 13 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย

สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย จัดการประชุมประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย และพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย

2. ผลการสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้สมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วย 6 หน่วยงาน ได้แก่ 1) กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา 5) องค์กรชุมชน และ 6) องค์กรเอกชน

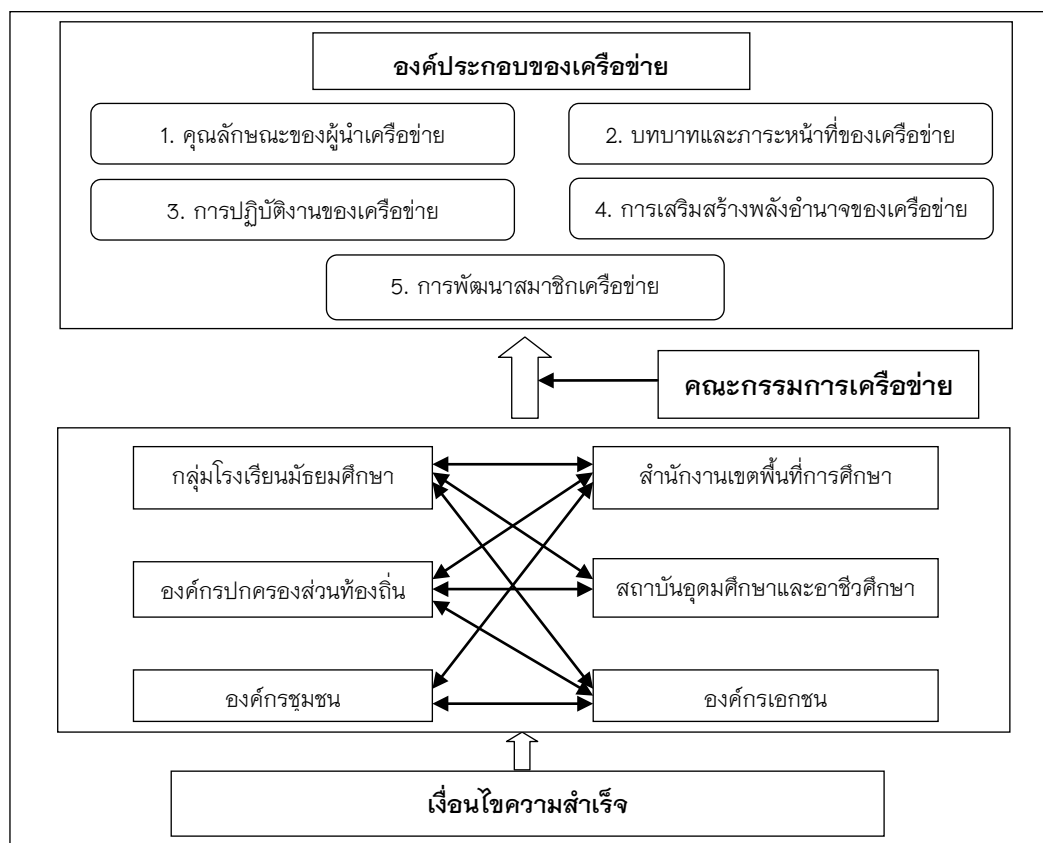
คณะกรรมการเครือข่าย เป็นคณะกรรมการแบบทวิภาคี ที่มาจาก 2 กลุ่ม คือ กรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการจากการแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย คณะกรรมการเครือข่าย จำนวน 15 คน ดังต่อไปนี้ ประธานกรรมการจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน ตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน ตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน ตัวแทนมหาวิทยาลัยและสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้บริหารภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา การวิจัย ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น สรรหาและแต่งตั้ง จำนวน 4 คน และประธานกลุ่มโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

องค์ประกอบของเครือข่าย จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย ประกอบด้วย 14 องค์ประกอบย่อย 2) บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย 3) การปฏิบัติงานของเครือข่าย ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย 4) การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย และ 5) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วย 13 องค์ประกอบย่อย

เงื่อนไขความสำเร็จของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) นโยบายการจัดการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด 2) ความยืดหยุ่นในการจัดตั้งเครือข่ายด้านสมาชิกและด้านกรรมการเครือข่าย

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

และมีความเหมาะสมทุกประเด็น โดยได้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังแสดงในภาพ 14

ภาพ 14 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

3. ผลการประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการนำไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาความเป็นไปได้เป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการนำไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาความเป็นประโยชน์เป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า ได้องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำเครือข่าย บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย การปฏิบัติงานของเครือข่าย การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย และการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย จะเห็นว่าใน 5 องค์ประกอบนี้ ทุกองค์ประกอบมีความสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือให้ดำเนินได้อย่างราบรื่น และจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขึ้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขึ้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ขึ้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขึ้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ขึ้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินการกิจของเครือข่าย 2) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 4) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ของเครือข่าย 5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย และ 6) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล

ในส่วนองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายประกอบด้วย 14 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้นำเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในการบริหารองค์กร ที่จะช่วยขับเคลื่อนให้องค์กรไปในทิศทางได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ และเกิดประสิทธิผลต่อองค์กรมากที่สุด และผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการนั้นจะต้องมี

คุณสมบัติที่พิเศษนอกเหนือจากผู้นำทั่วไป ซึ่งคุณสมบัติที่กล่าวมาข้างต้นจะเป็นจุดเด่นในการที่จะสร้างความศรัทธาและเชื่อมั่นของสมาชิกในองค์กร ในทำนองเดียวกับ วิเชียร ชิวพิมาย (2539) ได้ศึกษาแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมกรรมการบริหาร 14 ประการ ได้แก่ อารมณ์หนักแน่นมั่นคงไม่หวั่นไหวง่าย เป็นประชาธิปไตยโดยยอมรับฟังเสียงจากผู้ร่วมงาน เมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม มีมนุษยสัมพันธ์และให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานทุกคน นำความคิดเห็นของผู้ร่วมงานมาประกอบการตัดสินใจ ตัดสินใจเลือกปัญหาที่สำคัญและรีบด่วนโดยความเห็นของผู้ร่วมงาน รวบรวมข้อมูลความต้องการมาวิเคราะห์การจัดทำแผนงาน/โครงการ เชื่อมั่นในตนเอง และกล้าตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีความรู้ ความสามารถในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และวัตถุประสงค์ มีนโยบายชัดเจน วางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีระบบ มีมนุษยสัมพันธ์จริงใจ ไม่เห็นแก่ตัว และเข้ากับทุกคนได้ไม่ยึดความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่

สำหรับองค์ประกอบด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นิเทศการศึกษาร่วมกัน วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ งานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่เป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา โดยมีหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกำกับการจัดระบบการทำงานและกระบวนการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ตอบสนองหรือสนับสนุนการทำงานวิชาการของโรงเรียน คือให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพให้ได้คนดีที่เป็นคนที่สมบูรณ์ งานวิชาการจึงเป็นศูนย์กลางของงานบริหารโรงเรียนที่จะครอบคลุมงานโรงเรียนทั้งระบบทั้งโรงเรียน และงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษาเนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ อำนาจ สุนทรธรรม (2545) ได้ศึกษาแนวการให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าระดับการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย การร่วมคิดการร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติการร่วมประเมินผล และการร่วมรับผลประโยชน์ต่องานวิชาการใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านงานหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านงานวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ด้านงานวัดผลประเมิน ด้านงานห้องสมุด ด้านงานนิเทศภายใน และด้านงานการอบรม

ทางวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแนวทางการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิชาการ พบว่า คณะกรรมการห้องเรียนมีความประสงค์จะให้โรงเรียนประชุมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ได้อย่างถูกต้อง

ส่วนองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานของเครือข่าย ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้ ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การที่จะทำให้เครือข่ายดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ต้องมีวิธีการปฏิบัติงานที่มีเป้าหมายหรือทิศทางในการทำงานร่วมกัน มีการวางแผนร่วมกัน มีการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน มีการตรวจสอบ ประเมินผล รายงานผล และประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงาน และมีการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ในทำนองเดียวกับ สานิตย์ ทองลิ้ม (2545) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงานมีปัญหาการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนทุกด้านในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการเตรียมการวางแผน ด้านการจัดทำแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่ โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ในรายด้าน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการ มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ในด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการติดตามและประเมินผลและด้านการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่

สำหรับองค์ประกอบด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีพลังอำนาจจะสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพ มีความกระตือรือร้นพร้อมที่จะทำงานมีคุณธรรมความรับผิดชอบ พึงพอใจ

ในการหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่สู่เป้าหมาย การเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงาน ไม่ทำให้ใครต้องสูญเสียประโยชน์ สูญเสียอำนาจ แต่เป็นการกระจายอำนาจ กระจายผลประโยชน์แก่ทุกคนทุกฝ่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ Kinlaw (1995) เสนอกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานที่สำคัญ 3 ประการ คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับในการทำงานกับผู้ปฏิบัติงาน การสร้างและพัฒนางาน เป็นทีม การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกระดับ ทั้งในระดับบุคคล ระหว่างบุคคล ทีมงาน และองค์การ และในทำนองเดียวกับ Weightman (1999) กล่าวว่า บุคลากรที่มีพลังอำนาจการทำงานจะรู้สึกว่ามีชีวิตชีวาขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนกระทำ เพราะเป็นผู้รับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง บุคลากรที่มีพลังอำนาจการทำงานจะรับรู้ความหมายถือเป็นพันธสัญญาที่ให้ไว้กับตนเอง และรู้ว่าตนเองต้องทำอะไรอย่างไร รางวัลที่ได้รับในความรู้สึกของบุคลากรที่มีพลังอำนาจการทำงาน คือ ความรู้สึกพอใจที่ได้พัฒนาปัญญา ทักษะความสามารถ ความเจริญก้าวหน้าความสำเร็จร่วมกันในการทำงาน การได้รับการยอมรับและ ให้ความสำคัญ มีความอดทนต่อความผิดพลาด

และองค์ประกอบด้าน การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วย 13 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย และพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นวิธีการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของบุคคล รวมทั้ง คุณภาพของความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างบุคคล และเป็นความพยายามในระยะยาวที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง เพื่อที่จะปรับปรุงวิสัยทัศน์ขององค์การ การมอบอำนาจ การเรียนรู้ และกระบวนการแก้ปัญหาโดยการดำเนินงาน การบริหาร การจัดการวัฒนธรรมองค์กร (Management of Organization Culture) โดยมุ่งเน้นวัฒนธรรมในการทำงานเป็นทีม ที่อาศัยบทบาทของสมาชิกและทฤษฎีรองรับตลอดจนเทคโนโลยีทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ รวมทั้ง การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในทำนองเดียวกับ ขนบพร วัฒนสุขชัย (2550) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรมผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เกิดจากผู้บริหารเป็นผู้ดำเนินการสร้างความร่วมมือตามโอกาส ลักษณะความร่วมมือส่วนมาก คือ การจัดสัมมนาทางวิชาการ และจัดอบรมให้กับบุคลากร ความร่วมมือส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์

ส่วนบุคคล โดยมีกลไกการดำเนินการ คือ 1) ระดมสมองและระดมทุนเพื่อพัฒนางานวิชาการ 2) เผยแพร่ ชี้นำ สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประยุกต์ใช้ความรู้ด้านศิลปะในการประกอบอาชีพ 3) พัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง 4) ประสานงานเครือข่ายและขยายเครือข่ายไปยังหน่วยงานอื่น ที่ให้การสนับสนุน

2. ผลการยกร่างและตรวจสอบรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีประเด็นการอภิปรายดังนี้ สมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วย กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา องค์การชุมชน และองค์กรเอกชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในการพัฒนาระบบบริหารจัดการยุคใหม่ มุ่งส่งเสริมสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้น แสวงหาความร่วมมือเพื่อให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามาร่วมจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษามากขึ้น ในทำนองเดียวกับ วรรณพ พงษ์วาท (2544) ได้เสนอแนะรูปแบบของเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ 6 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐรวมตัวกันเป็นเครือข่าย 2) การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับหน่วยงานอื่น ได้แก่ บุคคลครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย 3) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ 4) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน 5) รูปแบบเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐกับเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในรูปแบบที่ 2 และ 3 และ 6) รูปแบบเครือข่ายที่อาจเกิดจากการริเริ่ม ระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐและของเอกชนหรือระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยไม่มีการชี้นำกำกับหรือครอบงำงาน จากหน่วยงานทางการศึกษาใด ๆ

ในส่วนคณะกรรมการเครือข่ายเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วยองค์คณะบุคคลเป็นคณะกรรมการแบบทวิภาคี ที่มาจาก 2 กลุ่ม คือ กรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการจากการแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยคณะกรรมการเครือข่าย จำนวน 15 คน ดังต่อไปนี้ ประธานกรรมการจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน

ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน ตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน
 ตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน ตัวแทนมหาวิทยาลัยและสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน
 ตัวแทนผู้บริหารภายในกลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา การวิจัย ศาสนา
 ศิลปะและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น สรรหาและแต่งตั้ง จำนวน 4 คน และประธาน
 กลุ่มโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งคณะกรรมการเครือข่าย มีความสำคัญมาก
 ในการกำหนดนโยบาย กำกับติดตามการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่าย ตลอดจนขับเคลื่อน
 นโยบายสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้เสนอคำสั่ง
 หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของ
 กระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคในแต่ละจังหวัด ให้มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด
 เรียกโดยย่อว่า “กศจ.” ประกอบด้วย

1. ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน
 กรรมการ
2. ศึกษาธิการภาคในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เป็นรองประธานกรรมการ
3. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนสำนักงาน
 คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้แทนสำนักงาน
 คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ
 ส่งเสริมการศึกษาเอกชน และผู้แทนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
 ตามอัธยาศัย เป็นกรรมการ
4. ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด
 ประธานหอการค้าจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และวัฒนธรรมจังหวัด
 เป็นกรรมการ
5. ผู้แทนภาคประชาชนในท้องถิ่นซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง
 โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
 ในภูมิภาค จำนวนสองคนเป็นกรรมการ
6. ผู้แทนข้าราชการครูในท้องถิ่นซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง
 โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
 ในภูมิภาค จำนวนสองคนเป็นกรรมการ
7. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งจาก
 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย ด้านบริหารงานบุคคล หรือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยความเห็นชอบ
 ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค
 จำนวนไม่เกินสามคน เป็นกรรมการ

8. ศึกษาธิการจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

ในส่วนของเงื่อนไขความสำเร็จข้อที่ 1 นโยบายการจัดการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา ของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีความชัดเจน ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม มีการกำหนด นโยบายเฉพาะ มีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยทุกฝ่าย ทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและนโยบายการจัดการศึกษา โดยอาศัย แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ ต้องมีความชัดเจนในการบริหารจัดการ ซึ่งในส่วนหนึ่งของนโยบาย สถานศึกษา ต้องร่วมมือกับ ภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา ในทำนองเดียวกับ วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 12) กล่าวว่า การศึกษาในสังคมยุคใหม่ ต้องการการนิยามใหม่ ทำใหม่ ในหลากหลายมิติไม่คิดและทำจำกัด อยู่ในเฉพาะช่วงที่เป็นเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่ต้องขยายให้ครอบคลุมตลอดชีวิต การศึกษา หรือการเรียนรู้ในสมัยใหม่ต้องไปให้ถึงการพัฒนาทักษะ (Skills) เล็งเป้าหมายเลยจากเนื้อหาวิชา ไปสู่การพัฒนาทักษะ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ เปลี่ยนจากเน้นการสอน เป็นเน้นการเรียนรู้ และเน้นการเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by Doing) เรียนรู้เป็นทีม เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะความร่วมมือกับผู้อื่น ทักษะการอยู่กับความแตกต่าง หลากหลาย ทักษะการค้นคว้าหาความรู้มาลงมือใช้

และเงื่อนไขความสำเร็จข้อที่ 2 การรวมกลุ่มเครือข่าย ควรมีการรวมกลุ่ม โดยสมัครใจ ของสมาชิกเครือข่าย ควรมีข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ในการทำกิจกรรม ของเครือข่ายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันร่วมกัน และควรมีข้อตกลงร่วมกันของสมาชิก เครือข่าย ในการทำกิจกรรมของเครือข่ายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ร่วมกัน และ นำองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ที่เครือข่ายจัดตั้ง ในส่วนของคณะกรรมการ เครือข่าย ควรมีความยืดหยุ่น เพราะเป็นองค์คณะบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา การศึกษา ควรมีการสรรหาจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีความตั้งใจที่จะร่วมกิจกรรม และขับเคลื่อนเครือข่ายให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในทำนองเดียวกับ ปาริชาติ สถาปัตตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546, หน้า 5) กล่าวว่า เครือข่ายหมายถึง การที่คนมาพบปะกัน มาประชุมกัน และทำสิ่งที่ประโยชน์ต่อกัน เพราะมีสิ่งที่ยึดโยงใจระหว่างสมาชิกเข้าด้วยกัน คือ สัมพันธภาพของสมาชิกในเครือข่าย โดยบุคคลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ ระหว่างกันบนพื้นฐานของความเท่าเทียมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านโอกาสในการสื่อสาร การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร และการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน

สำหรับการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเหมาะสมทุกประเด็น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การดำเนินการสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา นอกจากผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารงานวิจัย และได้มาซึ่งองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้ว ผู้วิจัยยังได้ใช้เทคนิคเดลฟายในการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 25 ท่าน ทำให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมสนทนากลุ่มมีความมั่นใจว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการนำไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในการนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาไปปรับและประยุกต์ใช้ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อระดับคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สุนัย วงศ์สุวรรณ (2555) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนารูปแบบความร่วมมือในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบความร่วมมือในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย หลักความร่วมมือ 8 ข้อ ได้แก่ ความสมัครใจและยอมรับ เห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่จะร่วมมือ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเท่าเทียมและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ หลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลักประชาธิปไตย และลดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือ และเพิ่มปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือ โครงสร้างความร่วมมือ 6 ข้อ ได้แก่ หน่วยประสานความร่วมมือ คณะทำงาน/คณะกรรมการร่วมบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ/คณะทำงาน บันทึกข้อตกลงจัดทำแผนและโครงการร่วมกัน การประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน การประเมินผลเป็นระบบและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและพัฒนาทางการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการไปใช้เป็นนโยบายในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีความชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้ ควรมีการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาและเป็นไปในทางเดียวกัน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ไปปรับและประยุกต์ใช้ในการจัดตั้งและบริหารสถานศึกษาในรูปแบบเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

3. สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสามารถนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาไปปรับและประยุกต์ใช้ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อระดับคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2. ควรวิจัยและพัฒนา รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในด้านอื่น ๆ เช่น การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารทั่วไป ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกอร สมปราชาญ์. (2546). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา**. ขอนแก่น: ภาควิชาการบริหาร
การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กมล ภูประเสริฐ. (2547). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: เมธิทีปส์.
กรมวิชาการ. (2545). **แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง
และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์องค์การลินต้าและรับส่งครุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**.
กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11
(พ.ศ. 2555-2559)**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กวิทร์เกียรติ นนธ์พละ. (2551). **แนวทางในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันของ
สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด.,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย. (2548). **ชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา**. **วารสารสื่อพลัง**,
13, 2-15.
- เกชา เหลืองสุดใจชื่น. (2545). **กระบวนการวางแผนที่มีประสิทธิภาพสูงในโรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร,
กรุงเทพฯ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). **การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของ
การปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ชัสเชส มีเดีย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). **การจัดการเครือข่ายกลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จ
ของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ส. เอเชียเพลส.
- ชนบพร วัฒนสุขชัย. (2550). **การพัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่ม
ทางวิชาการด้านศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบ
อุตสาหกรรม**. วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ. (2559). คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ
ที่10/2559 เรื่องการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
ในภูมิภาค. สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2559, จาก [http://www.moe.go.th/moe/upload/
news19/FileUpload/45032-3514.pdf](http://www.moe.go.th/moe/upload/news19/FileUpload/45032-3514.pdf)
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: บুদ্ধพอยท์.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง. (2545). จิตวิทยาการบริหาร. พิษณุโลก: ตระกูลไทย.
- ชาญญา อภิपालกุล. (2545). รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาภายใต้โครงสร้าง
การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด.,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2544). การจัดระบบทางการศึกษา: หน่วยที่ 1-2 (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชูชัย อุดมพงษ์. (2548). ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการจัดการศึกษา
ของโรงเรียนในอำเภอโนนสะอาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี
เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- เดือนใจ รักษาพงศ์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหาร
งานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- เดือนใจ อังกูรเกียรติ. (2545). องค์ประกอบการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อ
การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 5.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดิพงษ์. (2540). การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะทฤษฎี
และการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2542). รายงานการประชุมสัมมนา เรื่อง เครือข่ายความร่วมมือของ
สถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาค. กรุงเทพฯ: ส่วนวิเคราะห์โครงการ สำนักนโยบายและ
แผนอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.

- เทียมจันทร์ พานิชย์พลินไชย. (ม.ป.ป.). **ระเบียบวิธีวิจัย**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร. หนา ประมุขกุล. (2547). **บทความปริทัศน์**. ขอนแก่น: ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6.
- ธีรภัทร แก้วจันทน์. (2543). **ความร่วมมือของเกษตรกรต่อการดำเนินการจัดรูปที่ดิน
ในรูปแบบประชาอาสาของจังหวัดสิงห์บุรี**. วิทยานิพนธ์ สค.ม.,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูป
การศึกษาระดับปรับปรุง**. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 6).
กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ธีระ รุญเจริญ. (2554). **สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ
สถานศึกษาในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, โกวิท พวงงาม และศุภสวัสดิ์ ชัชวาล. (2550). การจัดตั้งองค์กร
ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยสภาพปัญหา
และแนวทางแก้ไข. **วารสารการพัฒนาท้องถิ่น**, 2(1), 79–101.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญรัฐ หลีกแหลม. (2545). **ประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ในการประสานงานการสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร,
กรุงเทพฯ.
- เบญจวรรณ สกุลเนรมิตร. (2545). **การบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของ
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ประยูร อัครบวร, ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ และกมลทิพย์ ศรีนาเศษ. (2553). **การสร้างเครือข่าย
และการมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2541). **ชุมชนเข้มแข็งทุนทางสังคมไทย ชุมชนเข้มแข็งลำดับที่ 1**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมและธนาคารออมสิน.
- ปริญดา ทวนไกรพล. (2551). **รายงานการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของ
โรงเรียนสตรีนครสวรรค์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 1**.
สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2555, จาก [http://kroobannok.com/board_vview.php?
b_id=5174&bcat_id=16](http://kroobannok.com/board_vview.php?b_id=5174&bcat_id=16)

- ปารีชาติ วลัยเสถียร. (2543). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปารีชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์. (2546). **สื่อสารกับสังคมเครือข่าย**. กรุงเทพฯ: สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาคม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซท.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2541). **การศึกษาพื้นฐานเพื่อปวงชนแบบสหวิทยาเขต**. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2557, จาก <http://www.moe.go.th/main2/article/article16.htm>.
- พนัส พงษ์สุนันท์. (2552). **การทำงานร่วมภาคี (Partnership) ในการส่งเสริมสุขภาพ**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- พรชัย ทองเจือ. (2550). **การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ ค.ศ., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร. (2547). **เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). **การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2551). **รูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้ทางการบริหารการศึกษา สำหรับบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. *วารสารวิชาการ บริหารการศึกษา มศว.*, 5(10), 17-33.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2553). **หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3) (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). ชลบุรี: มนตรี.
- มนู มณีรัตน์. (2550). **พัฒนารูปแบบเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมต่อการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1**. ลำพูน: ม.ป.พ.

- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2555). **ความร่วมมือมือคณะวิศวกรรมศาสตร์กับโรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ในการยกระดับคุณภาพนักเรียนเปิดสอนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.** สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2557, จาก <http://www.kku.ac.th/news/2012/September/21>
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (2555). **ข้อตกลงในการให้ความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี กับกลุ่มโรงเรียนที่เปิดสอนตามโครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์.** สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2557, จาก http://radio.prd.go.th/ubonratchathani/ewt_news.php?nid=2858&filename=index
- เมตต์ เมตต์การุณณ์จิต. (2547). **การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ.** กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). **การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก.** ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **ส่งความสุขสู่คุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ซีโน พับลิชซิง.
- วิชุด นันทสุวรรณ และจำนง แรกพิณิจ. (2545). **บทบาทของชุมชนกับการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- วิทยา จันท์ศิลา. (2545). **การพัฒนาองค์การ.** พิษณุโลก: ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิเชียร ชิวพิมาย. (2539). **การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ.** วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). **กระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษากรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธี.
- ศิริกาญจน์ โกลสุภภ. (2542). **การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). **ทฤษฎีการประเมิน** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ; สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ตันติยมาศ. (2550). **รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม
ที่มีประสิทธิผลสังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด.,
มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ และสมศักดิ์ วานิชยาภรณ์. (2545). **ทฤษฎีองค์การ**.
กรุงเทพฯ: ชรรมสาร.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2552). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะ/องค์กรชุมชน/เครือข่าย
และกลไกการพัฒนา**. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2555, จาก [http://www.codi.or.th/
index.php](http://www.codi.or.th/index.php)
- สหทยา วิเศษ. (2547). **องค์การเครือข่ายในจังหวัดพะเยา**. รายงานการวิจัย,
โครงการความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนกับสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติสาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สานิตย์ ทองลิ้ม. (2545). **ปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการ
โรงเรียนของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร,
กรุงเทพฯ.
- สาลี งามสม. (2545). **ความพึงพอใจของครูต่อพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ
ผู้บริหาร**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **แนวทางการกระจายอำนาจ
การบริหารและการบริหารจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ
กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2553). **คู่มือการประเมิน
คุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554–2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: แมทซ์พอยท์.

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2546). **มาตรฐานการประกอบวิชาชีพ**. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.ksp.or.th/ksp2013/content/view.php?mid=136&did=255&tid=3&pid=6>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2**. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2550). **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริกร มณีรินทร์. (2551). **ข่าวปฏิรูปการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2555, จาก www.thaiedresearch.org/thaied_news/index1php?id
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- สุนัย วงศ์สุวคันธ. (2555). **การพัฒนารูปแบบความร่วมมือในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- สุวิทย์ เอี่ยมผลออบ. (2545). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับระดับมาตรฐานการเรียนการสอนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). **การเปลี่ยนผ่านการศึกษาสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้: ทนสนับสนุนการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2549). **การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- สุเทพ บุญประสพ. (2545). **การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน: กรณีศึกษาเชิงคุณภาพ**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- เสนาะ ดิยาวี. (2551). **หลักการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แสงเดือน แสงอุทัย. (2544). **กลยุทธ์การบริหารที่พึ่งพากันแบบการผืนกกำลังเพื่อความร่วมมือของโรงเรียนมัธยมในสหวิทยาเขต**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษารัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย. (2547). **การพัฒนาคุณภาพระบบการจัดการศึกษา; โรงเรียนเครือข่าย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- อมรรัตน์ ภิญาญอนันตพงษ์. (2546). **การพัฒนารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ ค.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- อรรถนพ พงษ์วาท. (2544). **การบริหารเพื่อการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เอลโลการพิมพ์.
- อรุณ รัชธรรม. (2546). **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อำนาจ สุนทรธรรม. (2545). **แนวการให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- อุทัย บุญประเสริฐ และจิราภรณ์ จันทร์สุพัฒน์. (2544). **ภารกิจโครงสร้างและอัตรากำลังของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. รายงานการวิจัย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). โม่เดล. **วารสารวิชาการ**, 1(2), 22–26.
- อุบลวรรณ หงส์วิทยากร. (2546). **การนำเสนอรูปแบบการสร้างความร่วมมือลักษณะไตรภาคีในการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก**. วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Bardo, J. W. and Hartman, J. J. (1982). **Urban Society: A Systematic Introduction**. New York: F.E. Peacock.
- Blanchard, K. H. (2006). **Leading at a Higher Level: Blanchard on Leadership and Creating High Performing Organizations**. New Jersey: Prentice Hall.
- Blase, J. and Blase, J. R. (1994). **Empowering Teachers: What Successful Principals Do**. California: Corwin Press.
- Callal, V. and Ashworth, P. (2004). **Working Together: Industry and VET Provider Training Partnerships**. Retrieved April 30, 2012, from <http://www.ncver.edu.au>
- Certo, S. C. (2006). **Modern Management**. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Chester, N. M. (1996). **An Introduction to School Administration**. New York: McMillan.

- Clutterbuck, D. and Kernaghan, S. (1994). **The power of empowerment**. London: Kogan Page Limited.
- Cohen, J. M. and Uphoff, N. (1980). **Rual. Development Participation: Concept and Measure For Project Design Implementation and Evaluation**. New York: Cornell University.
- Cramer, S. F. (1998). **Collaboration**. Booton, MA: Allyn and Bacon.
- Crawford, B. (n.d.). **Skills for Successful 21st Century School Leaders**. Retrieved January 9, 2013, from http://www.ehow.com/list_skills-21st-century-school-leaders.html
- Croewther, J. (1996). **Oxford Advanced Learner' Dictionary** (5th ed.). NY: OxfordUniversity.
- Cunningham, W. G. and Gresso, D. W. (1993). **Cultural Leadership: The Culture of Excellence In education**. Boston, MA.: Allyn and Bacon.
- Dalton, J. H., Elias, M. J., and Wandersman, A. (2001). **Community Psychology: Linking Individuals and Communities**. Stamford, CT: Wadsworth.
- Edmonds, R. R. (1992). Making Public School Effective. **Social Policy**, 12, 56–60.
- Edward W. S., Stanley W. K., Jr. Mark M. A. (1961). **The Educator's Encycloped**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice–Hall.
- Eisner, E. (1976). Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation. **Journal of Aesthetic Education**, 39(2), 192–193.
- French, W. L. and Bell C. H., Jr. (1999). **Organization Development: Behavioral Science InterventionsFor Organization Improvement**. New Jersey: Prentice–Hall.
- Georgiades, N. and Macdonell, R. (1998). **Leadership for Competitive Advantage**. Chichester: John Wiley and Sons.
- Glathorn, A. A. (1994). **Developing a Quality Curriculum**. Alexandria, VA.: ASCD.
- Good V. C. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw–Hill
- Gordon, J. R. (1999). **Organizational Behavior: A Diagnostic Approach** (6th ed.). NewJersey: Prentice Hall.

- Graham, J. and Wright, J. A. (1999). What does Interprofessional Collaboration Mean to Professionals Working With Pupils Physical Disabilities?. **British Journal of Special Education**, 22(1), 37–41.
- Greenberg, J. and Baron, R. A. (1995). **Behavior in Organizations Understanding And Management the Human Side of Work** (5th ed.). New Jersey: Prentice–Hall International.
- Gutierrez, L. M., Parsons, R. J., and Cox, E.O. (1998). A Model for Empowerment Practice. In L.M. Gutierrez, R.J. Parsons and E.O. Cox (Eds.), **Empowerment in social work practice: A sourcebook** (pp. 3–23). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Publishing.
- Haksever, C., Render, B., Russel, R. S. and Murdick, R. G. (2000). **Service Management and Operations**. New Jersey: Prentice Hall.
- Hanson, E. M. (2003). Education Administration and Organizational Behavior (5th ed.). In C. Huxam (Ed.). **Creating Collaboration Advantage** (pp. 152–164). Boston: Pearson Education.
- Hersey, P., Blanchard K. H. and Johnson D. E. (2001). **Management of Organizational Behavior: Leading Human Resources** (8th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Hoy, W. K. and Miskel G. C. (2001). **Educational Administrations: Theory Research and Practice** (6th ed.). New York: McGraw Hill.
- Keeves, J. P. (1988). Models and Model Building. In Keeves, J. P. (Eds.), **Educational Research, Methodology, and Measurement: An International Hanbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Kinlaw, D. C. (1995). **The practice of empowerment: Making the Most of Human Competence**. Aldershot: Gower Publishing.
- Knezevich, S. J. (1984). **Administration of Public Education** (4th ed.). New York: Warper and Row.
- Lefrancois, G. R. (2000). **Psychology for Teaching** (10th ed.). Australia: Wadsworth.
- Leithwood, K., and Duke, D. (1999). **A Century Quest to Understanding School Leadership**. San Francisco: Jossey Bass.

- Lucas, J. R. (1998). **Balance of Power**. New York: AMACOM.
- Margaret Ingram King. (1989). Extraordinary Lead Ordinary in Education: Transformational Leadership as Predictors of Effectiveness, Satisfaction and Organizational Climate in K–12 and Higher Education. **Dissertation Abstracts International**, 9 (11), 2329–A.
- Martin, E. (1999). **Changing Academic Work: Developing the Learning University**. Buckingham: The Society for Research into Higher Education and Open University.
- Maxine Clara Genge. (2002). **The Development of Transformational Leadership: The Journeys of Female and Male Secondary School Principals, Alike or Different?**. Retrieved April 24, 2012, from <http://www.lib.Umi.com/dissertation/fullcit/NQ49895>
- McShance, S. L., and Glinow, M. A. V. (2000). **Organizational Behavior**. Boston: McGraw Hill.
- Mesa Public School. (2003). **Individual Collaboration Rubric**. Retrieved August 10, 2012, from http://www.mpsaz.org/webquest/jones/collaboration_rubic.html
- Michael, F. (2006). **Turnaround Leadership**. Wiley John: Wiley and Sons.
- Nahavandi, A., and Malekzadeh. A. R. (1999). **Organizational Behavior: The Personorganization Fit**. New Jersey: Prentice Hall.
- Nair, P. (2007). **School for the 21st Century; Are you ready?**. Retrieved 21 January, 2013, from <http://drsaraheaton.wordpress.com/2010/12/02/ten-trends-in-21st-Century-learning/>
- New Zealand Ministry of Education. (2013). **The Educational Leadership Model–ELM**. Retrieved January 2, 2013, from <http://www.The educationalleaders.govt.nz/leadership-developmant/Professional-information/Leading-from-the-middle/the-educational leadership model>
- Nolte, C. M. (1996). **An Introduction to School Administration: Selected Reading**. New York: Macmillan.
- Norwich B. and J. Evans. (2007). **Cluster: Inter–school Collaboration in Meeting Special Educational Need in Ordinary Schools**. Retrieved April 30, 2008, from <http://www.Ebscohot.com/ehost/detail?vid-13&hid=3b84db.3b-4519>

- Owens, R.G. (1999). **Organization Behavior in Education** (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Pellegrino, T. W. and Varnhayan, C. K. (1985). **Abilities and Aptitude in the International Encyclopedia of Education: Research and Studies**. Oxford: Peroamon Press.
- Pham, L. B. (2002). **School in the 21st Century**. Retrieved January 10, 2013, from http://www.ehow.com/info_7958670_school-21st-Century.html
- Plymouth State University. (2003). **Area of Concern/Targets for Growth Indicators**. Retrieved January 30, 2012, from http://www.plymouth.edu/educate/growth_indicators.pdf
- Ribchester C. and Edwards, W. J.(2007). **Co-operation in the Countryside: Small Primary School Clusters**. Retrieved January 30, 2012, from <http://www.ebscohost.com/ehost/detail?vid=13&hid=3b84db3b-45f9>
- Robbins, H., and Finley, M. (1998). **Why Team Don't Work** (2nd ed.). London: Orient Business.
- Robbins, S. P. and Coulter, M. (1999). **Management**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Robbin S. P. and Coulter, M. (2002). **Management** (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Sandiego State University's Collage of Education. (2003). **Collaboration Rubic**. Retrieved August 10, 2012, from <http://edweb.sdsu.edu/triton/tidepoolunit/Rubics/collrubic.html>
- Scheerens, J., and Bosker, R. J. (1997). The Foundations of Educational Effectiveness. **Journal International Review of Education**, 45(1), 113-120.
- Schermerhorn, J. R. (1996). **Management and Organizational Behavior Essentials**. New York: John Wiley and Son.
- Schiller, D. (2006). The Potential to Upgrade the Thai Innovation System by University-Industry Linkages. **Asian Journal of Thechnology Innovation**, 14(2), 67-91.
- Scott, C. D., and Jaffe, D. T. (1991). **Empowerment; Building a Committed Workforce**. California: Kogan Page.
- Sergiovanni, T. J. (2001). **The Principalship: A Reflective Practice Perspective** (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.

- Shaeffer, S. (1994). **Partnerships and Participation in Basic Education; A Series of Training Modules and Case Study Abstracts for Educational Planners and Managers**. Paris: UNESCO, International Institute for Educational Planning.
- Smith, E. D. (1961). **The Educator's Encycloped**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Smith, M. and Purkey, S. (1983). Effective Schools: A Review. **The Elementary School Journal**, 83(4), 427-452.
- Smith, B. (1994). Teacher Quality of Work. Life According Go Teacher. **The School Dissertation Abstracts International**, 55(4), 826-A.
- Stadt, R. W. (1974). **Managing Career Education Programs**. New Jersey, Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Sullivan G. H. (1998). Getting Informed Consent. **RN**, 61(4), 59-62.
- Swansburg, R. (1996). **Management and Leadership for Nurse Management**. Boston: Jones and Barlett.
- Uchida, C.D. (2005). The Development of the American Police: A Historical Overvie. In R.G. Dunham and G.P. Alpert (Eds.), **Critical Issues in Policing: Contemporary Reading** (5th ed., pp. 20-40). Long Grove, IL: Waveland Press.
- Weightman, J. (1999). **Introducing Organizational Behavior**. N.P.: Longman.
- Welch, M., and Tulbert, B. (2000). Practitioner's Perspective of Collaboration: A Social Validation and Factor Analysis. **Journal of Educational and Psychological Consultant**, 11(3-4), 357-378.
- Wheatley, M. J. (1999). **Leadership and the New Science: Discovering Order in a Chaotic World** (2nd ed.). San Francisco: Berrett-Koehler.
- Wilson, S. M. (1993). The Self-Empowerment Index: A Measure of Internally and Externally Expressed Teacher Autonomy. **Educational and Psychological Measurement**. 12(4), 53-63.
- Yukl, G. A. (2002). **Leadership in organizations** (5th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ
ทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยเทคนิคเดลฟาย จำนวน 25 คน

1. ศ. ดร. ชีระ รุญเจริญ ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงค์ชวลิตกุล
2. รศ. ดร.เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต สาขาวิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
3. รศ. ดร.สมเกตุ อุทโยธา ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
4. ผศ. ดร.อนุชา กอนพ่วง ภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. ผศ. ดร. สมาน พูแสง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. ดร.อภิสิทธิ์ รื่นจิตร อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา
7. ดร.สิทธิชัย มูลเขียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
8. ดร.ชูเกียรติ วิเศษเสนา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31
9. ดร.กิตติพงศ์ พิพัฒน์ศิริพงศ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39
10. ดร.ประไพพร อุทธิยา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 36
11. ดร.ยุทธศาสตร์ กงเพชร ผู้อำนวยการโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
12. ดร.ธวัช ชุมชอบ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
13. ดร.พีรพัฒน์ วัชรินทร์ราษฎร์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเพชรพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40
14. ดร.สมัคร ไชยขุนทด ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสุนทรวิจิตรวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31
15. ดร.ศิริวรรณ อัจฉรี ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนภูเขียว
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30
16. ดร.คมคาย อุดรพิมพ์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
17. ดร.นพดล ชำนาญด้า ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของ
รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา**

1. ผศ. ดร.ไพโรจน์ ต้วงนตร	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
2. ดร.น้ำฝน กันมา	วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
3. ดร.มนต์นภัส มโนการณ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก	รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ดร.ประจักษ์ สีหราช	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36
6. ดร.อวยชัย ศรีตระกูล	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 34
7. นายศรีวรรณ ปินใจ	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียน พะเยาพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36
8. นางสาวจีรพรรณ อุดมลาภ	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัยเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
9. นายการ์นต์ จันทรานันต์	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัยเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
10. ดร.ศราวุธ สุตะวงศ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย
11. ดร.ประพันธ์ เทียนนิหาร	นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา
12. ดร.กิตติภูมิ นามวงศ์	นายกเทศมนตรี เทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง
13. ดร.สงวน หอกคำ	ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3
14. ดร.ธานินทร์ ศรีชมพู่	ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์
15. ดร.ประภาส เกตุไทย	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร
ผู้ดำเนินการสนทนา	ดร.ธิดาวัลย์ อุ่่นกอง วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ภาคผนวก ข รายนามสถานศึกษาที่เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

รายนามสถานศึกษาที่เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์
ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1	โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร	25	โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย
2	โรงเรียนโยธินบูรณะ	26	โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม
3	โรงเรียนเบญจมราชาลัย	27	โรงเรียนวิเศษชัยชาญ
4	โรงเรียนสตรีวิจิตรระฆัง	28	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยสระบุรี
5	โรงเรียนนวมินทราชินติศรัทธาวิทย์	29	โรงเรียนอังกาบพิชัยวิทย์
6	โรงเรียนศิลาจารึกพัฒนา	30	โรงเรียนโพธิ์ทอง(จินตามณี)
7	โรงเรียนทวิธาภิเศก	31	โรงเรียนโคกสำโรงวิทยา
8	โรงเรียนศึกษานารี	32	โรงเรียนศรีวิจิตรวิทยาคม
9	โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญา	33	โรงเรียนสิงห์พาหุ
10	โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี	34	โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย
11	โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม	35	โรงเรียนวัดสิงห์
12	โรงเรียนสิริรัตนนคร	36	โรงเรียนสรรพวิทยาคม
13	โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม	37	โรงเรียนบางป่อวิทยาคม
14	โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง	38	โรงเรียนปทุมคงคาสมุทรปราการ
15	โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชน์	39	โรงเรียนพูนเจริญวิทยาคม
16	โรงเรียนสตรีนนทบุรี	40	โรงเรียนหนองไม้แก่นวิทยา
17	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ	41	โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม
18	โรงเรียนไทรน้อย	42	โรงเรียนพนมสารคาม
19	โรงเรียนอยุธยาอนุสรณ์	43	โรงเรียนราชสาส์นวิทยาคม
20	โรงเรียนท่าช้างวิทยาคม	44	โรงเรียนวังดาลวิทยาคม
21	โรงเรียนบ้านแพรกประชาสรรค์	45	โรงเรียนร่มเกล้า ปราจีนบุรี
22	โรงเรียนราชบัวหลวงไพโรจน์วิทยา	46	โรงเรียนสุวรรณวิทยาคม
23	โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง	47	โรงเรียนอุบลรัตนราชวิทยาลัย
24	โรงเรียนหอวัง ปทุมธานี	48	โรงเรียนตาพระยา

49	โรงเรียนทัพพระยาพิทยา	79	โรงเรียนปากน้ำหลังสวนวิทยา
50	โรงเรียนวังสมบูรณวิทยาคม	80	โรงเรียนทุ่งตะโกวิทยา
51	โรงเรียนเบญจมราชูทิศราชบุรี	81	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ
52	โรงเรียนหนองโพวิทยา	82	โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช
53	โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา	83	โรงเรียนโยธินบำรุง
54	โรงเรียนกาญจนานุเคราะห์	84	โรงเรียนสตรีทุ่งสง
55	โรงเรียนท่ามะกาบุญสิริวิทยา	85	โรงเรียนทุ่งใหญ่วิทยาคม
56	โรงเรียนร่มเกล้า กาญจนบุรี	86	โรงเรียนชะอวดวิทยาการ
57	โรงเรียนประชามงคล	87	โรงเรียนบ้านเกาะวิทยา
58	โรงเรียนสวนแตงวิทยาคม	88	โรงเรียนควนขนุน
59	โรงเรียนสามชุกรัตนโกศาราม	89	โรงเรียนบางแก้วพิทยาคม
60	โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย	90	โรงเรียนสตรีพัทลุง
61	โรงเรียนอุทงศึกษาลัย	91	โรงเรียนคลองยางประชานุสรณ์
62	โรงเรียนบางหลวงวิทยา	92	โรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์
63	โรงเรียนปรีดารามวิทยาคม	93	โรงเรียนวังวิเศษ
64	โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา	94	โรงเรียนลำภูราเรืองวิทย์
65	โรงเรียนเขาย้อยวิทยา	95	โรงเรียนกันตังพิทยากร
66	โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย	96	โรงเรียนนาโยงวิทยาคม
67	โรงเรียนคงคาราม	97	โรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา
68	โรงเรียนทับสะแกวิทยา	98	โรงเรียนสตรีพังงา
69	โรงเรียนห้วยกอวิทยาลัย	99	โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย
70	โรงเรียนเทพสุวรรณชาดวิทยา	100	โรงเรียนกระบือวิทยา
71	โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย	101	โรงเรียนนราสิกขาลัย
72	โรงเรียนสุราษฎร์ธานี	102	โรงเรียนร่มเกล้า
73	โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2	103	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ
74	โรงเรียนท่าเพ็ญวิทยา	104	โรงเรียนประตู่โพธิ์วิทยา
75	โรงเรียนคีรีรัฐวิทยาคม	105	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้า
76	โรงเรียนพนมศึกษา	106	โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงยะลา
77	โรงเรียนบ้านนาวิทยาคม	107	โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย
78	โรงเรียนท่าข้ามวิทยา	108	โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์

109	โรงเรียนวรนาารีเฉลิม	139	โรงเรียนภูพานวิทยา
110	โรงเรียนสามปอวิทยา	140	โรงเรียนจอมศรีพิทยาคาร
111	โรงเรียนหาดใหญ่เจริญราษฎร์พิทยา	141	โรงเรียนหนองคายพิทยาคาร
112	โรงเรียนละงูพิทยาคม	142	โรงเรียนประชาบดีพิทยาคม
113	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จันทบุรี	143	โรงเรียนนาหนังพัฒนศึกษา
114	โรงเรียนขลุงรัชดาภิเษก	144	โรงเรียนพระพุทธรูปพิทยาคม
115	โรงเรียนสอยดาววิทยา	145	โรงเรียนบึงกาฬ
116	โรงเรียนสตูลวิทยา	146	โรงเรียนศรีชมภูวิทยา
117	โรงเรียนแหลมงอบพิทยาคม	147	โรงเรียนโนนคำพิทยาคม
118	โรงเรียนคลองใหญ่พิทยาคม	148	โรงเรียนนครสวรรค์
119	โรงเรียนชลราษฎรอำรุง	149	โรงเรียนเทพศาลาประชาสรรค์
120	โรงเรียนอ่างศิลาพิทยาคม	150	โรงเรียนหนองบัว
121	โรงเรียนพนัสนิคมพิทยาคาร	151	โรงเรียนหนองกรดพิทยาคม
122	โรงเรียนบางละมุง	152	โรงเรียนร่องตาที่วิทยา
123	โรงเรียนสุนทรภู่พิทยา	153	โรงเรียนไพศาลพิทยา
124	โรงเรียนบ้านค่าย	154	โรงเรียนตะคร้อพิทยา
125	โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร	155	โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม
126	โรงเรียนยางหล่อพิทยาคาร	156	โรงเรียนนาบ่อคำพิทยาคม
127	โรงเรียนนาแกวิทยา	157	โรงเรียนไทรงามพิทยาคม
128	โรงเรียนพาน้อยพิทยาคม	158	โรงเรียนวังแซ้มพิทยาคม
129	โรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์	159	โรงเรียนสระหลวงพิทยาคม
130	โรงเรียนภูเรือวิทยา	160	โรงเรียนทุ่งโพธิ์พิทยา
131	โรงเรียนภูกระดึงพิทยาคม	161	โรงเรียนท่าเสาพิทยาคม
132	โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล	162	โรงเรียนแหลมรังพิทยาคม
133	โรงเรียนราชูทิศ 2	163	โรงเรียนเม็งรายมหาราช
134	โรงเรียนสะอาดพิทยาสรรค์	164	โรงเรียนพานพิทยาคม
135	โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม	165	โรงเรียนเชียงแสนพิทยาคม
135	โรงเรียนสามัคคีพิทยาคาร	166	โรงเรียนปล่องพิทยาคม
137	โรงเรียนจำปาโม่งพิทยาคาร	167	โรงเรียนสันติคีรีพิทยาคม
138	โรงเรียนอุดรพิชัยรัักษ์พิทยา	168	โรงเรียนสามัคคีพิทยาคม

169	โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม	199	โรงเรียนธงธานี
170	โรงเรียนเชียงคำวิทยาคม	200	โรงเรียนม่วงลาดวิทยาคาร
171	โรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม	201	โรงเรียนน้ำใสวรวิทย์
172	โรงเรียนหนองขอนวิทยา	202	โรงเรียนอาจสามารถวิทยา
173	โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย	203	โรงเรียนโพนทองพัฒนาวิทยา
174	โรงเรียนดงยางวิทยาคม	204	โรงเรียนโพธิ์ศรีสว่างวิทยา
175	โรงเรียนโนนสว่างประชาสรรค์	205	โรงเรียนขาววิทยาคาร
176	โรงเรียนโพธิ์ไทรพิทยาคาร	206	โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์
177	โรงเรียนเชียงแก้วพิทยาคม	207	โรงเรียนชื่นชมพิทยาคาร
178	โรงเรียนลำโรงวิทยาคาร	208	โรงเรียนดงใหญ่วิทยาคม
179	โรงเรียนวารินชำราบ	209	โรงเรียนผดุงนารี
180	โรงเรียนชานุมานวิทยาคม	210	โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาสรรค์
181	โรงเรียนอำนาจเจริญพิทยาคม	211	โรงเรียนมัธยมยางสีสุราช
182	โรงเรียนศรีเจริญศึกษา	212	โรงเรียนบรป่าวิทยาคาร
183	โรงเรียนไกรภักดีวิทยาคม	213	โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน
184	โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย	214	โรงเรียนสวาทะถิพิทยาสรรพ์
185	โรงเรียนมัธยมโพนค้อ	215	โรงเรียนขอนแก่นพัฒนศึกษา
186	โรงเรียนกันทรารมณ	216	โรงเรียนขามแก่นนคร
187	โรงเรียนห้วยทับทันวิทยาคม	217	โรงเรียนฝางวิทยายน
188	โรงเรียนชุมชน	218	โรงเรียนมัญจาคีศึกษา
189	โรงเรียนโนนกระสังวิทยาคม	219	โรงเรียนท่าศาลาประชานุสรณ์
190	โรงเรียนสงขลวิทย์วิทยาคม	220	โรงเรียนประชารัฐพัฒนาการ
191	โรงเรียนสวายพิทยาคม	221	โรงเรียนหนองขามพิทยาคม
192	โรงเรียนกันทรลักษ์วิทยา	222	โรงเรียนพลพัฒนศึกษา
193	โรงเรียนสะเดาใหญ่ประชาสรรค์	223	โรงเรียนก้านเหลืองวิทยาคม
194	โรงเรียนยโสธรพิทยาสรรค์	224	โรงเรียนเวียงนครวิทยาคม
195	โรงเรียนทรายมูลวิทยา	225	โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร
196	โรงเรียนดงมะไฟพิทยาคม	226	โรงเรียนกมลาไสย
197	โรงเรียนน้ำคำวิทยาคม	227	โรงเรียนโนนศิลาพิทยาคม
198	โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย	228	โรงเรียนหัวหินวัฒนาลัย

229	โรงเรียนท่าคันโทวิทยาคาร	259	โรงเรียนราชินูทิศ2
230	โรงเรียนแก้วเสด็จพิทยาคม	260	โรงเรียนสะอาดพิทยาสรรค์
231	โรงเรียนเขาวงพิทยาคาร	261	โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม
232	โรงเรียนหัวหินวัฒนาลัย	262	โรงเรียนสามัคคีพิทยาคาร
233	โรงเรียนนิคมหนองแก้วภูพานเวที	263	โรงเรียนจำปาโม่งวิทยาคาร
234	โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล	264	โรงเรียนจอมศรีพิทยาคาร
235	โรงเรียนโพธิพิทยาคม	265	โรงเรียนอุตรพิชัยรัษฎ์พิทยา
236	โรงเรียนศึกษาประชาสามัคคี	266	โรงเรียนภูพานพิทยา
237	โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม	267	โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร
238	โรงเรียนกุดเรือคำพิทยาคาร	268	โรงเรียนยางหล่อวิทยาคาร
239	โรงเรียนพรรณาวุฒาจารย์	269	โรงเรียนนาแกวิทยา
240	โรงเรียนพังโคนวิทยาคม	270	โรงเรียนผาน้อยวิทยาคม
241	โรงเรียนปิยะมหาราชาลัย	299	โรงเรียนสันติวิทยาสรรค์
242	โรงเรียนวังกระแจะวิทยาคม	300	โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม
243	โรงเรียนเชียงยืนวิทยา	301	โรงเรียนภูเรือวิทยา
244	โรงเรียนบ้านข่าพิทยาคม	302	โรงเรียนท่าทองพิทยาคม
245	โรงเรียนโพธิสวรรค์ราษฎร์พัฒนา	303	โรงเรียนวังทองวิทยาคม
246	โรงเรียนสามผงวิทยาคม	304	โรงเรียนบางระกำวิทยศึกษาศึกษา
247	โรงเรียนมุกดาหาร	305	โรงเรียนหนองพระพิทยา
248	โรงเรียนนาวาราชกิจพิทยานุสรณ์	306	โรงเรียนปากท่าวิทยา
249	โรงเรียนอุดมวิทย์	307	โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม
250	โรงเรียนหนองแวงวิทยาคม	308	โรงเรียนจ่านกร้อง
251	โรงเรียนหนองคายวิทยาคาร	309	โรงเรียนพิชัย
252	โรงเรียนประชาบดีพิทยาคม	310	โรงเรียนท่าปลาประชาอุทิศ
253	โรงเรียนนาหนึ่งพัฒนศึกษา	311	โรงเรียนเมืองสีประชาสามัคคี
254	โรงเรียนพระพุทธรูปวิทยาคม	312	โรงเรียนสา
255	โรงเรียนโนนคำพิทยาคม	313	โรงเรียนสารธรรมวิทยาคาร
256	โรงเรียนศรีชมภูวิทยา	314	โรงเรียนถิ่นโสภาวิทยา
257	โรงเรียนบึงกาฬ	315	โรงเรียนถนนอมราษฎร์บำรุง
258	โรงเรียนอุตรพิทยานุกูล	316	โรงเรียนนาโปลีพิทยาคม

317	โรงเรียนนาน้อย	324	โรงเรียนนาหมื่นพิทยาคม
318	โรงเรียนทุ่งช้าง	325	โรงเรียนบ่อเกลือ
316	โรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา	326	โรงเรียนบ้านหลวง
320	โรงเรียนวชิรป่าซาง	327	โรงเรียนพระธาตุพิทยาคม
321	โรงเรียนน้ำตึบพิทยาคม	328	โรงเรียนมัธยมป่ากลาง
322	โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา	329	โรงเรียนสา
323	โรงเรียนเสริมงามพิทยาคม	330	โรงเรียนสองพิทยาคม

ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กรอบคำถามการวิจัยตามขั้นตอนของเทคนิคเดลฟาย รอบที่ 1
เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา

THE DEVELOPMENT OF A COOPERATIVE NETWORK MODEL
FOR ACADEMIC IN SECONDARY SCHOOL

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัตน์	ประธาน
รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย	กรรมการ
อาจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ	กรรมการ

ผู้วิจัย

ยุทธนา ดงแหลม
นิสิตการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ทรงคุณวุฒิ

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....
สถานที่ทำงาน.....
ประสบการณ์การทำงาน.....ปี การศึกษาสูงสุด.....
สาขา.....หมายเลขโทรศัพท์.....
E-mail:.....

คำชี้แจง

1. กรอบคำถามฉบับนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งในส่วนนี้เป็นกรอบคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสารและปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

2. กรอบคำถามฉบับนี้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีข้อคำถามปลายเปิดสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในรอบที่ 1 (เทคนิคเดลฟาย) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 ท่าน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบย่อยของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

3. วิธีการตอบคำถามในรอบนี้ ขอความกรุณาท่านได้พิจารณาข้อคำถามในแต่ละข้อ และกาเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องระดับความเหมาะสมในตารางด้านขวาที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

- 5 หมายถึง องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมในระดับมาก
- 3 หมายถึง องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

และขอความกรุณาท่านช่วยเพิ่มเติมข้อความในประเด็นที่เห็นว่าสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเด็นอื่น ๆ (โปรดระบุ) และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในตอนท้ายของกรอบคำถาม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบข้อคำถาม ตามขั้นตอนของเทคนิคเดลฟาย และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ข้อ	องค์ประกอบ	ระดับ ความเหมาะสม					เหตุผล ประกอบ
		5	4	3	2	1	
องค์ประกอบหลัก							
ท่านมีความคิดเห็นในองค์ประกอบหลัก 1. ด้านคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ในองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาต่อไปนี้อย่างไรบ้าง							
1	การมีวิสัยทัศน์						
2	การกระจายอำนาจและเสริมพลังให้สมาชิก						
3	เป็นผู้ที่มีจริยธรรม						
4	ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง						
5	การยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงาน						
6	เชื่อมั่นในตนเองและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล						
7	มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจ						
8	มีความรับผิดชอบ						
9	มีบุคลิกภาพดี						
10	กระตือรือร้นในการทำงาน						
11	มีความคิดสร้างสรรค์						
12	มีความรู้						
13	ควบคุมอารมณ์ได้ดี						
14	มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ						
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)							

ข้อ	องค์ประกอบ	ระดับ ความเหมาะสม					เหตุผล ประกอบ
		5	4	3	2	1	
องค์ประกอบหลัก							
ท่านมีความคิดเห็นในองค์ประกอบหลัก 2. ด้านบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือความร่วมมือทางวิชาการในองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่อไปนี้อย่างไรบ้าง							
1	การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้						
2	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้						
3	พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา						
4	การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน						
5	การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น						
6	การจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้						
7	การจัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา						
8	การนิเทศการศึกษา						
9	การวางแผนทางด้านวิชาการ						
10	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา						
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)							

ข้อ	องค์ประกอบ	ระดับ ความเหมาะสม					เหตุผล ประกอบ
		5	4	3	2	1	
องค์ประกอบหลัก							
ท่านมีความคิดเห็นในองค์ประกอบหลัก 3. ด้านการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ในองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาต่อไปนี้อย่างไรบ้าง							
1	การวิเคราะห์ปัญหา						
2	การระบุจุดหมายหรือเป้าหมาย						
3	การจัดทำแผน						
4	การจัดทำงบประมาณ						
5	การปฏิบัติตามแผน						
6	การประเมินผล						
7	การรายงานผล						
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)							

ข้อ	องค์ประกอบ	ระดับ ความเหมาะสม					เหตุผล ประกอบ
		5	4	3	2	1	
องค์ประกอบหลัก							
ท่านมีความคิดเห็นในองค์ประกอบหลัก 4. ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ในองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่อไปนี้อย่างไรบ้าง							
1	การสร้างความตระหนัก						
2	การยอมรับในผลการปฏิบัติงาน						
3	การเสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถ						
4	การสร้างควมไว้วางใจ						
5	การส่งเสริมการมีส่วนร่วม						
6	การให้อิสระในการทำงาน						
7	การจัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้						
8	การมอบหมายอำนาจหน้าที่						
9	การสนับสนุนทรัพยากร						
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)							

ข้อ	องค์ประกอบ	ระดับ ความเหมาะสม					เหตุผล ประกอบ
		5	4	3	2	1	
องค์ประกอบหลัก							
ท่านมีความคิดเห็นในองค์ประกอบหลัก 5. ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ในองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาต่อไปนี้อย่างไรบ้าง							
1	การฝึกอบรม						
2	การสื่อนงาน						
3	การระดมสมอง						
4	การสัมมนา						
5	การประชุมเชิงปฏิบัติการ						
6	การประชุมกลุ่มย่อย						
7	การจัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วน						
8	การจัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้						
9	การศึกษาดูงาน						
10	การปฏิบัติจริง						
11	การมอบหมายภารกิจใหม่						
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)							

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ
สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเด็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์

ยุทธนา คงแหลม

ผู้วิจัย

แบบสอบถามการวิจัยตามขั้นตอนของเทคนิคเดลฟาย รอบที่ 2
เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา

THE DEVELOPMENT OF A COOPERATIVE NETWORK MODEL
FOR ACADEMIC IN SECONDARY SCHOOL

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัถ	ประธาน
รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย	กรรมการ
อาจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ	กรรมการ

ผู้วิจัย

ยุทธนา คงแหลม

นิสิตการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ทรงคุณวุฒิ

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....
สถานที่ทำงาน.....
หมายเลขโทรศัพท์.....E.mail.....

คำชี้แจง

ตามที่ท่านได้กรณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และได้ให้ความเห็นในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายในรอบที่ 1 เรียบร้อยแล้ว บัดนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเข้าด้วยกัน รวมทั้ง ปรับการใช้ภาษาในบางองค์ประกอบย่อยตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและได้เพิ่มองค์ประกอบ (เพิ่มเติม) ขึ้นใหม่ จำนวน 4 ข้อ รวม 55 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในรอบที่ 2 (เทคนิคเดลฟาย) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 ท่าน สำหรับแบบสอบถามรอบที่ 2 นี้ มีจุดมุ่งหมายสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านได้ทราบความเห็นรวมของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งกลุ่ม
2. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านตรวจสอบคำตอบของตนเองจากรอบแรก หากประสงค์จะเปลี่ยนแปลงคำตอบเพื่อให้สอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิทั้งกลุ่ม กระทำได้โดยตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 นี้
3. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ยังยืนยันคำตอบเดิมได้แสดงเหตุผลประกอบการยืนยันคำตอบเหล่านั้นเป็นรายข้อ

ในแต่ละข้อของแบบสอบถามรอบที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้แสดงค่าสถิติที่ได้จากการคำนวณความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งกลุ่มจากรอบที่ 1 ไว้ โดยแสดงค่าสถิติเหล่านั้นด้วยสัญลักษณ์ต่อไปนี้

สัญลักษณ์ดอกจัน (*) แทนค่ามัธยฐาน (Medium) ซึ่งหมายถึงค่าเฉลี่ยกลางของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งกลุ่ม

สัญลักษณ์ $\longleftrightarrow$ แทน ค่าพิสัยอินเทอร์ควอไทล์ (Interquartile Range) หมายถึงช่วงความเห็นสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งกลุ่ม

สัญลักษณ์ดอกจันสีแดง (*) แทนคำตอบของท่านที่ตอบไปในรอบที่ 1

ผู้วิจัยขอความกรุณาให้ท่านผู้ทรงคุณวุฒิได้ทบทวนคำตอบของท่านในรอบที่ 1 อีกครั้ง โดยตรวจดูจากความหมายดอกจันสีแดง (*) ในแบบสอบถามรอบที่ 2 นี้ หากท่านประสงค์จะเปลี่ยนแปลงคำตอบในข้อใดให้ท่านทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความเห็นตามค่าความเห็นที่ท่านปรารถนา

หากท่านไม่ประสงค์จะเปลี่ยนแปลงคำตอบเพราะเหตุหนึ่งเหตุใดต่อไปนี้

1. คำตอบของท่านสอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มอยู่แล้ว (คือ อยู่ในอาณาเขตพิสัยอินเทอร์ควอไทล์) ท่านก็ไม่จำเป็นต้องทำเครื่องหมายใด ๆ ทั้งสิ้น

2. คำตอบของท่านไม่สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่ม (คือ ไม่อยู่ในอาณาเขตพิสัย อินเทอร์เน็ตวอไทม์) แต่ท่านยังคงยืนยันคำตอบนั้น ท่านก็ไม่จำเป็นต้องทำเครื่องหมายใด ๆ เช่นกัน แต่ขอความกรุณาให้ท่าน เขียนเหตุผลในช่องความคิดเห็นเพิ่มเติม

สำหรับตัวเลขในช่องแสดงระดับความเหมาะสมในรอบที่ 2 นี้ มีความหมายเช่นเดิม

5 หมายถึง องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ในส่วนขององค์ประกอบย่อยที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะเพิ่มเติม ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าท่านเห็นด้วย โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และขอความกรุณาท่านช่วยแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถาม ตามขั้นตอนของเทคนิคเดลฟาย และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ยุทธนา คงแหลม

ผู้วิจัย

ข้อ	องค์ประกอบ	ระดับ ความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
องค์ประกอบหลัก						
ท่านมีความคิดเห็นในองค์ประกอบหลัก 1. คุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (ประธานกลุ่ม) ควรมียุทธศาสตร์ย่อยอะไรบ้างในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา						
1.	มีวิสัยทัศน์ร่วม	←*	→			
2.	เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน	←*	→			
3.	ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน	←*	→			
4.	ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงานในเครือข่าย	←*	→			
5.	มีความเชื่อมั่นในตนเอง	←	*	→		
6.	ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	←*	→			
7.	มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน	←*	→			
8.	มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน	←*	→			
9.	มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน	←	*	→		
10.	กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จร่วมกัน	←*	→			
11.	มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการเครือข่าย	←*	→			
12.	มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน	←	*	→		
13.	ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง	←*	→			
14.	มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน	←*	→			
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)						

ข้อ	องค์ประกอบ	ระดับ ความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
องค์ประกอบหลัก						
ท่านมีความคิดเห็นในองค์ประกอบหลัก 2. บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ควรมีองค์ประกอบย่อยอะไรบ้างในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา						
1.	วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน	*	←→			
2.	พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน	*	←→			
3.	พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา	*	←→			
4.	จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้	←→	*			
5.	พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	*	←→			
6.	ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	←→	*			
7.	ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา	*	←→			
8.	จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	*	←→			
9.	นิเทศการศึกษาร่วมกัน	←→	*			
10.	วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน	←→	*			
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)						

ข้อ	องค์ประกอบ	ระดับ ความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
องค์ประกอบหลัก						
ท่านมีความคิดเห็นในองค์ประกอบหลัก 3. การปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ควรเมืองค์ประกอบย่อยอะไรบ้างในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา						
1.	วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน	*	↔			
2.	ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน	*	↔			
3.	จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน	*	↔			
4.	จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน	↔	*			
5.	พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้	*	↔			
6.	ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน	*	↔			
7.	รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน	*	↔			

องค์ประกอบย่อยที่ผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอแนะเพิ่มเติม	ความคิดเห็น		ระดับ ความเหมาะสม				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	5	4	3	2	1
ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของ กลุ่มโรงเรียนร่วมกัน							
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)							

ข้อ	องค์ประกอบ	ระดับ ความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
องค์ประกอบหลัก						
ท่านมีความคิดเห็นในองค์ประกอบหลัก 4. การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ควรมีองค์ประกอบย่อยอะไรบ้าง ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา						
1.	สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย	*	↔			
2.	ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย	↔	*			
3.	เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย	*	↔			
4.	สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย	*	↔			
5.	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย	*	↔			
6.	ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก	↔	*			
7.	จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	*	↔			
8.	มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย	↔	*			
9.	จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน	*	↔			

องค์ประกอบย่อยที่ผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอแนะเพิ่มเติม	ความคิดเห็น		ระดับ ความเหมาะสม				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	5	4	3	2	1
ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย							
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)							

ข้อ	องค์ประกอบ	ระดับ ความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
องค์ประกอบหลัก						
ท่านมีความคิดเห็นในองค์ประกอบหลัก 5. การพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ควร มีองค์ประกอบย่อยอะไรบ้างในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับ มัธยมศึกษา						
1.	ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย	*	*			
2.	สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย	*	*			
3.	ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย	*	*			
4.	สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย	*	*			
5.	ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมของสมาชิกเครือข่าย	*	*			
6.	ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย	*	*			
7.	จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกเครือข่าย	*	*			
8.	จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิกเครือข่าย	*	*			
9.	จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย	*	*			
10.	ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย	*	*			
11.	มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย	*	*			

ข้อ	องค์ประกอบย่อยที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ เพิ่มเติม	ความคิดเห็น		ระดับ ความเหมาะสม				
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	5	4	3	2	1
1.	จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย							
2.	พัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิก เครือข่าย							
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)								

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์

ยุทธนา คงแหลม

ผู้วิจัย

ประเด็นการสนทนากลุ่ม
เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่าย
ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การสนทนากลุ่มในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา วิพากษ์ วิจัย และให้ข้อเสนอแนะตรวจสอบความเหมาะสมเกี่ยวกับรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน 7 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพิจารณาความเหมาะสมของ สมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ประเด็นที่ 2 การพิจารณาความเหมาะสมของ คณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ประเด็นที่ 3 การพิจารณาความเหมาะสมของคุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (ประธานกลุ่ม) ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ประเด็นที่ 4 การพิจารณาความเหมาะสมของบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ประเด็นที่ 5 การพิจารณาความเหมาะสมของการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ประเด็นที่ 6 การพิจารณาความเหมาะสมของการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ประเด็นที่ 7 การพิจารณาความเหมาะสมของการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ประเด็นที่ 8 การพิจารณาความเหมาะสมของภาพแสดงร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

**การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่าย
ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา**

ประเด็นที่ 1 การพิจารณาความเหมาะสมของสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ความเหมาะสมของ สมาชิกเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
1. กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา		
2. สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา		
3. องค์กรเอกชน		
4. องค์กรชุมชน		
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		
6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา		

ประเด็นที่ 2 การพิจารณาความเหมาะสมของคณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ความเหมาะสมของคณะกรรมการเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
1. ประธานกรรมการ (คัดเลือกจากกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ)		
2. กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จำนวน 2 คน		
3. กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน		
4. กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน		

ความเหมาะสมของคณะกรรมการเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
5. กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน		
6. กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยหรือ สถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 1 คน		
7. กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหารภายใน กลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน		
8. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาการวิจัย ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 6 คน		
9. ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ		

ประเด็นที่ 3 การพิจารณาความเหมาะสมของ คุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือ
ทางวิชาการ (ประธานกลุ่ม) ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ความเหมาะสมของคุณลักษณะของ ผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (ประธานกลุ่ม) ของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
1. มีวิสัยทัศน์ร่วม		
2. เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน		
3. ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน		
4. ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงาน ในเครือข่าย		
5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง		
6. ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล		

ความเหมาะสมของคุณลักษณะของ ผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (ประธานกลุ่ม) ของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
7. มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน		
8. มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน		
9. มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน		
10. กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จ ร่วมกัน		
11. มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการ เครือข่าย		
12. มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน		
13. ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง		
14. มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จร่วมกัน		

ประเด็นที่ 4 การพิจารณาความเหมาะสมของบทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่าย
ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ความเหมาะสมของบทบาทและภาระหน้าที่ ของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
1. วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน		
2. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน		
3. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา		
4. จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับ การเรียนรู้		
5. พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา		
6. ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน		

ความเหมาะสมของบทบาทและภาระหน้าที่ ของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
7. ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษา		
8. จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา		
9. นิเทศการศึกษาร่วมกัน		
10. วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน		

ประเด็นที่ 5 การพิจารณาความเหมาะสมของการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ความเหมาะสมของการปฏิบัติงานของ เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
1. วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน		
2. ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน		
3. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของ กลุ่มโรงเรียนร่วมกัน		
4. จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน		
5. พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผนที่วางไว้		
6. ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน		
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของ กลุ่มโรงเรียนร่วมกัน		
8. ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม		

ประเด็นที่ 6 การพิจารณาความเหมาะสมของการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ความเหมาะสมของการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
1. สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย		
2. ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย		
3. เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย		
4. สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย		
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย		
6. ให้อิสระในการทำงานแก่สมาชิก		
7. จัดบรรยากาศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย		
8. มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย		
9. จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน		
10. ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย		

ประเด็นที่ 7 การพิจารณาความเหมาะสมของการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ความเหมาะสมของการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
1. ฝึกอบรมพัฒนาสมาชิกเครือข่าย		
2. สอนงานระหว่างสมาชิกเครือข่าย		
3. ระดมสมองระหว่างสมาชิกเครือข่าย		
4. สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย		
5. ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมของสมาชิกเครือข่าย		
6. ประชุมกลุ่มย่อยภายในองค์กรเครือข่าย		

ความเหมาะสมของการพัฒนาสมาชิก เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
7. จัดการประเด็นปัญหาเร่งด่วนของสมาชิก เครือข่าย		
8. จัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้แก่สมาชิก เครือข่าย		
9. จัดศึกษาดูงานแก่สมาชิกเครือข่าย		
10. ส่งเสริมการปฏิบัติจริงแก่สมาชิกเครือข่าย		
11. มอบหมายภารกิจใหม่แก่สมาชิกเครือข่าย		
12. จัดการความรู้ให้แก่สมาชิกเครือข่าย		
13. พัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่สมาชิกเครือข่าย		

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

THE DEVELOPMENT OF A COOPERATIVE NETWORK MODEL
FOR ACADEMIC IN SECONDARY SCHOOL

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ ใช้สำหรับสอบถาม รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ หรือผู้ที่ทำหน้าที่งานบริหารวิชาการในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาว่ามีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบคำถามตามความจริงทุกข้อ ข้อมูลที่ได้จากท่านจะใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น

สำหรับตัวเลขในช่องแสดงระดับความคิดเห็น มีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด

เมื่อท่านตอบแบบสอบถามแล้วขอความกรุณาท่านส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัย โดยส่งมาในซองที่แนบมาพร้อมนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ยุทธนา คงแหลม

ผู้วิจัย

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับ ความเป็นไปได้					ระดับ ความเป็นประโยชน์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
สมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ											
1.	กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา										
2.	สถาบันอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษา										
3.	องค์กรเอกชน										
4.	องค์กรชุมชน										
5.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น										
6.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา										
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)											

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับ ความเป็นไปได้					ระดับ ความเป็นประโยชน์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
กรรมการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ											
1.	ประธานกรรมการ(สรรหาจากกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ)										
2.	กรรมการที่เป็นตัวแทนสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน										
3.	กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน										
4.	กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน										
5.	กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน										
6.	กรรมการที่เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 1 คน										
7.	กรรมการที่เป็นตัวแทนผู้บริหารภายใน กลุ่มโรงเรียน จำนวน 2 คน										
8.	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จำนวน 5 คน										
9.	ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็น กรรมการและเลขานุการ										
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)											

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับ ความเป็นไปได้					ระดับ ความเป็นประโยชน์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
องค์ประกอบหลัก 1. คุณลักษณะของผู้นำเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (ประธานกลุ่ม)											
1.	มีวิสัยทัศน์ร่วม										
2.	เป็นผู้ที่มีจริยธรรมให้แก่เพื่อนร่วมงาน										
3.	ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ร่วมกัน										
4.	ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อน ร่วมงานในเครือข่าย										
5.	มีความเชื่อมั่นในตนเอง										
6.	ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล										
7.	มีมนุษยสัมพันธ์และจริงใจต่อเพื่อน ร่วมงาน										
8.	มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน										
9.	มีบุคลิกภาพดีเป็นที่ยอมรับของทุกคน										
10.	กระตือรือร้นในการทำงาน เพื่อความสำเร็จร่วมกัน										
11.	มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหาร จัดการเครือข่าย										
12.	มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงาน										
13.	ควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้มีความคิดเห็นต่าง										
14.	มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ร่วมกัน										
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)											

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับ ความเป็นไปได้					ระดับ ความเป็นประโยชน์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
องค์ประกอบหลัก 2. บทบาทและภาระหน้าที่ของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ											
1.	วางแผนทางด้านวิชาการร่วมกัน										
2.	พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน										
3.	พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา										
4.	จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้										
5.	พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา										
6.	ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน										
7.	ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา										
8.	จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา										
9.	นิเทศการศึกษาร่วมกัน										
10.	วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน										
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)											

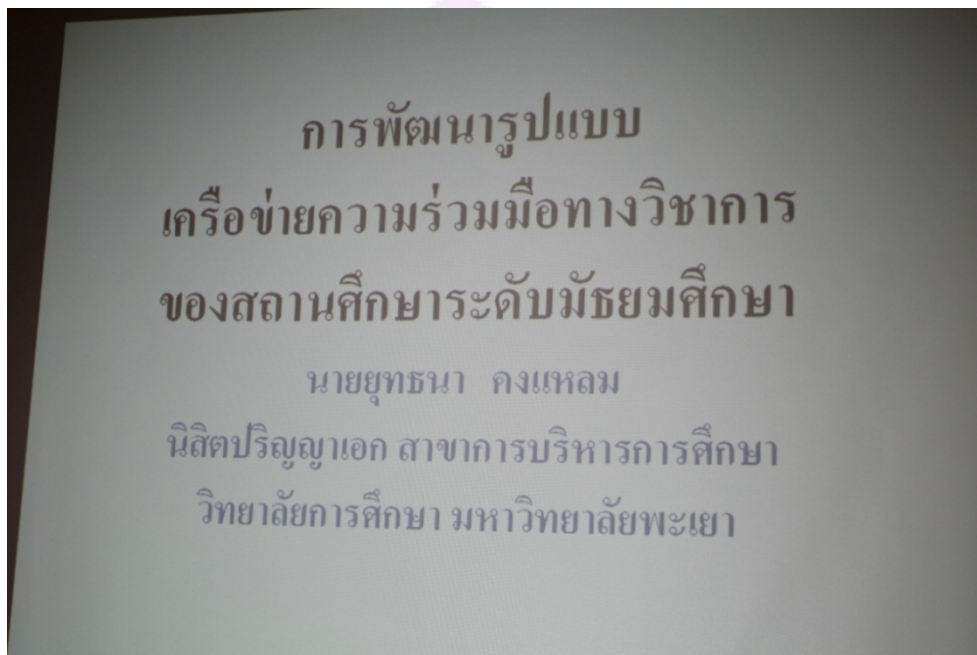
ข้อ	รายการประเมิน	ระดับ ความเป็นไปได้					ระดับ ความเป็นประโยชน์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
องค์ประกอบหลัก 3. การปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ											
1.	วิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน										
2.	ระบุจุดหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน										
3.	จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน										
4.	จัดทำงบประมาณของกลุ่มโรงเรียน ร่วมกัน										
5.	พัฒนาคุณภาพงานวิชาการตามแผน ที่วางไว้										
6.	ประเมินผลการทำงานของกลุ่มโรงเรียน ร่วมกัน										
7.	รายงานผลการพัฒนาคุณภาพ ทางวิชาการของกลุ่มโรงเรียนร่วมกัน										
8.	ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม										
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)											

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับ ความเป็นไปได้					ระดับ ความเป็นประโยชน์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
องค์ประกอบหลัก 4. การเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ											
1.	สร้างความตระหนักร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย										
2.	ยอมรับในผลการปฏิบัติงานร่วมกันของเครือข่าย										
3.	เสริมสร้างความรู้ทักษะความสามารถของสมาชิกเครือข่าย										
4.	สร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย										
5.	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย										
6.	ให้อิสรระในการทำงานแก่สมาชิก										
7.	จัดบรรยายภาคแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย										
8.	มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่สมาชิกเครือข่าย										
9.	จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรแก่กลุ่มโรงเรียน										
10.	ยกย่องเชิดชูเกียรติสมาชิกเครือข่าย										
กรุณาแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)											

ภาคผนวก ง ภาพการสนทนากลุ่ม

จัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบ วันพฤหัสบดีที่ 4
กุมภาพันธ์ 2559 เวลา 13.00 น.-16.00 น. ณ ห้องบัณฑิตศึกษา อาคารเรียนรวม
มหาวิทยาลัยพะเยา

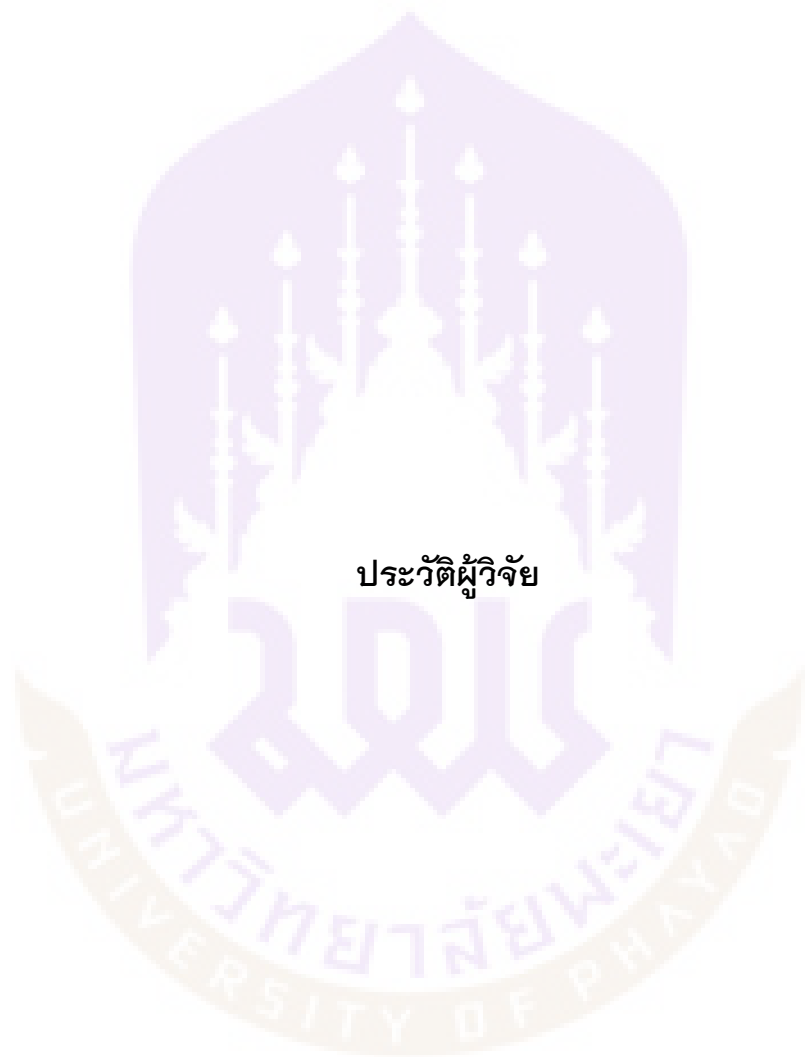

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล	ยุทธนา คงแหลม
วัน เดือน ปี เกิด	18 เมษายน 2510
ที่อยู่ปัจจุบัน	272 หมู่ 10 ตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
ที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนแม่ใจวิทยาคม จังหวัดพะเยา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการโรงเรียน
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2555-ปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการ ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนแม่ใจวิทยาคม จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2552	ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนแม่ใจวิทยาคม จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2543	ครูวิทยฐานะชำนาญการ โรงเรียนแม่ใจวิทยาคม จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2540	ครูวิทยฐานะชำนาญการ โรงเรียนดงเจนวิทยาคม จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2533	ครูโรงเรียนภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2554	กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก
พ.ศ. 2533	กศ.บ. (ฟิลิซส์), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, มหาสารคาม

ผลงานตีพิมพ์

ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์

ยุทธนา คงแหลม. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2559). การพัฒนารูปแบบเครือข่าย
ความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา.

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 27(2), 185-196.

ผลงานตีพิมพ์อื่น ๆ -